187
Edebiyat

Bay Blanc

ROMAN GRAF

Almanca'dan Çeviren: Yeşim Tükel Kılıç

AYRINTI

BAY BLANC • Roman Graf

ROMAN GRAF

1978 yılında, İsviçre'de, Winterthur'da doğdu. Leipzig'te Alman Edebiyatı eğitimi almıştır. 2008'de Studer/Ganz Ödülü, 2009'da Mara-Cassens Ödülü ve 2010'da da en umut vadeden genç yazarlara verilen Bremer Edebiyat Ödülü'nü almıştır. *Bay Blanc* yazarın ilk romanıdır.

Ayrıntı: 656
Edebiyat Dizisi: 187

Bay Blanc
Roman Graf

Kitabın Özgün Adı
Herr Blanc

Almanca'dan Çeviren
Yeşim Tükel Kılıç

Son Okuma
Tayfun Koç

Copyright © 2009, Limmat Verlag
Originally published in the German language by Limmat Verlag under the title Herr Blanc
No part of this book may be reproduced, in any form without written permission from the publisher.
ublished by arrangement with Literarische Agentur Michael Gaeb & Anatolialit Agency

The publication of this work was supported by
a grant from the Swiss Arts Council Prohelvetia
prohelvetia

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Kapak Fotoğrafı
Stuart Lee/Flickr/Getty Images Turkey

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı
Kaybam Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Dorutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No: 244 Topkapı/İst.
Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım 2012
Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-641-5
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Roman Graf

Bay Blanc

EDEBİYAT DİZİSİ

GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ▪ MURPHY/*Samuel Beckett* ▪ MASAL MASAL İÇİNDE/*Kâmuran/John Barth* ▪ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ▪ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ▪ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ▪ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ▪ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ▪ MYRA/*Gore Vidal* ▪ DALGALAR/*Virginia Woolf* ▪ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ▪ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ▪ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ▪ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ▪ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ▪ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ▪ ROCK LANET/*Iain Banks* ▪ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ▪ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ▪ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Soren Kierkegaard* ▪ KONFIDENZ/*Ariel Dorfman* ▪ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ▪ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL P./*Brian O'Doherty* ▪ NIETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ▪ KIZILAĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ▪ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ▪ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ▪ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ▪ 62-MAKET SETİ/*Julio Cortázar* ▪ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ▪ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ▪ DUR BİR MOLA VER/*Tom Robbins* ▪ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ▪ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ▪ LİLA/*Robert M. Pirsig* ▪ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ▪ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ▪ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ▪ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ▪ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ▪ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ▪ MERCIER İLE CAMIER/*Samuel Beckett* ▪ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ▪ BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ▪ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ▪ RÜYA SAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ▪ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ▪ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ▪ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ▪ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ▪ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ▪ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ▪ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ▪ $10\frac{1}{2}$ BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ▪ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ▪ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ▪ ADA/*Aldous Huxley* ▪ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ▪ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ▪ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ▪ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ▪ YARATIK/*John Fowles* ▪ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ▪ ZENCİLER/*Jean Genet* ▪ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ▪ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ▪ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ▪ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ▪ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ▪ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sabato* ▪ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ▪ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ▪ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ▪ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ▪ ALDATMA/*Philip Roth* ▪ KOKAIN GECELERİ/*J.G. Ballard* ▪ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ▪ MANTISSA/*John Fowles* ▪ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ▪ BENJAMIN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ▪ METEORLAR/*Michel Tournier* ▪ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ▪ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ▪ SİRİUSTAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ▪ BAYAN GULLIVER GÜZELLER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ▪ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ▪ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ▪ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ▪ IYİ İŞ/*David Lodge* ▪ YİTİK RUHLAR IRMAĞI/*Connie Palmen* ▪ TERAPİ/*David Lodge* ▪ ÖLÜRKEN/*Jim Crace* ▪ GÜZELLİK HIRSIZLARI/*Pascal Bruckner* ▪ SÜPER KENT/*J.G. Ballard* ▪ SİSKA BACAKLAR/*Tom Robbins* ▪ BETON ADA/*J.G. Ballard* ▪ İLK AŞK, SON TÖRENLER/*Ian McEwan* ▪ GILLES İLE JEANNE/*Michel Tournier* ▪ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ▪ KIZILDERİLİNİN ŞARKISI/*James Welch* ▪ SİNEMA MÜDAVİMİ/*Walker Percy* ▪ KARANLIKLARIN EFENDİSİ/*Ernesto Sabato* ▪ METROLAND/*Julian Barnes* ▪ BİZİ NEDEN TERK ETTİN SAYIN BAŞKAN?/*François Vigouroux* ▪ DÜŞÜNCE BALONLARI/*David Lodge* ▪ MILENYUM İNSANLARI/*J.G. Ballard* ▪ MÜNECCİM KRALLAR/*M. Tournier* ▪ BEYAZDAKİ KARA/*Maggie Gee* ▪ KAYBOLUŞ/*G. Perec* ▪ HINÇ AYLARI/*P. Bruckner* ▪ LİMON MASASI/*J. Barnes* ▪ BÜYÜCÜ/*J. Fowles* ▪ GÜNDOĞUMUNA YOLCULUK/*J. Barnes* ▪ OKLUKİRPİ/*J. Barnes* ▪ FISKADORO/*D. Johnson* ▪ HAYALETLERİN GOÇÜ/*P. Melville* ▪ ÖLEN HAYVAN/*P. Roth* ▪ SICAK ÜLKELERDEN DÖNEN VAHŞİ SAKATLAR/*Tom Robbins* ▪ PASTORAL AMERİKA/*P. Roth* ▪ ABANOZ KULE/*J. Fowles* ▪ ARTHUR VE GEORGE/*J. Barnes* ▪ VAHŞET SERGİSİ/*J. G. Ballard* ▪ VİLLA MEÇHUL/*Tom Robbins* ▪ ASKER GRAMAFONU NASIL TAMİR EDER?/*Saša Stanišić* ▪ FARMAKON/*Dirk Wittenborn* ▪ NE KADAR İLERİ GİDEBİLİRSİN/*D. Lodge* ▪ GERİYE UÇAN YABAN ORDEKLERİ/*T. Robbins* ▪ BİR SAHTEKÂR OLARAK HAYATIM/*P. Carey* ▪ İNTERNETTE BALIK AVLAMAK/*Nasrem AKHTAR* ▪ LANCELOT/*Walker Percy* ▪ ÖLÜ BİR DİLDE AŞK/*Leo Siegel* ▪ VAHŞİ İNSANLAR/*Dirk Wittenborn* ▪ GÜNEŞİ DURDURACAĞIZ/*F. Bouillot* ▪ SHYLOCK OPERASYONU/*Philip Roth* ▪ KAYBEDENLERİN BELLEĞİ/*Michel Ragon* ▪ SAVAŞ ARTIĞI/*Ha Jin* ▪ YAZAR YAZAR/*D. Lodge* ▪ B. BİRA/*Tom Robbins* ▪ EVE YÜZMEK/*Rolf Lappert* ▪ HAFIZ DİVANI/*Hafız-ı Şirazi* ▪ KUZEYE GÖÇ MEVSİMİ/*Tayeb Salih* ▪ OEGSTGEEST'E DÖNÜŞ/*Jan Wolkers* ▪ TURİNGİN HEZEYANI/*Edmundo Paz Soldán* ▪ KOVBOY KIZLAR DA HÜZÜNLENİR/*Tom Robbins* ▪ NABIZ/*Julian Barnes* ▪ DANIEL MARTIN/*John Fowles* ▪ HARABELERDE AŞK/*Walker Percy*

Birinci Bölüm

Her Şeyin Mümkün Olduğu Zamanlarda

1
Erken Verilmiş Bir Karar

Bay Blanc annesinin evinden çıktıktan sonra sakin sokağın kaşısına geçip, gökyüzünde tek başına duran, neredeyse dolunay halindeki ayı gördüğü; kaldırımın sonunda aşağıda bir meydana bağlanan dik yolu takip edip, sağda ve solda, bahçelerden uzanarak başının üzerinde adeta bir dam oluşturan, çiçekler açmış çalıların kusunu içine çektiğinde, işte tam o sırada, elinde olmadan aklına yine şu mektup geldi. Mektupta şirketin güvenilir elemanlarından biri olduğu, ancak çalıştığı departmanda stratejik nedenlerle yeni bir düzenlemeye gidileceği vurgulanmıştı. Şirketin farklı bir alanda faaliyet gösteren ve aslında çok daha fazla gelecek vaat eden bir başka

biriminde yeni pozisyonlar açılacaktı; ama kendisinin nitelikleri maalesef bu pozisyonlara uygun değildi, dolayısıyla şirket içinde bir çözüm olanağı bulunamayacaktı. Kendisine memnuniyetle referans olabilecekleri söyleniyor ve bundan sonraki hayatında başarılar dileniyordu.

Başına gelen bu talihsizlik o kadar yeniydi ki Bay Blanc, olayı daha bütün boyutlarıyla kavrayabilmiş değildi. Geleceğe ilişkin rahatsız edici soruları aklından uzaklaştırarak, mektubu açtıktan daha bir saat sonra kendini sakinleştirmeyi başarmıştı: Bir taraftan bakıldığında, benim suçum değil bu, diye düşündü; diğer taraftan ise İsviçre gibi bir ülkede yaşıyor olmanın avantajlarından yararlanarak yirmi yıl boyunca işsizlik sigortasına dâhil olmayı sürdürmüştü ve şimdi, yirmi yıl boyunca sigortaya para ödedikten sonra, destek alma hakkına sahipti; hem de hiç vicdan azabı duymasına gerek kalmadan. Tek yapması gereken, bağlı bulunduğu iş bulma kurumuna zamanında başvurmaktı.

Bay Blanc bu sonuca vardıktan sonra, aklındaki başka düşünceleri de ertelemiş ve mektubu bir kenara koymuştu. Bütün pazartesi ve cuma günleri yaptığı gibi akşam yemeğini yine annesinde yemiş ama kötü haberden bahsetmemişti. Her pazartesi olduğu gibi o gün yemekte yine erişteli hindi şnitzel vardı, yanında da bolca sebze; aslında Bay Blanc pek sebze sevmez ama annesini kırmamak için yine de yerdi. Birkaç yıl önce bir keresinde annesinden erişteli hindi şnitzel istemiş, sonra tadı hoşuna gittiği için bir iki kez daha istemiş, sonunda annesi bu yemeği kendiliğinden pişirmeye başlamıştı. Aslında Bay Blanc sebzeyle ilgili herhangi bir şey söylemiş değildi, buna rağmen her hafta tabağı sebzeyle dolu oluyordu. Bir kısmını hep tabağında bırakmasına rağmen sebzenin sanki garnitür değil de ana yemek olması, her keresinde keyfini biraz daha kaçırıyordu.

Merdivenin sonuna geldiğinde durdu, bir an tereddüt etti, acaba dönüp annesine bunu söylemeli miydi? Bu yemekte asıl hindi şnitzelin önemli olduğunu, yanında garnitür olarak erişteni zaten yettiğini söyleyebilirdi. Ama annesinin vereceği yanıtı çok iyi biliyordu: Sebzenin de olması lazımdı, çünkü sağlıklıydı ve bu yemekteki tek sağlıklı şey sebzeydi. Bu yüzden yoluna devam etti Bay Blanc, ilerde

otobüslerin geçtiği ana caddeyle birleşen sokağı takip etti ve işte o zaman, keyifsizliğinin yemekten çok mektupla ilgili olduğunu anladı. Yirmi yıldır ilk kez, ertesi gün işe gitme fikrinden rahatsız olmuştu. Şirketteki günlerinin sayılı olduğunu ve iş arkadaşlarının işten çıkarıldığını belki de öğrendiğini; öğrenmedilerse bile er ya da geç onlara bunu bizzat söylemek zorunda kalacağını bile bile o çalışma masasına oturma düşüncesi gururuna dokunuyordu. Gelecek haftalara ilişkin aklına gelen her düşünce, çektiği azabı daha da artırdı, öyle ki bir yolunu bulabilse hiç tereddüt etmez, o şirkete tekrar gitme zorunluluğundan kurtulurdu.

Aslında en güzeli çekip gitmek olurdu: çok uzaklara, yurtdışına mesela. Cambridge'te geçirdiği üniversite yıllarından sonra İsviçre'den hiç ayrılmamıştı, zaten oraya da kendi isteğiyle gitmemişti; çünkü gençliğinde Cambridge'te okumayı isteyen, ama bunun için parası olmayan babası, oğlu doğunca onun için bir birikim hesabı açmıştı; zamanı geldiğinde oğlanın Cambridge'teki lisans eğitiminin masrafları bu hesaptan karşılanacaktı. Babası o günleri görememişti. Oğlan hevesli değildi, parayı başka yere kullanmaktan bahsediyordu; ne var ki annesi ondan daha güçlü çıkmış ve rahmetlinin vasiyetini yerine getirmişti.

Bay Blanc durağa yürüdü ve durak kabininin arka duvarına sabitlenmiş banka oturdu. Otobüsü beklerken Cambridge'teki günlerini hatırladı, elinde olsa hiç durmaz atlayıp giderdi oraya. O zamanlar kısa bir alışma dönemi geçirdikten sonra, öğrencilerden Heike adlı bir Alman kızla tanışmış, kız ona âşık olmuştu. Bay Blanc bunda kendisinin, hiç değilse başlarda, ciddi bir katkısının olmadığını bugün bile gönül rahatlığıyla söyleyebiliyordu. İlk andan itibaren, yurtdışında başlamış bir ilişkinin pek gelecek vaat etmeyeceğinin bilincindeydi, tabii kadın onunla İsviçre'ye gelmeye razı olsa başkaydı; ama o zaman da göz önünde bulundurulması gereken bir sürü şey daha olurdu.

Heike'nin saçları koyu renkliydi, diğer kızların çoğundan daha kısa boyluydu, ince yapılıydı ama sıska değildi; bu nedenle çoğunlukla etek ya da elbise giyiyordu. Bu giysiler Bay Blanc'ın zevkine göre bazen biraz fazla renkli, kesimi biraz fazla cüretkâr olabilmesi-

ne rağmen makul görülebilecek sınırları aşmıyordu. Heike, Bay Blanc'a soylu bir aileden geldiğini, annesinin çocukluğunun bir kısmını bir Bohemya şatosunda geçirdiğini söylemiş, Bay Blanc'ın konuyu deşmek için sorduğu birkaç sorunun ardından, bunun doğru olduğuna onu inandırmaya çalışmıştı. Bunun üzerine Bay Blanc, bu özel durumda abartılı bir giyim tarzının uygunsuz olmayacağına ikna olmuştu. Elbette temkinli davranmayı sürdürmüş, tüm iddialara rağmen hiç kanıtlanmayan soylu kökenin gözlerini kamaştırmasına izin vermemişti; ne de olsa onun, bir İsviçreli olarak, hali vakti pek de yerinde olmayan ailesi konusunda ağzını sıkı tutmayı sürdürdüğü sürece, bir saygınlığı vardı ve kimsenin karşısında boyun eğmek zorunda değildi. Soylu bir kökenden gelme meselesinin günün birinde hikâyeden başka bir şey olmadığı ortaya çıksa bile, Heike zengindi en azından, neredeyse Cambridge'teki bütün öğrenciler öyleydi zaten, çoğu farklı ülkelerden gelmişti oraya. Heike gidip en pahalı giysileri alıyordu kendine, ama bu paraya değecek kadar kaliteli mi diye iyice ölçüp biçmeden asla herhangi bir şey almazdı; kendisi ise Heike'nin aksine, bu tür kararlar alabilmek için gerekli bilgiye sahip olmadığından, mütevazı koşullardan gelen genç bir İsviçreli öğrenci olarak, sofistike bir kadınla karşı karşıya olduğunu anlamıştı. Ne var ki Heike'nin herhangi bir çıkar hesabı yapmadan kendisiyle paylaşıma ne kadar açık olduğunu görünce, duyduğu hayranlık daha da artmış, böylece kendini bu tür davranış biçimlerine uyum sağlamaya mecbur hissetmişti; başta nezaketen, sonra aslında kendisi de mutluluk duyduğundan, hatta çoğu kez de gururla yapmıştı bunu. Zengin bir ailenin hali tavrı bakımından asil görünümlü bu bekâr kızına karda kışta şemsiyesini tutmuş, ceketini vermiş, İngilizce kompozisyonlarını yazarken ona yardım etmiş, hep ne yaparsam onu mutlu edebilirim diye düşünüp durmuştu. Heike, onun aldığı çiçeklere her keresinde seviniyor, Bay Blanc da bir öpücüğün ardından eve girdiğinde, yemekte ne olduğunu kokusundan anlamaya çalışıyordu. İngiliz yemekleri beklentilerini asla karşılamadığı ve kısa sürede bunlardan bıktıkları için Heike, düzenli olarak yemek yapıyordu. Bay Blanc, Heike'nin de neredeyse annesi kadar güzel yemek yaptığını hemen fark etmiş, buna çok şaşırmıştı. Annesinin yanındayken

mutfak işlerinden hep kaçardı, oysa bir süre sonra Heike'ye mutfakta yardım etmeye başlamıştı. Bay Blanc ayçekirdeği ve kabak çekirdeğini sevdiği için, Heike ona özellikle hangi salataların bunlarla iyi gideceğini söylemiş, ayrıca ona çikolatalı musun nasıl yapılacağını öğretmişti. Bundan sonra salata ve tatlı artık Bay Blanc sorumluluğundaydı. Ayrıca yemekten sonra tabakları kuruluyor, bu sırada Heike de, onun yanında durarak bulaşık yıkıyordu. Bu görev paylaşımına hemen alışmıştı Bay Blanc, nitekim Heike de sabit düzeni sevdiği için bu düzeni korumuşlar, Bay Blanc'ın da içi rahat etmişti.

Otobüs gelince Bay Blanc kalkıp otobüse bindi ve her zamanki yerine oturdu. İşe karşı duyduğu isteksizliğe benzeyen can sıkıcı bir duyguyla Cambridge'teki günlerine dair anılarının zengin ve belirgin, hayatının geri kalanına dair olanlarınsa tek tük ve belirsiz olduğunu fark etti. Öte yandan Cambridge'e gitmeyi hiç istememişti, aslında başta Heike'yi de istememişti; ama sonra alışmıştı, onun kendisi için girdiği zahmetler gönlünü okşamış ve Heike'ye aşık olmuştu. Mutlu olmuştu onunla. Başka zaman olsa asla kalkışmayacağı, kalkışsa da gönülsüzce yapacağı şeyler yaşamıştı Heike'yle. Brighton ve Oxford'a yolculuklar yapmış, pek çok kez de Londra'ya gitmişlerdi; dışarı çıkıyor, hatta bazen dans etmeye gidiyor ve eve ancak sabaha karşı dönüyorlardı. Bu gecelerden birinde Heike, onu fakültenin bahçesinde baştan çıkarmış ve zararsız öpüşüp koklaşmalarla da yetinmemişlerdi.

Bay Blanc, aklından bu düşünceler geçerken terleyen ellerini saçından geçirdi. O anda otobüste öylece otururken fakültenin bahçesindeki ahlâksız davranışlarıyla ciddi sonuçlara davetiye çıkartmış olduklarını ve bunu da salt düşüncesizlikten ileri geldiğini bir kez daha kavradı. İyice okuduğu eğitim ve bina yönetmeliklerini adeta hatmetmiş olduğundan, bu yaptıklarından dolayı ikisinin de üniversiteden atılabileceğini biliyordu. Ama Heike'nin bu olayın üniversiteden atılma ihtimaliyle sonuçlanabileceğini bilip bilmediği kesin değildi, Bay Blanc'ın ilk kez şimdi aklına geliyordu bu; eğer Heike bunu bilmiyorduysa, bütün sorumluluğu o yüklenmiş olurdu. Deyim yerindeyse Heike'nin hayatıyla oynamıştı, zira Heike elinden tutup

onu bahçeye götürdüğünde aklı başındaydı Bay Blanc'ın ve bir yasağı çiğnediklerinin tamamen farkındaydı. Ama Heike yönetmelik kurallarından haberdar olsun ya da olmasın, hiç fark etmezdi. Bay Blanc, Heike'nin bunların ne kadarının farkında olduğunu bilmediği için öyle ya da böyle onunla oynamış olmuyor muydu?

Bu türden düşüncelere dalan Bay Blanc, yerinden kalkıp kapıya gitti. Otobüs durağa henüz gelmemişti ama Bay Blanc, başına bir terslik gelmesin diye, oturduğu yerden her zamanki gibi erkenden kalkmayı tercih ediyordu; ne de olsa her şey o kadar hızlı oluyordu ki. Çantasının sapının oturduğu koltuk ile yandaki koltuğun arasına sıkışması, Bay Blanc kendini kurtarmakla uğraşırken şoförün kimsenin inmeyeceği düşüncesiyle kapıları tekrar kapaması işten bile değildi.

Neyse ki düğmeye basınca kapı açıldı, Bay Blanc otobüsten indi ve bazı apartmanlara giden dar, karanlık yoldan yukarı çıktı. Bay Blanc orada küçük bir dairede tek başına yaşıyor, sadece işe gitmek, alışveriş yapmak ve annesini ziyaret etmek için evinden çıkıyordu. Cambridge'te üniversite eğitiminin sonlarına yaklaşırken zaman zaman evlilik olasılığını düşünmüştü, Heike de düşünmüştü muhakkak. Ama Heike'nin, ister bir şehirde ister köyde hiç fark etmez, ne pahasına olursa olsun İngiltere'de kalmak istediğini ve kendisini bir sürü fikir ve hayalle Londra'da bir yaşam kurmak için kandırmaya çalıştığını bildiğinden, ona evlilik teklifinde bulunmayıp tam tersine, İsviçre'ye döneceğini, orada kendisini iyi iş imkânlarının beklediğini söylemişti sürekli. Heike onun imalarını daha anlayamadan Cambridge'teki son haftalar da akıp gitmişti, nihayetinde Bay Blanc Heike'yi almadan yola koyularak annesine dönmüş, annesinin yaşadığı şehirde iş bulmuştu, şimdi atıldığı iş de buydu zaten.

Bay Blanc her zamanki gibi, çayırların içinden geçen patikaya saptı ve daha uzun bir çimenliğin ve bazı çalıların yanından ilerleyen yürüyüş yoluna vardı; oturduğu ev bu yolun sonundaydı. Ayın hâlâ aynen durduğu gökyüzüne bir bakış atarak durdu. Acaba Heike ne oldu diye geçirdi aklından, Londra'da mı yoksa başka bir yerde mi yaşadığını, evlenip evlenmediğini, onun da kendisi gibi yalnız olup olmadığını bilmediği için üzüntü duydu. Onu tekrar görmeyi, onun-

la konuşmayı istedi ve aklına, yarın işe gitmek yerine Heike'nin adresini araştırıp bulmak ve ilk uçağa atlayıp onun yanına uçmak geldi. Ama gidip kapıyı açınca, caydı bu fikirden, ne de olsa yirmi yıldan fazla bir zamandır Heike yoktu.

2
Okunmamış Bir Mektup

Bay Blanc, annesinin cenazesinin olduğu günün sabahı, yatak odasına gitti ve gençliğinden beri sahip olduğu çam ağacından üç kapılı gardırobunu açıp annesinin Protestan kilisesine kabul ayini için kendisine hediye ettiği takım elbiseyi çıkardı. Elbise lacivert kumaştandı, belli bir mesafeden bakıldığında siyah gibi görünmesine rağmen, Bay Blanc bu renkten hiçbir zaman hoşlanmamıştı. Takım elbise dediğin siyah olurdu. Hayatı boyunca bu lacivert takıma siyah takımlar da eklenmişti tabii, henüz işsiz olmadığı zamanlarda (iş arkadaşları rahat kıyafetler tercih etmesine rağmen) bunları her gün giymişti; çünkü prensip sahibi bir adamdı o. İşte de prensip sahibiy-

di, takım elbise giymeden işe gitmeyi yasaklamıştı kendine. bu nedenle biri temizlemedeyken diğerini giydiği iki siyah takımının düzenli olarak yenilenmesi gerekmişti. Ama Bay Blanc o gün gardıroptan lacivert takımını çıkardı, denemek için aynanın karşısına geçti. Pantolonunu kapatabilmek için karnını içine çekmek zorunda kaldı, tekrar bırakınca karnı pantolonun kemerinden taşıp çirkin bir görüntü oluşturdu. Bay Blanc dikkatle hareket ederek odada birkaç adım gidip geldi. Pantolonu çok dar olduğu ve popo kısmı kastığı için, yavaşça bir sandalyeye oturarak dikişlerinin patlayıp patlamayacağını kontrol etti, sonra hemen kalktı ve önce huzursuzlandıysa da sonra rahatladı; çünkü belli ki kumaş biraz bollaşacaktı. Ceketi giydi ve sanki bu takım ona az önce hediye edilmişçesine gururla iliklemeye çalıştıysa da başarılı olmadı. Ceketi ilikleyememesi çok da vahim bir durum değildi aslında, nasılsa sonra kilisede üşümeyecekti.

Mayıs ayında sıcak, güneşli bir gündü, iki haftadır hava güzeldi; oysa günler, haftalar hatta aylardır hava bulutluydu ve sık sık yağmur yağmıştı: Günler geçmiş, ilkbahar bir türlü gelmek bilmemiş, Bay Blanc bu günleri çoğunlukla öğle saatlerine doğru yataktan kalkıp, sakin sakin kahvaltısını ederek, ardından televizyonun karşısına geçip, iki üç saat içinde de havanın kararmaya başladığını fark ederek geçirmişti. Bazen, televizyonda ilginç programlar olduğu zamanlarda, o gün alışverişe de gitmek istiyorsa elini çabuk tutması gerekiyordu çünkü dükkânlar yedide kapanıyordu. Ama çoğunlukla şehrin diğer ucunda olmakla birlikte, küçük bir şehirde yaşadıklarından otobüsle sadece on beş dakikalık bir mesafede oturan annesini arayıp, yemeğe gelip gelemeyeceğini sormuş, böylece televizyonun karşısında öylece oturmaya ve programı sonuna kadar izlemeye devam edebilmişti.

Yemeklerini sık sık annesinde yemişti. Yıllar boyunca pazartesi ve cuma günleri annesinde yemişti yemeğini, pazartesileri erişteli hindi şnitzel, yanında da ne yazık ki sebze, cumaları ise duruma göre ev yapımı pizza ya da *piccata*, yani pazartesiden cuma için hangisini istemişse o oluyordu yemekte. İşsiz olduğundan beri haftanın diğer günleri de yemeğe annesine gitmeye başlamıştı, dolayısıyla çoğunlukla

akşamüzerleri telefon açıyor, yemeği onda yiyip yiyemeyeceğini soruyordu. Aslında annesini, ne pişiriyorsa üç katını pişirsin diye arıyordu sadece. Her keresinde, "Ben Anton, yemek yaptın mı? Sende yiyebilir miyim?" demesine rağmen, bunlar cevap almak amacıyla sorulan sorular değildi aslında; çünkü annesi bir kere bile, maalesef bugün olmaz, dememişti. Bay Blanc her zaman memnuniyetle karşılanacağını biliyordu, dolayısıyla aslında telefon açmasına bile gerek yoktu, sadece yeterince erken bir saatte, annesi yemeği pişirmeden gitmesi yeterliydi; ama annesinden iki kat daha fazla yemek yediğinden, hiç belli olmaz, belki annesinin evde yeterince yemeklik malzemesi bulunmayabilirdi. İşsizlik dönemi başladıktan kısa bir süre sonra, telefonunun ardından annesinin oturduğu sokaktaki bakkala gidip alışveriş yapması gerektiğini sezmeye başlamıştı. Önceden aramak yerine çat kapı gitse bile yine yapardı annesi bunu şüphesiz. O da annesinin evinde kanepeye oturup televizyonda bir program seyreder, bu sırada annesi de eksikleri almaya giderdi. Ama önceden haber vermeden gidip kapısını çalmak, hemen sonra da annesinin alışveriş yapmak için evden çıkması, bu sırada kendisinin evde keyif sürmesi düşüncesi, vicdan azabı duymasına neden olmuştu. Olduğundan daha yaşlı görünen, zaten kendini de daha yaşlı hisseden, kıyafetlerinin içinde neredeyse kaybolan, bir deri bir kemik kalmış yetmişinin üzerindeki bu yaşlı kadının, elinde doktorun yazdığı, koltuk değneğine benzeyen bastonuyla karşısında durduğu ve "Almam gereken bir iki ufak şey daha var, sen o sırada biraz televizyon seyret," dediği an, kendini bir kölenin efendisi gibi hissedebilirdi. Böyle olmak istemiyordu. Aslında annesi için seve seve alışverişe gidebilirdi ama gidip yanlış bir şeyler alacağı kesindi. Oysa annesinin, doğru yerden alınmış doğru malzemelere ihtiyacı vardı, hatta et söz konusuysa doğru bir kasap tarafından kesilmiş et almak lazımdı; çünkü kadınlar, derdi annesi her zaman, et kesemez, kasaplık yapmayı beceremezler; her şey nasıl olması gerekiyorsa öyle olmalıydı, yoksa yemekler o kadar iyi olmaz, insanın bütün hevesi kaçardı. Annesi yaşına rağmen fevkalade bir aşçıydı ama elinde doğru malzemeler olmalıydı.

Bay Blanc yıllarca yemeklerini annesinde yemişti çünkü annesi, olağanüstü yemek yapıyordu ve Bay Blanc'ın hayatında günlerce ön-

ceden sevinç duymasına neden olabilen tek şey, iyi bir yemekti. Hiçbir şey onu iyi bir yemek kadar mutlu edemezdi. Annesinin kendisi yüzünden bir kez daha evden çıkıp bastonuyla bakkala giderek alışveriş yapmayacağından emin olabilmek için her keresinde önceden arıyor ve evde yeterli malzemesi olup olmadığını soruyordu. Annesi de her zaman, dert etmeden gelebileceğini, gerekli her şeyinin olduğunu söylüyor, biliyorum anne yemeğini çok seversin, diyordu. Bu yanıt Bay Blanc'ı tatmin ediyordu. Aslında Bay Blanc, annesi aksini söylemesine rağmen, onun yine de alışverişe gittiğini hissediyordu; ama annesi doğruyu söylemiyorsa Bay Blanc'ın da suçluluk duymasına gerek yoktu. Suçluluk duymamalıydı, ne geçmişte ne de bugün.

İşte böyle geçmişti günler, haftalar, sonbahar ve kış, nisanda neredeyse tekrar kar yağacaktı, mayısın ilk haftalarında da yağmur yağmıştı ama sonra birden hava ısınmış, hatta çok sıcak olmuştu ve öncesinde puslu hava yüzünden koyu yeşil görünen, şimdi ise güneşle parıldayan bitkiler sıcak bir ışıltı yayıyordu. Bu arada çoğu çiçek açmıştı, kiraz ağaçları mesela (Bay Blanc bu ağaç cinsini tanıyordu), adını hiçbir zaman öğrenemediği çeşitli çalılar da çiçeklenmişti, bazı ağaçlardan düşen, beyaz, kabarık tohumlar paraşüt gibi şehrin dört bir yanında uçuşuyordu, bunların da ne olduğunu bilmiyordu Bay Blanc. Çiçek tozları havada savruluyordu, bu yüzden Bay Blanc açık havada bulunduğu zamanlarda hapşırıyor ve gözlerini ovuşturmak zorunda kalıyordu. Saman nezlesi yüzünden çok sıkıntı çekiyordu; o kadar çok sayıda ota, ağaca ve çalı çırpıya alerjisi vardı ki doktorun bir test yaptıktan sonra sıraladığı isimleri aklında tutamadığı için bunları sonradan araştıramamış, dolayısıyla söz konusu bitkilerin neye benzediğini öğrenememişti. Yıllardır bütün bir yılın neredeyse yarısı boyunca, burundan kortizon spreyi kullanıyordu. Çok memnundu bu ilaçtan, mükemmel sonuç veriyordu, ta ki her yıl mayıs ayının belli bir haftasına kadar; zira o hafta o kadar çok ağaç ve çalı çiçek açıyordu ki Bay Blanc, ilaç almasına rağmen hapşırıyor ve gözlerini ovuşturmak zorunda kalıyor, nihayetinde gözleri kızarıp şişiyordu.

O yıl Bay Blanc bu haftayı neredeyse atlatmış olmasına rağmen, annesinin cenazesinin kaldırılacağı gün, saman nezlesi yüzünden ön-

ceki günlere göre daha çok rahatsız olmuştu: Evin içinde bile sürekli hapşırıyordu, gözleri o kadar kızarmıştı ki saatlerdir ağlamış gibi görünüyordu.

Ne var ki bu sağlık sorunları, çiçek tozlarının neden olduğu sorunlardan sadece biriydi. Bay Blanc çiçek tozlarının pencerelere ve çerçevelere yapışıp kalması yüzünden de sıkıntı çekiyordu, çünkü daha fazla temizlik yapmak gerektiği anlamına geliyordu bu. Evi her zaman temiz tutma alışkanlığını ve evin temiz tutulması gerektiği inancını Bay Blanc annesinden almıştı. Nitekim onca yıl boyunca annesinin evinde hiçbir yerde tek bir toz zerreciği bile görülmüş değildi, ne çiçeklerin üzerinde, ne yatağın altında, ne de kapı pervazlarında.

Her yıl bu yoğun çiçeklenme döneminde, Bay Blanc haftada iki defa temizlik yaparken birkaç dakika boyunca pencerede duruyordu, çiçek tozları eve girmesin diye önce kapalı duran pencere de sonunda açılıyordu; çünkü bu yoğun çiçeklenme döneminin ne zaman biteceğini hesaplayabilmek için Bay Blanc'ın kafasını pencereden dışarıya uzatması gerekiyordu. Pencereleri ve çerçeveleri temizlemek için doğru zamanı kollamak lazımdı. Zamanından önce temizlerse emekleri boşa giderdi, temizlemekte gecikirse sitenin içinden geçen yoldan bakılınca hemen fark edilebildiği için, kirlenen pencereler yüzünden utanırdı. Pencereler evde kimse yaşamıyormuş gibi görünse insanlar ne düşünürdü onun hakkında? Ev sahibi ne düşünürdü? Bay Blanc'ın eve yirmi yıldan daha uzun bir süre önce taşındığında iyice okuduğu, haklarını ve yükümlülüklerini unutmasın diye her yıl okumayı tekrarladığı kira sözleşmesinde, kiracının evi bakımlı tutmakla yükümlü olduğu belirtilmişti. Bay Blanc, bu türden sözleşme maddelerinin muhtemelen pek dikkate alınmadığını tahmin ediyordu ama sözleşme sözleşmeydi nihayetinde; çünkü günün birinde ciddi bir sorun çıkacak olsa, tek tek her kelime önem taşıyacaktı. Bir sözleşme maddesinin hayatını kâbusa çevirebilecek olması, zaman zaman karnına ağrılar girmesinin nedenlerinden biriydi; ama onu çok daha derinden etkileyebilecek bir başka neden, annesinin pencereleri, hatta evi kirli görme ihtimaliydi. Böyle bir ihmalkârlığı görmek zorunda kalsa annesinin kalbi kırılırdı, ne de olsa onu düz-

gün bir insan olarak yetiştirmek için yirmi yıl uğraşmıştı. Hayatı boyunca ona büyük umutlar bağlamıştı; onun düzgün bir delikanlı, sonra da düzgün, parmakla gösterilecek bir adam olacağına hep inanmış ve bunu ona her zaman söylemişti.

Temizlik yapmanın anlamlı olduğundan şüphe etmemesine rağmen Bay Blanc, evinde temizlik yapmaktan hiç mi hiç hoşlanmazdı. Oysa daha birkaç gün geçmeden parkelerin üzerinde ince bir toz tabakası oluşur, kimi zaman bu o kadar ince bir tabaka olurdu ki gerçekten var olup olmadığını anlamak için insanın parmağını yere sürmesi gerekirdi; ama bu belli belirsiz toz tabakası bir kere oluştuğunda da birkaç gün, hatta birkaç saat bile geçmeden ilk toz pamukçukları ortaya çıkar, pencere açılıp hafif bir rüzgâr esince bunlar her yere uçuşurdu; kenarda köşede kaldığı için Bay Blanc'ın çok iyi temizlemediği yerlerde de bir toz pamukçuğunun gözünden kaçabilmesi kuvvetle muhtemeldi.

Bay Blanc'ın hiç misafiri olmazdı, annesi de onu hiç ziyarete gelmezdi; ama habersiz gelen bir misafiri (bir arada sessiz sakin yıllar geçirdikten sonra iletişim kurmaya yeltenen bir komşu mesela ya da evle ilgili bir soru sormak isteyen ve tesadüfen yakınlardan geçen ev sahibi) iyice temizlenmemiş bir evde ağırlamak, onun göze alamayacağı kadar büyük bir mahcubiyetti. İşte bu nedenle Bay Blanc, sıkı bir temizlik düzenine her daim uymaya kendini mecbur hissediyordu. Haftada iki kez yaptığı olağan mutfak ve banyo temizliğinin yanı sıra, diğer odaların da haftada iki kez tozunu alıyor, ayrıca yerleri ve kanepeyi elektrik süpürgesiyle temizliyordu; banyo ve mutfaktaki karolarla odaların ve yatak odasının parkeleri haftada bir kez ıslak bezle silinmeli, ayrıca her iki haftada bir parkelere koruyucu bir cila sürülmeliydi: Parkenin üzerine önce ince bir tabaka cila sürülür, ardından yumuşak bir bezle parlatılırdı, kuşkusuz zahmetli bir işti bu, ama parkeler bu sayede her türlü rutubetlenmeye karşı korunuyor, hem de tüm güzelliği ortaya çıkıyordu. Pencereler içinse sabit bir kural yoktu: Olağan temizlik sırasında haftada iki kere yapılan düzenli kontroller sayesinde, bir pencerenin silinmesi gerekip gerekmediğini anlamak mümkündü. Nitekim aslında üç ayda bir silmek yeterli olabilecekken kışın kaloriferler yüzünden kirlendiği, yazın

kurak dönemlerde ise tozlar etrafta uçuştuğu için aslında ayda bir kez silmek gerekiyordu. Pencerelerin sadece bir kez silinmesinin yeterli olduğu tek mevsim sonbahardı ama bu da sadece fırtına ve yağmur oranı makul bir sınırı aşmazsa mümkün olabiliyordu. Çiçek tozlarından dolayı ilkbahar, kışa ve yaza oranla çok daha vahim geçiyor, bu da bayağı eziyete neden oluyordu. Şu çiçek tozlarının niçin daha az dikkat çeken, başka bir rengi olmazdı acaba? Niçin annesi şu temizlik düsturunu miras bırakmıştı ona?

Bay Blanc hiç şüphesiz sık sık bu tür sorularla meşgul oluyordu, ama artık önceki günler kadar çiçek tozunun kalmadığı o güzel ve sıcak mayıs gününde bunları düşünmedi. Lacivert renkli takım elbisesiyle yatak odasında durup (üzerinde kahverengi avcı, köpek ve çalı motiflerinin sürekli tekrarlandığı beyaz bir duvar kâğıdıyla çevrelenen) aynada kafasına baktı, kırmızı gözlerine, ceketiyle karşıtlık oluşturan solgun, beyaz yüzüne baktı. Aynada artık kendi aksini değil, bir fotoğrafta kilisenin önünde duran genç Anton'un yüzünü görüyordu, on altı yaşındaydı, kiliseye kabul ayininin yapılacağı gündü. Yine öyle solgun ve çocuksu tombul yanaklarına rağmen ince bir yüz, rahatsız edici bir göz yanılsaması gibi kendi aksinin yerine geçmeye çalışıyor, Bay Blanc kendi kendine bu iki görüntü arasında hâlâ bir bağ olup olmadığını, ikisinin de aynı insana ait olduğunu bir yabancının da anlayıp anlayamayacağını soruyordu.

"Keşke başka biri olsaydım," diye geçirdi içinden ama hemen uzaklaştırdı bu düşünceleri kafasından. Onun yaşında birinin, gençliğimde keşke daha cesur olsaydım, değişik şeyler deneseydim, mesela dünya turuna çıksaydım ya da kendime başka bir meslek edinseydim, Heike'yle evlenseydim, tatilde onunla New York'a gitseydim ya da İskandinavya'ya gidip köpekli kızaklarla el değmemiş bölgelere gitseydim, bir ev inşa etseydik, kendimize bir köpek alsaydık gibi şeyler istemesi gülünç bir durumdu. Heike gibi güzel bir kızım olsaydı ve onu Cambridge'te okutabilseydim diye düşünmesi

Fotoğraftaki bu delikanlı, niye kendisiyle aynı zamanda kiliseye kabul edilenler gibi gibi bir ilerleme sağlayamamıştı ki?

Bay Blanc aynada yine kendi aksini görünce, yanaklarını (kendini aşağılamak için yüksek sesle "tombul yanaklarım" demek geçti için-

den) böyle şık bir takıma uymayacak kadar şişman buldu; fidan gibi, genç, yakışıklı bir adamın giymesi lazımdı bu takımı. Çok geçti artık. Asla yakışıklı biri olamayacaktı. Yaşlı ama yakışıklı biri de olmayacaktı. Bir et parçasıydı o, hımbıl, etten bir kütle. Bunları düşünürken kendini tutamayıp gülümsedi ve gidip ağzıma bir parça çikolata mı atsam, diye geçirdi aklından. Bazı köpek cinslerinde olduğu gibi, uysal bir ifadeyle sarkmış tombul yanaklarına ve dallanıp budaklanan ince damarlarına baktı, birkaç aydır görünmeye başlamıştı damarları, onu fotoğraftaki tombul yanaklı oğlandan ayıran ve bugün ilk kez üzerinde akarsuların ve derelerin işaretlendiği bir haritayı anımsatan da bu damarlardı. Ne var ki her iki haritasında da çizgiler mavi değil, kırmızıydı, su değil kandı akan ve işte bunu bilmek biraz keyiflendirdi Bay Blanc'ı. Bir tek, kanının hâlâ bedeninde dolaşıyor olması keyfini yerine getirdi; bir zamanlar gerçekten olduğu kendisi olan ve aslında hep öyle kaldığı o çocuk halinin açık ve net yüzü durmaksızın aynadaki aksinin yerine geçiyordu. Düşünceleri, duyguları hatta varlığı eskiden olduğu gibi değil miydi? Takım elbisesi bile öğleden sonra birkaç saatliğine giyebileceği kadar iyi oturuyordu üzerine.

Bu takım elbiseye kiliseye kabul ayini sırasında değil, –tam söylemek gerekirse– ondan iki ay önce, annesiyle birlikte takım elbise almaya gittiklerinde sahip olmuştu. Daha yılın başında annesi ona, nasıl bir takım elbise istediğini düşünmesini söylemiş, o da hemen, her halükârda siyah bir takımı tercih ettiğini söyleyerek yanıt vermişti; ancak annesi sonradan onu lacivert bir takım almaya ikna etmişti. Lacivert siyah kadar sıkıcı değildir, demişti, üstelik laciverti başka vesileler için de giyilebilirdi. Bu rengin mavi gözlerine çok yakıştığını defalarca tekrarlamış, gözlerinin güzelliğini ortaya çıkardığını ve kadınların mavi gözden hoşlandığını söylemişti. Gözlerinle hakikaten gurur duyabilirsin, demişti. Açık mavi değil senin gözlerin, açık mavi gözler çoğunlukla yüzeysel, naif bir izlenim uyandırır, oysa senin gözlerin lacivert demişti annesi, bu yüzden bir dinginlik yayıyordu gözleri, hangi yaştan, hangi cinsiyetten olursa olsun herkesin hoşuna giderdi bu.

Kiliseye kabul ayini sırasında annesi henüz yaşlı değildi: Otuzlarının sonundaydı ama yirmili yaşlarının ortalarında gibi görünüyor-

du. Boyu bir altmıştan uzun değildi ve çok inceydi, yeşil gözleri, aydınlık hoş bir yüzü vardı. On yıldan biraz daha uzun bir süre sonra, Bay Blanc Cambridge'ten döndüğünde, görünüşü ve kişiliği beklenmedik bir değişim geçirmişti: Yanakları birdenbire çökmüş, gözleri çukurlaşmıştı, bu yüzden yüzü daha yaşlı ve bezgin görünüyordu. İlerleyen dönemde sakinliğini de giderek yitirmişti, sinirleri zayıflamış ve kendi içine kapalı sessiz bir inatçılığa bürünmüştü. Yaşamının ilk yarısında gerçekte olduğundan daha genç görünmesine rağmen, ikinci yarısında daha yaşlı görünür olmuştu.

Kiliseye kabul ayininin yapıldığı yıl, takım elbisenin aslında annesinin almaya gücünün yetmediği bir hediye olmasını Bay Blanc pek umursamamıştı. Sanki sıradan bir şeymiş gibi kabul etmişti hediyeyi. Annesinin en az bir yıl boyunca, bu takım için para biriktirmek zorunda kaldığını çok sonra anlamıştı, belki de birikim hesabını boşaltmıştı bunun için annesi, bu hesaba yıllardır her ay o kadar küçük bir meblağ yatırıyordu ki gün gelip işe yaraması ihtimali yok gibiydi. Babasının ölümünden sonra annesi, bir Landi mağazasında tezgâhtar olarak işe başlamıştı. İşe bisikletle yaklaşık bir saatte gidiyordu; akşamları Bay Blanc yatağa girer girmez, de gece geç saatlere kadar çalışmaya devam ediyor, terzilik yapıyordu. "İpliği tutumlu kullanan terziler, en çok para kazananlardır" demişti bir keresinde.

Bay Blanc çocukluğunda, can sıkıntısından bir iki kere, bir sürü ipliği ziyan etmişti. Bütün renklerden kol uzunluğunda parçalar kesmiş, sonra bunları birbirine bağlamış, böylece çok uzun, renkli bir ip ortaya çıkmış ve bu ipi evdeki akla gelebilecek bütün eşyalara dolamıştı. Doğru hatırlıyorsa gerçekten de sadece bir iki kere ip çalmıştı, dolayısıyla annesinin günün birinde onun yüzünden bu işi bırakıp başka ailelerin yanında temizlikçi olarak çalışmaya başladığını düşünmesini gerektirecek bir neden yoktu. Daha sonra, Bay Blanc'ın bu takım elbiseyi hediye olarak aldığı dönemde ise annesi, artık Landi'de değil, şehirdeki bir büroda çalışıyor, aynı zamanda da birçok eve temizliğe gidiyordu.

Annesi takım elbiseyi Zürih'ten alma lüksüne sahip olduklarını düşünüyordu. Bay Blanc'a, elbisenin, kesiminin nasıl olacağına karar vermek için iyi düşünmesi gerektiğini defalarca tekrarlamıştı; çünkü

özellikle zenginlerin lüks mallar almak için gittikleri Bahnhofstrasse'de alışverişe yakın zamanda bir daha gidemeyeceklerdi.

Zürih'e gittikleri gün bütün bir öğleden sonrayı kendilerine ayırmış ve bir dükkândan çıkıp diğerine, pahalı ve çok daha pahalı olanlarına girmişlerdi. Sonunda fotoğraftaki o delikanlı, kısa bir süre sonra annesinin de kendisinin de beğendiği bir takım elbisenin içine girivermişti. Aslında kesimi biraz daha dar olabilirdi elbisenin ama annesi, bu takımı belki sadece yazın değil, içine daha kalın bir şeyler giyerek de kullanabileceğini söylemişti. Ayrıca bu elbise gelecekte de işe yarayacak bir yatırımdı, on altı yaşında biri olarak, ilerleyen yıllarda muhtemelen biraz kilo alacağını, dört beş yıldan önce de yeni bir takım satın alınamayacağını düşünmek lazımdı.

Takım elbise özenle katlanmış, kumaş katlarının her birinin arasına pelür kâğıdı konmuş, sonra da bir kutuya yerleştirilerek kâğıt poşetin içine konmuştu. Annesi kiliseye kabul ayini için alınan bu hediyeyi kendisinin taşıyabileceğini söylemiş, bunun üzerine o da poşeti kapıp sıkıca elinde tutmuş, bu arada annesi çantasından dikkatlice cüzdanını çıkarıp, Bay Blanc'ın da çok iyi bildiği üzere, normalde yanında taşımadığı kadar büyük birkaç banknot çıkarmıştı. Banknotlar tezgâhın üzerinde dururken, annesi sanki kaybolabilirlermiş gibi tedirgin ama kararlı bir kuvvetle tutuyordu onları.

Annesi alışveriş fişini özenle çantasına koyduktan sonra mağazadan çıkmışlardı. Bahnhofstrasse boyunca dolaşmışlardı, annesinin başta düşündüğü üst sınırın biraz üzerinde olmakla birlikte –Bay Blanc biliyordu öyle olduğunu– hakikaten şık, hatta ikisinin de hayal ettiğinden çok daha şık bir takım elbiseyi bu fiyata buldukları için mutluydular.

O gün annesi, oğluna bu takımı hediye edebildiğine o kadar sevinmişti ki, normalde asla bir kafeye gitmemelerine rağmen, kutlamak için istasyonun yakınlarındaki Café Sprüngli'de, pahalı bir çikolatalı *mélange* bile içmişlerdi. Annesi poşete dikkat etmesi konusunda onu defalarca uyarmıştı.

Bay Blanc, poşeti oturduğu sandalyenin mümkün olduğunca en yakınındaki yere nasıl koyduğunu, bir yandan da göz ucuyla sürekli poşeti nasıl kontrol ettiğini ve annesi yanında olmasına rağmen biri

elbiseyi çalabilir diye nasıl korktuğunu düşünürken, ceketin düğmesinin gerçekten kapanıp kapanmadığını tekrar kontrol etti. Bunu yaparken nefesini öyle bir boşalttı ki göğüs kafesi küçüldü ve içine çöktü, sonra Bay Blanc karnını da bütün gücüyle içine çekti ve elleri titreyerek iki düğmeyi ilikledi. Ama karnını tekrar bırakıp nefes alınca, düğmeler kopacak gibi olduğundan karnını içine çekerek zorlanan düğmeleri açıp rahatlattı.

Bu takımı eskiden daha sık giymediği için utandı. Niçin annesi hayattayken kabul ayininden sonra, hiç değilse bir kez daha giymemişti? Bunun annesinin ne kadar çok sevindireceğini biliyordu. Ayinden sonra onu bir kerecik olsun bu takımın içinde görmüş olsaydı, onun gözünde, para biriktirmesine ya da banka hesabını bunun için boşaltmasına değmiş olacaktı.

"Biraz kilo verebilsem," diye kendi kendine sessizce konuşmaya başladıysa da nafile. Asla bu takım elbiseyi tekrar giyebilecek ve ceketinin düğmelerini ilikleyebilecek kadar zayıflayamayacaktı. Bu elbise, insanın hatırlamak istediğinde arada bir çıkarıp baktığı eski bir fotoğraf gibiydi. Yalnızca bugün bir kez daha giyecek, sonra onu tekrar dolaba asacak ve bir daha asla üzerine giymeyecekti. Sadece arada bir dolaptan çıkaracak ve balkona asıp havalandıracak, askıdaki elbisenin karşısında bir tabureye oturup geçmişi anımsayacaktı.

Babası öldükten sonra annesi ile birlikte bir süre tek odalı bir dairede yaşamışlardı ve bu nedenle dairedeki tek oda olan oturma odasında, akşamları annesinin dikişlerinin durduğu yemek masasının hemen yanında yatıyorlardı. Sonra başka bir daireye taşınmışlardı ve ikisinin de kendine ait birer odası olmuştu. Taşındıktan kısa bir süre sonra annesinin şöyle dediğini duymuştu: "1901 tarihinde yapılmış bir evde yaşıyoruz." Daha o zamanlar küçük bir çocuk olmasına ve bu tarih kesinlikle bir önem taşımamasına rağmen, Bay Blanc bu cümleyi asla unutmamıştı. Bina 20. yüzyılın başında inşa edilmiş, çok az ve çok küçük pencereleri olan, pislikten rengi değişmiş, bakımsız cepheleriyle dışarıdan bakıldığında korkutucu bir görüntüye sahip o yapılardan biriydi. İki katlıydı, üst katta ve alt katın bir yarısında ev sahibi aile oturuyordu. Bu aile, annesinin Bay Blanc'a bir keresinde bahsettiği üzere, muhtemelen maddi nedenlerle zemin katın diğer

yarısını kiraya vermek zorunda kalmıştı: Oturma odasının uzantısı sayılabilecek küçük bir mutfağı olan, içinde duşun da bulunduğu üç odalı bir daireydi bu; tuvalet koridordaydı ve ev sahibi aile de bu tuvaleti kullanıyordu. Annesinin bu dairenin kirasını denkleştirebilmesi de ancak kiranın yarısını ev işlerine yardım ederek karşılaması sayesinde mümkün olacaktı: Annesi evi temizleyecek ve gerekirse ek işler yapmaya da hazır olacaktı. Bunlar kira sözleşmesinde belirtilmişti.

Evin kapısından doğrudan sokağa değil, arka avluya çıkılıyordu. Yine kiracıların, yani annesiyle kendisinin temizlemesi gereken bu avlu, minik çakıl taşlarıyla dolu büyük bir alan ve katranlanmış bir yoldan oluşuyordu. Bu yolun haftada bir kez süpürülmesi gerekiyordu; çünkü çocuklar çakıl taşlarının içinde oynayıp taşları birbirlerine attıkları için, yol birkaç gün içinde bu taşlarla kaplanıyordu. Ayrıca sonbaharda ve kış geldiğinde yaprakların süpürülüp yığın haline getirilmesi ve gübre olarak kullanılmak üzere gönderilmesi, kışın da karların kürenerek çakıl taşlı alana atılması gerekiyordu. Evin sahipleri karlara serpecek tuz almak istemediklerinden, kar yağdığında günde bir ya da lüzumu halinde iki kere kürenmesi de gerekiyordu. Arka avludaki çakıl taşlı büyük alanda her ilkbahar, yaz ve kış mevsiminde bir kere olmak üzere yabani otlar temizlenmeliydi; sonbahar bitip kışa girerken bir tarafındaki dişlerinin neredeyse tamamı eksik bir tırmıkla yapraklar bir araya toplanmalıydı. Arka avlu yüksek duvarlarla çevriliydi; ancak bir arabanın geçebileceği kadar geniş olan ve ev sahiplerinin garajından başlayan yoldan geçilerek sokağa çıkılıyordu.

Bay Blanc hâlâ aynı şehirde oturmasına rağmen, bunca yıldır oraya bir daha hiç gitmemişti, o ev başka bir semtteydi ve o güne kadar herhangi bir vesile çıkmamış, yolu hiç o tarafa düşmemişti. Ama şimdi, gidip o evi görmeyi düşünüyordu. Otuz yıldır o eve, çocukluk ve gençliğinin bir kısmının geçtiği yere otobüsle sadece yirmi ya da yirmi beş dakikalık mesafede oturmuş ama oraya hiç gitmemişti. Nasıl olabilmişti bu? Otuz yıl nasıl bu kadar çabuk geçmişti? Sonraki günlerde gidecekti oraya. Şehir merkezinden 2 numaralı otobüse binecekti, durağın adını unutmuş olmasına rağmen nerede inmesi

gerektiğini de hatırlardı: Durak bir dörtyol ağzındaydı, yolun karşı tarafında eskiden büyük, dikkat çekici bir bina vardı, giriş katındaki dükkân muhtemelen ortadan kalkmışsa da bina, hâlâ orada olmalıydı.

Oraya hiç gitmemesinin nedeni, içten içe o mekândan ürküyor olmasıydı belki de. Ev sahiplerinden her zaman korkmuştu. Eve taşınmalarından kısa bir süre sonra, Bay Blanc daha küçük bir çocukken, annesi evi boşaltmalarını istemelerinden korkmuş ama o bu sözlerin ne demek olduğunu anlamadığı için şöyle demişti: "Bizi evden göndermesinler diye dikkatli olmalıyız." İlerleyen günlerde oraya gerçekten gidecek olursa, ev sahibi aileden biriyle karşılaşma düşüncesi daha şimdiden onu rahatsız etmişti. Onunla konuşmayabilir ya da daha kötüsü, ona sözlü saldırıda bulunabilirlerdi. Ev sahiplerinin elinde belki hâlâ eskiden kalma kapanmamış hesaplar ya da halledilmemiş başka talepler olabilirdi. Bu aile, annesi ya da kendisiyle ilişki kurmaktan kaçınmıştı. Annesi evi ne zaman temizlemesi gerektiğini biliyor, bu yüzden zamanı ayrıca kararlaştırmaya gerek kalmıyordu; annesinin ek bir iş yapması, mesela evin fazladan bir kez daha silinmesi gerektiğindeyse, kapılarına asılmış bir kâğıt oluyordu sadece. Bay Blanc biraz daha büyüyüp temizlik işlerinin bir kısmını devraldığında (sabahları o toz alıyor, öğleden sonraları da annesi elinde süpürgeyle geliyordu, çünkü ev sahipleri elektrik süpürgesi almak istemiyordu), iş yaparken izlendiğini hissediyordu: Ev sahibinin karısı dikkat çekecek kadar sık mutfaktan çıkıyor, Bay Blanc onun geldiğini fark edince de gideceği yeri şaşırmış gibi yapıp mutfağa geri dönüyordu; ya da Bay Blanc tabak çanak seslerinin kısa bir süreliğine kesildiğini duyuyor, o sırada kadının onun ne yaptığını görebilmek için kapı aralığından baktığını tahmin edebiliyordu. Ama en kötüsü ev sahibinin büyük oğluydu, yemek masasında çoğunlukla gazete okur, sonra birden gazeteyi bırakıp ayağa kalkar, sanki toz alırken her şeyi yanlış yapıyormuş gibi gözlerini dikip dakikalarca ona bakardı. Bay Blanc, bütün gözlerin kendisine dikili olduğunu ve acaba bir şey çalıyor mu diye kontrol edildiğini bildiği halde, hiç aldırış etmeden toz almaya devam etmeyi öğrenmişti.

Bay Blanc takım elbisesini çıkarıp dar yatağının üzerine serdi, biri görse takım elbisenin içinde yatağa yatmış bir insan varmış da sonra

tuzla buz olmuş diye düşünebilirdi. Bay Blanc annesiyle babasının niçin evlenmediklerini düşündü. Annesi, babası hakkında nadiren konuşurdu. Kiliseye kabul ayininden önceki yıllarda, babasının öldüğünü; ayinden birkaç ay sonra ise laf arasında, çekip gittiğini ve bir daha arayıp sormadığını söylemişti. Ama annesi yine de onun öldüğünden emindi. Çünkü eğer ölmüş olmasa, mutlaka günün birinde onları aramış olurdu.

Bay Blanc, annesinin babasının öldüğüne inanıp onu korumasının nedenini ancak ilkokula giderken anlayabilmişti: Annesi, bir banka hesabının olduğunu, babasının o doğduğu zaman bu hesaba yüklü bir miktar para yatırdığını ve bu paranın baştan beri onun Cambridge'te okumasına ayrıldığını anlatmıştı. Çocuğu için bu kadar para biriktirmiş olmasından dolayı annesi babasına minnettardı, onu korumasının nedeni de buydu. Bay Blanc Cambridge'e gitmek istemediğinde de annesi babasının arzusuna saygı duyması gerektiğini, babasının onun için yaptığı tek şeyin, Cambridge'te eğitim almasını sağlamak olduğunu söylemişti. Çok sıkışık zamanlar geçirdiğinde bile yirmi yıl boyunca bu paraya elini sürmemişti; çünkü babasının arzusunu yerine getirmeyi ve onu, yani biricik oğlunu Cambrige'te okutabilmeyi istiyordu. O da bunun için babasına minnettar olmalıydı; babası sayesinde günün birinde daha iyi bir hayatı olacaktı.

Bay Blanc kendini bildi bileli, annesi her zaman onun günün birinde daha iyi bir hayatının olmasını istemişti. Annesinin mesaileri uzun sürüyordu: Sabahları kahvaltıyı hazırlıyor, Bay Blanc kahvaltısını ederken evle ilgili önemli işleri hallediyor, sonra işe gidiyor, öğleden sonraları da ev sahiplerinin ve başka ailelerinin evlerini temizliyordu. Eve gelir gelmez yemek pişirmesi ve evle ilgilenmesi gerekiyordu. Bay Blanc annesinin istediklerini yapmadığında, annesi zehir zemberek bir sesle kendi kendine konuşmaya ve yakınmaya başlıyordu. Böyle zamanlarda mutfağa gidip kendini işe vuruyordu. Sarsak ve umutsuz hareketlerle mutfak eşyalarıyla uğraşıyor, kendi kendine konuşup duruyordu.

Bay Blanc annesinin bir zamanlar Noel'de ona hediye ettiği büyük bez mendilini çıkardı ve saman nezlesi yüzünden doğru düzgün açmayı bile beceremediği gözlerini sildi, Gözlerini o kadar çok

ovuşturunuştu ki yaşarınaya başlamışlardı; sonra da elindeki mendilin ıslanmamış tek bir köşesi bile kalmayıncaya kadar burnunu sümkürdü. Keşke çocukluğunda ya da delikanlılık döneminde daha terbiyeli, daha efendi olsaydı ve annesine daha çok yardımcı olsaydı. Ama suçluluk duyduğu için değil: Bir çocuk, çocuk gibi davrandı diye suçlanamazdı. Bir başka çocuk da annesi terziyse gidip günün birinde onun ipliklerini çalabilirdi.

Bir çocuk olarak her zaman doğru davranmadığı için affedebiliyordu kendini; ama affedemediği şey, takım elbisesini o günden sonra bir daha hiç giymemiş olmasıydı. Bu lacivert takımı ne kadar sevdiğini ve severek giydiğini annesine de göstermeyi hiç önemsememişti. Oysa babası çekip gittiğinden beri annesinin çok az parası olduğunu ve bu takım elbisenin parasını aslında karşılayamayacağını çok iyi biliyordu: Dükkân kapandığı için Landi'deki düşük ücretli tezgâhtarlık işini kaybettikten sonra, bürodaki işi buluncaya kadar birkaç ay işsiz kalmıştı. Ama bu iki iş de yarı zamanlı olduğu için, ek iş olarak terzilik yapmış, daha sonra da evlere temizliğe gitmişti. Bu işlerde de kaçak çalışmış, ne her iki yılda bir doldurması gereken vergi beyannamesinde, ne de özgeçmişinde belirtmişti. İki üç ailenin evine temizliğe gidiyor, bu sayede her hafta eline kendi deyişiyle "kayda değer miktarda" cep harçlığı geçiyordu. Takım elbiseyi de yıllarca temizlikçilik yaparak bu cep harçlığıyla ödeyebilmişti muhtemelen. Bay Blanc'ın tek avuntusu, ev sahipleri haricinde annesinin diğer evlere temizliğe severek gitmesiydi: Bay Blanc evden ayrıldığında ve artık onun geçimini sağlamak zorunda olmadığında, hatta emekli olup emekli maaşıyla geçinebileceğinde bile temizliğe gitmeye devam etmişti. Temizliğe gittiği ailelerle iyi anlaşıyor, yıllar geçtikçe aralarında bir tür dostluk da oluşuyordu. Annesi diğer annelerle sohbet etmeyi seviyor, Noel zamanlarında bu ailelerin çocuklarından küçük hediyeler alıyordu. Severek temizliğe gittiğini, dostluk kurduğu bu ailelerin evlerine temizliğe gitmekten sevinç duyduğunu söylese de Bay Blanc, insanın kendi arzusuyla nasıl böyle bir iş yaptığını anlayamıyordu ve annesi ona günün birinde, çiçek tozlarından rahatsız olmasın diye her ilkbaharda pencerelerini silmeyi teklif ettiğinde sinirlenmişti: Evden öylece çıkıp, birkaç saat sonra tekrar eve geldiğinde pencereler ne kadar

güzel temizlenmiş diye hayret etmesi mümkün olsa, üzerinden büyük bir yük kalkacağını annesi çok iyi biliyordu; ama o zaman kendini kölecibaşı gibi hissedeceğini tahmin edemiyor muydu? Niçin sürekli iyilik meleğini oynamaya çalışıyordu?

Üzerinde iç çamaşırlarıyla aynanın karşısında durduğu, takım elbisesinin yatağının üzerinde serili olduğu bu dakikalarda, eskiden, daha küçük bir çocukken annesinin ona bakabilmek için gösterdiği çabaların kısa sürede alışkanlığa dönüşmüş olduğunu fark etti. Onun tek isteği, oğlunun mutlu olması ve daha iyi bir hayat yaşamasıydı. Başka bir erkeğin hayatına girmesini istemediğini, ikinci bir çocuk da istemediğini defalarca söylemişti; bir oğul yeterdi ona ve bu oğul eğer kendi oğlu olmasaydı, ideal bir koca olurdu.

Önemli kararlar vermek gerektiğinde annesi şu veya bu ihtimal hakkında ne düşündüğünü; çok daha küçük olduğu ve annesine zor konularda yardım edemeyeceği dönemlerde ise belli bir değişikliğin hoşuna gidip gitmeyeceğini sorardı. 1901 yılında inşa edilmiş eve taşınmadan önce de şöyle sormuştu: "Kendine ait bir odan olsun ister miydin? Şuradaki evi görüyor musun, orada oturmak ister misin?" Ev hiç sevimli görünmemesine rağmen, Bay Blanc akıllı uslu bir çocuk gibi davranmak istediği için, "İsterim!" demişti. Evin anahtarı henüz onda olmadığı sürece, yuvadan ya da okuldan döndükten sonra, hava nasıl olursa olsun arka avluda, kapının önünde, eve genellikle kendisinden daha geç gelen annesini beklemek zorunda kalacağından habersizdi tabii o zamanlar. Bir keresinde arka avluda annesini beklerken şiddetli bir yağmur yağmış ve Bay Blanc altına sığınacak bir yer bulamamıştı. O sırada şans eseri ev sahibi kadın pencereden bakmıştı: Küt bir burnun ve küçük donuk gözlerin olduğu yuvarlak suratında herhangi bir yardımseverlik emaresi okunmuyordu doğrusu. Bay Blanc bütün cesaretini toplamış ve kadından ona kapıyı açmasını rica etmişti. Kadın hiç oralı olmamış, dalları yağmurdan iyice aşağı sarkmış olan kayın ağacına bakmaya devam etmişti. Bay Blanc bu kez daha yüksek ama olabildiğince sevimli bir sesle tekrar seslenmişti: "Bayan Tobler, bana kapıyı açabilir misiniz lütfen?"

Kadın tenezzül bile etmeden kapamıştı pencereyi. Bay Blanc bir anahtar sesi duyarım belki diye kapının önünde beklemiş, ama hiçbir şey olmamıştı.

Yağmur yüzünden kapının yanında, duvarın dibine çömelip o halde uzun süre bekledikten sonra, sokağın ilerisinde annesinin ufacık, ince siluetini görmüştü nihayet. Annesi o kadar ufak tefek ve narindi ki çocuk gibi görünüyordu. Kumral saçları toplanabilecek uzunluktaydı; ön kısmı biraz daha kısa olduğundan çoğunlukla yüzüne bir tutam düşüyor, o da bunu sürekli kulağının arkasında atmak zorunda kalıyordu.

Halinden telaşlı olduğu anlaşılan annesi caddeden arka avlunun katran kaplı yoluna sapmıştı, elinde iki tane ağır alışveriş poşeti vardı, Bay Blanc karşılamak için koşarken annesi birden düştü. Yere vurunca dizi kanamış, Bay Blanc da annesinin başına böyle bir şeyin gelmesinin acısıyla ağlamaya başlamıştı. Annesi ona sarılmış, bu kadar zaman bu yağmurda dışarıda mı beklemek zorunda kaldın yoksa diye sormuştu dehşet içinde.

Bay Blanc adeta annesini kaybetmiş gibi ağlamıştı o gün, annesi alelacele kendi izini sarmayıp oğlunu teselli etmek zorunda kalmıştı.

Bu anıyı hatırlayınca Bay Blanc'ın gözleri yaşla doldu, hemen her zamanki ev kıyafetlerini giyip kendine bir çay koymak için mutfağa gitti. Demlikte soğumuş, dünden kalma nane çayı vardı. Acaba bu çayı saplı tencereye döküp tekrar kaynatsam mı diye düşündü; ama nane çayı o koşullarda pek uygun görünmedi gözüne, çünkü bu çay fazla kuvvetliydi, tadında çok fazla yaşama sevinci vardı. Dolabın kapağını açıp diğer çay çeşitlerini gözden geçirdi. Elma çayı da olmazdı, o da nane çayına çok benziyordu. Annesi yanında olsa onunla seve seve elma çayı içerdi, ama yalnız başına olmazdı; fazlasıyla uyum hissi uyandırdığı için vanilya çayı da olmazdı. Bunun dışında bir tek papatya çayı vardı. Bay Blanc papatya çayını severdi. Sakinleştirici, şifalı bir çaydı, nane gibi ısrarcı bir bitki değildi papatya, son derece zarifti. Annesi gibi zarifti. Annesi her zaman koruyup kollamıştı onu ama asıl korunması gereken kendisiydi.

Bay Blanc papatya çayı kutusunu çıkarıp mutfak tezgâhına, annesine yazdığı ve kilisede okumak istediği mektubun yanına koydu. Papazla öyle kararlaştırmışlardı. Ama şimdi, acaba okuyabilir miyim ki diye tereddüde düşmüştü, onun yerine en ön sırada oturup papazı dinlemeyi tercih ederdi. Ön sırada, diğer insanların arasında oturur-

ken istediği zaman ağlayabilirdi ama öne çıkıp mektubu okurken ağlayamazdı; çünkü eğer ağlarsa, konuşamaz hale gelirdi. Ama konuşmak zorundaydı, yoksa mektubu yazmasına ne gerek vardı ki? Annesine seslenmek, ona tüm yaptıkları için teşekkür etmek istiyordu; annesi onun insanların karşısında konuşmaktan hoşlanmadığını bilse de onların karşısında konuşmak, böylece annesine yazdıklarının onun için ne kadar büyük bir anlam taşıdığını, herkesin bunu bilmesini isteyecek kadar önemli olduğunu göstermek istiyordu. Ama ağlamaya başlarsa konuşamayacak hale gelir, annesine teşekkür edemezdi çünkü ağlarken sadece kendisiyle meşgul olabilir, cenaze gününde bile olsa annesi için bir şeyler yapmayı beceremezdi. Sadece annesi için, aynı zamanda kendisi için de değil, sadece onun için bir şey yapmayı beceremiyordu. Mutlu olmak, onun mutlu, tombul yanaklı oğlu olmak annesine verebileceği en büyük hediyeydi. Şimdiyse ilk kez sadece onun için bir şey yapmak istiyor ama yapamıyordu.

Bay Blanc papatya çayı kutusunu açıp içinden bir poşet aldı ama demlikteki nane çayını lavaboya dökmek üzereyken annesinin bunu asla yapmadığını hatırladı. "Bu ne israf!" derdi annesi ve nane çayını tekrar ısıtırdı. Bu aklına gelince gülümsedi Bay Blanc ve demliği alıp ocağın üzerinde duran saplı tencereye döktü. O akşam ya da ertesi gün, hatta başka bir gün de papatya çayı içebileceğini fark edince rahatladı. Önünde annesini anacağı daha çok gün olacaktı.

3
Çaresizliğe Düşen İki Kişi

Termometre otuz iki dereceyi gösteriyordu, gökyüzünde ne küçük bir bulut ne de bir iz vardı, rüzgâr saatlerdir her zamankinden çok daha kuvvetli esmesine rağmen, bir yağmur bulutu getirecek gibi görünmüyordu. Haftalardır hava o kadar sıcak, o kadar güzeldi ki, tek bir damla yağmur bile düşmemişti. Hava tahminlerine bakılırsa, ilerleyen haftalar da böyle devam edecekti.

Bu kadar sıcak bir havada okumaktan ve sayfaları çevirmekten yorgun düşen Bay Blanc, Romanya'nın Avrupa Birliği'ne girme müzakerelerini okuduğu gazeteyi katladı, bacaklarını deri pufun üzerinden indirdi ve gazeteyi dizlerinin üzerine koyup elinin tersiyle alnındaki teri silerek mutfağa seslendi:

"Vreni, çayım nerde?"

Bay Blanc sinirlenmişti. On beş dakika önce mutfağa gidip bir bardak buzlu çay almak istemiş ama tam yerinden kalkacakken Vreni odaya girip yanına gelmiş ve bir şey içmek isteyip istemediğini sormuştu. O da Vreni'nin o veya bu nedenle zaten mutfağa gitmesi gerektiğini, sonra da oturma odasına gelip yanına oturacağını düşünmüş, bu yüzden buzlu çay istediğini söylemişti. Ama Vreni buzlu çayı getirmemişti. Bay Blanc beş dakika bekledikten sonra mutfağa seslenip çayı kendisinin alması gerekip gerekmediğini sormuş, Vreni ise hiç duraksamadan net bir ifadeyle hemen getireceğini söylemişti. Bay Blanc çok susamıştı. Aradan on beş dakika geçmişti artık, Bay Blanc çayını istemek için tekrar seslendi.

Mutfaktan yine o şen ses geldi: "Getiriyorum hemen!"

"Lanet olsun" diye söylendi kendi kendine Bay Blanc. Hemen bir şeyler içmeliydi. Çocukluğunun ilk dönemlerinden beri saman nezlesi oluyordu; sıcaklığın yüksek, rüzgârın şiddetli olduğu günlerde durmadan gözlerini ovuşturmak zorunda kalmasının yanı sıra, çok miktarda sıvı da tüketmesi gerekiyordu. Yıllardır olumlu sonuç verdiğini görmesine rağmen, Vreni'nin sağlıksız olduğunu düşündüğü şu kortizonlu burun spreyini artık kullanmadığı için, kuvvetli saman nezlesi yüzünden hafif bir astım krizi de geçiriyor, boğazında minik bir kıl ya da tüy gibi bir şey varmış ya da rüzgârdan ağzına bir tanecik, hatta çiçek tozu kaçmış gibi hissediyordu. Böyle anlarda güçlü bir yutkunma isteği duyuyor, buna genelde biraz endişe verici bir hal alan bir huzursuzluk hissi ekleniyordu, eğer içecek bir şeyler bulamazsa, bunun kalp krizi geçirirken hissedilen bir ölüm korkusuna bile yol açabileceğinden emindi Bay Blanc.

Bay Blanc, bu acil duruma doğaçlama bir çözüm bulup azında bir şey varmış gibi yaparak tükürüğünü biriktirip yuttu, öksürdü, boğazını temizledi ama boğazına takılan şeyi ne yutabildi ne de öksürerek çıkarabildi. Buzlu çaya ne kadar acil ihtiyacı olduğunu gösterebilmek için o kadar yüksek sesle öksürmeye ve boğazını temizlemeye başladı ki Vreni'nin bunu mutfaktan duymaması imkânsızdı. Vreni sonradan vicdan azabı duymak istemiyorsa buzlu çayı hemen getirirdi artık.

Vreni, Bay Blanc'ın zaman zaman boğazı sanki şişip neredeyse kapanmış ya da tamamen kapanmak üzereymiş, bu yüzden nefes alamıyormuş gibi tedirgin edici bir hisse kapıldığını biliyordu. Bu tür durumlarda yapılacak en iyi şey, mümkün olduğunca çabuk soğuk bir şeyler içmekti. Ne olduğu hiç önemli değildi, soğuk olsun yeterdi. Bay Blanc bir yerlerde, ister tahrişten kaynaklansın ister böcek ısırmasından, her türlü şişliğe soğuğun iyi geldiğini okumuştu. İşte bu nedenle boğazı şiştiği zaman soğuk bir şeyler içmek istiyor ya da nadiren de olsa bir iki top dondurma yiyor, dondurmayı kaşıklayıp ağzına atıyor, sonra da yavaşça boğazından aşağıya kaydırıyordu.

Vreni onun niçin buzlu çay istediğini, hatta buna niçin acilen ihtiyaç duyduğunu çok iyi biliyordu! Niçin çayı biraz daha çabuk getiremiyordu ki? Yine o çocuksu küçük oyunlarından birini oynuyordu muhakkak: Belki de Bay Blanc'ın kendisinin yanına gelmesini istediği için mutfakta bekliyordu. Vreni bazen açıklanamaz nedenlerle kendini yalnız hissediyor ve böyle anlarda Bay Blanc onun yanına gitsin, onun peşinden koşsun diye her şeyi yapıyordu. Bay Blanc'a gidip kendini yalnız hissettiğini söyleyemiyordu. Hayır, Bay Blanc'ın onun yanına bahçeye, oturma odasına ya da yatak odasına gelmesini istiyordu. Şimdi de koltuğundan kalkıp onun yanına mutfağa gitmesini bekliyordu.

Vreni'nin sık sık oynadığı küçük oyunlardan biriydi bu, diğer küçük oyunu ise yas tutmaktı. Yas tuttuğu zamanlarda hiç konuşmuyor, her şey için normalde olduğundan beş kat ya da daha fazla zamana ihtiyacı oluyordu. Bay Blanc onu pek çok kez gözlemlemiş, bunu yaparken saat de tutmuştu: Bu yas evrelerinde bir çay hazırlamak yirmi beş dakikasını, posta kutusundan mektupları almak on dakikasını, bulaşıkları yıkamak neredeyse bir saatini alıyordu – normalden beş kat daha uzun bir zaman! Bay Blanc'ı en çok sinirlendirense Vreni'nin Norbert'in, ilk kocasının yasını tutuyor olmasıydı. Norbert bağırsak kanserinden ölmüştü. Gelecek sene ölümünün üzerinden on yıl geçmiş olacaktı, belki Vreni onu nihayet unutmayı başarabilirdi!

Ne var ki Bay Blanc, Vreni'nin gerçekten Norbert'in arkasından yas tutup tutmadığından emin değildi. Başlangıçta Norbert için tuttuğu yas, aradan geçen yıllar içinde belki de kendisi için tuttuğu bir

yasa dönüşmüştü. Bay Blanc karısının kendine acıdığını düşünüyordu. Vakit öldürmek için beş kat daha uzun bir süreye ihtiyacı olduğunu tahmin ediyordu. Vreni ilerlemeyi, ikisinin günlük rutini birlikte sürdürmelerini istemiyordu: Sonunda yemek yiyebilmelerini, sonunda oturma odasına gidip televizyonda haberleri izleyebilmelerini ve akşam yayınlanan dizileri seyredebilmelerini istemiyordu. Bay Blanc, Vreni'nin beş kat daha uzun süre yalnız kalabilmek için beş kat daha fazla zamana ihtiyacı olduğunu biliyordu. Vreni'nin canı Bay Blanc'ı görmek istemiyordu, o kadar.

Böylece Bay Blanc'ın aklına Heike geldi. Onunla birlikte olmak her zaman –böyle olmayan tek bir gün bile hatırlamıyordu gerçekten– bir mucize gibiydi. Her şeyin bir anlamı vardı, Heike'nin onun adını söylerkenki ses tonunun, elini onun koluna koyduğu zaman oluşan baskının. Vreni ise çok farklıydı, silik biriydi ve dikkatini hiç bir zaman ona vermiyordu. Oysa Heike cazibeli bir kadındı, insanın aklını karıştıran müphem bir bakışı vardı. En sıradan cümleler bile bu bakış sayesinde bir suç ortaklığı hissi verirdi. Heike, "Kafeye gidelim mi?" der, bakışları ise Bay Blanc'ın onun için çok önemli, seçilmiş biri olduğunu ve kafede sıra dışı, ikisi için de benzeri görülmemiş güzel bir şey olacağını söyler, nitekim öyle de olurdu: İkisi küçük, yuvarlak masaya yaslanıp şehvetle öpüşürlerdi dakikalarca! Bir kol uzunluğu kadar bile olmayan bir mesafeden, Heike'nin sevecen gamzeli çenesini, ağzını, öpücük göndermek için büzüldüğünde daha da dolgunlaşan kurumuş dudaklarını, dudaklarının üzerinde bulunan ve öperken Bay Blanc'ın dudaklarına sürtünen minicik beyaz ölü deri parçacıklarını görünce, Bay Blanc kendini tutamaz, yine masaya yaslanıp onu öperdi. Yaklaşınca Heike'nin gözleri de aynı hızla kapanırdı, Heike'nin o cin gibi, zor beğenen, çok zor beğenen gözleri, daha az önce uzun bir davetkâr bakışı ona yönelten ve Heike'nin neler hissettiğini ele veren gözler: Bay Blanc onun erkeğiydi, sevgilisiydi ve Heike bununla gurur duyuyordu! Ve bu adam dudaklarını dudaklarına değdirir değdirmez gözlerini kapatıyor, başka hiç kimse için bir anlam ifade etmez oluyordu.

Bazen Bay Blanc koltuğa oturup gazetesini okuyormuş ve sadece huzurlu olmak, Vreni tarafından rahatsız edilmemek istiyormuş gibi

görünürken, Heike ile seviştiğini hayal ediyordu Ama çoğunlukla Cambridge'te birlikte yaşadıkları, hiç unutmadığı gündelik olayları hatırlıyordu. Vreni'yi Heike ile kıyaslıyordu tabii ama bu kıyaslamalar moralini bozuyor, bu yüzden her seferinde keyfi kaçıyordu. Heike'ye âşık olmuştu, aynı zamanda da sevmişti onu; aşkı, o en büyük mutluluğu hayal ettiğinizde nasıl olması gerekiyorsa öyleydi her şey. Vreni'ye hiçbir zaman âşık olmamıştı. Bugün onu seviyordu, ama Heike'yi sevdiğinden çok daha farklı bir biçimde; bugün bile Vreni'ye âşık değildi. Bu yaşla mı ilgiliydi acaba? Bir süre Vreni'ye âşık olmak için uğraşmıştı. Ama Heike'ye duyduğu gibi bir hayranlık duyamıyordu ona, daha ziyade acıyordu. Bazı günlerde Bay Blanc'ın yanına gelmesini beklerken, diğer günlerde onu görmek istememesi, pek hayranlık uyandırmıyordu doğrusu.

Koltuğunda oturmuş çayını beklerken, o anda Vreni'nin iki küçük oyunundan hangisini oynadığını sordu kendine. Acaba yalnız mı kalmak istiyordu, yoksa kendini yalnız mı hissediyordu? Çayı onu görmek istemediği için mi getirmiyordu, yoksa Bay Blanc gelip çayını kendisi alıncaya kadar mutfakta mı bekleyecekti?

Bay Blanc fiskos sehpasının üzerinde duran üzüm tabağını alıp koltuğa yaslandı, bacaklarını deri pufun üzerine uzatıp yemeye başladı. Köpekdişlerini bir üzüm tanesine geçirip suyunu emdi ve üzümü midesine indirdi. Bir bardak buzlu çayı bir dikişte içmesi gerekirdi aslına ama üzümler de boğazına iyi gelmişti. Vreni buzlu çayı hemen getirmezse, bütün üzümleri yiyip bitirebilirdi. Sonra boğulacak olsa bile, en azında şimdilik keyfine bakabilirdi. Koltuğunda oturup üzümleri yiyecek, sonra da Vreni gelene kadar bekleyecekti. Vreni eninde sonunda gelecekti. Bütün bir öğleden sonrayı, akşamı ve geceyi koltukta geçirmek zorunda kalsa, boğulacak ya da birkaç gün sonra açlıktan ölecek olsa da fark etmezdi onun için: Vreni'nin bu küçük oyunlarına dahil olmayacaktı artık. Eninde sonunda gelecekti. Vreni sonunda pes edinceye kadar koltuğunda sabırla bekleyecekti. Boğulmak üzere olduğunu bildiği halde ona çay getirmeyerek ne elde edeceğini sanıyordu ki? Ne geçiyordu aklından? Aklının başına gelmesi için boğulması mı gerekiyordu, hem de dördüncü evlilik yıldönümlerinden bir hafta önce?

Bu tür durumlar, Bay Blanc'ın önemli meseleleri enine boyuna düşünmesine vesile oluyordu, sonuçta sağlığı söz konusuydu ama belli ki bu sadece kendisi için önemliydi, Vreni için değil. Bu kadınla dört yıldır evliydi. İkisi de yavaş yavaş altmışına yaklaşıyordu, dolayısıyla ikisi de aslında birbirlerine göz kulak olmaları gereken yaştaydılar. Kendilerine ait bir evde, ikisinin de çocukluğunu geçirdiği bir şehirde yaşıyorlardı. Onun gibi Vreni de hayatında ağır bir kayıp yaşamıştı: O ilk kocasını kaybetmiş, Bay Blanc ise ölen annesinin yokluğuna katlanmak zorunda kalmıştı.

Bu tür ortak noktalar, bir evliliğin yürütülebilmesi için gerekli temeli oluşturabilirdi pekâlâ, Bay Blanc bundan emindi; ama Vreni'nin Norbert için, daha doğrusu kendisi için tuttuğu yastan da anlaşıldığı gibi, tanışmalarından önce yaşamlarında atlatmak zorunda kaldıkları büyük krizleri ve bunların uzun süreli etkilerini de küçümsememek gerekirdi.

Bay Blanc da zor zamanlardan geçmişti. Annesinin ölümü onu çok sarsmıştı, ölümünden sonraki aylar hayatının en kötü dönemiydi. Sadece onlarca yıldan beri haftanın pek çok günü yemeklerini annesinde yediği için değil, düzenli olarak görüştüğü ve onu gerçekten tanıyan tek insan olduğu için. Cenazeden sonra annesinin öldüğünü düşünmemeyi ve birlikte yenilen akşam yemekleri dışında hayatını eskiden olduğu gibi devam ettirmeyi denemişti bir süre. Ama beceremeyişti; çok derin bir krizin içindeydi, sadece o zamanlar bunu fark edememişti ve bunu ona söyleyebilecek tek insan artık hayatta değildi. Annesi olsa, Bay Blanc'ın bir krizde olduğunu söyler ve ona hayatını değiştirmesini, uzun bir süreliğine çekip gitmesini ya da en azından kısa bir tatil yapmasını önerirdi. Bu tavsiyelere uymasa da annesiyle konuşmak iyi gelirdi ona. Ama annesiyle artık konuşamazdı, o ölmüştü ve halini hatırını soracak başka kimsesi de yoktu. Norbert'in ölümünün ardından Vreni'nin yanında hiç değilse kocasının ailesi ve onu teselli eden, ona yardımcı olan birkaç arkadaşı vardı. Oysa Bay Blanc'ın kimsesi yoktu, birilerini nasıl bulabileceğini de bilmiyordu zaten. Birisi ona tavsiyede bulunsa ya da bir psikolog mutlaka tatile çıkmasını önerse bile, ne işe yarayacaktı ki bu? Annesi ölmüştü, hiçbir şey onu geri getiremezdi. Üstelik hayatı boyunca

İsviçre'den sadece bir kez ayrılmış, Cambridge'te geçirdiği dönem de esasen hayatında hiç iz bırakmamıştı. Onlarca yılı İsviçre'de geçirdikten sonra, yurtdışına çıkmayı eskisine oranla zaten pek canı istemezdi, annesi öldüğü için bunu yapacak gücü de zaten kendinde bulamazdı. Vreni ise aksine, yurtdışına çıkmaktan keyif alıyor, ne zaman yurtdışına çıksa dinleniyor, yaşama sevinciyle doluyordu.

Oysa Bay Blanc yurtdışına çıkamazdı. Yurtdışına çıkma düşüncesi onda her zaman sıkıntı yaratmıştı, işten atıldığı ve utancından olabildiğince uzaklara gitmek istediği o kısacık an sayılmazsa tabii. Beş yüz sayfalık bir sürü seyahat kataloğunun sayfalarını karıştırmak, gidilecek sayısız yer, kalınacak sayısız otel arasından birini seçmek zorunda olmak ama bunun doğru yer ve doğru otel olduğundan asla emin olamamak düşüncesi rahatsız ediciydi. Ayrıca gerekli olan her şeyi derleyip toparlamak, valiz hazırlamak zorunda olmak, uzun ve zahmetli bir yolculuğa başlamak ama her şeyin iyi gidip gitmeyeceğini ve seçilen yere gidildiğinde otelin bulunup bulunamayacağını bilememek, bu uzun ve yorucu saatlerin ardından kendini anlamsız, yabancı bir odada bulmak düşüncesi bile korkutuyordu onu. Üstelik televizyon ona her gün, yurtdışında korkunç bir kaosun hüküm sürdüğünü kanıtlıyordu. İnsanın kendini gereksiz yere tehlikeye atması için o kadar uzağa gitmesine gerek yoktu. Almanya'da daha yirmi yıl önce RAF teröristleri bir sürü insanı havaya uçurmuş, duvar daha birkaç yıl önce yıkılmıştı; bundan sonra neler olacağını kim bilebilirdi? Günün birinde Almanya da İsviçre kadar sakin bir yer olursa (ayrıca bu sükûnet uzun bir süre devam ederse), o ülkede de tatil yapılabilirdi belki; ama o günler gelinceye kadar çoktan ihtiyarlayacağı, böyle bir yolculuğa çıkamayacak kadar yaşlanacağı kesindi.

Vreni istediği kadar yalvarsın, Bay Blanc diğer ülkeler hakkında hiçbir şey duymak istemiyordu. Oralara gitse, dillerini bilmediği için kendini çaresiz hisseder, oradaki davranış biçimleri karşısında eli kolu bağlı kalırdı. Ilımlı bir ülkeye gitmek söz konusu olsa bile, rahatsız edici bir olay yaşanması durumunda, mesela kiralanan araba arızalandığında ya da yemek iyi olmadığında, orada başka âdetlerin hüküm sürdüğü hemen ortaya çıkardı. İnsan ister istemez uyum sağlamak ve bir şeyleri çalındığında ya da kandırıldığında, araba emniyetli ya da

yemekler yenecek gibi olmadığında, elindekilerle yetinmek zorundaydı. Sinirleri bozulsun diye mi çıkacaktı tatile? Eğer tatile gidecekse dinlenmek, her şeyi alıştığı gibi bulmak için giderdi ki böylece sinirleri gevşeyebilsin. Oysa insanların yabancı bir dilde konuşması ve onun tek kelime bile anlamaması, gitmemesi için yeterli bir nedendi. O sırada birilerinin insanı dolandırmak için gizli planlar yapıp yapmadığını asla bilemezdiniz. Mesela turizmden geçinen İtalya, İspanya, Yunanistan gibi ülkelerin ilgilendiği tek şey, turistlerin parasıydı, yani turistlerin cebinden mümkün olduğunca çok para çıkmasını sağlamak, turistleri dolandırmaktı. Bay Blanc, kendi isteğiyle dolandırılmak için mantıklı bir neden göremiyordu doğrusu, ne bugün görebiliyordu ne de birkaç yıl önce annesinin ölümünden dolayı yaşadığı kriz döneminde. Cambridge'te mükemmelleştirdiği İngilizcesini onca yıl boyunca kullanmadığı ve zamanla unuttuğu, dolayısıyla yabancı dili olmadığı için, ayrıca o kriz döneminde, annesinin ölümünden dolayı öyle ya da böyle zaten güçsüz düştüğü için, oralarda kolay lokma olurdu. Haklarını korumak, zor durumlarda kendini müdafaa etmek için gereken enerjiyi nerden bulacaktı?

Tatil için söz konusu olabilecek tek ülke Avusturya'ydı. Ama Avusturya'da ne yapacaktı? Dağa çıkmak istiyorsa, bunu İsviçre'de de yapabilirdi.

Oysa Norbert'in ölümünün ardından yurtdışına çıkıp taze yaşam enerjisi depolayan Vreni için ne kadar da rahattı! Biri ondan bir şeyler çalar mı, yoksa bir yolunu bulup onu dolandırır mı, umurunda olmamış gibi görünüyordu: her şeyi olduğu gibi bırakıp öylece gitmişti. Yurtdışına gitmeyi istese bile, Bay Blanc asla her şeyi olduğu gibi bırakıp öylece gidemezdi. Annesi toprağa daha yeni verilmişti, mezarı tek başına bırakıp gidemezdi.

Bay Blanc'ın şimdi daha iyi fark ettiği gibi gerçekten de o dönemde, annesinin ölümü ve işsizlik nedeniyle sıkıntıda olduğu, bu nedenle yaşamında derin bir krizin içinde bulunduğu zamanlarda hiç çekip bir yerlere gitmemişti. İsviçre sınırları içinde bir yerlere bile gitmemişti oysa Engadin her zaman sevdiği bir yer olmuştu, bu nedenle neredeyse her yıl tatilde Pontresina'daki Grischa Otel'e giderdi. Grischa Otel'de yarım pansiyon bir oda ayırtır, akşam yemeğinin

de dâhil olmasını isterdi, başka restoranları denemeyi hiç istememişti, Grischa Otel'in yemekleri gayet düzgündü. Tatil boyunca gezintiler ya da dağda kısa yürüyüşler yapıyor, ama altı yüz metreden yukarıya çıkmıyordu. Üç yüz metre tırmanış için bir saat gerektiğinden, her seferinde yürüyüşlerini planlarken tırmanışın iki saatten fazla sürmemesine dikkat ediyordu, sonuçta tatilde dinlenmek istiyordu, kendini çeşitli sıkıntılara sokmak değil. Üniversiteye başladığı dönemde, annesi bir keresinde onunla birlikte beş günlük bir tatili Pontresina'daki Grischa Otel'de geçirmiş olduğundan eskiden beri bildiği bir oteldi bu; burada günlük yaşamın monotonluğundan kurtulup keyfi tam anlamıyla yerine geliyordu. Buna rağmen yaşamının krize girdiği zamanlarda oraya gitmemişti. İki buçuk yıl boyunca, aslında küçük ama İsviçre için büyük olan doksan bin nüfuslu bu şehirden bile ayrılmamıştı; annesinin doğup yine orada toprağa verildiği şehirden ayrılma ihtiyacı duymamıştı. Aksine, Vreni için Norbert'in toprağa verildiği şehirden ayrılmak, rahatlamak demekti. Oysa dul maaşı olmayan, işsiz güçsüz ve yalnız Bay Blanc, yıllarca iş için başvuru mektupları yazmak, televizyon seyretmek ve alışverişe çıkmaktan başka bir şey yapmamıştı.

En zor dönem, Vreni'yle tanışmadan önceki dönemdi; üç aya yakın bir zaman hiç kimseyle konuşmamıştı. İş başvurusu yazmayı bırakmış, İş Bulma Kurumu'nun ikazlarını umursamamıştı. Bunun yerine öğleden sonralarını ve akşam saatlerini televizyonun karşısında geçirmiş, bu arada da ağzına tatlı tuzlu bir şeyler tıkıştırmıştı; nadiren yemek yapıyor, yaptığı zaman da bir tabak hamurlu bir yiyecek hazırlıyordu. Bisküviler, kekler, çikolatalar ve tuzlu bir şeylerle besleniyor, her geçen hafta kilo alıyor ama o zamanlar bunu fark etmiyordu; çünkü artık aynaya da pek bakmıyordu. Televizyon seyretmediği zamanlarda Heike'yi düşünüyor, yine böyle bir kadınla tanışmayı diliyordu; kanepenin üzerinde saatler geçiriyor, gözlerini kapatıp Cambridge'teki günlerini hatırlıyordu. Heike'nin de kendisini hatırladığını, uçağa atlayıp geldiğini hayal ediyordu. Hayallerinde Heike gelip kapısını çalıyor, içeri girip onu kurtarıyordu.

Küçük dairesinde böyle birkaç hafta geçirdikten sonra, Bay Blanc birdenbire kendini boğulacakmış gibi hissetmişti. Boğulacakmış,

aynı zamanda da infilak edecekmiş gibi. Bir şeyler nefesini kesiyor, bu yüzden hava içinde kalıp genişliyor ve boğazı rahatlayıp bu havayı dışarı çıkaramazsa infilak edecekmiş gibi oluyordu. Paniğe kapılmıştı, harekete geçmek zorundaydı! Bir şeyler yapmaya, evden çıkmaya, uçağa atlayıp Heike'ye gitmeye karar vermişti bir saat içinde. Ne pahasına olursa olsun Heike'ye gitmeye karar vermişti, ona evlilik teklifinde bulunmak istiyordu. O zamanlar verdiği İsviçre'ye dönme kararından dolayı onca yıldır pişmanlık duyduğunu, onu her zaman sevdiğini ve şimdi onunla İngiltere'de kalacağını söylemek istiyordu. Ayaklarına kapanmak zorunda kalacaktı Heike'nin; zira bu arada Heike tüm dünyada sergiler açan, uluslararası başarılara imza atmış ünlü bir ressam olmuş ve ona istediği her şeyi sağlayabilen bir adamla evlenmişti mutlaka. Buna rağmen uçağa atlayıp Heike'ye gitmek istiyordu. Hayatında hiç uçağa binmediği halde uçmaktan da korkmuyordu. Birkaç günü planlamayla geçirmiş, birkaç gün boyunca bunları kafasında evirip çevirmişti; ilk kez uçacaktı ve Heike evlenmiş olmalıydı. Ama Bay Blanc kararından dönmüyor, uçağa atlayıp mutlaka gitmek istiyordu Heike'ye. Sonra Vreni'nin arkadaşlık ilanını gördü.

Kendisinden sadece birkaç yaş genç olan ve kalıcı bir ilişki kurabileceği bir erkekle tanışmak isteyen bu kahverengi saçlı, yeşil gözlü kadının yazdığı bir iki satıra yanıt verdi. Gözüne ilk çarpan, bu "kalıcı" lafı olmuştu. Ayrıca ilanda kadının oturduğu müstakil evin terasında geçirilecek keyifli akşamlardan söz ediliyordu ve akşam saatlerini doğanın ortasında, açık havada geçirme fikri, boğulacakmış gibi hisseden Bay Blanc'a bir kurtuluş olarak görünmüştü. İnsanın kendini huzurlu hissedeceği kadar büyük bir arazide bulunan müstakil bir evin terasında, bir kadınla geçirilecek keyifli akşamlardan daha güzel bir şey düşünemiyordu. Kiralık bir apartman dairesinin balkonunda ya da terasında insan böyle bir huzuru asla bulamazdı ve çocukluğunun ilk dönemlerinden beri Bay Blanc, kiralık apartman dairelerinden nefret ederdi. Kiralık apartman dairelerine karşı hayatı boyunca o kadar olumsuz hisler beslemişti ki onca yıldır oturduğu daireden taşınmaya cesaret edemiyordu. Oysa burada oturmaktan epeydir mutlu değildi. Aslında ev sahibiyle sorunu yoktu, emin ol-

mak için her yıl bir kez okuduğu kira sözleşmesinin dezavantajlı olabilecek herhangi bir yanı varmış gibi de görünmüyordu.

Bay Blanc uzun zamandır kendine ait müstakil bir eve sahip olmanın hayalini kuruyordu. Hiçbir zaman bir apartman dairesine sahip olmayı istememişti, ne de olsa insan kimlerle komşu olacağını bilemezdi. Buna karşılık etrafı bahçeyle çevrili, bahçesinde bir kadınla birlikte hiç rahatsız edilmeden sakin akşamların geçirilebildiği müstakil bir ev, ev sorunu için en ideal çözümdü: Kaba bir ev sahibi ya da rahatsız edici komşular gibi dertlerle uğraşmazdı insan.

Rumuz kullanarak yazdığı bir kartpostalı gazeteye gönderdikten kısa bir süre sonra gerçekten bir mektup alınca sevinmiş; çünkü Vreni onun bütün sorularını yanıtlamıştı: Ondan çok daha kısa boyluydu, İsviçre doğumluydu ve neredeyse yirmi yıldır bir büroda çalıyordu. Bu kadarı bile Bay Blanc'a onun düzgün ve güvenilir bir kadın olabileceğini düşündürmüştü ve birkaç gün sonra kadının müstakil evinde karşılıklı sohbet ederlerken bu ilk izlenim doğrulanmış oldu. Vreni sakin ve güven uyandıran tarzıyla evin nasıl inşa edildiğini ve geçmişini anlatmıştı. Bay Blanc aralarından istediğini seçebilsin diye masaya birkaç farklı çay çeşidi koymuştu. Bay Blanc bir türlü karar veremeyince, Vreni'nin aklına evde başka çay çeşitlerinin de olduğu gelmiş, en üstteki mutfak dolabının en arkasındaki kutulara ulaşabilmek için gidip tabureye bile çıkmıştı. Kuru pastalar servis etmiş ve muhtemelen bunları sadece onun için almıştı; çünkü kendisi hiç yememişti. Ayrıca ev temizlenmiş, bulaşıklar yeni yıkanmıştı, belli ki bunlar Bay Blanc iyi bir izlenim edinsin diye yapılmıştı. Vreni'nin dudaklarının kenarlarından burnuna uzanan derin çizgilerin olduğu gösterişsiz ama samimi yüzü, hep ona dönüktü. Bay Blanc uygun bir dille laf arasında evin taksitlerinin bitip bitmediğini sormuş, Vreni de hemen yanıtlayarak yıllar önce bittiğini, isterse evi gezdirebileceğini söylemişti.

Bay Blanc, Vreni'nin daha ilk karşılaşmalarında, beş yıldır dul olduğunu ve kocasının bağırsak kanserinden öldüğünü söylemesini bugün bile son derece samimi bir davranış olarak görüyordu. Evde Norbert'in hemen her akşam oturup kitaplarını okuduğu koltuğu göstermiş ve daha sonra Eidberg'de çıktıkları uzun dağ yürüyüşü sı-

rasında, Norbert'in hastalığının farklı aşamalarını anlatmıştı. Tırmanışın yarısını tamamladıklarında, ormanın girişinde bir banka oturmuşlardı; Vreni, Norbert'le her hafta sonu bu yolda nasıl yürüyüş yaptıklarını ve yarım ya da bir saatliğine bu bankta oturduklarını ayrıntılı olarak anlatmıştı. Bay Blanc da bu vesileyle Vreni'ye, annesinin iki buçuk yıl önce öldüğünü söylemiş ve acısının hâlâ dinmediğini göstermek için bir süre suskun kalmıştı. İki buçuk yıl sonra birisiyle bu konuda konuşabilmek Bay Blanc'a çok iyi gelmişti. Yürüyüşün ardından Vreni onu evine akşam yemeğine davet etmişti, ne de olsa iyi bir yemek insanı başka düşüncelere, daha az üzücü şeylere yönlendirir, demişti.

Gerçekten de Bay Blanc o akşam Vreni'nin çok iyi bir aşçı olduğunu görme fırsatı bulmuştu; gerçi yemekleri annesinden farklı yapıyor ama onunkileri de pek aratmıyordu: Vreni Bay Blanc'ın tabağına iki şnitzel koymuş ve gülerek, erkeklerin sebze yerine et yemeyi tercih ettiklerini bildiğini söylemişti.

Bay Blanc koltuğunda öfkeli bir halde oturarak bir bardak buzlu çayını bekliyor ve ilkeler hakkında düşünüyor olmasına rağmen, Vreni gibi bir kadını bulabildiği için aslında mutlu olması gerektiğini biliyordu. Vreni'yle onun evinde yaşıyor ve ev kendisinin olmadığı ve onun zevkine göre fazla modern döşendiği halde, kendini aslında rahat hissediyordu. Uzun zamandır kendini misafir gibi hissetmiyordu artık. Eğer işin aslını bilmese, bir zamanlar Norbert'in mülkü olan bu evin kendisine ait olduğunu bile düşünecekti neredeyse. Vreni de ev ne kendisine ne Norbert'e, aksine Bay Blanc'a aitmiş gibi davranıyordu: Kepenklerin boyasının yenilenmesi gerektiği kararını Bay Blanc vermiş, yeni halı kaplamayı da o seçmişti. Vreni, erkek istemese de ona boyun eğen bir kadındı. Yapması gerekenlerin, yemek pişirmeye başlaması mı yoksa televizyonu açması mı gerektiğinin söylenmesini bekliyordu. Bay Blanc kendisi de açabilirdi tabii televizyonu. Ama Vreni'nin yanına taşındıktan sonra, Vreni'nin her akşam belli bir saatte Bay Blanc'a, televizyonda bir şeyler seyretmek isteyip istemediğini sorup sonra televizyonu açması, alışkanlık haline gelmişti. Bir dönem, oraya taşındıktan kısa bir süre sonra, Bay

Blanc bundan rahatsız olmuş, bu rol dağılımına karşı bir şey yapmak istemiş ama Vreni her keresinde daha hızlı davranmıştı: Bay Blanc ne zaman televizyon seyretme saatinin geldiğini düşünse Vreni, daha Bay Blanc yerinden kalkıp televizyonun kumandasını alamadan, televizyonu açayım mı diye soruyor, ardından kalkıp kumandayı alıyor ve Bay Blanc tercih ettiği programı seyredebilsin diye kumandayı ona uzatıyordu.

Aslında Bay Blanc'ın, karısı tarafından şımartılmaya hiç itirazı yoktu; ama her şeyin de bir sınırı vardı. Bazı akşamlar televizyonun karşısında otururlarken Vreni ona, battaniye isteyip istemediğini soruyor, Bay Blanc da gerek olmadığı yanıtını veriyordu. Son yıllarda Bay Blanc kilo almıştı, bu nedenle nadiren üşüyordu; Vreni ise cılızdı, üşüyordu, en azından kışın, çoğunlukla da akşamları. Ama gidip battaniyeyi kendi için almak yerine, bir süre sonra Bay Blanc'a battaniye isteyip istemediğini tekrar soruyor, Bay Blanc yine reddediyor ve bu böyle devam ediyordu; ama Vreni, Bay Blanc'ın buna rağmen üşümeye başlayabileceği korkusuyla gidip battaniyeyi kendisi için almaya cesaret edemiyordu. Bay Blanc aylarca Vreni ile konuşarak, gidip battaniyeyi kendisinin de alabileceğini ve bir şeye ihtiyacı olursa söyleyebileceğini açıklayarak, bunu mu ister şunu mu ister, şimdi mi ister, gerçekten istemez mi gibi sorular sormaktan onu vazgeçirmeye çalışmıştı. Buna rağmen bütün çabaları boşa çıktığı için, Vreni'nin bu soruları sinirlerini bozmaktan başka bir işe yaramıyordu. Vreni'nin çabaları rahatsız edici bir hal alıyordu!

Bay Blanc, Vreni'yi bulmuş olmaktan mutluydu, ama ölçülü davranmak konusunda sıkıntı yaşadığına kuşku yoktu. Bir şey yaptığında, ya çok aşırıya kaçıyor ya da çok hafif kalıyor ama doğru yaptığı nadiren görülüyordu. Kendinden emin olmadığı o kadar çok konu vardı ki bu, onun sürekli bir şeyleri doğru yapıp yapmadığını sorgulamasına yol açıyordu. Bay Blanc ise sürekli ayaklarının dibinde dolanıp duran ve soru üstüne soru soran biri olmasını rahatsız edici buluyor, öyle ki bazen tavır koymaya mecbur kalıyordu. Vreni battaniye ya da yatmadan önce bir çay ya da bir elma isteyip istemediği gibi sorular sormaya başladığında, Bay Blanc içinden saymaya başlıyor ve üç kereden fazla sorarsa, bu kez tavrını ortaya koyuyordu:

"Kes artık!" diyordu mesela ya da "Beni rahat bırak!" Böyle kötü davranmak zorunda kaldığı için üzülüyor olsa da Vreni'nin buna son vermesini istiyorsa, açık seçik bir çift laf etmeye mecburdu.

Utanıyordu bundan. Heike'yle olduğu zamanlarda Bay Blanc bambaşka biriydi: O zamanlar böyle cümleleri ağzına almak aklına bile gelmemişti. Bay Blanc otoriter değildi ya da neyin nasıl yapılması gerektiğini söylemekten de hoşlanmıyordu ama Vreni, onunla konuşmak yerine gözü kapalı itaat ediyordu. Niçin böyle uzaktı, niçin düşüncelerini paylaşmıyordu? Siyasi konularda bile görüşünü dürüstçe ifade etmiyordu: Bay Blanc Vreni ile en azından onun yanına taşındığı ilk dönemlerde zaman zaman referandumları tartışmak istemiş ama Vreni'nin Bay Blanc'a itiraz edeceği pek bir şey olmamıştı. Konuşmalar, Bay Blanc'ın kendi görüşünü açıklaması ve Vreni bilmediği için en önemli siyasetçileri anlatması şeklinde sürüyordu.

Bay Blanc'ın bildiği kadarıyla Vreni ancak Norbert'in ölümünden sonra oy kullanmaya başlamıştı. Neredeyse tek bir siyasetçinin bile ismini bilmemesine rağmen, bunu büyük bir özenle yapmıştı. Referandum belgelerinin hepsini okumuş ve genellikle Evet oyu vermişti. Bir yüzme havuzunun tadilatı ya da alternatif bir tiyatro grubunun daha fazla oyun sahneleyebilmesi için ödenek çıkarılması gerektiğinde, Vreni'nin oyu elbette "Evet" oluyordu. Kendisi havuza gitmese bile, havuza gitmeyi seven insanların, havuzun yakında tadilattan geçirilecek olmasından mutlu olacağını düşünüyordu. Bazen de insanların ya da hayvanların ellerinden hakların alınacağı durumlarda "Hayır" oyu kullanıyordu. Her keresinde oyunu, insan, hayvan ve doğa haklarının arttırılması ve bunların daha çok korunması düşüncesiyle vermişti. Vreni, herkes istediğini alsın, herkes mutlu olsun istiyordu.

Bay Blanc bu yaklaşımı naif buluyordu, eve taşındıktan kısa bir süre sonra bunun farkına varmıştı. Siyasette işlerin nasıl yürüdüğünü Vreni'ye açıklarken, onun itiraz etmesini sağlayabileceğini düşünmüştü: Televizyonda seyrettikleri her siyaset programının ardından, program hakkında yorum yapıyordu. Yine de Vreni'den hiç itiraz gelmiyordu. İstediğini anlatabildiği, Vreni de sadece dinleyip ona hak verdiği için, Bay Blanc da kısa bir süre sonra kendini aldatılıyormuş gibi hissetmeye başlamış ve söylev vermeyi bırakmıştı.

Evlendikten birkaç ay sonra Vreni referandumda, Bay Blanc istemediği halde onun görüşünü benimsemişti ve Vreni Bay Blanc'ın oyunun ne olduğunu öğrenmeden oy pusulasını doldurmadığı için, oy pusulalarını her ikisi için de Bay Blanc doldurmaya başlamıştı. Kötü bir şey değildi bu, sonuçta evliydiler, dolayısıyla bir aileydiler ve aynı görüşte olmaları daha iyiydi. Ayrıca her keresinde, "Oyumuzu şöyle ya da böyle veriyoruz, uygun mu?" diye soruyordu Bay Blanc. Ya da yanlışlıkla oy pusulalarının ikisini de doldurduğunu söylüyor, onun da "Hayır" oyu vermek isteyip istemediğini soruyordu. Bay Blanc ayrıca Vreni'nin seçimlere ve referandumlara ilgisinin giderek azaldığını, dolayısıyla bu konuyu tamamen Bay Blanc'a devrettiğini, hatta bu konuyla hiç alâkasının kalmamasından mutluluk duyduğunu gözlemleyebiliyordu Belli ki Vreni bu işi Bay Blanc'ın üstlenmesinden, bu konuda bilgi edinmesinden, televizyondaki konuşmaları takip ve analiz etmesinden, ardından da seçim sandığına gitmek üzere yola koyulmasından memnundu.

Bay Blanc koltuğunda oturmuş bunları düşünürken, Vreni ile aralarında belli bir rol dağılımı sağladıklarını fark edince bundan memnun oldu. Sonuçta aynı rolü iki kişinin birden üstlenmesi anlamsızdı. Hem Amerika'yı yeniden keşfetmeleri gereken bir yaşta da değildiler. Bay Blanc'ın büyük heyecanlara ihtiyacı yoktu, mütevazı biri olduğunu gönül rahatlığıyla söyleyebilirdi. Kendisi için tek istediği, bir iki beklentisinin tümüyle yerine getirilmesiydi. İşte sorun da zaten buradan, ikisinden birinin kendi mütevazı rolünü tam olarak yerine getirmeyi unuttuğu durumlardan kaynaklanıyordu. Bay Blanc, Vreni'nin görevini üstlenip buzlu çayı gidip bizzat almaya hazırdı zaten ama Vreni bu işi ona bırakmayı reddetmekle kalmamış, yerine getirmeyi de unutmuştu. Bay Blanc'ın buna anlayış göstermesi pek mümkün değildi. Buzlu çayı kendisi hazırlamak zorunda kalsaydı, Vreni'ye serzenişte bulunmazdı, bunun için asla Vreni'nin başının etini yemezdi; ama acilen getirilmesi gereken buzlu çayı önce getireceğini söyleyip, sonra getirmemek ve onu tekrar tekrar bekletmek: Ne kadar iyi niyet göstermek istese de bunu anlayışla karşılayamazdı. Aksine, Vreni'nin onu kasten sinirlendirmek, hatta sağlığıyla oy-

namak istediğini göz önünde bulundurmak zorundaydı. Vreni her ne kadar pasif ve uysal biri olsa bile, zaman zaman ikiyüzlü bir tavır sergiliyor, adeta sinsi biri oluyordu. Bay Blanc'ın ilkbahar ve yaz aylarında saman nezlesi ve astım yüzünden ne kadar rahatsız olduğunu biliyordu. Nasıl oluyor da öylece unutabiliyordu onu?

Bay Blanc bir yandan üzümleri yerken bir yandan da ne yapması gerektiğini düşündü. Vreni kendini yalnız hissediyorsa Bay Blanc'ın mutfağa onun yanına gitmesi bekliyor olmalıydı; yas tutuyor ve kendine acıyorsa onu görmek istemiyor demekti. Vreni'nin onu görmek istemediğinden ve buzlu çayı ona bu yüzden getirmediğinden emin olsa, hemen kalkar ve mutfağa gidip ona haddini bildirirdi. Ama bilmiyordu ki; belki de sırf mutfağa onun yanına gitmesini istediği için bekliyordu. İhtimaller yarı yarıyaydı, Bay Blanc'ı kararlar almaktan her zaman uzak tutan bir orandı bu. Bay Blanc daha güvenli yolu tercih ederdi. Vreni'nin onu görmeyi istememe ihtimalinin yüzde doksan beş olduğunu bilse, muhtemelen doğrudan mutfağa giderdi, kalan yüzde beşlik ihtimal kesinlikle unutulmaması gereken bir risk oluşturmasına ve kötü sürprizlere yol açabilecek olmasına rağmen yapardı bunu. Böyle kötü bir sürprizin, hiç beklemediği bir anda Vreni'nin karşısına çıkacağı için ölümcül bir etkisi de olabilirdi. Aslına bakılırsa Bay Blanc, yüzde doksan beş oranında bir kesinlik söz konusu olsa bile mutfağa istemeye istemeye giderdi. Hangi karar olursa olsun, onca yıldır yüzde yüz kesinliğe ulaşıncaya kadar muhtemel olan ve olmayan her şeyi süzgeçten geçiriyor, ardından –sonunda yüzde yüz garantiyse– harekete geçiyordu. Yaklaşık dört yıldır çalıştığı belediye ulaşım hizmetlerinde onun bu özelliğine büyük önem veriliyordu. Hangi işe elini atsa, başarıyla sonuçlanıyordu.

Nitekim o zamanlar, yaşamının sonbaharında yalnız kalmamayı garanti altına alma ihtiyacıyla Vreni'ye çok erken bir evlilik teklifinde bulunmuştu. Vreni'nin her zaman yanında olup olmayacağını bilmek istemişti. Bir "Evet" ya da "Hayır" istemişti, bununla birlikte önceden yaptığı değerlendirmelere göre, yüzde yüz "Evet" yanıtı alacak gibi görünüyordu. Vreni'ye şöyle demişti: "Evlenirsek tamamen birbirimize ait oluruz." Aslında bu, "Benimle evlenirsen, bana yüzde yüz sahip olursun," demekten başka bir şey değildi. Bay

Blanc'ın da bildiği gibi Vreni, Norbert'in erken ölümünün ve yalnız geçirdiği birkaç yılın ardından, ölünceye kadar yanından ayrılmayacak bir erkeğe sahip olma güvencesinden başka bir şey istememişti.

Ne var ki ortak bir yaşam ancak herkes kendi görevini tümüyle yerine getirirse yürütülebilirdi. Bay Blanc istisnaları sevmezdi. Vreni'nin bir buzlu çay getirmeye söz verip, sonra sözünde durmamasını haklı çıkaracak hiçbir neden bulamıyordu. Bay Blanc güvensizlik yaratan bu tür durumlara başka insanlardan çok alışıktı, yine de bunları asla kabullenemiş, her seferinde incindiğini hissetmişti. Bu insanlar niçin onu böyle incitiyordu? Halbuki birine bir söz verdiklerinde, o kişinin bu sözün tutulmasını beklediğini ve tutulmazsa incineceğini pekâlâ biliyorlardı.

Bay Blanc için, her zamanki deyişiyle toplumdan uzak bu tür insanların olması, tıpkı dünyanın herhangi bir yerinde savaşın olması gibi bir olguydu. Ama şu anda Vreni'nin, aynı evde yaşadığı karısının, güvenilmez olmaya ve böylece toplumdan uzak, güvenilmez insanlar kitlesine dâhil olmaya başlaması, onu büyük bir hayal kırıklığına uğratıyor ve incitiyordu. İnsanın aynı hayatı paylaştığı biricik insan tarafından sürekli, yarı yolda bırakılmasından daha kötü bir şey olabilir miydi?

Bay Blanc o anda elinde olmadan annesini düşündü ve annesinin kendisinden daha önce ölmüş olmasına çok üzüldü. Sahip oldukları bu hayatı keşke uzun bir süre daha birlikte sürdürebilselerdi: İkisi de kendi evlerinde yaşıyor, ama Bay Blanc haftanın pek çok günü yemeklerini annesinde yediği için sık sık görüşüyorlardı. Bay Blanc her pazartesi kıyafetlerini de yanında getiriyor, annesi bunları yıkıyor ve o da cuma günü kıyafetlerini geri alıyordu. Annesine güvenebiliyordu, annesi derhal yerine getiremeyeceği bir sözü asla vermezdi. Çamaşırlar her seferinde tertemiz yıkanıp ütülenmiş oluyordu; yemeğe gelince, annesinin Bay Blanc'ın tabağına hoşuna gidenden daha fazla sebze koyması bir tarafa bırakılırsa, her zaman olağanüstüydü. Vreni, Bay Blanc'ın istediği gibi yemek yapıyordu; bol miktarda et, yanında garnitür olarak çoğunlukla hamur işi, bazen de sadece ekmek oluyordu. Fakat Bay Blanc, annesinin doğru söylediğini, sebzenin de gerekli olduğunu yavaş yavaş hissetmeye başlıyordu: Sebze hem

sağlıklıydı hem de tabakta fazla lezzetli olmayan bir şey daha olduğunda, etin tadı daha iyi çıkıyordu. Annesinin aslında her zaman haklı olduğuna hiç kuşku yoktu. Heike sayılmazsa, onu annesi kadar iyi tanıyan başka kimse olmamıştı; annesi onun için neyin en iyi olduğunu biliyordu. Pazartesileri her zamanki gibi erişteli hindi şnitzel yerine başka bir şey, mesela daha lezzetli bir şey pişirmenin iyi bir fikir olmayacağını bilirdi. Çünkü Bay Blanc erişteli hindi şnitzel olacağını kafasında tasarladıysa, yemekte de erişteli hindi şnitzel olmasını ister, bunun dışında her şey, ne olduğu hiç fark etmez, onu o kadar sinirlendirirdi ki; bütün akşam tek kelime bile etmezdi. Annesinin aklına onun da uygun bulacağına inandığı bir fikir gelmişse, sözgelimi elinde kendi yetiştirdiği taze adaçayı varsa ve etin üzerine bundan bir iki yaprak koymak istiyorsa, ihtiyatlı davranıp Bay Blanc'ı önceden arıyor ve etinin üzerine adaçayı yaprağı isteyip istemediğini soruyordu. Annesi ona nasıl davranması gerektiğini iyi bilirdi.

Sadece Heike'nin yanında bütün bunlara gerek yoktu. Heike ne pişirdiğini ona hiçbir zaman söylememişti; Bay Blanc yemekte ne olduğunu bilse bile, Heike'nin yaptığı ani değişiklikler onu rahatsız etmiyordu. Bay Blanc Heike'nin yanında bambaşka biri, bu tür şeyleri önemsiz bulan bir insandı. Heike sayesinde, eski ve düzenli dünyasının dışına çıkıp yeni bir dünyaya açılabilmiş, bu dünyada önemsiz şeyleri görmezden gelmeyi kolaylıkla başarabilmişti. Önemsiz şeyler dikkatini bile çekmiyor, gözleri Heike'den başka bir şey görmüyordu.

Heike ile annesi birbirinden tamamen farklı insanlar olmasına rağmen, başka hiç kimseyle sürdürdüğü birliktelik, Heike'yle ve annesiyle sürdürdüğü kadar iyi gitmemişti. Ya Heike'nin yanındayken olduğu gibi olmalıydı, o zaman Bay Blanc kendini başka bir insan gibi özgür ve mutlu hissediyordu; ya da annesinin yanındayken olduğu haliyle, ezelden beri bildiği gibi olmalıydı.

Elinde olsa annesinin çok geç, kendisininse çok erken ölmüş olmasını, yani mümkün olduğunca aynı anda ölmüş olmalarını isterdi. Ama böyle bir şansı olmamıştı, bir şey dilemek aklına gelmemişti o zamanlar. Gerçi annesi yaşlıydı ama ölümü çok ani olmuştu. Doktorun verdiği bastonla yürüse de yemekleri her zamanki kadar güzel

yapıyor, çamaşırları her zamanki kadar güzel yıkıyordu, sadece yükünü hafifletmek için daha ağır temizlik işlerini yapmak üzere, haftada bir gün temizlikçi kadın geliyordu. Ortada hiçbir neden yokken annesi ölüvermişti, birdenbire ölmüştü. Bay Blanc onun ölmesine o kadar şaşırmıştı ki, dünyanın başına yıkılacağını başta kavrayamamıştı. Bay Blanc'ın hayatındaki en olağan şey yani annesi, tüm yaşamı boyunca yanında olan ve Cambridge'te okuduğu dönem dışında hep ona bakan annesi, her zaman var olacağına inandığı annesi, aniden yok olup gitmişti. Ölümünden önceki akşam, Bay Blanc yatmaya giderken içine kesinlikle herhangi bir his doğmamıştı ve ertesi sabah uyandığında, dünya zaten yıkılmıştı da o bunu henüz bilmiyordu.

Evin anahtarı temizlikçi kadında da vardı. Annesinin cansız bedenini yatağında bulan temizlikçi kadın bir yandan ağlarken Bay Blanc, ondan annesinin öldüğünü duyduğunda ahizeyi yerine koymuş ve evin içinde ağır ağır volta atmıştı. Bazen duruyor, telefonda duyduklarını sessizce kendi kendine tekrarlıyor, ardından da yadsıyordu bunu. "Dün gece annem ölmüş, hayır, hayır!" diyordu ya da: "Annem bu sabah yataktan kalkamamış. Lütfen bu doğru olmasın!"

İlk zamanlarda Vreni ile annesinin ölümü ve ölümünden sonraki dönem hakkında sık sık konuşuyorlardı. En başından beri Vreni, ona yardım etmek ister gibi davranmıştı: Bıkıp usanmadan onu dinlemiş, ona istediği yemekleri pişirmiş, onu şımartmıştı. Ama kısa bir süre sonra Bay Blanc, Vreni'nin annesini kıskandığını fark etmişti. Annesi hakkında konuşurken Vreni ilgiyle dinliyor, olabildiğince çok şey bilmek istiyor, ne var ki kıskandığı için bu bildiklerini daha sonra annesine karşı kullanıyor ve her şeyi olabildiğince annesinin eskiden yaptığı gibi yapıyordu. Vreni, Bay Blanc'ın artık annesini düşünmesini istemiyordu. Ondan kurtulmasını istiyordu. Bildiklerini kasıtlı olarak, ona annesini hatırlatan her şeyin aynısını yapmak için kullanıyordu. Annesinin yerine Vreni yemek yapıyordu şimdi, kıyafetlerini annesi yıkayıp ütülerken, şimdi Vreni yıkayıp ütülüyordu.

Bay Blanc'ın ona yemek yapan, kıyafetlerini yıkayıp ütüleyen bir kadının hayatına girmiş olmasına hiç itirazı yoktu, ama bunların sırf annesinin gözden kaybolmasını sağlamak için araç haline getirilme-

sine tepkiliydi. Vreni olabildiğince annesinin önüne geçip onun görünmemesini, böylece kaybolmasını sağlamak istiyordu.

Niçin yapıyordu bunu? Bay Blanc yanılıyordu belki, Vreni'ye haksızlık ediyordu; peki öyleyse ona Vreni'nin annesinin yerini almak istediğini söyleyen his nereden geliyordu? Niçin Heike'nin yanında hiç böyle bir hisse kapılmamış, Heike'nin böyle bir şey yapabileceği niçin hiç aklına gelmemişti? Annesi hakkında Heike'ye pek çok şey anlatmış olmasına rağmen, aklına böyle bir soru gelmemişti bile. Hatta Heike annesiyle tanışmak istemiş, ne var ki bu hiç gerçekleşmemişti. Vreni'nin böyle davranması, Bay Blanc'ı her keresinde sinirlendiriyordu; belli ki Vreni onu sinirlendirmek istiyordu.

Vreni bir taraftan annesinin yerini alabilmek için her şeyi eskiden annesinin yaptığı kadar iyi yapmaya çalışıyor, diğer taraftan da zaman zaman görevlerini yerine getirmiyor, onu kasten kızdırmak için sözgelimi buzlu çayını getirmiyordu. Bay Blanc Vreni'nin kendisiyle bir oyun oynadığını biliyordu. İster Vreni'den her şeyi annesinin yaptığı gibi yapmasını beklesin isterse de hiç karışmasın, olan Bay Blanc'a oluyor, Vreni de kıs kıs gülüyordu.

Keyfi kaçan Bay Blanc, üzüm kâsesini fiskos sehpasının üzerine bıraktı. Yutkunurken yaşadığı zorlanma hissi az çok hafiflemiş, evliliğiyle ilgili can sıkıcı sorunlardan usanmıştı, gazeteyi tekrar eline aldı, iyi bir gazete okuruydu, bir gazetedeki bilgi ve yorumları diğer gazetedeki bilgi ve yorumlarla karşılaştırmak için her gün saatlerce gazete okurdu. Hatırlamak için Romanya'nın Avrupa Birliği'ne giriş müzakereleri hakkındaki yazıyı tekrar okudu, böylece onu daha sonra başka bir gazetedeki haberle karşılaştırabilecekti. Bu kadar çok gazete okumak ve bu kadar çok televizyon seyretmek iyiydi. Böylece dünyada neler olup bittiğini biliyordu insan.

Aslında dünyada olup bitenlerin onunla bir ilgisi olduğundan değil de –bazen bunların onunla hiç mi hiç ilgisi olmadığını düşünüyordu– Vreni'den biraz uzaklaşmaya ihtiyacı olduğunda, kafasını dinlemek istediğinde, iyi bir meşgale oluyordu bu. Vreni, gazete okur veya televizyon seyrederken ona bir şey söylenmemesi gerektiğini, sorulması gereken çok acil bir şey olduğunda ise televizyonda

herhangi konuşmanın olmadığı ya da gazetenin sayfalarını çevirdiği, yani öyle ya da böyle bunlara mecburen ara verdiği anları kollaması gerektiğini biliyordu

Şu anda Vreni ne yanında oturuyor ne de etrafında dönüp duruyordu. Dolayısıyla gazete okuma bahanesiyle kendini ondan korumak zorunda değildi ama Vreni'nin söz verdiği halde buzlu çay getirmeyerek son kırk beş dakikadır yaptığı terbiyesizlik onu o kadar çok sinirlendirmişti ki neredeyse patlayacaktı. Vreni fiziksel olarak yanında bulunmasa bile, bütün düşüncelerinin içine sızıyordu; bu daha da kötüydü.

Gazete okumaya devam etmek ve kendini daha fazla kışkırtmamak akıllıca bir karardı kuşkusuz. Gazete okumanın ve televizyon seyretmenin avantajı, yaşadığı şehirden ve Vreni'den uzaklaşabilmesi, yabancı ülkelere seyahat edebilmesi; ama bunu yaparken bir şeylerinin çalınması ya da birilerinin onu öldürmesi gibi riskleri göze almak zorunda olmamasıydı. Ciddi bir medya aracılığıyla bilgi almak, bir maceraya bizzat atılmak zorunda kalmadan yaşadığı bir maceraydı: Koltuğunda rahatça oturmuş çikolatalı yoğurdunu kaşıklarken, televizyonda Afrika ile ilgili bir röportajı seyredebiliyor ve yardım gönüllüleri gibi o da hâlâ bu kadar çok çocuğun açlıktan ölmek zorunda kalmasına öfkelenebiliyordu. Sivillerin zarar görmediği söylenen yıldırım savaşlarını haber programlarından ve özel yayınlardan takip edebiliyor, birkaç gün, birkaç hafta, birkaç ay sonra bunları hatırlayıp siyasetçilerin aslında yanıldığını fark ediyordu. Gazete, radyo ve televizyon sayesinde Bay Blanc, Almanya ve Avusturya'nın doğudaki komşularının Soğuk Savaş'ın ardından nasıl gelişmeye başladıklarını yıllar boyunca takip edebilmişti. Koyu kıvamlı çikolatalı yoğurdunu kaşıklarken, Polonya, Çekoslovakya, Ukrayna ve Romanya gibi ülkelerdeki değişimleri yıllarca gözlemledikten sonra, bu ülkelerin genel olarak iyi bir yolda olduklarını ama İsviçre'deki standartların en azından yarısına ulaşmak istiyorlarsa bu yolun daha çok uzun süreceğini görebiliyordu. Bu ülkelerin hepsi Avrupa Birliği'ne girmek istiyor, Avrupa Birliği'nden çok para geleceğini umuyorlardı ve Bay Blanc İsviçre'nin Avrupa Birliği'ne girmek gibi bir niyeti olmadığı için mutluydu. Av-

rupa Birliği bu ülkeler için bir nimet olmakla birlikte, İsviçre için bir felaket olurdu, çünkü İsviçre sırf para ödemek zorunda kalır, buna karşılık söz hakkı olmazdı.

Bay Blanc bu ülkelere yardım edilmesinden yanaydı kesinlikle ama İsviçre'nin çok çalışarak kazandığı parayı çöpe atmasına da karşıydı. Bu paranın doğru adrese gittiğini kim biliyordu ki? Üstelik başka bir yerde refah sağlansın diye İsviçre'nin refah seviyesini düşürme düşüncesi, huzursuz ediyordu onu. Caddelerin artık o kadar temiz olmaması, eğitimin o kadar iyi olmaması, müşteri hizmetlerinin o kadar güler yüzlü olmaması fikri canını sıkıyordu.

Bay Blanc Vreni ile alışverişe gittiğinde, marketlerin gelecekte de şimdiye kadar olduğu gibi kalmasını istiyordu: Yerler pırıl pırıl parlamalı, ürünler raflarda yıllardır seçkin bir doğallıkla kendilerine ayrılan yerlerinde düzenli durmalı, meyveler, mesela tertemiz yıkanmış elmalar, devasa boyutlardaki eğik tezgâhlarda pırıl pırıl, mutluluk yayan renkleriyle duruyor olmalıydı. Bay Blanc bir mağazanın önünde yoksul bir Romanyalı ya da Polonyalının eline, gidip kendine ve ailesine alışveriş yapabilsin diye yirmi frank sıkıştırmaya hazırdı, hiç değilse o zaman paranın nereye gittiğini bilirdi; ama İsviçre kalitesi denen şeyden vazgeçmek ve gelişigüzel para dağıtmak Bay Blanc'a biraz fazla riskli görünüyordu. Sonuçta İsviçre'de de sorun yaşayan insanlar, yoksul, fiziksel ya da ruhsal rahatsızlıkları olan insanlar vardı. İsviçre televizyonu malulen emeklilik maaşıyla geçinemeyen ya da ufak bir sakatlığı olan, bu yüzden iş bulamayan insanlar hakkında belgeseller yayınlıyordu sürekli. Şimdi bir Romanyalı böyle bir insana yardım eder, ona bir elma olsun verir miydi? Böyle konularda realist biriydi Bay Blanc: İsviçreliler kötü duruma düşecek olsa, kimsenin yardım etmeyeceği kesindi.

Bay Blanc bunu bilse de yoksul bir Romanyalının eline yirmi frank sıkıştırmakla kalmazdı. İsviçre'nin kendi sorunlarını çözer çözmez, refah seviyesi daha düşük ülkelere yardım etmesi gerektiği kanaatindeydi de. Ama kendi ülkesinde parası az olan ya da işi olmayan insanlar bulunduğu sürece, İsviçre'nin önce bu insanlara, kendi insanlarına yardım etmesi lazımdı. Doğrusunu söylemek gerekirse, İsviçrelilerin durumunun iyi olduğuna inanmak fazla pervasız bir

yaklaşım olurdu; zira kendisi ve Vreni gibi insanların bile kaygıları oluyorsa, uzun zamandır sürünen başka birçok insan olmalıydı.

Vreni ile kendisinin kaygıları sadece mesleki değildi, gerçi işten çıkarılma ihtimali her zaman söz konusu olabilirdi ama sağlıkla ilgili kaygıları da vardı: Günün birinde malulen emeklilik maaşıyla yaşamak zorunda kalmayacaklarını kim bilebilirdi? Bir gün bunun olması Bay Blanc'a muhtemel görünüyordu; hatta bu ihtimal çok hızlı gerçekleşebilirdi zira Vreni de o da kendilerini çoğunlukla güçsüz ve hastalıklı hissediyorlardı: Sonuçta Bay Blanc annesinin, Vreni ise ilk kocasının ölümünün acısıyla yaşıyordu. Bir psikolog ya da psikiyatra ihtiyaç duymamalarının tek nedeni, yardım almadan da nasıl ayakta kalacağını bilen bir kuşaktan olmalarıydı. Fakat Vreni'nin durumu Bay Blanc'tan daha kötüydü. Ruh hali sürekli iki uç arasında gidip geliyordu, nitekim bu durum sadece Vreni için değil, onun için de büyük bir rahatsızlık kaynağıydı: Vreni bazı günlerde sevilmek ve ilgi görmek istiyor, bu yüzden Bay Blanc peşinden koşsun diye her şeyi yapıyor; diğer günlerde ise Norbert'in erken ölümünden dolayı o kadar üzgün oluyordu ki kimseyi, özellikle de onu, yani ikinci kocasını görmek istemiyordu.

Vreni haftada bir kez Norbert'in mezarını ziyaret edip yarım saat onunla konuşuyor ve bir mum yakıyordu. Bay Blanc buna karşı değildi, sonuçta Norbert'in mezarına gitmek onun en doğal hakkıydı, yine de Bay Blanc her keresinde, Norbert'in Vreni için hâlâ ne kadar önemli olduğunu hissediyordu. Bunun için Vreni'den hiç hesap sormamıştı, aksine ondan mümkün olduğunca uzak duruyor, zaten bunu yapmak pek de zor olmuyordu: Vreni genellikle perşembeleri gidiyordu; giyiniyor ve mezarlığa gideceğini söylüyordu. Bay Blanc Vreni'nin başka bir şey söylemesi ya da açıklamasına gerek kalmadan, onun Norbert'in mezarına gideceğini biliyordu. Söylenecek daha fazla bir şey yoktu, Vreni de bu konuda konuşmak istemiyordu.

Eve döndüğünde, her akşam yaptığı gibi yine örgü örüyor veya dikiş dikiyordu. Örgü örüyorsa, televizyonun karşısında onun yanında oturuyor; dikiş dikiyorsa, yukarıda kendi odasında oluyordu. Eskiden kendine ve Norbert'e kıyafetler diktiği gibi, şimdi de kendine ve ona kıyafetler dikiyordu.

Bay Blanc daha genç olsa, Vreni'nin, bir psikologa ihtiyaç duyacağından emindi. Vreni ona yanlışlıkla ilk kez Norbert diye seslenip bunu fark etmediğinde varmıştı bu sonuca. Bay Blanc önce yanlış duyduğuna inanmak istemiş ama Vreni, birkaç hafta sonra ona yine Norbert diye hitap etmişti ve Bay Blanc bu kez de yanılıp yanılmadığından emin olamamıştı. Aradan geçen zamanda ise yanlış duymadığından ya da bunu kendisinin uydurmadığından emin oldu; çünkü her iki haftada bir Vreni, özellikle de Bay Blanc bahçede, kendisi ise kapıda duruyorken, belli ki aklı başka yerlerde olduğundan, ona Norbert diye hitap ediyordu. Son "Norbert"in üzerinden belli bir süre geçtiği için, Bay Blanc her keresinde hayretler içinde kalakalıyor ama her defasında, yanlış duymadığına, kötü niyetten değil yanlışlıkla olduğuna ve bu dil sürçmesinden bahsetmemenin daha iyi olacağına kanaat getiriyordu.

Bu türden dil sürçmeleri yüzünden Bay Blanc öfkelenmiyordu, belki inciniyordu ve kabullenmeye başlamıştı ama bu nedenle Vreni'ye öfkelenemezdi. Onu asıl sinirlendiren, küçük ihmalkârlıklar ve mesela bırakın kibarca sormayı, önceden haber bile vermeden en sevdiği yemeklerde küçük değişiklikler yapmak gibi bilinçli tahrikler ya da onu mutfağa çekmek ya da kim bilir belki de kendinden uzak tutmak için buzlu çay getirmeyi unutmak gibi dalaverelerdi. Bu ilişkide Vreni'nin ne yapacağını tahmin etmek mümkün değildi. Vreni'nin, Bay Blanc'ın sağlığını tehlikeye düşüreceğini bile bile buzlu çay getirmemesi tam da ondan beklenecek bir şeydi. Muhtemelen Bay Blanc hiç umurunda değildi.

O anda Bay Blanc'ın öksürmesi gerekti, rüzgârla ağzına giren tüyler ve tanecikler dışarı çıksın diye mümkün olduğunca kuvvetli öksürmeye çalıştıysa da işe yaramadı. Öksürürken güçlükle nefes alıyormuş gibi hırıltılı bir ses çıktı; oturma odasının sıcaklığı dışarınınkinden çok daha fazlaymış gibi birden ter boşandı. Sorumluluk bilincine sahip normal bir eş, onu hemen hastaneye götürürdü oysa Vreni mutfakta zamanını boşa harcamayı tercih ediyordu. Sadece kendini düşünmekten vazgeçmesi için Bay Blanc'ın ölmesi mi gerekiyordu? Dördüncü evlilik yıldönümlerinden bir hafta önce, Vreni onu koltuğunda mı bulacaktı, yüzü mosmor olmuş, gazete açılmış halde

dizlerinin üzerinde dururken; ne ayağa kalkacak ne de ona seslenecek güç bulabildiğini, aksine sessizce ve çaresizlik içinde, terk edilmiş bir halde öldüğünü anlardı belki o zaman.

Bay Blanc mutfak kapısını açınca, tam kapıdan içeri girdiği anda, bir yandan nefes almaya çalışıyor ve boğularak ölme korkusuyla mücadele ediyorken Vreni'nin, geldiğini son anda duymuş ve ona görünmek istemezmiş gibi diğer kapıdan çıktığını fark etti. Vreni büyük kapıdan çıkmış, neredeyse her zaman açık duran bu kapı şimdi hızla arkasından kapanmıştı.

Bay Blanc hemen mutfak tezgâhına yöneldi ama hiçbir yerde buzlu çayını göremedi, ardından buzdolabını açtı, orada da ne bir bardak ne de sürahi vardı, o anda karar verdi ve bir kutu süt alarak kesip açtığı kutuyu kafasına dikip bir kerede hepsini içti.

İşte ondan sonra tekrar doğru düşünebilmeye başladı. Demek ki Vreni o gün, yas tuttuğu ve her iş için her zamankinden beş kat daha fazla zamana ihtiyacı olduğu şu oyunu oynuyordu. Norbert'in yasını tutuyor onu, yani şimdiki kocasını görmek istemiyor çünkü eski ölü kocasıyla meşgul olmak istiyordu. Bay Blanc'ı en çok öfkelendiren, Vreni'nin tam onun geldiğini duyduğu anda mutfaktan çıkması olmuştu; hatta Vreni, Bay Blanc onu diğer kapıdan çıkarken görsün diye muhtemelen bir iki saniye duraksamıştı. Bay Blanc'ı kızdırmak istediği kesindi. Ona kötülük etmek istiyordu! Nasıl bir tehlikeye yol açabileceğini bilmesine rağmen, Bay Blanc'ın tıbbi nedenlerle acilen ihtiyaç duyduğu buzlu çay için bir saat bekletiyordu önce, sonra da tam Bay Blanc yan kapıdan girerken, buzlu çayı rahatça görülebilen bir yere bile koymadan, ana kapıdan geçerek mutfaktan çıkıp ortadan kayboluyordu. Oysa bir saat bekledikten sonra gözle görülecek kadar güçsüz düşmüş olacağını biliyor olmalıydı. Buna rağmen ona yardım etmek yerine ondan kaçması, ne kadar fena biri olduğunu apaçık gösteriyordu. Hatta Bay Blanc'a öyle geliyordu ki Vreni, ölü kocaları yaşayanlara tercih ediyordu. Vreni onun saman alerjisi ve buna bağlı olarak bir süreliğine şiddetlenen astımı yüzünden ebediyete intikal edeceğini umuyorsa, onu hiç tanımamış demekti! Burada dizginlerin kimin elinde olduğunu gösterecekti ona.

Öfkeden kudurmuş halde mutfağın ana kapısını açıp döner merdivenden yukarı koştu, merdiven kapının arkasındaydı ve iki yatak odasının bulunduğu kata çıkıyordu. Tahmin ettiği gibi Vreni odasındaydı, Bay Blanc'ın ona doğum gününde hediye ettiği dikiş makinesinin başındaydı. Pencerenin yanındaydı, Bay Blanc onu yandan görüyordu, Bay Blanc'ın odanın kapısını açtığını duymuş olmalıydı, buna rağmen onun geldiğini umursamadan dikiş dikmeye devam ediyordu.

"Kes artık dikiş dikmeyi," diye bağırdı.

Vreni dikiş dikmeyi bırakıp başını yavaşça Bay Blanc'a çevirdi. Bakışı sonsuz bir sabırla dolu, ama bir o kadar da uzaktı. Vreni'nin deniz yosunlarını andıran yeşil, solgun gözleri vardı. Gözlerinde sık sık, yapması gereken bir sonraki şeyin ne olduğunu soran böyle bir bakış oluyordu.

Bay Blanc, yapılması gereken bir sonraki şeyin ne olduğu çoğunlukla bilmiyordu. Bazen aklına herhangi bir yanıt gelmediğinde, Vreni'nin bu soran bakışlarına tahammül edemiyordu. Ardından bir talimat veriyor, sırf söylemiş olmak için bir şey söylüyor ya da siyaset üzerine konuşmaya başlıyordu. Bir keresinde Vreni'ye elektrikten nasıl tasarruf edebileceklerini anlatmıştı: Vreni yukarı çıkmak ama özellikle de aşağı inmek istediğinde, yeterince aydınlık olmasına rağmen, çoğu kez döner merdivenin ışığını açıyordu. Aslında, merdivenden inip çıkmak için zaten yeterince aydınlık olduğu halde, ışığı yaktığında merdivenlerin daha aydınlık olup olmadığını kontrol etmek istemişti sadece. Bay Blanc bunu niye yaptığını nazikçe sormuş, her seferinde ışığı açıp kapamanın çok gereksiz olduğunu, gereksiz yere elektrik harcamaktan başka işe yaramadığını söylemişti. Vreni ise o anda Bay Blanc'ın haklı olduğunu kabul etmiş, daha sonra kendisinin de aynı fikirde olduğunu söylemişti. Buna rağmen bazen alışkanlıkla ışığı açmaya devam etmişti ve Bay Blanc, bir keresinde tesadüfen kendisi de oradayken Vreni'nin, Bay Blanc bir şey söyleyebilir korkusuyla irkilip ışığı hemen kapadığını görmüştü.

Bugün bile Vreni bu alışkanlıktan tamamen vazgeçmiş değildi. Bay Blanc tesadüfen yine orada bulunacak olsa Vreni irkilecek, saniyenin onda biri bile pek mühimmiş gibi, yüreği ağzında ışığı kapata-

caktı. Işığı açma konusunda Bay Blanc ona asla bağırıp çağırmamış, kötü bakışlar fırlatmamış, aksine ona sadece, elektrikten tasarruf etmenin daha iyi olacağını bir kez anlatmıştı. Vreni'nin korkuyla irkilmesini gerektirecek herhangi bir neden yoktu. Yine de korkudan irkiliyor ve suçunun farkında olmaktan kaynaklanan bu korkaklığı onu daha da ikiyüzlü gösteriyordu. Kafasından neler geçiyordu? Bay Blanc'ın bilmediği bir şey mi vardı?

Bay Blanc yatak odasının kapısında, durduğu yerden karısına bakmaya devam etti ve Vreni'nin tedirgin olmaya başladığını fark edince, "Niçin ben girince mutfaktan çıktın? Neden kaçıyorsun benden?" dedi.

Vreni, mutfağa diğer kapıdan girdiğini fark etmediğini söyledi.

"Söylediklerine kendin inanmıyor musun? Mutfağa girdiğimde kapıdan çıkmak üzereydin. Niçin doğruyu söylemiyorsun?"

Vreni, sanki Bay Blanc sırtına bir şey saplamak üzereymiş de bundan kendini sakınmak istermiş gibi bedeninin üst kısmıyla gülünç bir hareket yaptı. Sonra da dikiş makinesine doğru bakarak, Bay Blanc'ın mutfakta onunla karşılaşmayı isteyip istemediğinden emin olamadığına dair bir şeyler mırıldandı.

Doğruydu, Bay Blanc bazen mutfakta yalnız olmayı seviyordu, sabahları mesela, kahvaltısını ederken. Sabahları huzur istiyordu, sürekli etrafında dolaşıp mutfak işleri yapan birini değil. Ama Vreni Bay Blanc onu tam kapıdan çıkarken görsün diye, kasten iki saniye beklememiş miydi? Niçin inanacaktı ki ona, az önce bile yalan söylemişti. Bay Blanc'ın, Vreni'nin mutfağı Bay Blanc'ı görmek istemediği için mi, yoksa Bay Blanc'ın onu görmek istememesinden korktuğu için mi –Bay Blanc'ı tekrar sinirlendiren de buydu– mutfaktan çıktığını öğrenemeyeceği anlamına geliyordu bu. Ne var ki bazen tahminlerde de bir doğruluk payı oluyordu, ayrıca asıl gücendiği şeyi değiştirmiyordu bu.

"Peki çay nerde? Çok şiddetli bir astım krizi geçirdim! Niçin bana çayı getirmedin?"

"Anton, masanın üzerindeydi çay," diye kendini savundu Vreni. "Şöminenin arkasında, yemek masasının üzerindeydi, her zaman içtiğin yerde."

"Peki, ben nerde oturuyordum? Yemek masasında mı, yoksa önde fiskos masasının yanında mı?"

Vreni tekrar itaatkâr bir hareket yaptı, sanki her şeye, herkese boyun eğiyormuş gibi sarsıldı vücudunun üst kısmı.

"Gazete okuyordun, rahatsız etmek istemedim..

Bay Blanc odanın kapısını açık bırakıp ayaklarını yere vura vura merdivenlerden indi. Vreni'nin odasının kapısını her zaman kapattığını biliyordu, ama madem Vreni ona gıcıklık yapıyor ve astım krizi geçirirken orada olduğunu büyük ihtimalle düşünemeyeceğini bilmesine rağmen çayı gidip yemek masasının üzerine koyuyordu, o zaman Bay Blanc da aynı şekilde ona gıcıklık yapacaktı: Şimdi Vreni'nin de kalkıp odanın kapısını kapatması gerekecekti.

O sırada kapının yavaşça kapandığını duydu. Muhtemelen Vreni, kapıyı kapattığının duyulmayacağını ve kapının açık kalmasının hiç umurunda olmadığını gösterebileceğini sanmıştı. Ama öyle olmamıştı işte, Bay Blanc onun kapıyı kapattığını gayet iyi duymuştu. Bunu Vreni de bilsin diye, üst kata doğru avazı çıktığı kadar bağırarak, kapıyı kapatırken bu kadar sessiz olması gerekmediğini, kapılar çarparak kapanmadığı sürece, kapının kapandığını duymanın sakıncası olmadığını söylemişti.

Bay Blanc odaya girip yemek masasına giderek buzlu çayın gerçekten orada olup olmadığını kontrol etti. Orada yapayalnız durduğu için ona berbat görünen, sevgiyle kurulmuş sofrayı görünce, elinde olmadan aklına Heike ve Cambridge'te geçirdiği olağanüstü zamanlar geldi. Karnında bir burkulma, bir ağrı hissetti. Ilık bir rüzgâr estiğinde dağlardaki sivri beyazlıkların ve griliklerin en ince ayrıntısına kadar görülebildiği gibi, hayatının aslında nasıl olması gerektiğini, bugün nerede ve ne olduğunu ve hayatını ziyan ettiğini de bir an aynı berraklıkla gördü. Ama bunu idrak eder etmez, görüntü berraklığını kaybetti ve yine bulanık düşüncelere dönüştü, geriye Bay Blanc'ı utandıran boğucu bir his, gülünç duruma düştüğü duygusu ve insafsız, derin bir acı kaldı.

Morali bozulan Bay Blanc, eli karnının üzerinde, masaya yanaştı. Sürahi Vreni'nin yerinin karşısında, onun diktiği ve "Anton" ismini işlediği amerikan servisin üzerinde duruyordu. Sürahinin yanında da,

içinde bir dilim limon bulunan büyük bir bardak vardı. Sürahi neredeyse ağzına kadar doluydu, Vreni çok fazla buz atmış olmalıydı, hatta iki üç tane incecik buz parçası suyun üzerinde hâlâ yüzüyordu. Sürahinin arkasında da şeffaf folyoya sarılmış halde, Bay Blanc'ın sevdiği çikolatalı keklerden bir dilim duruyordu. Kekin altında da beyaz bir zarf vardı. Kartın üzerinde tek bir cümle yazılıydı: "Sevgili Anton, dördüncü evlilik yıldönümümüzde nerede yemek istersin?"

Duvar takvimine bakınca, dördüncü yıldönümlerinin bir hafta sonra değil, o gün olduğunu anladı. Nasıl olmuş da yanılmıştı? Normalde hiç yanılmazdı. Oysa daha birkaç gün önce duvar takvimine bakmış ve evlilik yıldönümlerinin iki hafta sonra olduğunu söylemişti kendi kendine. Parmağı takvimde bir hafta aşağı kaymış olmalıydı, mutlaka bu yüzden yanlışlık yapmıştı. Dördüncü evlilik yıldönümleri olduğu için, Vreni onu akşam yemeğine çıkaracaktı. Bunu sırayla yapmaları bir gelenek haline gelmişti: İlk evlilik yıldönümlerinde Bay Blanc Vreni'yi, ikincisinde ise Vreni onu yemeğe çıkarmıştı; geçen yıl restoranı belirleme hakkı Vreni'deydi ama Bay Blanc ısmarlamıştı, bu yıl nereye gideceklerini Bay Blanc belirleyecek ama Vreni ısmarlayacaktı.

Normalde Bay Blanc, yanıldığı ya da bir başkası, özellikle de Vreni haklı çıktığı zaman öfkelenirdi ama bu kez morali o kadar bozuktu ki öfkelenecek hali bile yoktu, hatta ağlamak üzereydi. Ne var ki akşam koca bir Cordon bleu yiyeceği aklına gelince, dudak kenarları ürkek, sinir bozucu bir uysallıkla yukarı kıvrıldı. Nasıl hareket ederse daha iyi olacağını kısa bir süre düşündükten sonra, hiç acele etmeden odadan geçip merdivenden çıktı, Vreni'den özür dileyecek, davetinin hâlâ geçerli olup olmadığını soracak, ardından da biraz mahcup, hangi restoranı tercih ettiğini söyleyecekti.

İkinci Bölüm

Eskiden Her Şey Mümkünken

1
Mezarlığa Giden Yol

1

Kapı her zamanki gibi dikkatlice çekildi, kapı kolu iyice aşağı bastırıldı ve ancak kapı kapanınca tekrar yavaşça yukarı doğru bırakıldı; anahtar kilitte iki kere çevrildi, Bay ve Bayan Blanc'ın hep söylediği gibi, böylece kapı iki kere kilitlendi, Bay Blanc anahtarın kilitten çıkarıldığını duydu, ardından her zamanki gibi sessizlik oldu.

Ne bir ayak sesi ne yüksek topuklarıyla gürültü çıkaran bir ayakkabı – Vreni asla yüksek topuklu ayakkabı giymezdi. Ayrıca yüksek topuklu ayakkabıyla mezarlığa gitmek doğru olmazdı, ince topuklar nemli toprağa saplanır, Vreni hafifmeşrep bir kadın gibi görünür, her

hafta mezarlıkta Norbert'e yaptığı ziyaretler inandırıcılığını yitirirdi: Aslında bunun tek sebebi yüksek, ince topuklar yüzünden hafifmeşrep bir kadın gibi görünecek olması değildi, Norbert'in artık Vreni'nin evlendiği tek kişi olmaması, yüksek, ince topukların bunu simgelemesi ve Norbert'e açıkça göstermesiydi, yeni kocasıyla onu ziyaret etmekten ne farkı vardı bunun? Zavallı Norbert! Vreni ona sadık kalmamıştı ama haftada bir kez onu ziyarete gidiyor, onunla konuşuyor ve onun mutlu olmasını, kendisini affetmesini istiyordu.

Bunlar Bay Blanc'ın düşünceleriydi, her hafta karısı mezarlığa gittiğinde buna benzer düşünceler geçiyordu aklından. Koltuğuna oturuyor, dudakları hafifçe aralanıyor, Vreni'nin yaptığı son hazırlıklara kulak kabartıyordu ve kapı kapanıp Vreni'nin çıkardığı sesler kesilince, Vreni ortadan kaybolunca, Bay Blanc onun ne yaptığını, ne düşündüğünü kafasında canlandırıyordu. Bay Blanc da artık onun ne düşündüğünü çok iyi tahmin edebiliyordu.

Bay Blanc koltuğundan kalkıp ağır adımlarla mutfağa yöneldi. Vreni bir saat kadar dışarıda olacaktı, o zamana kadar ev kendisine aitti. Bay Blanc'ın perşembe ve cuma günleri çalışmaması büyük bir şanstı: Vreni, Norbert'in mezarına hep perşembeleri gidiyordu, Bay Blanc o günlerde evde olduğu için, Vreni'nin ne zaman evden çıktığını, özellikle de eve ne zaman döndüğünü biliyordu. Mezarlıkta daha uzun kaldığı zamanlar ona bunun sebebini sorabilirdi. Yolda birine rastlayıp rastlamadığını sorabilir ve Vreni hayır yanıtını verirse, Norbert'le biraz daha uzun konuştuğunu anlardı.

Bay Blanc Vreni'nin daha birkaç dakika önce durup yağmurluğunu giydiği koridora gelmişti. Altmışını çok geçmemiş olmasına rağmen yavaş ve hantal adımlarla yürüyor; ama adımlarının sağlam olduğu hissediliyordu, niçin yola koyulduğunu ve ne yaptığını biliyor gibiydi. Biri ona bu konuda bir şey söylediğinde, "Yavaş, ama durdurulması imkânsız" diyordu bazen şaka olsun diye. Şimdi de çikolata yemek istediği için mutfağa gidiyordu. Vreni bir saat içinde buzdolabına bakacak ve bir tablet çikolatanın sadece açılmadığını, aynı zamanda da yenip bitirildiğini görecek ve bu konuda ne düşündüğünü ona söyleyecekti; çünkü Bay Blanc'ın bu kadar çok çikolata yememesi gerekiyordu. Vreni'nin de doktorun da ne düşündüğü Bay

Blanc'ın hiç umurunda değildi. Vreni'nin yerinde olsaydı, çoktan buzdolabına bir kilit taktırmıştı, ama Vreni'nin aklına gelmiyordu bu fikir ve buzdolabının kapısını her açtığında dehşete kapılıyordu: Ya çikolata ortadan kaybolmuş oluyor ya da paketi orada duruyor ama boş oluyordu. Bay Blanc bir yolunu bulup tatlı yemeyi her zaman başarıyordu. Vreni bütün gün mutfakta kalamıyordu, yatakları düzeltmek, alışveriş yapmak ya da bazen de tuvalete gitmek zorundaydı, bunların hepsi Bay Blanc'ın kaçırmadığı fırsatlardı ve bu çok hoşuna gidiyordu. Gizliden gizliye Vreni'yi kandırabiliyor olmanın keyfini çıkarıyor ve asla itiraf etmese bile Vreni'nin de bu oyundan hoşlandığına inanıyordu. O çok şekerli çikolataları, üzümleri ve diğer şeyleri sürekli satın alan Vreni'ydi sonuçta.

Bay Blanc her zamanki gibi mutfağın kapısını açıp ışığı yaktı, yağmurlu bir gündü ve saat henüz akşamüzeri dört olmasına rağmen, karanlık çökmeye başlamıştı; televizyonu açmak için doğru bir zamandı. Şimdi Vreni evde olsa, düşüncelerini okuyabiliyormuş gibi gidip uzaktan kumandayı getirirdi.

Oysa Vreni ince tabanlı ayakkabılarıyla, yağmur yüzünden karanlığa bürünmüş sokaktan aşağı iniyordu, hava o saatte her zamanki kadar aydınlık olmadığı için kendini rahat hissetmiyordu muhtemelen. Vreni karanlıktan korkardı. Ansızın bir şey olabilir, yabancı bir adam bir evin giriş kapısından aniden çıkıp ona laf atabilir, sarkıntılık bile yapabilirdi. Bay Blanc karısının bir cinsel suç mağduru olmaktan korktuğunu biliyordu ve Vreni ne zaman bu konuya ilişkin bir şey ima etse –bir adamın ona laf atabileceğinden ya da sarkıntılık yapabileceğinden söz ediyor, elle taciz ya da tecavüz, ırza geçme gibi laflar kullanmıyordu– Bay Blanc kendini tutamayıp kahkahayı basıyordu. "Rahat ol, saçmalıyorsun," diyordu bu tür durumlarda, saçmalıyordu gerçekten. Kendine dışarıdan bakamıyordu. Onun yaşındaki başka hiçbir kadın, hâlâ tecavüze uğrayabilecek kadar çekici olduğu fikrine kapılmazdı ama Vreni, bir tecavüzcünün onda bir şeyler bulabileceğine, üstelik ona tecavüz etmeye yeltenebilecek kadar çok şey bulabileceğine ve onun gibi bir kadın uğruna tutuklanıp hapse girme tehlikesini göze alabileceğine ısrarla inanıyordu. Vreni kendine güveni olan bir kadın değildi ama umutları vardı: Çekiciliğini hâlâ biraz

olsun koruyabilmiş olmayı umuyor ve buna ikna oluncaya kadar kendini kandırıyordu. Bay Blanc ona ayna tuttuğunda, onu gerçekten bir aynanın karşısına götürüp sırf korkusunu giderebilmek için, "Vreni, kendine bir bak – bir de gözünün önüne yirmi yaşındaki bir kızı getir: Sen olsan hangisine tecavüz ederdin?" dediğinde, bu kez de inatlaşıyor, Bay Blanc onu çekici bulmasa da başka erkeklerin bulduğunu, bir sürü iltifat aldığını, işyerinde ona sürekli olduğundan on on beş yaş daha genç göründüğünü söylediklerini iddia ediyordu. Bu tür cümleler Bay Blanc'ı kahkahaya boğuyordu. Bu iltifatların ciddi olduğuna nasıl inanabiliyordu? Vreni insanların onu aptal yerine koyduğunu, doğru olması imkânsız iltifatlar ettiklerini aslında çok iyi biliyor ama inatla bu iltifatlara inanıyordu. Onu aptal yerine koyduklarını görmezden geliyor, bu sahte iltifatlara gerçekmiş gibi inanıyor ve mutluymuş gibi yapıyordu.

Vreni çekici olduğuna inanıncaya kadar kendini kandırdığı için, Bay Blanc ona iltifat etmeyi kendine yasaklamıştı. Başlarda ona arada bir güzel olduğunu, üzerindeki kıyafetin yakıştığını söylerse, kendine güvensizliğinin geçebileceğini sanmıştı. Ama bu konuda, elini uzatsa kolunu kaptırıyordu. Vreni Bay Blanc'a, eğer mesleki ya da başka vesilelerle düzenlenen davetlere onunla birlikte katılabilmek istiyorsa, kilo vermesi ve daha güzel giyinmesi gerektiğinden söz ediyor, onun dış görünüşünü, bu koca göbeği ve bu eskimiş sıkıcı siyah ceketi hiç beğenmediğini söylüyordu. Vreni'ye göre Bay Blanc'ın hali tavrı da hiç hoş değildi, kokteyllerde insanlarla iletişim kurmaya istekli davranmıyor –Vreni aynen böyle ifade etmişti: iletişim kurmak–, yiyip içmekten başka bir şey yapmıyordu. Özellikle tuzlu yiyecekleri çok yiyor, bu da onun olumsuz bir izlenim uyandırmasına yol açıyordu. Vreni çoğunlukla onu kalabalığın arasında aramak zorunda kalıyor, sonra da bir masanın başında buluyordu, Bay Blanc aklı başka yerlerdeymiş gibi görünüyordu, oysa o sıkıcı insanlarla sohbet etmek yerine tuzlu bir şeyler yemeyi tercih ediyordu.

Bay Blanc karısına iltifat etmemesi gerektiğini biliyordu. Ona iltifat ettiğinde, Vreni çok daha güzel, çok daha iyi olduğunu hissediyordu ve bunu, Bay Blanc için fazla iyi olduğunu düşünecek, davetlere yalnız gidecek, başka erkeklerle sohbet edecek ve sonunda

onu terk edecek kadar ileri götürebilirdi. Vreni gerçekten çekici ve başarılı bir kadın olduğuna inanırsa insanları kandırabilir, çekici ve başarılı bir kadın olduğuna inandırabilir, o zaman yakışıklı, kazancı da iyi olan bir adamla beraber olabilirdi. Bay Blanc, Vreni'nin, kendisiyle evli olduğu ve hâlâ sık sık Norbert'i düşündüğü halde başkasıyla beraber olacağından emindi. Aslında zaman zaman, kendisiyle ilişkisinin sadece bir kaçamak olduğunu düşünüyordu; çünkü Vreni ölen kocasına karşı hâlâ o kadar güçlü duygular besliyordu ki bugün bile, yeniden evlenmekle onu aldattığını düşünüyordu. Vreni vicdan azabı duyuyor ve Norbert'le konuşarak, onu mezarlıkta ziyaret ederek bu vicdan azabından kurtulmaya çalışıyordu. Kendisiyle barışık değildi, ne kendine ne başkalarına karşı dürüsttü ve dürüst olmayışının sinsi bir yanı da vardı. Bay Blanc sadece bir kaçamak olduğuna göre, demek ki Vreni onu yakışıklı, kazancı da iyi olan bir adam için hiç duraksamadan terk edebilir, bundan hiç rahatsız olmazdı. Elbette vicdan azabı duyuyormuş gibi yapacak, onun için ne kadar zor olduğunu, onu tek başına bıraktığı için ne kadar üzüldüğünü uzun uzun açıklayacaktı. Onu tabii ki umursadığını, uzun süre kendisiyle mücadele ettiğini, ama her ikisi için ve Bay Blanc için en iyisinin bu olduğunu, böylece ona daha uygun bir kadınla olabileceğini söyleyecekti.

Bay Blanc, Vreni'nin ne düşündüğünü ve nasıl düşündüğünü biliyordu, o yüzden havaya girmemesine, davetlere tek başına gidip bir başka erkekle tanışmamasına dikkat ediyordu. Bir tecavüzcünün ilgisini çekebileceği düşüncesi bile, onun yaşında ve onun görünümündebiri için hiç olmayacak bir şeydi. Vreni bir saat içinde eve gelirse, ona hemen söyleyecekti: Son kullanma tarihi çoktan geçmişti. Bay Blanc gibi bir erkeğe sahip olduğuna şükretmeliydi. Ama Vreni henüz eve gelmiyordu, az önce sokaktan aşağı inmiş, şimdi de sırf çitlerin arasından ot uzattığı için dikkatini çekmeyi başardığı keçilerin yanında duruyordu.

"Sen ve keçilerin" diyordu bazen Bay Blanc ona, çünkü Vreni, oturdukları sokak ile mezarlığa giden yol arasındaki küçük çayırda çitlerin arasındaki bu keçileri seviyordu. Vreni ister keçi olsun ister tavşan ya da ördek, çitlerin arasındaki zararsız hayvanları seviyordu

genelde, tek koşul zararsız ve fazla büyük olmamalarıydı. Çitlerin arasındaki atlardan korkuyordu mesela, oysa atlar ondan, biraz cadıları andıran, güven uyandırmayan bu müphem kadından daha çok korkuyor olmalıydı.

Sakin ama sinsi karakteri, deniz yosunlarını andıran yeşil gözleri ile Vreni'nin cadılara benzeyen bir yanı olduğu kesindi. Onunla konuşmaya başlayan biri, bir şey gizlemeye çalıştığını hemen hissederdi; birkaç sorudan sonra herkes onun kapalı kutu olduğunu, duygularını ve gerçekten önemli olan şeyleri içinde çok derinlerde sakladığını, bunların mühürlendiğini ve hatta kocası için, Bay Blanc için bile ulaşılmaz olduğunu anlardı.

Bay Blanc, zaman zaman Norbert'le Vreni hakkında konuşabilse ne iyi olurdu diye düşünüyordu. Vreni iç dünyasını Norbert'e mutlaka açmış olmalıydı ama Norbert ölmüştü, ona sormak artık mümkün değildi; hâlâ hayatta olsaydı, o zaman da Bay Blanc ondan nefret ederdi, adını bile duymak istemezdi. Ama Norbert öldüğü için, Bay Blanc zaman zaman onunla konuştuğunu hayal ediyordu. Toprağın altına girdiği ve artık bir tehlike oluşturmadığı için onunla dostça bir ilişki sürdürüyordu. Norbert, Vreni için sadece bir anıydı artık, Bay Blanc içinse bir tahayyüldü, onun selefi, müttefikiydi. Kendisi Norbert'in yerine geçmişti, Vreni'nin kocası şimdi oydu.

Norbert neredeyse on beş yıl önce ölmüş olmasına rağmen, Vreni'nin hâlâ her hafta Norbert'in mezarına gitmesi, Bay Blanc'ın canını sıkıyordu elbette. Aslında bu mezarlık ziyaretleri başından beri onu rahatsız etmişti; ama Vreni'nin istediği şeyi asla elde edemeyeceğini bilmek içini rahatlatmıştı: Vreni Norbert'e gitmek istiyordu ama mezarlıkta Norbert değil, sadece onun mezartaşı ve bir parça da toprak vardı. Bu gerçek, Bay Blanc'ın içini hep rahatlatmıştı. Vreni canı ne zaman isterse mezarlığa gidebilirdi. Vreni isterse mezarlığa çadır kursun, Bay Blanc'a göre hava hoştu, Norbert nasılsa yoktu artık, sadece kendisi vardı, yani ikinci kocası. Vreni de günün birinde Norbert'in geçmişte kaldığını, gelecekte sadece kendisinin, ikinci kocasının olduğunu anlayacaktı.

Bay Blanc Vreni'nin mezarlık ziyaretlerini sona erdireceğini, Norbert'in öldüğünü, artık var olmadığını, bir hayalden, binlerce kez

düşünüldüğü için artık klişeleşmiş bir hayalden başka bir şey olmadığını, Norbert'in artık geri dönmeyeceğini günün birinde nihayet kabulleneceğini düşünmüştü uzun bir süre. Vreni'nin her keresinde hayal kırıklığıyla sonlanan bu haftalık Norbert hasretinin günün birinde sona ereceğini düşünmüş, bu yüzden hoşuna gitmemesine rağmen bu mezarlık ziyaretlerine karşı çıkmamış, hatta Vreni'yi buna teşvik etmişti; ama Vreni gerçeği kabullenmek istemiyordu. On beş yıldır haftada bir kez mezarlığa, üzerine Norbert'in isminin kazılı olduğu bir taşa gidiyordu ve bu ritüelden vazgeçme ihtimali yok gibiydi. İkinci koca olan Bay Blanc'ın evliliklerinin ilk yıllarının ardından ümitsizliğe kapılmaya başlaması şaşırtıcı değildi. Vreni'nin Bay Blanc'ı değil, bir anıyı, hayali bir figürü sevmeye karar verdiği belliydi. Bay Blanc neydi peki? Vreni niçin evlenmişti onunla?

Bu kadın, doğası gereği ürkek olan ve sırf ürkekliğinden, yalnızlık korkusundan onunla evlenen karısı, şu anda keçilerin yanında durmuş çitlerin arasından ot uzatıyordu. Çitlere varınca keçiler onun farkına varmamıştı, sevgiyle onlara seslendiğinde bile onu hiç umursamamışlardı; ancak eğilip ot kopardığında ve bu otları çitin arasından uzattığında yanına gelip elinden ot yemişlerdi. Birkaç dakika sonra doyunca da yanından uzaklaşmışlardı. Şimdi Vreni kendini yalnız, herkes tarafından terk edilmiş hissediyordu, hatta bu yüzden Norbert'in mezarı başında her zamankinden on beş dakika daha uzun ağlayacaktı. Vreni de yirmi yaşındaki biri gibi rahat yürüyemiyordu artık, eskisi kadar kuvvetli olmayan bacaklarıyla mezarlığa giden yolun karşısındaki kaldırıma ulaşmak için hızlı ve güya kararlı adımlar atarak caddeden karşıya geçerken gülünç görünüyordu.

Bay Blanc çikolata almak için buzdolabını açtı. Bunu her zamanki gibi rahat tavırlarla değil, neredeyse telaşla yapmıştı; çünkü Vreni'yi ve onun mezarlığa giden yoldaki halini düşünerek çok vakit kaybetmişti ve çikolatasını rahat rahat yemek istiyordu. Ama buzdolabını açınca çikolata için ayrılan rafın boş olduğunu gördü, çikolataların hepsi yenip bitirilmişti sanki. Ama Bay Blanc çikolatayı yemiş değildi, çikolataya elini bile sürmemişti. Süt, tereyağı, yoğurt, ekşi krema, rendelenmiş peynir, kıyma, bir kâse sos, kıvırcık salata, göbek marul, maden suyu, portakal suyu, elma suyu ile dolu raflarda gözlerini gez-

dirirken, çikolataların hepsini yiyip bitirdiğini sansın diye Vreni'nin bunları saklamış olabileceğini düşünmeye başlamıştı. Bu kadar aptal mı sanıyordu onu? Bugün çikolata yemesini önleyebileceğini sanıyorsa, onu hiç tanımıyor demekti. Çikolatayı bulamayacağını mı düşünmüştü gerçekten? Onun bir şeyi bulmayı kafasına koyduğunda, nasıl da sistematik ve kararlı bir biçimde arayabileceğini bilmiyordu herhalde. Vreni, onun karşısında hiç şansı olmadığını, nereye saklamış olursa olsun her şeyi bulabileceğini, ondan herhangi bir şey saklamanın işe yaramayacağını çabucak anlayacaktı. Bay Blanc buzluğu açtı ama çikolata orada da değildi.

Bay Blanc mutfak dolaplarını açıp çikolata var mı diye içlerini kontrol ederken, karınları doyana kadar ot yiyen keçilerin bırakıp gittiği ve artık görmezden geldiği Vreni, ince tabanlı ayakkabılarıyla mezarlık yolundan yukarı çıkıyordu; yolun solunda, mezarlıktan daha aşağıda kaldığı için mezarlığın sessizliğini bozmayan, yeni inşa edilmiş müstakil evler vardı. Mezarlık ormanın kenarındaydı, dev gibi ağaçların tepesi mezarların üzerinde adeta bir çatı oluşturmuştu, ormandan dolayı mezarlık hep gölgede kalıyor, toprak neredeyse her zaman ıslak oluyordu. Mezarlık serin, nemli bir yerdi; burada kim ve ne yatarsa yatsın ya da gömülürse gömülsün, hemen çürüyeceğine hiç kuşku yoktu. Bay Blanc, Vreni'nin bu konuda ne düşündüğünü bilmiyordu ama ona göre bu mezarlık, ne Norbert'e ne de diğer ölülere layık olabilecek bir yerdi. Ormanın kenarında, hatta neredeyse ormanın içinde kalan, bu nemli köşede gömülü olmayı kim isterdi? Bay Blanc bunları düşündüğünde Norbert için üzülüyordu. Ölü Norbert'le arasında dostça bir ilişki vardı ama yaşayan Norbert'in bile asla böyle bir mezarı olsun istemezdi. Kocası Nobert'in böyle bir yere gömülmesine izin veren Vreni'nin aksine, Bay Blanc can düşmanı Norbert'i bile kuru, güneşli, ona layık bir mezara defnettirirdi. Norbert'in mezartaşı çoktan yosunlarla kaplanmış olmalıydı, mezardaki çiçekler muhtemelen her iki haftada bir soluyordu. Çünkü ne ekilirse ekilsin güneş görmüyordu, ıslak toprağın içinde kalınca, aşağıdaki tabutta yatan cesetten çok daha hızlı çürüyordu.

Bay Blanc dolapları açıp çikolata ararken evlendikten kısa bir süre sonra Vreni ile birlikte ziyaret ettiği ama Vreni'nin, Norbert'in meza-

rını görmesine izin vermediği o mezarlığa ilişkin anılar aklına geldi. Tavalarla kapaklarının durduğu dolapta çikolata bulamadığı gibi, makarna, pirinç, gevrek ve çeşitli konserveler gibi yiyeceklerle dolu dolapta da bulamamıştı, durum gerçekten ümitsizdi. Tabii ki o anda açık olmayan fırında da değildi çikolata. Yoksa Vreni çikolatayı yanında mı götürmüştü? O kadar kendini bilmez biri olmadığı kesindi. Bay Blanc için satın aldığı çikolatayı, yani Bay Blanc'ın çikolatasını buzdolabından aşırıp yanında götürmeye asla cesaret edemezdi. Vreni'nin aldığı şeyi yerine koymamak gibi bir alışkanlığı olduğundan, bir şeylerin yer değiştirmesi sıradan bir durumdu, Bay Blanc yiyemesin diye çikolatayı saklaması da Vreni'den beklenebilirdi pekâlâ; kurnaz cadının tekiydi ama çikolataları aşırıp yanında götürmesi olacak iş değildi. Vreni, korkağın teki olduğundan Bay Blanc'tan bir şeyler çalmaya asla cesaret edemez, sonrasında kopacak kıyametten çok korkardı. Bay Blanc kıyameti kopardığında, Vreni adeta dilini yutar, ikiyüzlü bir ifadeyle gözlerini dikip önüne bakardı.

Bay Blanc'ın mutfakta çikolata aradığı ve oturma odasındaki konsolun çekmecelerine bakıp da bulamadığı sırada, Vreni de mezarlığın giriş kapısını açıyordu, kapının kolu çoğunlukla ıslak oluyordu yağmur çoktan dinmiş olsa da. Yağmur mezarlıkta yağmaya devam ediyor, ağaçlardan çiçeklerin, toprağın, mezar taşlarının ve tabii ziyaretçilerin üzerine damlalar düşüyordu. Bay Blanc Vreni'nin aradan on beş yıl geçmesine rağmen niçin hâlâ kendine bunu yaptığına akıl sır erdiremiyordu. Aynı zamanda, çikolatasını rahat rahat yiyebilmek için Vreni'nin uzunca bir süre mezarlıkta kalmasını da umuyordu; ama bunun için önce çikolatayı bulması gerekiyordu. Bir yerde tümsek olduğu dikkatini çektiği için halının altına bile baktı, televizyonun arkasına, kitaplıktaki kitapların, kitap kurdu Norbert'in genelde oturduğu koltukta okuduğu kitapların arkasına baktı, koltuğun minderini kaldırdı, ama Vreni çikolatayı koltuk minderinin altına koymuş olamazdı, çünkü oraya koysa şimdi kırılmış olurdu. Norbert'in kitaplarını okuduğu, şimdi ise Bay Blanc'ın oturup televizyon seyrettiği ve gazete okuduğu bu koltuk, Norbert'le aralarında bir bağ oluşturuyordu çünkü Norbert'in eskiden sevdiği bu koltuğu şimdi de Bay Blanc seviyordu. Koltuğu tanıyor, nasıl ayarlanırsa en rahat

olacağını biliyordu ve eskiden Norbert'in de bu koltukta oturduğu düşüncesi, fakat gazete okumak, televizyon seyretmek için değil, kitap okumak için oturmuş olması, gerçekten aralarında bir bağ kuruyordu. Bay Blanc bunu hatırlamaktan hoşlanıp hoşlanmadığını, Norbert'in kötü bir yedeği, taklidi olup olmadığını ya da Norbert'ten daha güçlü, daha iyi olup onun yerini alıp almadığını bilmiyordu. Zaman zaman sadece bir taklit olduğu düşünüyor ama her keresinde tatlı bir şeyler yemeye başlayarak ya da televizyonu açarak bu düşünceden uzaklaşıyordu; çünkü bunu düşünmek ona acı vermekten başka bir işe yaramıyordu.

Koltuğun yanı sıra Norbert ile aralarındaki diğer bağ, Vreni'ydi. Norbert de o da aynı kadınla evlenmişlerdi ve eğer Vreni eşlerini seçerken tamamen keyfi hareket etmediyse, sadece belli bakımlardan olsa bile Norbert, Bay Blanc'a benziyor olmalıydı. Ama Vreni'nin tercihlerini yaparken tamamen keyfi hareket etmediğini kim biliyordu? Vreni'yi anlamak zordu. Ne düşündüğünü, ne işler çevirdiğini bilmek asla mümkün değildi. Vreni'nin Norbert'i hiç sevmemiş, sadece Bay Blanc'ı sevmiş olması, Bay Blanc'ı hiç sevmemiş, sadece biricik gerçek aşkını, Norbert'i sevmiş olması kadar muhtemeldi. Aynı şekilde ikisini birden sevmiş de olabilirdi. Ama belki ikisini de sevmemişti, Bay Blanc bunu fark edince umutsuzluğa kapıldı. Gerçi Vreni'nin Norbert'le ve kendisiyle evli olduğu yıllar boyunca, Norbert'ten ve ondan daha çok sevdiği, buna rağmen çeşitli nedenler yüzünden evlenemediği bir sevgilisinin daha olması pek mümkün değildi, yine de böyle bir ihtimal vardı.

Bay Blanc çikolatayı bulamadığı için öfkeliydi, eskiden Norbert'in de sırtını yasladığı yastığı koltuğa fırlattı ve koridora gidip temizlik dolabını açtı. Ama ne elektrik süpürgesinin altında ne de arkasında çikolata vardı. Çikolatayı bir an önce bulamazsa, sakince yiyebilmek ve tadına varabilmek için yeteri kadar zaman kalmayacaktı; çünkü o sırada Vreni Norbert'in mezarının başına gelmişti bile, şiddetli yağmura rağmen bir mum yakmış, mum muhtemelen hemen sönmüş, bu nedenle tekrar tekrar yakıp hemen fenerin içine koymak zorunda kalmıştı. Vreni, mum yakmak gibi şeyleri bir kerede yapamazdı, özellikle de yabancı biri ona bakıyorsa; aslında tek başınayken de

yapamazdı. Böyle durumlarda sakin, aynı zamanda da şaşkın görünür, beceriksizliğiyle barışık olduğu izlenimini uyandırır, yüzüne de bu nedenle biraz aptalca bir ifade yerleşirdi. Ama Norbert'in mezarı başındayken, bu beceriksizliğinden utandı, çünkü Norbert bir yerlerden onu izliyordu ve Vreni sanki Norbert'e yeni aşık olmuş, Norbert ona yabancıymış gibi telaşlanıp bir kibrit daha kırmıştı. Norbert'in onu izlediğini düşündüğü belliydi. Bu düşünce deli saçmasından başka bir şey değildi tabii, üzerine Norbert'in adının kazındığı, aşınmış bir mezartaşıyla değil de gerçekten Norbert'le konuşabileceğini düşünmesi kadar saçmaydı. Ama Vreni, yanında getirdiği naylon poşeti açtı ve ıslak yere diz çökebilmek için önüne serdi.

Çoktan ölüp gitmiş, artık saçma bir kuruntudan başka bir şey olmayan Norbert gibi bir adamla konuşabilmek için karısının, yağmurda diz çöküp çamura battığını düşündükçe, gidip Vreni'nin suratına bir tane patlatmak istiyordu. Vreni'nin bir daha asla geri dönmeyecek biri uğruna kendini böyle küçük düşürmesi, ikinci kocası olarak Bay Blanc için de ne kadar küçük düşürücüydü. Vreni'nin yağmura ya da rüzgâra aldırmadan bir mezar taşına tapınması ve titreyen elleriyle sürekli mumu yakmaya çalışması, iki üç haftadan daha uzun yaşayabilecekleri umuduyla çamura yeni çiçekler dikmesi de öyleydi. Bu yüzden karısının suratına bir tane patlatmalıydı, bu türden ahmaklıklardan kurtulmasını sağlamalı ve kocasının kendisi olduğunu, onun da kocasına ait olduğunu, çoktan göçüp gitmiş eski kocasını değil, Bay Blanc'ı sevdiğini ona nihayet göstermeliydi.

Bay Blanc bunu söyleyebilirdi, buna hakkı vardı çünkü Vreni'nin yapamadığını o başarmıştı: En çok sevdiği insanın ölümünü kabullenmişti; annesinin ölümünü kabullenmiş, böylece Vreni'yle birlikte olabilmişti. Yıllardır annesinin mezarına yılda sadece iki kez, annesinin doğum gününde ve Noel'de gidiyordu. Günün birinde sürekli mezara gitmeye bir son vermiş ve o günden beri de bu tutumunu değiştirmemişti. Neredeyse bütün hayatını annesiyle geçirmişti, Vreni'nin Norbert'le geçirdiğinden daha uzun zaman geçirmişti annesiyle. Vreni'yle tanışıncaya kadar hayatında, Heike dışında, annesinden daha önemli bir kadın olmamıştı. Ama Vreni annesini

kıskandığı için her şeyi eskiden Bay Blanc'ın annesinin yaptığı gibi yapmaya, annesi gibi davranmaya, ona kelimenin tam anlamıyla annelik yapmaya ve hizmet etmeye başlayınca, Bay Blanc şöyle demişti: Artık Vreni var, Vreni benim karım, artık önce o gelir. Böylece annesiyle ilişkisini sona erdirmiş, onu düşünmeyi ve yıl boyunca onu ziyaret etmeyi kendine yasaklamıştı. Annesinin mezarında rahat olduğunu biliyordu, Norbert'in aksine, güneşli, güzel bir mezarlıkta yatıyordu, toprak kuruydu ve birkaç tane çam ağacı vardı. Mezarlığın manzarası, birlikte ara sıra tatile çıktıkları Engadin'e benziyordu. Deyim yerindeyse annesi tam bir tatil cennetindeydi.

Bay Blanc'ın noter onaylı vasiyetinde, Norbert'in yattığı mezarlığa asla gömülmek istemediği açıkça belirtilmişti. Annesinin yattığı mezarlığa, onun mezarına gömülmek istiyordu çünkü annesinin bir aile mezarlığı vardı, otuz yıllık bir kullanım hakkı sağlayan pahalı bir aile mezarlığıydı bu ve Bay Blanc burayı annesi toprağa verilmeden önce seçmişti. Eskiden nasıl annesinin karnındaysa ilerde de annesinin yanında yatmak isteyeceğini daha o zamandan biliyordu; annesi ile o, birbirlerine aittiler.

Bay Blanc için karısı annesinden daha önemliydi tabii. Annesinin ölümünün acısını atlatmıştı. Artık Vreni ile olmaya hazırdı ama içyüzü hiçbir zaman tam olarak anlaşılmayan Vreni gibi bir kadının karşısında, tedbiri elden bırakmamak doğal ve sağlıklı bir davranıştı, bunun için kimse onu suçlayamazdı, sonuçta Vreni'nin onunla evlendiği zamanki asıl niyetinin ne olduğunu bilemezdi. Vreni'ye sormuş, o da evet demişti; Vreni bu soruyu sormasını uzun süre beklemişti muhakkak, belli ki bu kararı sadece hislerinin değil, mantığının da sesini dinleyerek vermişti. Bay Blanc birkaç gün kendi kabuğuna çekilmiş, hatta Vreni unutmuş olsa bile, asıl niyetinin ne olabileceği sorusuyla uykusuz geceler geçirmişti; zira Bay Blanc zengin biri değildi, ölümünün Vreni'ye pek faydası olmayacaktı. Onun varlığı, Vreni'nin yaşlandığında yalnız kalmamasını sağlayacaktı belki de sadece. Hayallerinin erkeği Norbert ölmüştü; başka bir ideal erkek de görünürde yoktu, bu nedenle Vreni Bay Blanc'la birlikteydi. Bay Blanc'la hayat katlanılmayacak kadar kötü değildi, onun her hafta Norbert'in mezarına gitmesine ve arkasından yas tutmasına izin veri-

yor, bunlara rağmen Vreni'nin yanında olmaya devam ediyor ve onu yaşlandığında yalnız kalmaktan kurtarıyordu. Vreni de Bay Blanc'ı yaşlandığında yalnız kalmaktan kurtardığı için, aralarında bir tür anlaşma sağlanmıştı ve hiç kuşkusuz adil bir anlaşmaydı bu. Ama birlikte geçirdikleri yıllar yüzünden Vreni, Bay Blanc'ın kendisiyle aynı mezara, hem de Norbert'in gömülü olduğu o karanlık, nemli mezarlığa gömülmeyi isteyeceğini sanıyorsa yanılıyordu. Hatta Vreni Bay Blanc'ın daha önce öleceğini, onu mezarlığın karanlık, nemli bir deliğine gömebileceğini ve daha sonra kendisinin Bay Blanc'ın mezarına değil, Norbert'le ölümünden önce kararlaştırdıkları gibi onun aile mezarlığına gömüleceğini sanıyorsa, esas o zaman gününü görecekti. Belki artık yürürken zorlanıyordu ama hâlâ aklı başındaydı, Vreni'nin Norbert'i mi yoksa kendisini mi seçeceğini öyle uzun boylu düşünmeyeceğini çok iyi biliyordu: Hayatının aşkı Norbert olduğuna göre, Bay Blanc daha önce ölürse, Vreni'nin Bay Blanc ile annesinin mezarına gömülmek için hiçbir nedeni kalmazdı. Bay Blanc kendini kandırmıyordu: Vreni Norbert'in mezarına gömülmek isterdi. Eğer Bay Blanc ondan önce bu mezarlığa gömülürse, herhalde Vreni ile Norbert'in aile mezarlığından sadece birkaç metre uzakta yatıyor olur, o zaman da sonsuza dek aşağılanırdı.

İşte bu nedenle Bay Blanc, içine doğan doğru bir hisle, annesinin yattığı mezarlıkta, annesinin mezarına gömülmek istediğini vasiyetinde belirmişti. Bu kararından asla dönmeyecekti. Elbette Vreni'ye başka şeyler anlatabilir ve başka sözler verebilirdi ama Vreni'nin haberdar olmadığı bu vasiyet yazılmıştı bir kere ve Vreni ondan önce ölmediği ve Bay Blanc'ın kuru, güneşli mezarlıktaki aile mezarına gömülmeye razı olduğunu önceden belirtmediği sürece değiştirilmeyecekti. Vreni buna razı olursa, Vreni ile birlikte gömülmek istediğini vasiyetine eklemeye söz verecekti.

Bay Blanc aklından bunlar geçerken yatak odalarının bulunduğu üst kata gelmişti. Vreni, kendisinin izni olmadan Bay Blanc'ın odasına girmesinden hoşlanmıyordu ama Bay Blanc o kadar sinirliydi ki, bu kural onu zerre kadar ilgilendirmiyordu. Ne de olsa evliydiler, elbette Vreni'nin odasına girebilirdi, sonuçta iyi bir evlilikte aralarında gizli saklı bir şey olmamalıydı. Vreni'nin kendini yağmurdan sa-

dece bir naylon poşetle korumaya çalışarak çamurda dizlerinin üzerine çökmüş, Norbert'le konuşmaya çalıştığı ama gerçekte bir mezar taşına zırvaladığı sırada, Bay Blanc onun dolaplarını, çekmecelerini açtı ve külotların altında çikolatayı buldu. İşte şimdi Vreni günü görecekti! Çikolatayı saklayan Vreni, Bay Blanc çikolatanın yerini bulamadığı için daha az önce onu aptal yerine koymayı başarmıştı. Bay Blanc şimdi o leziz çikolatayı bulduğu için, bu savaştan da onun galip çıktığı ortadaydı. Çikolatayı yiyecek, sonra da Vreni çikolatayı bulup yediğini hemen görebilsin diye boş paketi buzdolabına koyacaktı. Ne kadar iyi saklanmış olursa olsun Bay Blanc'ın her şeyi bulacağını, ondan bir şey saklamaya ya da gizlemeye çalışmanın anlamsız olduğunu Vreni de kavrayacaktı.

Bay Blanc, Vreni'nin mağlubiyetine gülümseyerek, odasının kapısını kapadı ve tırabzanlara tutunarak merdivenden yavaş yavaş aşağı indi. Aklı bu işe meşgul olduğu için dilini iki dudağının arasında almıştı. Norbert'in koltuğuna oturduğunu, gözlerini televizyonun ekranına dikip afiyetle çikolatayı yediğini hayal ediyordu. Varsın Norbert'le konuşsundu Vreni! Kendisi afiyetle çikolatasını yerken, Vreni'nin şakır şakır yağan yağmurun altında, çamurun içinde saatlerce Norbert'le konuşması hiç sorun değildi Bay Blanc için. Böyle bir aptallığa sadece gülebilirdi. Vreni sırılsıklam olmuş bir halde dizlerinin üzerine çöküp çamura battığı sırada, Bay Blanc'ın çikolatayı bulup afiyetle yediğini öğrenince kendine çok sinirleneceği kesindi.

Bay Blanc Vreni'nin mezarlıkta Norbert'e ne söylediğini bilmiyordu, belki de hayatından ve ondan yani ikinci kocasından yakınıyor, ya da Norbert'e olan aşkının hâlâ solmadığına dair yeminler ediyordu. Bay Blanc elinde çikolatayla kendini Norbert'in koltuğuna bıraktığı anda, Vreni'nin Norbert'in mezar taşına ne anlattığını gerçekten hiç umursamıyordu; çikolatasını bulmuştu ve çok mutluydu.

2

On beş dakika sonra –fiskos sehpasının üzerinde duran çikolatanın yarısı yenmişti– Bay Blanc ahizeyi yerine koydu, şimdi ne olacağını bilmiyordu. Daha demin koltuğunda keyifle oturmuş, arada bir çikolatanın bir dilimini kırıp ağzına atıyor ve bu koltukta oturabildi-

ği, çikolata yiyebildiği, televizyon seyredebildiği için duyduğu mutluluktan başka bir şey düşünmüyordu. Ama birdenbire telefonun zili çalmaya başlayınca huzuru kaçacak gibi olmuş, Bay Blanc ise buna izin vermemek için koltuğundan kalkmayı, gidip telefonu açmayı kesinlikle düşünmemişti; biriyle kısa, gereksiz bir konuşma yapacak diye buna izin vermeye hiç niyeti yoktu. Yerinden kalkmak istememiş, zil sesi kesilinceye kadar telefonun çaldığını duymazdan gelebileceğini düşünmüş, sonra hakikaten oturmaya devam etmiş ve zilin hemen kesilmesini ummuştu. Ama telefon hiç durmadan çalıyordu ve Bay Blanc arayan kişinin Blanc ailesinden biriyle mutlaka konuşmak istediği, ciddi bir şey söyleyeceği ve aramasının önemli bir nedeni olduğu izlenimini edindi. Peki, bu kadar önemli ne olabilirdi ki? Onun boş günüydü, Vreni mezarlıktaydı, dolayısıyla bir tablet çikolatanın hepsini rahat rahat yiyebilirdi. Telefon hâlâ çalmaya devam ediyordu, bu kadar ısrarın nedenini merak eden Bay Blanc sonunda yerinden kalktı.

Çikolatayı yiyip bitirmeyi düşünecek zamanı yoktu artık, o anda tüm hazırlıkları bitirmiş olmayı, böylece arabaya atlayıp hemen yola çıkabilmeyi isterdi. Ama ahize çoktandır yerinde durduğu halde, eliyle onu hâlâ sıkıca tutuyordu. Zavallı Vreni. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun altında kaldırımda ne kadar kalmıştı acaba? Ayağa kalkamamış, yardım çığlıkları atmasına rağmen, karanlık bastırınca kimse onu görmemiş, duymamış olmalıydı, oysa bu sırada Bay Blanc sıcacık odasında oturmuş çikolatasının tadını çıkarıyor ve Vreni'nin mümkün olduğunca geç dönmesini diliyordu. Şimdi telaşlanmanın zamanı değildi, her şeyi doğru yapması, hiçbir şeyi unutmaması lazımdı: Vreni'nin hastanede ihtiyaç duyabileceği hiçbir şeyi unutmamalıydı, Bay Blanc'ın onun valizini hızlı bir şekilde, aynı zamanda da itinayla hazırlaması gerekiyordu. Acaba hastanede kıyafete ihtiyacı olur muydu, yoksa hastalara giyecek bir şey veriyorlar mıydı? Keşke telefonda sorsaydı! Diş fırçası ve diş macununa her halükârda ihtiyacı olurdu. Bay Blanc banyoya girince, sadece tek bir tüp diş macunu kaldığını fark etti. Niçin bir tane daha yoktu? Diş macunu, tereyağ, kutu süt gibi önemli şeylerin her birinden ikişer tane bulundurulması gerektiğini, böylece evde tükenen herhangi bir

şey olduğunda çaresiz kalmayacaklarını Vreni'ye binlerce kez söylememiş miydi? Vreni niçin hep böyle ucu ucuna hesaplarla hareket etmek zorundaydı?

Aslında Bay Blanc Vreni'ye bir ders vermek için diş fırçasını götürüp diş macununu bırakmayı, ona bunun kendisinin suçu olduğunu, evde diş macunundan iki tüp bulundurmanın ne kadar önemli olduğunu defalarca tekrarladığını söylemek isterdi; şimdi sadece bir tüp diş macunu kalmasının ceremesini çekeceğini, evde kendisi de diş fırçalayacağı için diş macununu evde bıraktığını söylemeyi isterdi. Ama böyle bir durumda bunu yapamazdı çünkü Vreni uyluk kemiği kırıldığı için hastanedeydi. Bay Blanc'ın, Vreni'yi ziyaret ettikten sonra alışverişe çıkması gerekecekti. Günlerinin, özellikle de boş günlerinin böyle karmakarışık bir hale gelmesini hiç istemiyordu aslında ama iyi bir koca olarak, şu anda esnek davranması gerekiyordu. Eğer mecbursa son derece esnek olabilirdi de. Hastanede Vreni'yi ziyaret ettikten sonra alışverişe gidebilir, o zaman yeni bir diş macunu, doğal bitki özlü bir tüp Dentagard'ı olur, sorun da kalmazdı. Vreni onun için yemek pişiremeyeceğine göre, akşam yemeğini bir restoranda yiyebilir, ya da zaten alışveriş yapmak zorunda olduğuna göre, taze ekmek, peynir, bir *cervelat* ya da normal bir sosis ve yumurta alabilirdi. Katılaşana dek yumurta haşlayabilirdi kendine. Hastanede Vreni'ye yumurtayı ne kadar pişirmesi gerektiğini sormalıydı, unutmuştu çünkü: Beş dakika mıydı, yoksa sekiz ya da on iki dakika mı? Ya da boş gününü mahvetmemek için buna hiç kalkışmayıp restorana gitse daha iyi olurdu. Sonraki günleri nasıl atlatacağını da düşünmesi gerekecekti, ancak yeterince esnek olmayı başarır ve plan yapmak yerine, duruma göre hareket ederse halledemeyeceği bir şey değildi bu.

Ama önce Vreni'yi düşünmeliydi. Vreni yatmadan önce çay içmek isterdi. Acaba hemşireler ona gerçekten her akşam yatmadan önce çay hazırlayacaklar mıydı? Bay Blanc, içinde tükenmez ve kurşun kalemlerin bulunduğu dışı deri kaplı cam bardaktan küçük bir anahtar çıkardı ve bu anahtarla konsolun kilitli kapağını açtı. Az sonra elinde tuttuğu küçük tahta kutuyu masanın üzerine koydu, dikkatlice açtı ve içinden yüz franklık bir banknot çıkardı, bu parayı

Vreni'nin çayıyla birlikte hemşirenin eline tutuşturacak ve kalanını da sonraki gelişinde getireceğini söyleyecekti. Hemşire kadın da anlayacak ve Vreni'ye her akşam çayını hazırlayacaktı.

Bay Blanc portatif merdivenle tavan arasına çıktı ve dudaklarının arasındaki dilinin yardımıyla dikkatini toplayarak büyük siyah valizi aşağıya indirip neredeyse kapanmayacak kadar doldurduktan sonra, telefonun yanına gidip ortalığı birbirine katmak için polisi aradı. İyi bir vatandaş yanlış yere park etmek ya da bir an yanlışlıkla hız limitini aşmak gibi zararsız, önemsiz bir hata yaptığında hemen müdahale eden polis, mezarlık yolunun nerede olduğunu bilmiyordu anlaşılan, Vreni Blanc vakasında ne yardımcı ne de destek olmuştu, en iyi ihtimalle boş boş oturduğu söylenebilirdi. Şimdi en azından vatandaşlardan alınan vergilerin boşa gitmediğini göstermeli, Vreni'yi itip kakan, sonra da yere düşürüp uyluk kemiğinin kırılmasına sebep olan herifi tutuklamalıydı. Bay Blanc aklından geçenleri polise söyleyecekti. Vreni, Bay Blanc'ın polise gidip hakkını nasıl savunduğunu öğrenseydi onu takdir ederdi. Bu polisler neler olup bittiğinin farkında mıydılar? Karısı saldırıya uğramıştı, belki de söz konusu olan bir cinayet teşebbüsüydü! Niçin onu ciddiye almıyorlardı? Niçin ona sakin olması gerektiğini söylüyorlardı, sonuçta dükkân soygunu değildi ki bu! Niçin sakinleşip öyle aramasını söylüyorlardı?

Bay Blanc ahizeyi yerine koydu. Madem bugün polisle konuşulamıyordu, yarın da arayabilirdi; Vreni'ye eşyasını mümkün olduğunca çabuk götürmek ve onunla konuşmak, onu sakinleştirebilmek çok daha önemliydi. Doktorla konuşmalı ve kırığın iyice iyileşmesinin ne kadar önemli olduğunu anlatmalıydı. Doktoru bir kenara çekmeli ve Vreni ile kendisinin yarı özel sigortalı statüsüne sahip olduklarını, bu yüzden de en iyi hizmeti beklediklerini söylemeliydi. Ne de olsa sigortaya yıllarca para ödemişlerdi ve Vreni'nin sadece normal sağlık sigortasına sahip olan diğer hastalardan daha iyi bir tedavi görmesini beklemek onların hakkıydı.

Bay Blanc arabayla bir çiçekçiye de uğrayacak ve Vreni için tek eliyle tutamayacağı kadar büyük bir buket de yaptıracaktı elbette: Vreni'nin hastanedeki bütün hastalarınkinden daha büyük bir buketi olmalıydı. Bay Blanc ana caddeye çıktığı sırada, aklına gelen bir şey

yüzünden dönmek zorunda kaldı: Vreni'nin birkaç gündür ördüğü ve kış gelmeden mutlaka bitirmek istediği kazağı almayı unutmuştu.

Kanton hastanesine geldiğinde, sayısız penceresinden gecenin karanlığına ışıklar süzülen, büyük şehirlerin gece büründüğü manzarayı andıran o devasa, hantal binaya bakarken Bay Blanc, kendini biraz huzursuz hissetti. Hâlâ arabadaydı. Bagajda Vreni'nin ağır valizi, yan koltukta iki eliyle tutmasını gerektirecek kadar büyük bir demet çiçek, ayak kısmında da Vreni'nin örgü torbası duruyordu. Acaba Vreni hangi pencerenin ardında yatıyordu? Eşyaları odasına nasıl taşıyacaktı? Defalarca gidip gelmesi mi gerekecekti, yoksa bir hemşireden yardım mı isteyecekti? Vreni'ye ne söyleyebilirdi, ne söylemesi gerekirdi? Normalde bu tür bir ziyaret ne kadar sürerdi? Bay Blanc, bir hastanın yanından fazla erken ayrılmış olmamak için ne kadar kalması gerektiğini bilmediği gibi, hastanın dinlenebilmesi ve rahatsız olmaması için ne zaman ayrılması gerektiğini de bilmiyordu. Vreni'nin odasına gitmeyi başarıp başaramayacağını bile bilmiyordu: Büyük binalardan nefret ediyordu, içinde kaybolmaktan korkuyordu. Danışmada birisinin olacağından ve ona Vreni'nin hangi odada yattığını ve oraya nasıl gidebileceğini söyleyeceğinden emin olamazdı ki! Hem biri ona bunları söylese bile: Hastanelerdeki tabelalar çok karmaşıktı, genelde kolay anlaşılmazdı, yanlışlıkla bir kapıyı açabilir ve kendinizi birden bir ameliyat odasında bulabilirdiniz. Ya da prematüre bebeklerin bulunduğu odada. Ya da bir ölüm odasında, yani eğer öyle bir oda varsa orada.

Bay Blanc aslında Vreni'yi görmekten başka bir şey istemediği halde, motoru çalıştırıp arabayı eve sürmeyi tercih ederdi. Her şey geçene kadar, günün birinde Vreni anahtarıyla kapıyı açıp içeri girinceye kadar beklerdi. Her şey tekrar birkaç saat önceki gibi oluncaya kadar beklemeyi isterdi.

Arabadan inip, kocaman çiçek demetini iki eliyle birden tutarak, hastanenin giriş kapısına gitti. Çiçeklerin bu kadar ağır olmasına şaşırdı, çiçekçide fark etmemişti, o sırada bunu fark edemeyecek kadar telaşlıydı. Şimdiyse çiçeklerin bu kadar ağır olması onu hayrete düşürmüştü. Bu demet, boyu kalçasına kadar gelen dev bir mantar biçimindeydi, ağırlığı da neredeyse o kadar vardı.

On beş dakika sonra kapı numarası 865 olan bir odanın kapısını tıklatıp içeri girdiğinde, yatakta yatanın gerçekten kendi Vreni'si olduğunu görünce şaşırdı. Başta onu tanıyamadı: Tek kişilik bembeyaz bir odada, bembeyaz bir yatakta yatan Vreni'nin solgun yüzü, bütün bu beyazlığın içinde neredeyse kaybolmuştu. Kahverengi saçları birbirine yapışmış, başının etrafında incecik bir şerit haline gelmişti. Ancak Vreni duyulması neredeyse imkânsız cılız sesiyle ismini söylediğinde, Bay Blanc onun Vreni olduğundan emin olabildi. Bay Blanc da onun ismini söyledi, aslında başka bir şey söylemek istemesine rağmen, dudaklarından bu isim döküldü, Vreni'nin sessizce söylediği isme verilebilecek tek yanıt buydu sanki ve ürkek bir ses tonuyla, Vreni, dedi.

Vreni'nin yanına gidip çiçeği yatağın üzerine koydu ve onun soğuk parmaklarını iki eliyle birden sıkıca tuttu.

"Vreni, senin için o kadar kaygılandım ki! Nasılsın?"

"Nasıl bu kadar çabuk gelebildin?"

"Valiz hâlâ arabada. Sana yatmadan önce içtiğin çaydan getirdim."

Vreni birdenbire, sadece ayağının kaydığını söyledi. Motosikletli bir adam büyük bir hızla yanından geçmiş, tam geriye dönüp adamın arkasından bakmak isterken ayağı kaymış ve yere düşmüştü. Hiçbir şey yapamamış, hiçbir yere tutunamamış, her şey çok hızlı olup bitmişti.

Bay Blanc Vreni'yi rahatlatmak için bunun herkesin başına gelebileceğini söyledi. Karısına doktorun kırık hakkında ne dediğini ve nasıl bir tedavi öngördüğünü sordu. Ağrısı olup olmadığını, onu kimin bulup hastaneyi aradığını, sokakta yağmur altında ne kadar beklemek zorunda kaldığını da sordu tabii.

"Belki de bir cep telefonu almalıyız," dedi, "telefonun olursa, başına bir şey geldiğinde arayabilirsin."

Vreni "Hayır" dedi. Bir karar verdiğini söyledi, daha doğrusu kararı onun yerine bir başkası vermişti. Yağmurun altında kaldırımda yattığı, kimseye sesini duyuramadan tek başına kalakaldığı o anda, az önce eliyle beslediği keçiler bile onunla hiç ilgilenmez, hiç ses de çıkarmadıkları için kimse orada neler oluyor diye merak edip gel-

mezken, işte tam o sırada Norbert birdenbire Vreni'ye seslenmişti. Ona, yanında olduğunu hissetmek için mutlaka mezarın başında olması gerekmediğini söylemiş, Vreni de bu yüzden her hafta mezarlığa gitmekten vazgeçmeye karar vermişti. Hem zaten her halükârda mezarlığa gidemeyecekti çünkü hastaneden çıktıktan sonra önce bir süre tekerlekli sandalyeye ihtiyacı olacak, ardından baston kullanması gerekecek, kış da neredeyse gelmiş olacaktı.

Bay Blanc kulaklarına inanamadı; Vreni'nin fikrini değiştirmesinden korktuğu için, onu bu kararından dolayı tebrik etmeye, hatta sevincini göstermeye bile cesaret edemedi; çünkü kim bilir, Vreni belki sevincini onun bu haline güldüğü biçiminde yorumlayabilir ve o zaman gerçekten Norbert'in mezarına gitmeye devam etmek isteyebilirdi. Bu yüzden Bay Blanc, olumlu ya da olumsuz herhangi bir tepki vermemeye çalıştı ve aklına gelen her cümle, olumlu ya da olumsuz bir tepki olarak anlaşılabileceğinden hiç sesini çıkarmadı. Vreni'nin bu arada ısınan parmaklarını sıkıca tutmaya devam ediyordu. Ardından, gidip valizi ve örgüyü getireceğini söyledi.

Daha sonra arabayla süpermarkete doğru giderken, bir halef ve selef ilişkisi içinde oldukları için sevdiği, müttefiki olan Norbert'i düşündü. Norbert bundan böyle mezarlıkta pek yalnız kalacaktı: O nemli, karanlık mezarlıkta gömülü olan, Vreni tarafından terk edilmiş Norbert, pek de imrenilecek bir durumda değildi. Norbert acınası zavallının tekiydi.

Bay Blanc Vreni'nin şanslı olduğunu, mezarlığa giden o yolda başına çok daha kötü şeylerin gelebileceğini fark etti: Karşısına onu soymak ya da öldürmek isteyen bir adam çıkabilirdi; ya da daha kötü düşebilir, başının arkasını kaldırıma çarpabilir ve hayati tehlike yaratacak bir yara alabilirdi. Bay Blanc, Vreni'siz bir hayatın nasıl olabileceğini gözünün önüne getirdi: Fazlasıyla büyük bir evde koltuğunda tek başına oturmuş, hiçbir keyif almadan televizyon ekranına bakıyor olur, haftanın pek çok günü Vreni'nin ve annesinin aile mezarlığına gider, havanın durumuna göre güneşin ya da bulutların altında, kuru ya da ıslak toprağa ama her halükârda bir çam ağacının altında diz çökerdi. Vreni'nin mezarının üzerindeki bitkiler her halükârda çok canlı görünüyor olur ve çiçekler açardı. Kendisi de emekliliğini,

ardından ölmeyi, sonra da Vreni'nin mezarına konacağı zamanı beklerdi.

Bay Blanc, Vreni kısa sürede tekrar eve dönebileceği için sevinçliydi. Geçi Vreni'nin başına kötünün iyisi gelmiş, mezarlığa giden o yolda sadece uyluk kemiğini kırmış, ama saldırıya uğramamış ve hayati tehlike yaratacak kadar kötü yaralanmamıştı. Yine de hayatlarında bu kazadan izler kalacaktı: Bay Blanc'ın temizlik ve yemek yapması gerekecek ve Vreni tekerlekli sandalyeden kurtulur kurtulmaz fizik tedaviye başlayacaktı. Birkaç ay boyunca ne evde ne de işyerinde herhangi bir iş yapabilecekti. Şu anda Vreni'nin Bay Blanc'ın yardımına ihtiyacı vardı, o olmazsa Vreni çaresiz kalırdı.

Süpermarkete gelen Bay Blanc, arabayla otoparka girdi. Her zaman olduğu gibi eksi ikinci kata park edecekti; çünkü eksi birinci kat çoğunlukla dolu oluyordu, eksi üçüncü kat ise Bay Blanc'a fazla uzak geliyordu. Akşam yemeğinin yanı sıra bir tablet çikolata da alacak ve bunu daha sonra Vreni'nin çamaşırlarının altına koyacaktı. Böylece Vreni, birkaç gün sonra eve geldiğinde, Bay Blanc'ın çikolataları bulup yediğini fark etmeyecekti. Yarın da Vreni için hastaneye, yatağının yanındaki komodinin üzerine koyabilsin diye, evlendikleri gün çekilen fotoğrafını götürecekti. Aklına öyle bir şeyin gelmesine Vreni'nin çok sevineceğini biliyordu Bay Blanc.

2
Veda Hediyesi

I

Daha birkaç dakika önce insanlar sıralarda oturmuş birbirleriyle sohbet ediyor ya da sakin sakin gazete okuyorlardı, en ufak bir korku bile duymuyor gibi görünüyorlardı. Şimdi ise el bagajları yolcu körüğünün pütürlü, kaymaz zemininin üzerinde tangır tungur sesler çıkararak telaşla ilerliyor, yine de bagaj sahipleri sükûnetlerinin bozulmasına izin vermiyordu: Tempolu yürüyüşlerine devam ediyor, herhangi bir şüpheye yol açmak istemiyor gibiydiler.

Yolcu körüğünün girişinde duran Bay Blanc, bu insanların peşinden gidip gitmemeyi düşündü. Bazılarını tanıdı: Onlar da Bay

Blanc'ın ekranda uçuş numarasını gördüğü biniş kapısının yanında oturuyorlardı. Şimdi ise bu koridordan geçiyorlardı. Bay Blanc'ın pencereden görebildiği kadarıyla bu yolcu körüğü, bir hortuma benziyor ve insanı ürkütecek kadar hantal görünen orta büyüklükteki beyaz bir uçağa bağlanıyordu. Bu görüntü Bay Blanc'a benzin istasyonlarını anımsatmıştı. Benzin istasyonlarında da depoları doldurmak için arabalara hortum takılıyordu. Burada Bay Blanc'ın içine girip girmemekte tereddüt ettiği hortum diğerine oranla daha kalındı. Uçağa doldurulan benzin değil, yolculardı.

Bay Blanc'la aynı biniş kapısının yanında oturmuş bekleyen insanlar, aniden kalkıp sıraya girmiş, daha sonra biniş kartlarını havayolu firmasının görevlisine göstermişlerdi. Görevli, biniş kartlarını delikli yerlerinden yırtıp büyük parçayı almıştı, Bay Blanc'ın görebildiği kadarıyla ve sonra bu insanların hepsi yolcu körüğüne girmişti. Bay Blanc birkaç dakikadır, kendi uçağına buradan gidildiğinden, şu hantal şeyin kendi uçağı olduğundan tamamen emin gibiydi; şimdiye kadar yolcu körüğüne girmemesinin tek nedeni, yolunu şaşırıp uçağını bulamayacağından korkmasıydı. Emekliliğine kısa bir süre kalmış yaşlı bir adamdı o ve hayatı boyunca hiç uçağa binmemişti. Yanında uçak yolculuklarında deneyimli hiç kimse olmadan tek başına seyahat etmek, onun durumunda birinden beklenmeyecek bir şeydi; ama yolculuğunun gerçek nedeninin ortaya çıkmasını istemiyorsa bundan kaçış yoktu.

Sona kalanlarla birlikte yürümeye başlayıp diğerlerini takip etti. Arkasından çekerek götürdüğü ve gürültü yapan bir el bagajı almamıştı yanına, omzuna astığı küçük çantasını eliyle de sıkıca tutup vücuduna doğru bastırıyordu. Birdenbire bir hırsızın koşarak gelip çantasını kapmayacağını kim bilebilirdi? Ama şu anda içinde olduğu bu dar koridorun, birdenbire iki yöne ayrılma ihtimali onu daha çok korkutuyordu: Yollardan birinin doğru, diğerininse yanlış uçağa gitmesinden, hangi yoldan gideceğine karar vermek zorunda kalmaktan korkuyordu. Artık binanın içinde değil, dışında olduğunu seslerden ve hava akımından hissediyordu zaten, aslında tam olarak dışarda sayılmazdı, çünkü etrafında yolcu körüğünün koruyucu duvarları vardı. Tren yolculuğunda bir vagondan diğerine geçilirken de

benzer şeyler hissetmişti. Vagonları birbirine bağlayan ve virajlara girildiğinde bir tür menteşe işlevi gören bağlantı kısmında, onu rayların arasındaki taşlardan sadece incecik bir zemin ayırır ve Bay Blanc, trenin çıkardığı bütün gürültüleri duyardı. Tren o kadar şiddetli sarsılırdı ki Bay Blanc, ayakta durmakta güçlük çeker, zeminin birden açılıp aşağıya düşeceğini, bir yerlere sıkışacağını ya da bir yerlerde asılı kalıp trenle sürükleneceğini ve birkaç saniye içinde de ölmüş olacağını düşünürdü ister istemez.

Biri sarı, diğeri açık kahverengi saçlı iki genç hostesin uçakta onu İsviçre Almancasıyla selamlaması, Bay Blanc'ın içini rahatlattı. En azından hâlâ İsviçre Almancası konuşuluyordu. Binmek üzere olduğu uçağın doğru uçak olduğu bilgisini de aldıktan sonra, açık kahverengi saçlı hostes ona yolu gösterdi; sağdan gidecekti. Hostes kimse sola dönmesi gerektiğini sanmasın diye solda duruyordu çünkü orası pilotların yeriydi. Bay Blanc, bunu hemen anlamadığını belli etmediğini düşünerek sağa döndü ve koltukların arasından ilerleyen dar koridora girdi. Uçak tahmin ettiğinden daha küçüktü. Bir tür boru gibiydi, fazla uzun da değildi. Uzun olsaydı Bay Blanc daha da huzursuz olabilirdi. Uzun bir boru, o kadar yüksekte ortadan ikiye ayrılmaz mıydı?

Kendisine ayrılmış koltuğun bir sayı ve bir harfle belirtildiği biniş kartının küçük parçasını elinde tutan Bay Blanc, uçağın orta koridorundaki açık kahverengi saçlı hostese dönüp yerini nasıl bulabileceğini sordu.

Koltuk sıralarını gösteren sayılar ile koltukları gösteren harflerden oluşan sistemin mantığını çözmüştü aslında; ama çok da emin sayılmazdı. Ne de olsa farklı sınıflar vardı, sonuçta yanlış bir şey yapmadığını nereden bilebilirdi?

Arzu ettiği ve biniş kartında da belirtildiği gibi yeri pencere yanındaydı. Koltuğun üzerinde, emniyet kemeri açık duruyordu. Bay Blanc'ın da oturacağı sıradaki yerlerine önceden oturmuş olan diğer iki yolcu, onu görünce doğal olarak ayağa kalkıp koridora geçtiler; ama koltuklar boşaldığında bile Bay Blanc, son yıllarda gittikçe büyüyen koca göbeğiyle ön sıraya doğru dönerse kendi koltuğuna daha rahat ulaşıp ulaşamayacağından, bu yüzden o tarafa dönmesi gerekip

gerekmediğinden emin olamadı. Dönmedi: Göbeğini kendi sırasındaki koltukların başlıklarına doğru çevirdi ve bunlara tutuna tutuna, kıçını da mümkün olduğunca sıkarak yerine ulaştı. Şimdi de dönmesi gerekiyordu ve dönerken bacaklarını vida gibi çevirdi. Yerine oturunca altından emniyet kemerini çekip taktı. Tedbirli olmak her zaman iyiydi. Ne de olsa ilk kez uçuyor ve uçağın ne zaman hareket edeceğini bilmiyordu. Uçak birden ileri doğru bir hamle yapabilir ya da beklenenden daha erken kalkabilirdi. Emniyet kemeri takılı olmazsa Bay Blanc, o şaşkınlık içinde ön koltuğa çarpabilir ya da ters bir hareket yüzünden yaralanabilirdi. Neyse ki kemeri bağlıydı. Bir an önce havalanmış olmayı istiyordu; tabii gidecekleri yere varmış olmayı ve emniyet kemerini tekrar açabilmeyi daha çok isterdi.

Bay Blanc yolcuların başlarının üstünde küçük havalandırmalar olduğunu fark etti. Herhangi bir konuda sohbet etmeyi hiç istemediği (çünkü bu durumdayken rahat bırakılmak istiyordu) yandaki çift havalandırmayı açmıştı ama Bay Blanc, koltuk altları, göğsü ve alnı terlediği halde, tepesindeki havalandırmayı açmadı. Cereyan yapmasından hoşlanmıyor, cereyanda kalınca üşütüyordu. Üstelik sıcaklamamıştı; terlemesine rağmen üşüyordu. Elleri soğuktu. O kadar soğuktu ki ölüm sanki çok yakınındaydı, öyle düşündü birden. Birkaç ay önce ölen Heike, son haftalarda neredeyse hiç aklından çıkmıyordu. Kendisinin sonu da pek uzak değildi belki, neden olmasın? Belki de düşündüğünden daha yakındı, uçakların düşmesi sürekli gündeme geliyordu. Gerçi nadiren düşüyorlardı ama bir uçak düştüğü zaman çoğunlukla bütün yolcular ölüyordu.

Acaba Vreni onu görebiliyor muydu? Bindiği uçağı görebiliyor muydu? Daha önce uçakların iniş ve kalkışlarını seyrettikleri o büyük cam cephenin orada hâlâ duruyor olmalıydı. Uçakların gelip gidişlerindeki düzenlilik tehlikeli gibi görünmüyordu, aralarından birinin birdenbire infilak edebileceğini ya da inişte takla atacağını düşünmek pek mümkün değildi. Ama Bay Blanc'ın uçağı havalandığında, belki de o an gelmiş olabilirdi: uçak düşebilir ya da kaçırılabilirdi.

Bay Blanc, Vreni'nin yolculuktan önce yıkayıp ütülediği kırmızı ve kahverengi kareli büyük bez mendiliyle alnını ve yanaklarını sildi. Ensesi de terden ıslanmıştı. Ardından mendili avucunun içinde sakla-

yıp gözlerini kapadı. Bazen gözlerini kapadığında, kendini kanlı bir savaşın içine bulur, acımasız bir güce karşı yaşam savaşı verdiğini, özgür ve güzel bir yaşam için nasıl mücadele ettiğini ve pek yaver gitmeyen yazgısıyla savaştığını görürdü. Yıllardır çok sık televizyon seyrettiği için keskinleşen hayal gücü, şimdi de bir terör saldırısı olasılığı icat etmişti: İsviçre'dekinden farklı gelenek ve göreneklerin hüküm sürdüğü farklı ülkelerden gelen, bıçak ya da başka silahlar kuşanmış bir sürü adam bazı kadınları rehin alıyordu; teröristlerden bazıları, koşup ön tarafta pilotların bulunduğu yere gidiyordu. Diğerleri ise yolcular onlarla baş edebileceklerini düşünmesinler diye, bir iki tane isabetli bıçak darbesiyle bir ya da iki rehineyi öldürüyordu: çığlıklar, korkunç bir panik! Kesilen boğazlardan kan fışkırıyor, uçağın zeminine yayılıyordu, sonra ani bir sessizlik. Kimse ses çıkarmaya cesaret edemiyordu, bu sırada uçak dönüp rota değiştirmiş, Bern'deki parlamento binasına doğru ilerliyordu, binaya çarpıp onu yok edecek, binayla birlikte İsviçre hükümetinin de mümkün olduğunca büyük bir kısmını ortadan kaldıracaklardı. Bay Blanc, Bern'e varmadan kısa bir süre önce ayağa kalktığını –o koca göbeğiyle ne etkileyici bir görüntü olurdu!– ve yumruklarıyla teröristleri yere sermeye başladığını hayal etti. Pilot ile yedek pilot muhtemelen ölmüş olacağı için, gidip pilot koltuğuna oturacak ve Kloten havaalanıyla telsiz bağlantısı kurup verilen talimatlarla rotayı tekrar Kloten'a çevirecek ve uçağı indirecekti.

Tabii ki bunlar saçmalıktan başka bir şey değildi. Anlamsız hayallerdi! Böyle bir durumda o da herkes gibi sessizce oturmaya devam eder, Heike'yi düşünür ve kaderine boyun eğerdi. Belki güçlü kuvvetli bazı delikanlılar teröristleri etkisiz hale getirmeyi deneyebilirdi ama o değil! O, oturduğu yerden koridora çıkmayı bile başaramazdı. Birden uyarı sinyali çalmaya başlayıp hemen ardından da uçağın ciddi bir sorunla karşı karşıya olduğunu ve tüm yolcuların her ihtimale karşı can yeleklerini giymesi gerektiğini (aslında denizin üzerinden uçmuyorlardı ama bunu televizyondan biliyordu) söyleyen pilotun sesini duyacak olsa Bay Blanc, oturduğu yer dar olduğu ve eğilmesi gerektiği için, yeleği bile giyemezdi. Bir kolunu can yeleğine geçirmeye çalışırken, ansızın tavandan oksijen maskesi düşer ve muhte-

melen başına ya da omzuna çarpar, o daha hiçbir şeyi halledemeden uçak savrulur, ters döner ve burnu aşağıda hızla düşer, sonra da yere çarpardı. Ya da yangın çıkabilirdi, büyük bir yangın çıkar, bütün yolcular ve mürettebat uçak daha infilak etmeden yanıp kül olurdu.

Bay Blanc avucunu açıp mendiliyle bir kez daha alnını, yanaklarını ve ensesini sildi. Hâlâ üşüyordu. Yolculuktan önceki günler ve haftalarda, Vreni ne zaman bu uçuştan bahsetse, hiç etkilenmeden ve sükûnetini hep koruyarak, uçmaktan kesinlikle korkmadığını söylemişti. Uçmak, yolculuk yapmanın en güvenli yoluydu! Bay Blanc tam bir sakinlik timsaliydi. Dolayısıyla ter boşalmasının ve bir felaket yaşanma ihtimalinden kaygılanmasının uçak korkusundan değil, aksine içine doğan bir histen kaynaklandığını fark etti birdenbire.

Bay Blanc nadiren bu tür sezgilere kapılmasına ve bunlar da çoğunlukla doğru çıkmamasına rağmen, harekete geçmesi gerekir mi diye düşündü. Hislerine kulak verip emniyet kemerini açsa, yerinden kalksa ve dışarı çıkarken hostese, fikrini değiştirdiğini, uçmak istemediğini söylese daha iyi olmaz mıydı? Ne kaybederdi ki? Hayatta kalmak istiyorsa, başka hiçbir şey önemli değildi. Sonra birdenbire kafasına dank etti: Yolu bulamamaktan ya da yanlış uçağa binmekten korkması; ona tren yolculuklarını ve vagon değiştirirken üzerine bastığı zeminin ayrılıp, rayların arasındaki taşların üzerine düşebileceği düşüncesini anımsatan yolcu körüğü; hatta kendi koltuğuna ulaşabilmek için sıraların arasından geçerken zorluk yaşaması ve en başta da üşüdüğü halde terlemesi: Bunların hepsi, farkına varmadığı işaretlerdi.

Kararını vermişti. Mantığı onu uyumlu davranmaya zorlamasına rağmen duygularına kulak veren ve en ufak bir riski göze alamayan Bay Blanc, kalkıp uçağı terk etmesi gerektiğinden emindi, yolculuktan vazgeçip Vreni ile eve dönmeye kararlıydı. Tam o anda mikrofondan bir ses yankılandı: güvenlik önlemleri. Sarışın hostes ön tarafta can yeleğinin nasıl takılacağını ve oksijen maskesinin burna ve ağıza nasıl tutulması gerektiğini gösteriyordu. Hostesin işi biter bitmez kalkıp ona uçamayacağını söyleyecekti. Bunu daha çabuk yapabilmek için emniyet kemerini açtı. İlk fırsatta yerinden kalkacak ve yandaki çiftten ona izin vermelerini rica edecek, sonra koridordan

geçecek ve uçaktan inecekti. Yolcu körüğü hâlâ uçağa yanaştırılmış durumda değilse, tekrar yanaştırılması gerekecekti. Camın önünde hâlâ üzgün üzgün duran Vreni bunu görecek ve uçaktan inen kişinin Bay Blanc olduğunu anlayacaktı. Bay Blanc'a doğru yürüyecek ve pasaport kontrolünde onu bekleyecekti.

Ama hostesin anlattıkları bitince, Bay Blanc tam yerinden kalkacağı sırada uçağın içi gayet sessiz ve sakindi, diğer yolcuların hiçbiri onun gibi bir hisse kapılıp uçmak istemediği için yerinden kalkmamıştı. Sadece sarışın hostes koridorda yürüyor ve tüm yolcuların emniyet kemerini takıp takmadığını kontrol ediyordu. Bay Blanc, oturduğu sıranın başına gelir gelmez hostesle konuşacaktı.

Hostesin kararlı edası ya da fazla koyu makyajı –yüzüne bir sertlik veren bir maskeydi bu, yüzünü korumaya, itici bir izlenim uyandırmaya ve hiçbir duyguyu belli etmemeye yarayan bir tür kabuktu– yüzünden mi, yoksa kendi düşüncesinden, kopup gitmekten, aykırı düşmekten, diğerlerine uyum sağlayamamaktan ve onlarla birlikte uçmaktan korktuğu için mi ya da daha başka, daha derinlerde yatan ve ona aslında uçmak istediğini, kendisi kabul etmese bile, ne pahasına olursa olsun uçmak zorunda olduğunu söyleyen o belirsiz his yüzünden miydi bilinmez, hostes oturduğu sıraya yaklaştığında Bay Blanc tereddüte düştü. Uçağı terk etme isteğine acaba hostes nasıl tepki verirdi? Öfkelenir ve şu aşamada bunun artık mümkün olmadığını söyler ya da onu bu niyetinden vazgeçirmek için ısrar ederdi –bu da aynı oranda utanç vericiydi– ve sonunda kabul edip Bay Blanc'ı çıkışa götürdükten sonra yolcu körüğü tekrar yanaştırılır, ardından uçak rötarlı olarak hareket ederdi. Faturayı da eve yollarlardı tabii. Sırf onun yüzünden bir uçak rötar yapmış olacaktı!

Bay Blanc hostesin dikkatini çekmek ve mümkün olduğunca az yolcunun duyacağı kadar alçak sesle ona seslenebilmek için hafifçe öksürdüğünde, kendini nasıl ifade edeceğini bilmiyordu. Hostesin anlayışla karşılayabileceğine dair belirsiz bir his vardı sadece içinde, öyle olursa ona uçağı terk etmesinin mümkün olup olmadığını kibarca soracaktı. Ama tam öksürdüğü sırada motorların gürültüsü sesini bastırdı. Hostes, Bay Blanc'a acele bir bakış atıp kemerini bağlaması gerektiğini söyledi ve yürümeye devam etti.

Uçağın tekerlekleri piste doğru yavaş yavaş hareket etmeye başladı, havaalanı binasından gittikçe uzaklaşıyordu, Vreni'den gıttikçe uzaklaşıyor, Heike'ye yaklaşıyordu. Vreni'yi tekrar görüp göremeyeceğini, ölüp ölmeyeceğini bilmeyen Bay Blanc, Vreni'yi ve evlerini düşündü. Niçin evdeki güvenli odasında oturmuş gazetesini okuyamıyordu? Emekli oluncaya kadar dokuz ay daha çalışacağı halde, belediye ulaştırma hizmetleri niçin aralarından ayrılacağı için ona bir Polonya yolculuğu hediye etmişti? Zamanından önce verilmiş bu veda hediyesini, Krakov'daki tesislere yapacağı bu sıkıcı ziyareti niçin kabul etmişti? Niçin basitçe reddetmemiş ve böyle bir yolculuğun onun yaşında birine çok fazla geleceğini söylememişti? Yaşlanmıştı artık üstelik hayatında hiç uçmamıştı; hediyeyi reddetmesini anlayışla karşılar, ona gücenmez, bunca yıldır korktuğu şeyi yapmaz, onu işten atmazlardı; dokuz ay sonra her halükârda ondan kurtulacaklardı zaten. Niçin Hayır diyememişti? Hayır diyebilseydi ya da ona veda hediyesi olarak bunu değil başka bir şey verselerdi, uçakla Polonya'ya Heike'nin mezarına gidiyor olmazdı. Düşünürdü tabii gitmeyi ama uçağa atlayıp gitmezdi: Heike'ye uçabilmek için böyle bir bahanesinin olması gerekiyordu.

Uçak–bir ölüm uçağı bu diye düşündü Bay Blanc korkuyla– pistin önüne gelince durdu, görünüşe göre enerji toplayacak, tüm enerjisini ve dikkatini tek bir şeye yöneltecek, sonra da birdenbire –dörtnala koşan vahşi bir boğa misali!– pistte ilerleyip hızla öte dünyaya geçecekti.

Uçak henüz hareket etmeden duruyordu ama artık kaçış yoktu, kapılar kapanmıştı ve bir daha açılmayacaktı. Bay Blanc, sonunun geldiğinin farkındaydı ve suç kendisindeydi; işte şimdi Vreni'ye yalan söylemesinin cezasını çekiyordu. Yalan söylemesinin, onu kandırmasının ve bir anlamda terk etmesinin cezasını. Kaderi Bay Blanc'ın isteğini ciddiye almıştı ve harfiyen yerine getiriyordu: Ölen Heike'nin yanına gitmek istemişti Bay Blanc. Eğeruçak düşer ve Bay Blanc ölürse Heike'nin yanına gitmiş olacaktı.

Bay Blanc bunu idrak edince daha da çok terlemeye başladı, kalbi çılgınca çarpıyor, kalp atışlarını gırtlağında hissediyordu. Kalbi çarpıyor, Bay Blanc kendini güçsüz hissediyordu; çarpıntılar gittikçe

artıyordu, sanki fazlasıyla büyük bir kalbi vardı ve onu öldürünceye kadar böyle çarpmaya devam edecekti. Uçağın kalbi de hızlanmaya başlamıştı, motorların sesiyle birlikte gürültü de giderek arttı ve ardından dörtnala fırladı bu vahşi, beyaz boğa. Pistte dörtnala ilerliyordu ve birazdan gökyüzünde kaybolacaktı.

Bay Blanc, kalbinin çarpıntısından iyice sersemlemiş, dirsekliğe sıkıca tutunmuştu, bembeyaz olmuş yüzüyle pencereden dışarı bakıyordu. Otobana girerken üçüncü viteste seksen ya da doksan kilometreye mümkün olduğunca çabuk çıkabilmek için nasıl gaza basıyorsa, uçak da öyle hızlanıyordu. Araba kullanmayı öğrendiği zamanlarda da bundan nefret ederdi hızlanmayı, sonra da o yüksek hızda şerit değiştirmeyi hiç sevmezdi! Ama şimdi uçaktaydı ve içinde neredeyse bir ferahlık hissiyle uçağın tam gaz gitmesine rağmen hâlâ havalanmamasına şaşırdı. İşte tam o sırada vücudu dönmeye başladı, sırtı koltuğun arkalığına hafifçe ama hissedilecek kadar dayandı, yüzü de gökyüzüne doğruldu.

Bay Blanc, Swiss ile uçuyordu. Prensip olarak –yıllar önce, günün birinde uçmak zorunda kalırsam düşüncesiyle verdiği karara göre– sadece Swissair ile uçmak isterdi aslında ama artık mümkün değildi bu. Çok değil, kısa bir süre önce, Swissair'ın filosu bir gün havalanmadı. O gün uçakları öylece bırakıp yolcuları bekletmişlerdi. Bu büyük bir şoktu herkes için. Swissair, her zamanki tabirle o uçan banka, İsviçre kalitesinde bir firma iflas etmişti! Bu olduysa İsviçre de iflasa gidebilirdi pekâlâ. Bay Blanc Vreni'yi sakinleştirmiş, zaten öyle ya da böyle hiç uçmadıklarını söylemişti, dükkânlar durduğu sürece, yerleri pırıl pırıl temizlenmiş olduğu, ürünler raflarda düzenli bir biçimde sıralanmaya devam ettiği sürece sorun yok demekti. Gerçekten de en temel ihtiyaçları evleri, işleri ve alışveriş yapabilecekleri dükkânlardı. Güvende oldukları gönül rahatlığıyla söylenebilirdi. Yine de Swissair olmadan İsviçre aynı İsviçre olmayacaktı. Böyle bir şeyin bir daha yaşanmayacağını kim garanti edebilirdi ki artık?

Belediye ulaştırma hizmetleri, tesadüfen bir gerekçe yaratıp Krakov'a yolculuk ihtimali ortaya çıkınca Bay Blanc, hemen hangi havayollarıyla uçması gerektiğiyle ilgilenmeye başlamıştı. Swissair, Swiss olmuş, daha ekonomik hale gelmişti: Uçakların üzerinden sade-

ce üç harfi silmek yetiyordu. Ne var ki uçaklar dışında Swiss'in Swissair ile pek ortak noktası varmış gibi görünmüyordu, neredeyse her gün gazetelerde yeni skandal haberleri okumak mümkündü. Swiss eski Swissair kadar güvenilir olsaydı, Bay Blanc hiç tereddüt etmez, rakip firmalardan çok daha pahalı olsa bile hemen Swiss'in bir uçuşunda yer ayırtırdı. Sonuçta –bunu söylemekle abartmış olmuyordu– hayatı söz konusuydu. Eğer hayatını bir havayolu şirketine teslim edecekse bu, en azından İsviçre kalitesinde bir firma olmalıydı.

Bay Blanc, hayati önem taşıyan konularda mutlaka İsviçre kalitesini arayan insanlardandı. İsviçreli bir doktorun çalışmadığı, İsviçre'de üretilen ilaçların kullanılmadığı bir hastaneye hiç yatar mıydı mesela? Eğer Swiss İsviçre kalitesini taşıyan normal bir İsviçre firması olsaydı, Polonya'ya güvenle gidebilmek için fazla düşünmeden Swiss'in bir uçağında yer ayırtırdı, ama Swiss bir anomali, İsviçre ekonomisinin sorunlu çocuğuydu. Hatta Bay Blanc, İsviçre firması olmayabileceğini bile düşünüyordu, nitekim firmanın önemli pozisyonlarında özellikle yabancılar çalışıyordu. Bu nedenle Bay Blanc, Krakov seyahati için muhtemel havayolu şirketlerini araştırmaya başlamadan kısa bir süre önce, Swiss'i artık bir İsviçre havayolu şirketi olarak görmemeye karar vermişti; Swiss bir Alman ya da İngiliz havayolu şirketi olabilirdi, ama İsviçre havayolu şirketi olmadığı kesindi. Öyleyse niçin biletini Swiss'ten alacaktı? Seçeneklerden biri, bir Alman havayolu şirketi olan Lufthansa'ydı, öyle ya da böyle uçuşlarının güvenli olduğu söylenebilirdi ama bir Alman şirketi olduğu ve kendini beğenmiş hödükler tarafından yönetildiği için Bay Blanc, bu şirketi sevimsiz buluyordu. Diğer seçenek ise sanki her şey yolundaymış gibi Lot, yani Yolunda anlamına gelen yanıltıcı bir isme sahip Polonyalı bir havayolu şirketiydi. Oysa hiçbir şey yolunda değildi. Bay Blanc asla ve asla havalanır havalanmaz her şeyin yolunda olduğunu iddia eden bir Polonya uçağına binmezdi. Ulaştırma hizmetlerinin Polonya malı şehir otobüslerini satın almak istemesi de abesti zaten, bu kararı alan elbette Bay Blanc değildi. Vreni ve Bay Blanc, bundan böyle otobüse binmemeye karar vermişlerdi, bu kadar basitti. Sonuçta onlar hayata bağlı insanlardı ve emekli olduktan sonra biraz daha keyif sürmek istiyorlardı.

Bay Blanc uçağın içinde otururken ölümün nefesini ensesinde hissettiği o anda, aldığı tüm kararlara rağmen Münih'e niçin Swiss'le uçup oradan Krakov'a Lufthansa'yla geçtiğine ve dönüşte Lot ile döndüğüne pek anlam veremiyordu doğrusu. Parasal ve zamansal nedenlerle öyle olması gerekmişti. Ona başka seçenek kalmamıştı, trenle gitmesi mümkün değildi, bu çok uzun zaman alır ve çok pahalı olurdu. Bu sektör insanları iyice avucunun içine almıştı. İnsanların uçmasını ama kendi seçtiği havayolu şirketiyle uçmasını istiyordu. Bay Blanc, eğer ölürse ölümünden sektörü sorumlu tutacaktı; sektörü, kapitalizmi ve olup biten her şeye, Swissair'in çökmesine, Polonya malı otobüslerin İsviçre şehirlerine yayılmasına izin veren İsviçre hükümetini sorumlu tutacaktı. Eğer ulaştırma hizmetlerini kullanan bir yolcu olarak Polonya malı otobüs ile İsviçre malı otobüs arasında, ucuz ve emniyetsiz bir yolculuk ile biraz daha pahalı ama emniyetli bir yolculuk arasında tercih yapma şansı olsa, bu durumu bir bakıma anlayışla karşılayabilir ve bununla yaşanabilirdi belki; çünkü o zaman herkesin kendi tercihini yapma şansı olurdu. Aynısı hava taşımacılığı için de geçerliydi tabii. Oysa Polonya havayollarının da İsviçre havayolları kadar güvenli olduğu, Polonya uçaklarının İsviçre topraklarına inip İsviçreli yolcuları taşıyabileceği görüşü hakimdi ve yolcuların, her zaman ve bütün yönlere uçuşlar için İsviçre uçağıyla mı, Polonya uçağıyla mı, güvenli olanla mı olmayanla mı uçmak istedikleri konusunda tercih şanslarının olması gerekmediği düşünülüyordu.

Aslında Bay Blanc, artık Swissair olmadığı için prensip olarak uçmayı ihtimal dışı bırakmayı tecih ederdi. Ulaştırma hizmetlerinin veda hediyesi ya da gideceği ülkenin Polonya olması değildi tabii fikrini değiştiren. Ama bir gün posta kutusunu açmış ve içinde tek bir zarfın durduğunu görmüştü, bu bile şüphe uyandıran bir durumdu, mektup yanında bir başka zarfa tahammül edemiyor gibiydi. Bay Blanc gönderenin adresine daha bakamadan Kosak adını gördü, sanki daha görmeden biliyordu bu adı. Kosak ismini kırk yıldır ne görmüş ne duymuştu, buna rağmen Heike'yi hiç unutmamıştı.

Mektubu okuduktan sonra üzerini giydi, mektubu ceketinin cebine sokuşturdu ve Vreni'ye haber bırakmadan, uzun bir yürüyüşe çı-

kıp eve ancak gece döndü. Sonraki günlerde de, daha sonra da Vreni hiçbir şeyin farkına varmadı, her zamanki gibi dikiş dikmeye, kazak örmeye devam etti. Bay Blanc üzüntüsünü pek gizleyemediği halde, Vreni hiçbir şeyin farkına varmadı; o sadece örgüsüyle, dikişiyle ve kendisiyle meşguldü. Vreni'nin ilgisizliği ve umursamazlığı hayret vericiydi. Bay Blanc aslında memnundu bu durumdan, böylece planını gerçekleştirebilecek, Vreni onu durdurmayı başaramayacaktı ama bazı günler, Bay Blanc adamakıllı sinirleniyordu: Eğer Vreni onu hiç umursamıyorsa, uçağa atlayıp sadece birkaç günlüğüne gitmek yerine, niçin onu tamamen terk etmiyordu? Gidip geri dönmeseydi. Döneceği gün Vreni'yi bekleme salonunda bekletseydi! Vreni gibi bir kadınla yaşayacağına Polonya'da yaşardı daha iyi!

Vreni, Bay Blanc'ı görmezden gelmek ya da kontrol etmek maksadıyla izlemekten başka bir şey yapmıyordu. Onunla birlikte televizyon seyrediyor ama dikkatini televizyondaki programa vermek yerine, Bay Blanc'ın niçin şu ya da bu programı seçtiğini düşünüyor ve iç dünyasını anlamaya çalışıyordu. Onu sürekli gözlemliyor, hakkında fikir yürütüyor, davranışlarını yorumluyor, sonra birdenbire, bugün yine geçen günkü gibi keyifsizsin, bu katlanılmaz bir şey, ya da bugün yine şöyle bir ruh haline sahipsin, diyebiliyor, böylece ertesi gün de onun bir başka ruh haline büründüğünü, bunun da bir öncekinden çok daha kötü olduğunu söyleyebiliyordu. Vreni bazen Bay Blanc'ın yardıma, bir terapiste ihtiyacı olduğunu söylüyor, bunun üzerine Bay Blanc da ihtiyacı olan tek şeyin onu rahat bırakması olduğunu, doğrudan Vreni'nin yüzüne söylüyordu. Bay Blanc mı uyuşuktu? Yemeği masaya koyan Vreni'ydi, ona çok şekerli çay hazırlayan oydu, doktor yememesi gerektiğini söylediği halde gidip sürekli üzüm alan, Bay Blanc isteyince tabağa koyup getiren de oydu, sonra da üzüm yemek istiyor diye şikâyet ediyordu.

Uçağa atlayıp Polonya'ya gitmek doğru bir karardı; Polonya'ya gitmek ve bir daha hiç dönmemek.

Bay Blanc pencereden baktı, sürekli uçağın kanadına bakıyor ve hâlâ yerinde duruyor mu, duman çıkıyor ya da yanıyor mu diye kontrol ediyordu. Aşağıdaki tarlalar daha da küçülmüştü, Vreni tarlalardan birinin ortasında durup ona el sallasa bile Bay Blanc onu

göremezdi. Vreni ve o, ayrılmışlardı artık. Bay Blanc uçağa atlamış gidiyor, nereye gittiğini bilmiyordu. Aktarma yapacakları Münih neredeydi, Polonya, Krakov neredeydi? Bay Blanc gökyüzündeydi artık, göğün mavi yüzeyini ilk kez bu kadar büyük, minik beyaz bulutları ilk kez bu kadar yakından görüyordu. Uçak infilak etse, Bay Blanc ölse bile, o zaten gökteydi, Swiss tarafından yukarıya çıkarılmıştı. Burası ölmek için çok da kötü bir yer sayılmazdı.

Uzaklaşmak diye bir şeyin mümkün olmadığını fark etti. İnsanlardan ya da nesnelerden uzaklaşmak imkânsızdı, sadece yaklaşmak mümkündü. Bir şeyi düşünmeye başladığında, o şey çok uzakta bile olsa, artık ona yaklaşmış oluyordu. Vreni'den asla kurtulamayacaktı, sadece artık ona sinirlenmeyip onu unutmayı başarırsa yapabilirdi bunu belki. Oysa Heike aylar önce ölmüş olmasına rağmen, şu anda Heike'yi düşündüğü için Bay Blanc ona eskisinden daha yakındı.

Heike, vasiyetine uygun olarak Krakov'daki bir mezarlıkta defnedilmişti. Bay Blanc, Heike'nin öldüğüne inanamıyordu. Onca yıldır görmemişti onu, önceleri Bay Blanc için değişen bir şey olmamıştı; her istediğinde onu düşünebiliyordu hâlâ. Cambridge'teki üniversite döneminden sonraki onca yılda onu hiç unutmamıştı, gerçi eskisi kadar sık düşünmediği de oluyordu ama öldüğünü öğrendiğinden beri, tıpkı eskiden, Cambridge'ten İsviçre'ye yeni döndüğü zamanlardaki gibi yine her gün onu düşünmeye başlamıştı. Günlerini Vreni ile geçiriyor ama Heike'yi düşünüyordu. Aklında sadece Heike vardı, aslına bakılırsa yaşamını Vreni ile değil Heike ile sürdürüyordu.

Eskiden, Cambridge'teyken Heike ile satranç oynarlardı; matematikten de çok iyi anlayan ve hep beyaz taşlarla oynamak isteyen bu resim öğrencisi, Bay Blanc'a oyunun kurallarını tekrar anlatmıştı. Satranca başlamak Heike'nin fikri olmasına rağmen, Bay Blanc da hemen hemen Heike kadar oyun kazanmıştı. Aslında Heike yenmek isteseydi, Bay Blanc'ı daha çok yenebilirdi. Bay Blanc birkaç kez Heike'nin kendisinin atını almadığını fark etmişti, oysa satranç tahtasında çok az taş kaldığı için Heike'nin bu atı ve yakaladığı fırsatı gözünden kaçırması imkânsızdı. Bir keresinde bundan Heike'ye bahsettiğinde ise, "Minik atın sende kalabilir" demiş ve o müphem bakışı ve ahududu kızıllığındaki gülümsemesiyle Bay Blanc'a bakmıştı.

Atları sevdiğini, kaleyi oyundan çıkarmayı tercih ettiğini söylemişti. Heike, Bay Blanc'a karşı oyun kazanmayı hiç önemsemiyordu, aslında Bay Blanc'la birlikte başka bir çifte karşı oynamayı tercih ederdi.

İnsanlarla tanışmakta ya da sohbete başlamakta zorlanmadığı ve Bay Blanc'ın aksine pek çok arkadaşı olduğu için Heike ilk bakışta kendine güveni olan biri gibi görünmesine rağmen, Bay Blanc onun en gündelik şeylerin bile üstesinden gelmeyi ve kendini korumayı başaramadığını daha baştan anlamıştı. Heike bir restoranda kahve sipariş etmesine rağmen önüne çay getirildiğinde itiraz etmiyor, aksine sanki çay sipariş etmiş gibi davranıyordu; bir kız arkadaşına borç para vermişse ve arkadaşının bunu geri ödemeye niyeti yoksa, bunu görmezden gelmeyi tercih ediyordu; komşuları çok gürültü yapıyor diye kiralık odasından ayrılmak istediğinde de, ev sahibinin onu evden çıkmamaya ikna etmesine izin vermişti; Heike yanlış davrandığını, kendini koruması gerektiğini biliyordu, yine de "Hayır" diyemiyordu. Fazla yumuşaktı ve sanki kendi iradesini ortaya koyamıyor, başkalarının onu etkilemesine göz yumuyordu.

Aslında inatçı bir karaktere sahip olan Heike, bu özelliğini tamamen sanatı için kullanıyor ve Bay Blanc gündelik hayatta ona yardım ettiğini hatırlıyordu. Garsona çayı geri veriyor ve Heike'nin kahve sipariş ettiğini söylüyordu; aldığı defolu bir giysiyi mağazaya götürüp değiştiriyordu; artık devam edemeyecek hale gelinceye kadar resim yaptığı, ama bunu durdurmayı başaramadığı zamanlarda onu ikna ediyor, yürüyüşe çıkarıyor ya da gezdiriyordu. Heike, dengeli biri olduğu ve ayakları her zaman yere bastığı için kendisine iyi geldiğini pek çok kez Bay Blanc'a söylemişti.

Bay Blanc, Heike'nin uzaktan akrabası olan kadınla kısa bir süre sonra konuşabileceği için mutluydu. Bu kadın Bay Blanc'ın adres bilgisine ulaşmış ve Heike'nin vasiyetinde belirttiği isteğini yerine getirerek ona ölüm haberini vermişti. Bay Blanc bu haberi aldığından beri, Heike'nin hayatı hakkında daha çok bilgi edinebilmek için onunla mektuplaşmıştı. Heike'nin bu akrabası, aslen Bohemya, bugünkü Çekya kökenliğiydi ama şimdi Krakov'da yaşıyordu ve ailede Heike'nin hâlâ iletişimini sürdürdüğü tek kişi o olduğundan, Heike Krakov'da gömülmeyi istemişti.

Pencereden hâlâ mavi gökyüzü, daha aşağıda da tek tük minik bulutlar görülüyordu. Uçak bulutların üzerinden güvenle ve sakince geçiyordu, uçakta oturmak trende ya da arabada olmaktan çok daha rahattı. Uçağın düşeceğini ya da kaçırılacağını düşündürecek bir neden yok gibi görünüyordu. Bay Blanc bir an, göğün maviliğinde miyiz, yoksa mavi görünen bu şey, yeryüzünün daha da uzağındaki uzay mı diye düşündü. Gökte olma ihtimali daha mantıklı göründü ama aslında öyle olmadığını, sadece havada olduklarını biliyordu.

Ölüm uçağına dönüşmeyeceği belli olan bu uçakta otururken Bay Blanc, yangın çıkmayacağı, uçak yan dönüp düşmeyeceği ya da bir terörist kalkıp uçağı felakete sürüklemeyeceği için üzüldü bir an. Öyle ya da böyle vadesi dolmuştu, o zaman onun da Heike gibi ölmemesi için bir neden var mıydı? Bay Blanc, elinde olsa baştan başlamayı ya da hiç olmazsa zamanın çarkını birkaç yıl geriye çevirmeyi isterdi. Sadece iki üç gün için ya da bu mümkün değilse, bir gün ya da birkaç saat için bile olsa Heike'yle yine bir şeyler yapabilmeyi isterdi; onunla sadece yarım saat gibi kısa bir süreliğine bile konuşabilse, Heike ona o kadar çok şey anlatırdı ki. Bay Blanc dinlerken bunları yaşayabilir, kendini bunları onunla birlikte yaşamış gibi hissederdi.

Evet, üzülüyordu Bay Blanc, durmaksızın dönen, kulaklarının gittikçe daha derinlerinde yankılanan bir ses çıkaran bu motorların sonunda arızalanmayacak olmasına, zaman içinde durup usulca kayıp gitmeyeceğine, parlayıp sönen sarı alevlerinin onu bir hamlede yutacağı bir yangının çıkmayacağına, Heike'siz zamanın sona eremeyecek olmasına üzülüyordu.

İçeri süzülen güneş, pencerenin ardından huzurlu bir sıcaklık veriyordu. Ne yangın çıkmıştı ne de çığlıklar duyuluyordu. Kimse ölmeyecekti.

2

Bay Blanc, otel odasının giriş kısmında duruyordu, kapıyı da sürgülemişti, ayakkabısı ve ceketini çıkarmak yerine bir an duraksadı: sonunda gelmişti işte. Eğreti bir biçimde duvara sabitlenmiş vestiyere ve midesini bulandiran ucuz plastik elbise askılarına baktı. Aslında o daha kaliteli ahşap askıları kullanmayı tercih ediyordu; bu tür askı-

lar, tahtanın kıymıkları ceketin astarına batmasın ya da astarı yırtmasın diye verniklenmiş oluyordu. Bay Blanc resepsiyona inip odada düzgün bir vestiyer olmasını beklerdim, demek isterdi; ama resepsiyondaki kadının dili Lehçe'ydi, Bay Blanc askılarından birini aşağı indirip derdini askıyı göstererek anlatmaya çalışsa bile, kadın onun ne demek istediğini anlamazdı. Ayrıca nihayet yalnız kalabildiği için mutluydu. Ceketini çıkardı, yeni sayılabilecek bu cekete hiç yakışmayan plastik askılardan birini ceketin içine geçirip eğreti vestiyere astı, ayakkabılarını çıkardı ve düzgün bir biçimde yerleştirdi. Laminat zeminin soğukluğunu çoraplarından_hissetti. Uygun bir daire buluncaya kadar, bu oda artık onun yeni yuvasıydı.

Aklına taksi şoförü geldi, havaalanında ona içten bir Czec!, "Merhaba" diyen ve oldukça nazik davranan taksi şoförü, ağır valizi hemen elinden almış, arabaya taşımış, bagaja koymuş ve valiz çok ağır olmasına rağmen içtenlikle gülümsemişti. O selamlaşmanın ardından birbirleriyle hiç konuşmamışlardı, konuşarak anlaşma ihtimalleri yoktu zaten, tabii Bay Blanc otelin adını ve adresini bir not kâğıdına yazarak önceden tedbirini almış, şoföre bu kâğıdı göstermişti. Şoför adresi okumuş ve yavaş yavaş, yüksek sesle ve anlaşılır bir biçimde konuşmaya gayret göstererek "Dobra!" kelimesine benzer bir şey söylemiş, ama Bay Blanc bunun ne anlama geldiğini bilememişti. Nihayet otele vardıklarında da şoför valizi lobiye taşımıştı; lobiden dönünce tekrar içtenlikle gülümsemiş ve yine Lehçe bir şey söylemiş, belki de iyi tatiller dilemişti.

Bay Blanc şoföre nasıl teşekkür etiğini hatırlayınca mahcup oldu, şoförün Almancayı biraz anlıyor olacağını düşünerek Almanca teşekkür etmek istemiş, ama farkında olmadan alışkanlıkla İsviçre Almancasıyla konuşuvermişti. Şoför espriyi anlamışçasına gülmüş ve Bay Blanc'ın yine son derece nazik olduğunu tahmin ettiği bir şeyler daha söylemişti. Ardından da dönüp arabaya binmişti. Bay Blanc arkasından seslenip bir şey daha söylemek istemiş, içinden "Yolunuz açık olsun" demek geçmiş ama bu kelimeleri ne Almanca ne de İsviçre Almancasıyla söyleyebilmişti; sadece elini kaldırıp hoşça kal anlamında sallayabilmişti, o kadar. Taksi hareket edip Krakov caddelerinin sonsuz trafiğinde gözden kaybolmuştu.

Polonya Bay Blanc'a kucak açmış, onu dostça karşılamıştı. Taksi şoförünün misafirperverliği, Bay Blanc'ı o kadar şaşırtmıştı ki yolculuktan önce ne kadar endişesi varsa hepsini unutmuştu; Polonya'da böylesi bir içtenlikle karşılacağını hiç tahmin etmemişti, hatta taksinin eksikliklerini bile unutturabilen bir içtenlikti bu. İsviçre'de hiç kimseden bu haldeki bir taksiye binmesi beklenemezdi. İsviçre'deki taksiler farklıydı çünkü orada taksiye binmek bir rahatlıktı, sonuçta taksi yolcusu olarak belli bir lüks beklemek hakkınızdı. Bay Blanc'ı otele götüren taksi ise neredeyse yirmi yıllık olmalıydı, Bay Blanc pek anlamazdı arabalardan ama sosyalist dönemden kalma, dört kapılı, paslanmış bir külüstürdü bu araba, modeli Trabant'a benziyordu ve mavi rengi iyice solmuş gibi görünüyordu. Bay Blanc taksiye bindikten hemen sonra, daha yeni, Mercedes ya da başka marka taksilerin de olduğunu görmüştü, güzel, lüks araçlardı bunlar, ama taksiye binmişti artık ve inip başka bir taksiye binmek istediğini anlatmaya cesaret edememişti. Elini korkudan açık kalan ağzına kapatıp düşünüyormuş gibi yapmış, gözlerini de taksinin eski püskü ön paneline dikmişti. Yoksa yolda ite kaka ilerleyen tehlikeli bir külüstürle insanların parasını yürütmekten başka bir şey düşünmeyen güvenilmez bir taksi şoförünün eline mi düşmüştü? İster istemez ayaklarını geri çekmiş, bacakları ve dizleri ön panele değmesin diye koltukta iyice geriye yaslanmıştı. Ama hayır, belli ki şoförün kötü bir niyeti yoktu, daha lüks bir taksinin daha pahalı olacağı da kesindi, üstelik taksiye gereğinden fazla para vermek için bir neden yoktu. Bu kadar kısa bir yolculuk, bu oyuncak gibi arabayla da pekâlâ yapılabilirdi. Bay Blanc bu takside kesin karar kılmıştı, gerçi kendisine verilen göreve, tesis ziyareti yapmaya uygun değildi ama daha ucuzdu (bir keresinde gider hesapları yapılırken, işverenin parasını har vurup harman savurmadığı için onu özellikle takdir etmişlerdi), taksiye binip kapıyı hızla çekince ama kapı geri sekmişti, nerdeyse yerinden çıkacaktı. Şoför kaşlarını kaldırıp derin bir iç çekmiş, hemen yerinden fırlayıp arabanın etrafından dolaşmış ve tornavidayla kapının vidasını sıkıştırmaya başlamıştı.

Bay Blanc ise bu sırada öylece oturmaya devam etmiş, şoförün sağ ön kapıda neyi tamir ettiğini bilmemeyi tercih edermiş gibi davrana-

rak önüne bakmış, eliyle yine ağzını kapamış, işaret parmağını da yeni çıkmaya başlayan sakalların üzerinde gezdirerek, derin bir meseleye dalmış da düşünüyormuş gibi görünmeye çalışmıştı. Bay Blanc taksi şoförünün sinirlenip sinirlenmediğinden bir tek o an emin olamamıştı, halbuki şoförün hiç sinirlenecekmiş gibi bir hali yoktu, sadece bir an yüzünde sıkıntılı bir ifade belirmiş, derin bir iç çekip sonra da arabadan inmişti. Acaba kapı önceden de bozuk muydu, yoksa Bay Blanc çocuk kilidi yüzünden mi kapatamamıştı? Çocuk kilitlerinden hiç anlamazdı. Onun bir suçu yoktu her halükârda, kapıyı kapatmak istemişti sadece. İşaret parmağını yeni çıkmaya başlayan sakallarının üzerinde gezdirirken, neler olabileceğini gözünde canlandırmıştı: Taksi şoförü otomobil kapısının bozulmasından onu sorumlu tutabilir, ondan para talep edebilir ve Bay Blanc bu parayı ödemeye razı olmazsa, polis çağırabilirdi. Bir anda kalbi yerinden oynayacak gibi oldu, aniden ter boşaldı ve Polonya'da bir mahkemeye çıkmayı asla istemediğini fark etti. Hukuk sistemini, geleneklerini bilmediği, en kötüsü de dilini bilmediği için avukatının, bürokrasinin, devletin karşısında eli kolu bağlı kalırdı. Onu soyup soğana çevirir, sonra da bir Polonya hapishanesine atarlardı. Bir keresinde gazetede, yurtdışındaki hapishanelerde gün sayan yüzden fazla İsviçreli olduğunu okumuştu. Bir İsviçrelinin bakış açısına göre, eski bir araba kapısı zarar gördü diye hapse girmek saçmaydı tabii; ama bu eski sosyalist devletlerde ne olacağı hiç belli olmazdı. Bu ülkelerde başka gelenekler hüküm sürüyordu, nezaket birdenbire nefrete dönüşebilirdi. Ama öyle olmamış, şoför Bay Blanc'ın kapısını dikkatlice kapatmış, etrafından dolaşarak taksiye binmiş, Bay Blanc'a içten bir bakış fırlatıp tamamdır anlamında başını salladıktan sonra da yola koyulmuştu.

Neyse ki taksi şoförü, yabancılara düşmanlık beslemeyen, iyi niyetli bir Polonyalıydı. Eğer Bay Blanc'a ciddi tehditler savursaydı, o da İsviçre pasaportunu gösterecek, suçsuz olduğunu gösterir bir hareketle omuz silkecekti, o zaman taksi şoförü gitmesine izin verirdi belki. Bay Blanc, ilk kez yurtdışına çıkmasına rağmen, İsviçre pasaportunu gösteren herkesi, dünyanın neredeyse her yerinde insanların kucak açarak karşılayacağını biliyordu. Eğer şansınız varsa en zor,

en vahim, en çaresiz durumlar bile hemen tersine dönebilirdi: O zaman kimse sizi ne tehdit etmeye ne de hapse atmaya kalkar, aksine güzel İsviçre'de insanların nasıl yaşadığı, dağların nasıl göründüğü ve çikolatanın lezzeti gibi konular hakkında fikir sahibi olmak isterlerdi. Bir İsviçreli, ekonomik ve siyasi bakımdan İsviçre'yi örnek alması halinde Polonya'nın da kısa sürede yükselişe geçeceğini söylediğinde, siyasete meraklı bir Polonyalı saygıyla teşekkür ederdi.

Bay Blanc, ayağında siyah çoraplarıyla otel odasında dolaşırken, ona çok güzel bir oda verdiklerini fark etti: Yatağın üzerinde, sarı ve kırmızı çiçeklerin olduğu hoş bir resim asılıydı, karşı duvarda da elma dolu bir sepet motifinin görüldüğü bir nakış vardı. Masmavi bir çarşaf geçirilmiş olan yatağın yanında, gemi şeklinde bir gece lambası duruyordu. Perdeler de renkliydi, sıcacık bir koyu kırmızıydı ama Bay Blanc, ani bir hareketle perdeleri sıyırınca, bir tıkırtı geldi ve perde yere indi. Komşilerde stoper yoktu! Daha önce bunu düşünemediği ve sevgiyle düzenlenmiş bu odaya daha şimdiden zarar verdiği için o an çok üzüldü. Sonra aklına taksi geldi ve elinde olmadan gülümsedi. Bunun bir soruna yol açmayacağı belliydi. Kimsenin ona kazık atmaya niyeti yoktu. Bir daha taksi tutacağı zaman, yine eski bir taksiyi tercih edecekti. Hem böylesi daha ucuza geliyordu, ayrıca yolculuk maceraya dönüşüyor, daha eğlenceli oluyor, Bay Blanc kendini çok şık ve lüks bir arabada olduğundan çok daha iyi hissediyordu.

Artık genç olmadığı ve orada olmaya ruhsal olarak da kendini alıştırması gerektiği için, biraz dinlenmek niyetiyle yatağa oturdu. Şaşkınlık içinde önce bir eliyle, sonra ikisiyle birden şilteyi yokladı ve yaylan olduğunu fark etti. Yüzünde keyifli bir gülümseme belirdi. Yatak neredeyse eski bir koltuk kadar yaylanıyordu. Gerçek, eski bir yaylı yatakta daha önce hiç yatmamıştı!

Tekrar kalkıp banyoya girdi, banyo da Pontresina'daki Hotel Grischa'nınki kadar temizdi. Musluğu kontrol edebilmek için kolu kaldırdı; ama muslukta sıkışan hava dışarı patladı, ardından da paslı bir su aktı. Bay Blanc, anlayışla gülümseyip suyu akıttı ama aktıkça daha da çok paslı su geliyordu. İsviçre'de, eğer binada o sırada tadilat yapılıyorsa musluktan paslı su geldiğini ama birkaç saniyede suyun

renginin açıldığını, cam gibi ve içilebilecek kadar temiz olduğunu hatırladı çaresizce. Niçin burada da aynısı olmuyordu?

Pek emin olamamakla birlikte, buranın birinci dünya ülkesi değil, ikinci dünya ülkesi olabileceğini fark etti, bu ülkede çocuklar herhalde üçüncü dünya ülkelerindeki gibi açlık çekmiyordu; ama taksiye binmek ya da musluk gibi şeyler her zaman düzgün işlemeyebilirdi, zaten düzgün de işlememesi gerekiyordu, buranın özelliğiydi bu, yoksa ikinci dünya ülkesi olmazdı. Bay Blanc bunun farkına vardığı sırada suyun rengi de açıldı ve berrak bir su gelmeye başladı. Birkaç yıldır moda olan bir modeldeki musluğun kolunu indirdi ve su kesildi. Acaba Polonya gerçekten ikinci dünya ülkesi miydi? Eskiden öyleydi, hiç değilse bu kadarını kesin olarak söyleyebilirdi. Artık birinci dünya ülkesi olmasına rağmen hâlâ ikinci dünya ülkesi olduğunu düşünerek bu ülkeye haksızlık etmek istemiyordu. İsviçre ile karşılaştırdığında Polonya'nın ikinci dünya ülkesi olduğunu kabul etmek zorundaydı ama İsviçre'nin, sadece birinci dünya ülkesi olmakla kalmayıp, deyim yerindeyse birinci dünya ülkelerinin de birincisi olduğunu göz önünde bulundurmak gerekiyordu. İsviçre'de büyümüş ve İsviçre'den hiç ayrılmamış bir İsviçreli için Almanya bile geri kalmış bir ülkeydi. Almanya'daki süpermarketlerde seçme şansının çok daha az olduğunu, bazı ürünlerin tükenmesi durumuyla sık sık karşılaşıldığını ve kalitenin de düşük olduğunu iş arkadaşlarından biliyordu. Bir İsviçreli Almanya'da dışarıda et yiyemezdi: tadı güzel gelmezdi. Orada hayvanlar farklı besleniyor, kesimleri farklı yapılıyordu. Almanlar eti ne doğru depolayabiliyor ne de kızartabiliyordu. Etin sinirli ve sert olduğunu ve ağızda insanın bütün zevkini kaçıran kötü bir tat bıraktığını fark etmiyorlardı muhtemelen; herhalde Almanya'daki bu koşullar bir Alman için normal olmalıydı ki ne kadar sert ve lezzetsiz olduğunu fark etmeden et yiyorlardı. Asıl mesele, İsviçre'de yaşam kalitesinin çok yüksek olmasıydı. Bay Blanc, İsviçrelilerin bazı şeylerden feragat etmek zorunda kalmadan başka bir ülkeye gitmesinin imkânsız olduğunu fark etti üzülerek. Banyodan yatağa giden yolu ardında bıraktığı sırada aklına, bir İsviçreliye tüm dünyada bu feragat hissini yaşatmayacak hiçbir ülke gelmedi. Daha baştan, Polonya'nın ikinci dünya ülkesi olduğunu varsayarak haksız-

lık etmek istemiyordu ama Polonya isminde bile biraz çaresizlik vardı. Polonya hakkında bildiği tek şey, yüzölçümü bakımından büyük bir ülke olması, İkinci Dünya Savaşı'nın baş kurbanı olması ve kısa bir süre öncesine kadar da sosyalist bir ülke olmasıydı. Ayrıca Papa da Polonyalı'ydı.

Yatağa dönüp yol yorgunluğunu atmak için biraz dinlenmek istediği sırada Bay Blanc, savaş yüzünden İsviçre'ye bir sürü Polonyalı mültecinin geldiğini hatırladı. Köylüler, yüzleri hep gülen bu çalışkan mültecileri yanlarında çalıştırırdı. Bir gün gazetede bununla ilgili bir şey okumuştu, ertesi gün yemekten sonra annesiyle bu konuda uzun uzun konuşmuşlardı. Özellikle kadınlar, Polonyalı mültecilerin olmasından memnundu ve onlara yiyecek hatta çikolata veriyorlardı. Diğerlerinin ise Polonyalılarla herhangi bir münasebeti olmuyor, onları aptal ve tembel buluyorlardı. Polonyalılar İsviçre'ye Fransa üzerinden gelmişti, çoğu bir çalışma kampına tıkılmıştı. Polonya kampına kapatılanların halktan biriyle ilişki kurması yasaktı, annesi bulaşıkları yıkarken, İsviçreli bir kadınla evlenmelerinin yasak olduğunu da söylemişti (Bay Blanc annesinin bu cümleyi vurgulamak için özellikle ona dönerek konuştuğunu hatırlıyordu).

Kısa sarı saçları, yuvarlak bir yüzü, hafif bir göbeği olan ve Bay Blanc'ın ellili yıllarda doğduğunu tahmin ettiği taksi şoförünü bir daha göremeyecek olması, aynı dili konuşmamaları ne kadar üzücüydü! Ona taksi şoförlüğü yapmaya sosyalizmin sona ermesinden sonra mı başladığını, yoksa önceden de mi bu mesleği yaptığını, eskiden insanların nasıl yaşadığını ve belediye otobüsü üretiminde şaşırtıcı biçimde bu kadar başarılı olan şu meşum firmayı bilip bilmediğini sormak isterdi. Taksi şoförüyle konuşabilseydi, şoför de o firmayı tanıyor olsaydı, o zaman Bay Blanc'a bunun aslında nasıl bir firma olduğunu mutlaka anlatır ve belki de göründüğü kadar ciddi bir kuruluş olmadığını söylerdi. Hatta firma Rusların elindeydi belki de; ana hissedarı da Kremlin'de çok nüfuzlu bir Rus'tu muhakkak. Belki de belediye otobüsleri bir tür Truva atı olarak kullanılıyordu: Avrupa'nın her yerinde toplu taşımacılık bu otobüslerle yapıldığında, bir düğmeye basılınca bütün otobüsler durabilir, Avrupa'nın her yerinde toplu taşıma felce uğrayabilir, ondan sonra da neler olurdu neler.

Belediye ulaştırma hizmetlerinden bir başkasını değil de onu Krakov'a göndermeleri, tam da bu Krakov yolculuğunu, Krakov'da bir işletme ziyaretini veda hediyesi olarak ona vermeleri Bay Blanc'a esrarengiz görünüyordu. Ulaştırma hizmetlerinin sıradan bir çalışanı olarak bu kurumu temsil edebilir miydi gerçekten? Bay Blanc yatakta yatmış, yatağın tek tek yaylarını artık pek hissetmezken, aslında, diye düşündü, mecburi bir ziyaretti bu: Polonyalı otobüs üreticisi davet etmiş olmasına rağmen, kimse Polonya'ya gitmek istememişti. Bu o kadar nazik bir davetti ki; görmezden gelmek çok ayıp olacaktı, Polonyalılar ne kadar profesyonel çalıştıklarını göstermek, kanıtlamak istiyorlardı. Ama niçin onu yollamışlardı Polonya'ya? Sonuçta Polonya otobüslerini tercih etme kararını o vermemişti. Bu mesele, kararı veren belediye meclisine bildirilmeden önce uzun bir değerlendirme süreci yaşanmış, ama bu süreçte Bay Blanc'ın herhangi bir etkisi olmamıştı. Gerçi bir keresinde amiri bir yığın dosyayı eline tutuşturmuş ve onun da bu belgeleri inceleyebileceğini söylemiş, kararda söz hakkı olmamasına rağmen, kendi favorilerini belirleyebileceğini belirtmişti. Bay Blanc bir kez şöyle bir göz gezdirdikten sonra, Polonyalı üreticiyi hemen elemiş ve – gelecekte şehirde ucuz ve emniyetsiz Polonya malı otobüsleri kim isterdi ki?– Alman üreticiyi tercih etmişti. Ne yazık ki aralarında İsviçreli bir üretici yoktu, öyle olsaydı Bay Blanc mutlaka ona öncelik tanırdı; ama şehir sakinlerinin onca yıldır gayet güzel kullandığı, ulaştırma hizmetlerine ait İsviçre malı Saurer marka otobüsler artık üretilmiyordu. Swissair gibi, İsviçre kalitesini taşıyan Saurer marka güvenilir ve emniyetli otobüslerin artık üretilmeyecek olması, bütün İsviçrelilerin içini sızlatması ve öfkelendirmesi gereken bir trajediydi. Skandaldı bu ama insanlar sesini çıkarmıyor, sineye çekiyordu, İsviçre'de kimse yumruğunu masaya vurup bunun bir skandal olduğunu söylemiyordu. Güvenilir ve emniyetli olan kendi Saurer marka otobüslerinin yerine, yurtdışından, Almanya veya Polonya'dan yeni otobüsler almak ve birkaç yıl ya da İsviçre kalitesini taşıyan bir ürün olduğu için onlarca yıl daha yol yapabilecek eski ama güvenilir Saurer marka otobüsleri, Romanya'ya yok pahasına satmak istiyorlardı. Bu otobüsleri Romanya'ya satmak ve Polonya'dan yeni otobüsler

satın almak yerine, Saurer marka bu eski otobüsleri ellerinde tutmaları gerekirdi. Polonyalılar ve Romanyalılar muhakkak birlik olmuş arkadan iş çeviriyor ve bunca aptallıkla dalga geçiyorlardı! Tabii onlar da Ruslar tarafından kullanıldıklarının farkında değildi. Ama Polonyalı üreticiyi tercih eden Bay Blanc olmamıştı ki; aksine onu hemen elemiş, Alman üreticiyi seçmişti. Sonradan öğrendiğine göre, Polonyalı üreticinin birkaç yıldır Almanya'da bu belediye otobüsleriyle adeta zafer kazandığını ve giderek daha çok Alman şehrine belediye otobüsü sattığını herkes biliyordu. Polonya malı belediye otobüsleri de Alman malı belediye otobüsleri kadar iyi, daha da ekonomikti, nitekim giderek daha çok şehirde Polonyalı üreticinin tercih edilmesinin sebebi buydu. Firmanın da çalışanlarının da ciddi ve işinin ehli olduğu konusunda kimsenin şüphesi yoktu. İsviçre'de de uzmanlar, bu Polonyalı üreticiyi tavsiye ediyordu, üstelik bu üreticiye onay verip toplu taşımada bundan böyle Polonya malı otobüsleri kullanan ilk şehir olma şansı da söz konusuydu. Bu konuda öncülük etmek mi istiyorladı? Her neyse, Bay Blanc bu tür meselelerden pek anlamıyordu, ayrıca yaşlı bir adamdı o ve dokuz ay içinde emekli olacaktı. Rakamları incelemediğine, bunları karşılaştırarak kendiliğinden Polonyalı üreticide karar kılmadığına, aksine İsviçreli bir üretici olmadığı için Alman üreticiyi tercih etmesine bozulmamıştı amiri, oysa amirinin bunun üzerinde durması ümidiyle, rakamları incelemediğini, Polonyalı üreticiyi kesinlikle tercih etmediğini ona açıkça söylemiş ama amiri üstünde durmamıştı. Bu konu konuşulmamıştı. Konuşma fırsatı olsaydı, Bay Blanc kendi görüşünü söyler ve kararını açıklayabilirdi: Onun şefi bile olsalar, bu gençler rakamlara fazla önem vermemek gerektiğini anlayacak kadar tecrübeli değildi. Oraya bir rakam yazmayı sonuçta herkes becerebilirdi. Bu verilerin doğru olup olmadığı ise hiçbir zaman kesin değildi. Polonyalı üretici kendini nasıl sunarsa sunsun, Bay Blanc altmış beş yaşındaki bir adamın tecrübesiyle her halükârda ona değil, Alman üreticiye güvenirdi. Herhalde insanlar onun bu itirazıyla alay etmişti. İş arkadaşlarına birkaç metre yaklaştığında, gülüşmelerini duyabiliyordu. Kendi adını da duymuştu. Onu ciddiye almıyorlardı. Onu dinlemiyorlardı.

Şimdi onu Polonya'ya bu Polonyalı otobüs üreticisine göndermek, onu küçük düşürmek için kaçırılmayacak bir fırsattı tabii. Ama yanılıyorlardı! Bay Blanc'ı Polonya'ya, hem de Krakov'a gönderdikleri için, Heike'ye gidişi onlar, daha doğrusu Polonyalı firma tarafından karşılanmış oluyordu –aslında bu Bay Blanc için hazırlanmış bir veda hediyesi değildi, bu yüzden biraz hayal kırıklığına da uğramıştı doğrusu–; Bay Blanc ortadan kaybolabilir, bir daha kimse ondan haber alamayabilirdi. Polonyalı üreticiyle neler yaşayacağı hiç umurunda değildi, otobüsleri görüp nazikçe başını sallayacak, ardından da aynı nezaketle vedalaşacaktı; sonra ona gösterdikleri ve söyledikleri her şeyi unutup Heike'ye gidecekti. Enerjisini Heike'ye saklayacaktı. İster güneş açsın ister bardaktan boşanırcasına yağmur yağsın hiç fark etmezdi, Heike'nin mezarının başında diz çökecek, onu düşünecek, onunla konuşacaktı. Onun yanında Krakov'da kalacak, aklı bundan böyle sadece onunla meşgul olacaktı.

Bay Blanc, Heike ile birbirlerini görmedikleri onlarca yılı düşündü. Kırk yıl, bir ömrün yarısı, bazen de tümü demekti. Bu süre boyunca hayatları farklı yönlere savrulmuş, birbirlerinden gittikçe uzaklaşmışlardı, ama Bay Blanc bir şeyden kesinlikle emindi: Kırk yıl sonra tekrar görüşecek olsalar, yine eskiden Cambridge'te olduğu kadar iyi anlaşırlardı. Buluşacakları yerde birbirlerini hemen tanır, birbirlerine koşar ve sarılırlardı, sonra Heike şöyle bir cümle kurardı: "Nihayet tekrar kavuştuk!" ya da "İyi görünüyorsun, bu siyah ceket sana çok yakışmış!" Ya da sadece, "Merhaba Anton," der, ama başını hafifçe yana yatırır ve bu kelimeleri öyle bir vurgulardı ki karşı konulması imkânsız olurdu. Cambridge zamanlarında Heike'nin karşı konulamaz bir cazibesi vardı! Bay Blanc eskiden olduğu gibi yine onun cazibesine kapılır ve normalde pek gülümsemeyen, sevincini göstermekte zorlanan, bir sohbetten keyif almayı pek beceremeyen Bay Blanc da birdenbire cazip biri olur çıkardı.

Kırk yıl sonra Heike ile tekrar karşılaşacak olsalar, Bay Blanc'ın zaman zaman soluğunu kesen, hatta ona özgür olmadığını hissettiren içindeki o düğüm, saniyeler içinde kendiliğinden çözülüverir ve Heike ile sohbet edebilirdi; kendiliğinden gelişen ve asla zorlama olmayan gerçek bir sohbet olurdu bu. Hatta oynayabilir, bir şeyleri

alaya alabilir, şakalar yapabilir ve kendisiyle dalga geçebilirdi; Heike ile birbirlerini her halükârda anladıkları için, alaycı davranabilirdi. Tabii ya, kendini boğulacakmış gibi hissetmekten artık korkmaz, özgür olurdu, özgür!

Heike'nin ahududu renkli dudaklarını, onun narin, uzun, mağrur boynunu tekrar görebilmek için neler vermezdi ki. Omuzları kusursuz bir dik açı yapıyor, bu açının kollarından biri süt beyaz tenin altındaki korunmasız, narin, gergin bir kas kirişine, yıldız biçimli boynun çıkıntısına değerken, öteki kolu oval biçimli çocuksu bir kasla başlayıp mermersi bir zarafetle eti sıkı bir genç kız kolunun üst kısmına bağlanıyordu. Ah, bu kol bugün nasıl görünürdü acaba? Teni daha koyu renkliydi belki, bazı yaşlılık lekeleriyle de kaplı olabilir ve eskisi kadar pürüzsüz görünmezdi de; ama kolları yine eski narinliğinde, Heike'ye özgü o narinlikte olurdu yine, Cambridge'yken Bay Blanc'ın ne kadar hoşuna giderdi Heike'nin narinliği! Ama her şeyden önemlisi onun Heike olmasıydı, vücudu nasıl görünürse görünsün Bay Blanc'ın Heike'siydi, ömrü boyunca sevmekten hiç vazgeçmediği, "Minik atın sende kalabilir" cümlesini telaffuz eden o müphem bakışlı kadındı.

Evet, Heike hastalanmayıp hâlâ hayatta olsaydı, kırk yıl sonra tekrar görüştüklerinde eskiden Cambridge'te olduğu kadar iyi anlaşırlardı. Görüşmeleri o kadar mutlu geçerdi ki, birbirlerine tekrar âşık olurlardı; ama Bay Blanc birdenbire üzüntüye kapıldı, boşluğa düşer gibi oldu, sanki kendini tamamen kaptırdığı, sahici gibi hissettiği bir rüyanın gerçek değil de sadece bir rüya olduğunu anlamıştı: Heike hastalanmıştı. Hayatta olsaydı bile hasta olacaktı; Bay Blanc'ın ziyareti onu ne sevindirecek ne de rahatsız edecek, uzaktan akrabası olan kadının mektubunda yazdığı gibi, onu hiç etkilemeyecekti.

Eskiden Heike, resim ve heykel yapmayı sabit fikir haline getirmişti. Bu sabit fikir, Heike'nin babasını da etkilemiş olmalıydı ki babası sadece Heike'nin üniversite eğitiminin masraflarını karşılamakla kalmamış, sonrasında geçimini de o sağlamaya başlamıştı. Bay Blanc Heike'nin şu uzak akrabasından, Heike'nin resme kafayı bu kadar takmasının aslında hastalığının bir belirtisi olduğunu öğrenmişti.

Resim ve heykel yapmayı sabit fikir haline getirdiği için Heike neredeyse hiç durmadan çalışıyor ve sadece, gerçekten buna artık devam edemediği, günlerdir aklını bir türlü işe veremediği, ama sırf kendini mecbur hissettiği için –belki de zihnini durdurmak ya da uyuşturmak içindi, bilmiyordu Bay Blanc– fırça sallayıp keskiyle oynamaktan başka bir şey yapamadığı zamanlarda, kendine bir gün izin veriyordu.

Bay Blanc, başta gayet iyi bir yolda ilerleyen Heike'nin niçin birdenbire bu yoldan saptığını bilmiyordu. Sanki Heike yoldan sapmamış da, yolun kendisi Heike'den bağımsız olarak kötü bir yola dönüşmüş gibi göründü Bay Blanc'a. İlk yıllarda eserleri beğeni topluyor, bu genç sanatçı artık yavaş yavaş olgunlaşmaya başlayan önemli bir yetenek olarak görülüyordu: Eserleri satılıyor ve insanlar daha fazlasını bekliyordu.

İşte bu anlar, resimlerle heykellerin satılmasıyla, alıcıların çoğunlukla duydukları gerçek ilgiyle birleşerek bulanık bir karışım ortaya çıkaran açgözlülükleri, Heike'ye her zaman çok zor gelmişti. Cambridge'te Bay Blanc'a, bir sanat eserini elden çıkarmayı düşünemediğini, bunun çirkin bir şey olduğunu söylemişti. Bir eserin dünyaya sunulması değildi nedeni, bunu yapmak da zordu tabii, yine de sanatçı kendini geri çekmeli ve esere bu özgürlüğü tanımalıydı. Hayır, bir eserin dışarıya, dünyaya sunulacak ve seyredilecek olması değildi nedeni, aksine Heike'nin, yani bir sanatçının, bir yaratıcının eserini, geçimini sağladığı bir mal, bir ürünmüş gibi satmasıydı. Eseriyle vedalaşmayı gerektiren bu türden anlar Heike için gittikçe daha zor bir hale gelmiş olmalıydı. Londra'daki başarılı sergilerin birinden sonra Heike derin bir uçuruma yuvarlanmıştı: Kendisi için kişisel önem taşıyan bir sürü eserini satmış, –her zamanki deyişiyle– elden çıkarmış ve birdenbire yoksullaştığını hissetmişti; haftalarca herkesten kaçmış ve çalışmayı sabit fikir haline getirdiği gibi, bu kez de eserlerini elden çıkarmanın doğru olup olmadığını, bunu yaparak eserlerine ihanet edip etmediğini sorgulamaya başlamıştı artık.

Bay Blanc bunu gayet iyi anlayabiliyordu, sonuçta Heike'nin Cambridge'teyken nasıl biri olduğunu biliyordu ve Heike'nin uzaktan akrabası olan kadın da mektubunda, Heike için eserlerinin

çocukları gibi olduğunu ayrıntısıyla anlatmıştı. Çocuklarını nasıl satabilirdi ki? Kendi yolunda tutarlı bir biçimde ilerlemekte kararlı bir sanatçının gözünde durum bu olsa gerekti. Heike haklıydı kuşkusuz ama meseleyi fazla ince düşünmüş olabilirdi. Asla bu kadar ince eleyip sık dokumaması gerekirdi. İnsan bu kadar ince eleyip sık dokursa, fazla tutarlı davranırsa, sadece kendi kısır döngüsü içinde takılıp kalırdı.

Tavanda bir örümcek ağı vardı, üzerine tozlar takılmıştı. Otel odasının duvarları yüksek olduğu için süpürgeyle alınamayacak kadar yukarda olan bu örümcek ağı sayılmazsa, oda tertemizdi. Otel binası eski ve seçkin bir yapıydı, Bay Blanc hangi dönemden kalma olduğunu bilmiyordu ama yüz yıldan daha eski olduğuna kuşku yoktu. Bir zamanlar, Heike'nin ailesi kadar zengin bir aileye ait olmalıydı. Taksiyle gelirken şehirde çok sayıda eski villa görmüş, bu evlerin ne kadar büyük olduğunu fark edince hayretler içinde kalmış ve zarif süslemelerini incelemişti, taksiyle gittiği için çok kolay olmamıştı bu tabii. Krakov'un bir zamanlar muhtemelen çok zengin bir şehir olduğunu, insanların o zamanlar, İsviçre'deki villalardan çok daha büyük ve lüks görünen villalarda yaşadığını ilk bakışta anlamıştı. Buna karşılık İsviçre'nin zenginliği, özellikle de bugünkü zenginliği, Bay Blanc'a üsluptan yoksun, ayrıntıları sevmeyen yavan bir zenginlik gibi göründü. Eski villaların restore edilmemesi, yıkılmaya yüz tutmaları, bugün şehirdeki insanların çoğunun yoksul olması ve bütün o eski parıltılı zenginliğin artık simsiyah bir toz ve pislik tabakasıyla kaplanması Bay Blanc'ı çok üzdü. Şehrin bir zamanlar bir şeyler başardığı ve çok geliştiği için yaydığı o gurur ışıltısı, bunca is ve pisliğin arasından hâlâ sızıyor ve onu duygulandırıyordu. Tüm bunlar nasıl yıkılmış, nasıl son bulabilmişti? Bay Blanc buna akıl sır erdiremiyordu, tıpkı Heike'nin yaşamının sonunda artık onun Cambridge'te tanıdığı Heike olmamasına akıl sır erdirememesi gibi. Gardırobu konusunda o kadar seçici davranan ve Bay Blanc'ın kavrayamadığı bir stil duygusuna sahip olan Heike, görünümü kadar ruhu da o asil olan ve soylu bir aileden gelen Heike, aradan yirmi otuz yıl geçtikten sonra hastalanmış ve yoksul düşmüştü, öyle mi? Babası öldükten sonra ailesinin artık onun geçimini sağlamaya devam etmeyi istememesi

ve Heike'nin sinir krizi geçirmesi ise o kadar şaşırtmamıştı Bay Blanc'ı. Heike, Cambridge döneminde de hassas biriydi, kolaylıkla tahammülsüzleşebiliyordu. Aslında tartışmalardan kaçmıyor, aksine sonuna kadar mücadele ediyor ama bu mücadeleler çoğunlukla ona zarar veriyordu; çünkü Heike tartışmalara tahammül edemiyor ve her keresinde derinden yaralanıyordu. Cambridge'teyken pek sık tartışmıyorlardı, bunun yaşandığı zamanlarda da tartışmalar Bay Blanc'ı pek etkilemiyor; çünkü o mümkün olduğunca berrak bir zihinle sorunun ne olduğunu görmeye çalışıyor ama Heike bu tartışmalardan derinden etkileniyor, sonunda ağlamaya başlıyor, titriyor ve Bay Blanc, Heike için o kadar üzülüyordu ki, tartışmayı unutup onu kollarının arasına alıyordu.

Heike'nin erkek kardeşleri girişimciydi, sanata en ufak bir ilgi bile duymuyor, sanattan hiç anlamıyorlardı. Babasının ölümünden sonra Heike, kendisine kalan miras hissesi için mücadele edememiş, uzun sürecek yıpratıcı bir aile kavgasına girişmek istememişti. Ailesiyle ilişkisini kesmiş ve sürekli göçebe olarak yaşamaya başlamıştı, uzaktan akrabası olan kadının yazdığına göre, bu sürekli göçebe hayatının onu nereye sürüklediğini kimse bilmiyordu, muhtemelen parasızdı ve herhalde kalabileceği ucuz bir yerler bulmuştu. Yaklaşık on yıl boyunca pek çok kez psikiyatri kliniğine yatırılmış ve bunu atlattıktan sonra, derin bir umutsuzluğun pençesine düşmüştü. Hiç çalışmıyor, ama başka bir şey de yapmıyordu, ne yürüyüşe çıkıyor ne arkadaşlarıyla görüşüyordu. Bay Blanc'ın bu dönemde yapacağı bir ziyaret, onu hiç etkilemezdi.

Bay Blanc, hissettiği acıdan kendini korumak istercesine kolunu alnına koydu. O İsviçre'de müstakil bir evde yaşarken, bir işi varken ve normal bir yaşam sürdürüyorken Heike, yaşamının son yıllarını parasız pulsuz geçirmişti. Ona acıyan, arada bir de doktor muayenelerinin masraflarını üstlenen, eski ev sahibinin sandık odasında yaşamıştı.

Bay Blanc, yatakta yan dönüp bacaklarını karnına çekti. Kızgın ya da üzüntülü olduğu zamanlarda çoğunlukta yan yatardı. Heike'nin niçin başaramadığını sordu kendi kendine. Başarılı bir sanatçı olmaya çok yaklaşmış, buna sadece bir adım kalmıştı. Sadece küçük tek

bir adım, en azından Heike'nin uzak akrabasına göre öyleydi. Heike resimleri ve heykelleriyle yaşamını sürdürebilir, ilgi ve kabul görmek ona güç verebilirdi. Bunlar onu sürekli teşvik eder, o zaman böyle yitip gitmezdi. Niçin başaramamıştı bunu? Niçin ama niçin?

Heike kendini iyi hissetmediği zamanlarda niçin onu hiç aramamıştı? Her zaman arayabilirdi, Bay Blanc ona yardım ederdi. Onu her zaman arayabileceğini, ona her zaman güvenebileceğini bilmesi gerekirdi. Heike unutmamıştı onu, biliyordu bunu Bay Blanc, ne de olsa ona bir miras bırakmıştı. Ne bıraktığını bilmiyordu, Heike'nin uzaktan akrabası ne olduğunu söylememişti; gidip mirası ondan bizzat alması gerekiyordu.

Bay Blanc bunun küçük bir resim veya heykel olabileceğini varsayıyordu. Başka ne olabilirdi ki, sonuçta Heike'nin hiç parası yoktu. Aslında Bay Blanc, resim ve heykelden pek anlamazdı, sergilere de hiç gitmezdi; ama ister resim olsun ister heykel, hiç fark etmezdi, sonuçta Heike'ye ait bir şey olduğu için her halükârda Bay Blanc'ın hoşuna giderdi. Heike'den kalan mirası görmediği, resim mi yoksa heykel mi olduğunu bilmediği halde, bu miras daha şimdiden yüreğinde bir yer edinmişti. Yeni evinde bu resmin ya da heykelin sık sık karşısına geçecek ve Heike'yi düşünecekti. Evet, işte tam öyle olmalıydı, Krakov'da, Heike'nin toprağa verildiği yerde, yeni yuvasında resmin ya da heykelin karşısına geçecek ve bundan böyle hayatını sadece Heike'ye adayacaktı. Bunun doğru olduğunu yüreğinin derinliklerinde hissetti ve bu his giderek güçlenip tüm ruhuna yayıldı. Çok uzun zaman önce yapması gereken şeyin ne olduğunu sonunda anlamıştı, nasıl mutlu olabileceğini biliyordu artık.

Şu anda Polonya'dayken Vreni'ye geri dönme fikri ona daha da zor geliyordu. Heike'nin neler yaşadığını bilen Bay Blanc, Vreni ile evli olduğu sıkıcı yılları düşününce öfkelendi. Vreni ile bazı şeyleri birlikte yapmalarının tek nedeni, evli olmanın gereklerini yerine getirmekti ama aslında yalnız olmaktan, herkesin kendi başına kalmasından hoşnuttular; birliktelikleri, evlilikleri gereksizdi. Vreni hayatından memnun değildi, mutsuz olduğu açıkça görülüyordu, ona bakan herkes anlardı bunu; ama Bay Blanc da ona yardım edemiyordu. Vreni Norbert'in mezarını ziyaret etmeyi nihayet bıraktıktan

sonra, başta birkaç ay boyunca bu konuda her şey yolunda gitmişti, Vreni daha çok konuşuyor, daha canlı olduğu hissediliyor ve Norbert'i unutmuş gibi görünüyordu ama sonra Bay Blanc, bir gün onu gizlice Norbert'le konuşurken yakalamıştı. Vreni yere diz çökmüş, karşısına Norbert'in çerçevelenmiş resmini almış, ellerini de kavuşturmuş bir şeyler mırıldanıyordu. Utanç vericiydi, Vreni Norbert'in yasını tutmaya kendini o kadar kaptırmıştı ve Bay Blanc'a o kadar soğuk davranıyordu ki, Bay Blanc onun karşısında soyunamıyordu bile, soyunsa Vreni hemen, ne yaptığını sorardı. Yatak odaları da ayrıydı tabii. Yatak odaları ortak olsaydı, Bay Blanc, Vreni banyodayken kıyafetleri çıkarıp pijamasını giyerdi veya tam tersi de olabilirdi. İkisinin de kendilerine ait özel bir alanlarının olmasına ihtiyacı vardı, insan arkadaşlarıyla ilişkilerinde nasıl belli kurallara göre hareket ederse, onların da birbirlerine karşı böyle kuralları vardı. Oysa Heike ile Bay Blanc ilişkilerini sürdürebilmek için ne kendilerine ait özel bir alana ne de ilişkilerini düzenleyecek kurallara ihtiyaç duymuşlardı. Cambridge'te bir akşam, Bay Blanc küvette yatarken birdenbire Heike gelmiş, dişlerini fırçalamış, ardından da tuvalete oturup işemişti. Bay Blanc, Heike küvette yatarken işemeye cesaret edip edemeyeceğinden emin olmamıştı; tuvalete oturduktan sonra işeyememekten korktuğu için bunu denemeye bile kalkışmamıştı.

Bay Blanc, yatakta yatmaya devam ediyordu, daha iyi dinlenebilmek için tekrar sırt üstü yatmıştı ve şimdi bu anıların daha canlı, daha gerçek olmasını sağlayabilmek için, bunları şu anda yaşanıyor gibi hissetmek istiyordu, sanki Heike her an kapısını çalıp odaya girebilirdi, hâlâ Cambridge'telerdi sanki ve Bay Blanc hâlâ bir tercih yapabilir, işemeyi deneyip denememesi gerektiği ve bunu başarıp başaramayacağı sorusuna yanıt bulabilirdi. Bunu Heike'nin yanında yapamazsa başka kimsenin yanında yapamazdı. Birden şunu fark etti: Heike küvette yatarken, onun yanında işemeye cesaret eder, özellikle de kendini bunu yapabilecek kadar rahat hissederdi. Sadece ayakta mı yoksa oturarak mı işemesi gerektiği sorusu meşgul ederdi aklını belki. Bay Blanc aldığı terbiyeden ve hijyenik nedenlerden dolayı hep oturarak işiyordu; ama şimdi bunun erkeksi görünmeyebileceğini fark etmişti. Heike'nin oturarak işeyen erkekler konusunda ne dü-

şündüğünü ne yazık ki bilmiyordu; Heike de hijyene önem veren biri olduğu için, o da bu tür erkeklerin ideal olduğunu düşünüyor olmalıydı. Ama hiç belli olmazdı, bazı kadınlar da erkeksi tiplerden hoşlanıyordu. Bay Blanc, Heike'nin kendi tuvaletinde değilse bile başka bir tuvalette onu ayakta işerken seyretmekten hoşlanacağını düşündü gülümseyerek. Heike hijyeni önemsiyordu ama pervasız fantezileri de vardı.

Bay Blanc, Heike küvette yatarken her halükârda işeyebilmesi gerektiğini fark etti. O zamanlar âşık ve hayalperest biri olan Bay Blanc, Heike ne isterse yapardı. Kurallara aykırı olmasına rağmen, üniversitenin bahçesinde sevişmeleri de böyle olmuştu. Bay Blanc, sanki gizli bir anlaşma söz konusuymuş gibi, bugün bile Heike ile birlikte akla gelebilecek her şeyi yapabileceği sonucuna vardı. Şimdi Heike yanında olsaydı, sırf aralarında hiçbir şeyin değişmediğini ona göstermek için o lavaboda ya da duştayken, onun gözlerinin önünde işerdi. Heike'nin karşısında işeyebilirdi, ama Vreni'nin karşısında hayır. Şimdi düşünüyordu da Heike ile bir kez daha Cambridge'te ya da başka bir şehirde, hatta ona kalsa bütün dünyada dolaşabilmek için her şeyi yapardı. Bay Blanc onunla sadece kendi memleketinde değil, her yerde yaşayabilir, onunla her yerde, İtalya'da, Afrika'da, Güney Amerika'da, hatta Polonya'da bile mutlu olabilirdi. Birlikte yaşlanırlardı, çok yaşlanırlardı, her zaman birlikte olurlardı ve Heike hastalandığında ya da başka bir nedenle kötüleştiğinde Bay Blanc ona bakardı.

Bay Blanc, yorganı bacaklarının üzerine çekmiş hayatını gözden geçirirken, o zamanlar Heike'ye evlenme teklif etseydi, İsviçre'deki iyi iş imkânlarından vazgeçtiğini ve İngiltere'de onun yanında kalacağını söyleseydi, Heike'nin onunla evleneceğinden emindi. Hayat arkadaşı ya da karısı Heike olsa Bay Blanc, bambaşka biri olurdu. Önce İngiltere'de, sonra belki İtalya'da ya da başka bir yerde yaşarlardı. Heike nereye gitmek isterse, Bay Blanc da peşinden giderdi. Hayatının bir anlamı olurdu o zaman, Bay Blanc yanında olunca Heike de sağlığını yitirmezdi. Resimler, heykeller yapardı, Bay Blanc'ın büyük bir sorumluluk üstlenmek zorunda kalmadığı, buna rağmen ikisine bakmasına yetecek kadar para kazandığı bir işi olurdu. Kar-

sıyla gurur duyan bir koca olarak hiçbir sergisinde onu yalnız bırakmaz, bütün ziyaretçilere karısından övgüyle söz eder, bütün organizasyon işlerinde ve satışlarda ona yardımcı olurdu. Hafta sonlarında gezilere çıkar, piknik yapmak için kırlara gider, eskiden üniversitenin bahçesinde olduğu gibi, doğanın ortasında kimse görmeden sevişirlerdi.

Zihninde bu görüntüler belirdiği, Heike ile konuşmalarını kulaklarında duyduğu ve onunla bambaşka, dolu dolu bir yaşam sürdürmek gibi büyüleyici bir ihtimali düşündüğü için Bay Blanc'ın aklı karışmıştı ve yatakta hâlâ düz bir biçimde mi yattığını, yoksa yatağın ayakucunun yavaş yavaş yükselmeye mi başladığını anlamadı. Başı mı dönüyordu acaba? Bir şeyler yemek iyi olurdu belki. Ama belki de önce duş almalı, sonra sokağa çıkmalı ve Heike'nin de mutlaka yapacağı gibi, bir restoranda bir şeyler yemeliydi. Heike de bütün zamanını otel odasında geçirmez, dinlenip kendine gelir sonra da sokağa çıkardı.

Yolculuk ve açlık yüzünden güçsüz düşen Bay Blanc, yerinde doğruldu, bir an başı döndüğü için bir süre oturdu, duşa girmeden önce sokağa en azından şöyle bir bakış atmanın daha iyi olacağı aklına geldi. Ayağa kalkıp biraz sendeleyerek pencereye gitti. Karşıdaki binanın yeni boyanmış, kızıl kahve renkli cephesini gördü; ama İsviçre'yle karşılaştırıldığında fazlasıyla uzun bir sıra oluşturan, yan yana inşa edilmiş diğer binaların neredeyse hepsi, egzoz dumanı yüzünden simsiyah olmuştu. Pencerelerin üzerinde bir kemer oluşturan kiremitler zar zor fark ediliyordu. Bazı binalarda pencere yoktu, mağara ağızlarını andıran kapkara girişleri, televizyonlardaki bombalanmış şehir görüntülerini hatırlatıyordu. Antenler çatılarda eğri büğrü ya da kırık duruyor ve müzelere özgü bir zamandışılığın içinde, bir zamanlar yayın sinyali aldıklarını anımsatıyorlardı. Binalardan koyu renkli devasa solucanlara benzeyen kablolar çıkıyor, yarısından kesilmiş bu kablolar, metrelerce aşağı sarkıyor ve rüzgârda sallanıyordu. Yukarıdan bakıldığında uçurum gibi bir görüntü oluşturan binaların dibinde tramvaylar mütemadiyen zillerini çalıyor, trafikte durmuş olmalarına rağmen otomobiller ve kamyonların motorları çalışmaya devam ediyor, biraz ilerleyince, son bir yaşam

belirtisi göstermek ister gibi, "pof" diye siyah bir duman çıkarıyorlardı. Ama bunların hiçbiri Heike'yi anımsatmıyordu. İnsanın aradığı oradan çoktan ayrılmışsa, işte böyle bir his veriyordu şehir

3

Sokağın sonundaki tünel, o siyah leke, Heike'nin uzaktan akrabasının söz ettiği köprü olmalıydı. Dar ve sakin sokakta ilerleyen Bay Blanc'ın köprünün altından geçmesi gerekiyordu, ne var ki oradaki köprü değil, gördüğü kadarıyla bir tüneldi. Heike'nin uzaktan akrabası niçin ona doğru bilgi vermemişti? Kaybolabilirdi bu sokaklarda!

Bay Blanc öfkelenmişti. Az önce kendini birden güçsüz hissetmişti, güçsüz ve aciz, ve aciz düştüğü için de şimdi terliyor ve sinirleniyordu. Şehrin ortasına salıverilmiş yaralı bir havyan gibi telaşla koşturuyor, sokaklardan hızla geçiyordu, karşısına biri çıksa devirip geçerdi. O kadar öfkeliydi ki! Şimdi bir de yolunu kaybederse, oracıkta kaldırıma oturup ağlardı. Niçin aramak zorunda kalıyordu? Kadın niçin tünel dememişti? Tamam peki, belki de bakış açısıyla ilgiliydi bir şeydi: Bay Blanc için, yani şu sakin sokakta yürüyen bir yaya için bir tünel, trendeki insanlar içinse bir köprüydü bu. Ama Bay Blanc'ın umurunda değildi, o karşısında bir tünel, karanlık bir delik görüyordu. Üzerinden hızla geçen trenlerin ağırlığını taşıyabilmesi için, bir insan boyunun yarısı büyüklüğünde yekpare taşlardan yapılmış bir tünel. Kadın niçin ona tünelden geçmesi gerektiğini söylememiş, bir köprüden söz etmişti? Köprü, Bay Blanc'ın kafasını karıştırmaktan başka bir işe yaramamıştı! İsviçre'de olsa bunu kanıtlayabilmek için hemen telefona sarılır, belediyeyi arayıp sorardı: "Gördünüz mü, bir tünel bu!" Ama burada, Polonya'da belediyeyi arayamazdı, ilgili resmi makamı aramayı ise aklından bile geçirmezdi, üzerinde *DİALOG* yazan telefon kulübelerinin nasıl kullanıldığını bile anlayamazdı herhalde, tabii kulübeler kullanılabilir haldeyse. Bozuk olduklarına hiç şüphe yoktu zaten. Büyük bir ihtimalle ya telefonların ahizesi koparılmıştı ya da cihazlar günün birinde kendiliğinden bozulmuş, çalışmamaya başlamıştı. Hiç ihtimal vermese de çalışan bir telefon kulübesi bulsa bile, sormak istediğini kesinlikle

soramazdı ve belediyede kimse Almanca konuşmadığı için, bunun bir tünel olduğunu onayladıklarını da anlamazdı.

Polonyalı otobüs üreticisinin çalışanlarının mükemmel bir Almanca konuşmasına, Heike'nin uzaktan akrabası ise çat pat Almanca konuşmakla birlikte büyük bir çaba sarf etmiş olmasına rağmen Bay Blanc, Polonya'da neredeyse yirmi dört saat geçirdikten sonra, belediyede de, otelde de kimsenin Almanca konuşmayacağını, konuşsa bile bunun sadece bir rastlantı olacağını biliyordu. Bozuk duşakabin konusunda anlaşmak da epey zor olmuştu. Başka çare kalmayınca Bay Blanc, oteldeki görevli kadına, duşu açınca suyun nasıl dışarı aktığını banyoda göstermek zorunda kalmış, bunun üzerine kadın ona başka bir oda vermemiş, duşu söktürüp yerine yenisini taktırtmamış, aksine sanki sorun ortadan kalkacakmış gibi, gider borusuna tıkanmayı önleyen bir madde dökmüştü. Bu olayın ardından Bay Blanc, Polonya gibi ülkelerde niçin hiçbir şeyin doğru işlemediğini anlamıştı: sorunlar ele alınmıyor, sadece örtbas ediliyordu. Oysa Bay Blanc, duşun önünde biriken suyu silme ve suyun bir hasar vermesini önlemek için resepsiyona durumu önceden bildirme zahmetine girmişti. Su hasarlarının otel için hiç önemli olmadığını bilseydi, herhangi bir hasardan onu sorumlu tutabilirler diye kafa yormak zorunda kalmazdı. Ama Bay Blanc, kendisine ait olmayan şeyler konusunda büyük bir endişe duyduğu ve çeşitli suçlarla itham edilebileceğini düşündüğü için, duştan çıktığında yerde biriken suyu görünce hemen huzursuz olmuştu; sonuçta bir İsviçreli olarak bu ülkede kolay lokmaydı. Üstelik perde de yerde duruyordu. Verdiği hasarlar artarsa, dikkatsiz davranmakla hatta belki de vandallıkla suçlanabilir, binaya zarar veren su baskınından sorumlu olmadığını açıklaması inandırıcı olmazdı. Eğer bu ülkede öyle ya da böyle zaten hiçbir şeyin doğru düzgün işlemediğini ve bir şey bozulduğunda kimsenin umursamadığını bilseydi, henüz kimse onu yargılamadığı halde kendini suçlu hissetmezdi.

Peki ama niçin, kendini bu kadar sık suçlu hissediyordu? Niçin hayatı kaygısızca yaşayan, neyi yanlış yapabileceklerini ya da mesela suçlarının araştırıldığı uzun bir mahkeme süreci gibi hayatlarını mahvedebilecek şeyleri sürekli düşünüp durmayan insanlar da vardı?

Bay Blanc kaygılar içinde kıvranıp dururken, özenli davranıp saygıda kusur etmezken, nasıl oluyordu da böyle kaygısız insanlar olabiliyordu? İsviçre'de insanlar düşünceli ve saygılı davranırdı; İsviçre'de insanlar dikkatli ve özenliydi, her işte ve insanlarla ilişkilerinde sorumluluk bilinciyle hareket ederlerdi. Yabancı ülkelerdeki insanlar ise farklıydı, yaptıklarının sonuçlarını düşünmeden yaşıyorlardı. Yüzlerinden gülümseme hiç eksik olmuyordu, hep söylenenin aksine, İsviçrelilerden daha mutlu da değildiler ama kaygı duymuyorlardı. Ne var ki hayat sadece sevinçten ve kaygısızlıktan ibaret değildi, bugünden sonrasını da düşünmek gerekiyordu. Özenli ve dikkatli davranmadıklarından, sorumluluk bilinciyle hareket etmediklerinden ve ileriyi görmediklerinden, yaşam kaliteleri İsviçrelilerinkinden daha kötüydü ve bunun suçlusu da kendileriydi. Madem öyle, gidip zehirli atıkların karıştığı nehirlere ve göllere girsinlerdi o zaman, kötü okullarda okusunlar, tüm yaşamları boyunca işsiz kalsınlar, sonra eski ve emniyetsiz arabalara binsinlerdi. Eğer onun bildirdiği hasarı ciddiye almıyorlarsa, bu hasarın üstesinden nasıl geleceklerini de onlar düşünsündü.

Varsın yaşasınlardı o zaman bu karmaşanın içinde! Bay Blanc, zaman zaman kaygılara kapılıyor olsa da yüksek bir yaşam kalitesini tercih ediyordu.

Neredeyse koşar adımlarla giderken, onlardan biri değilim ben, diye düşündü. Tüm gözeneklerinden ter fışkırıyordu. Kaygılanması hiç şaşırtıcı değildi, sonuçta kaybedecek bir şeyi vardı. Aslında bir yasağı çiğneyip ağır bir bedel ödemektense, bu kadar kaygılanması ve korkması daha iyiydi; çünkü kaygı ve korku duyduğu sürece daha dikkatli hareket ediyordu. İnsanlar istediği kadar çelme takmaya çalışabilirdi, Bay Blanc altmış beş yıldır tetikteydi ve kimse onun ayağını çelmeyi başaramamıştı.

Gider borusuna tıkanmayı önleyen bir madde dökmenin, geçici bir çözümden başka bir şey olmadığı belliydi. Tekrar duş aldığında yine su sızacağı kesindi. Duşta çok kısa bir süre de kalsa, su hemen dışarı sızmaya başlayacak, bu da er ya da geç binada bir hasara sebep olacaktı. Duşta ne kadar kısa süre kalırsa kalsın, ne kadar dikkat ederse etsin, günün birinde binada mutlaka bir hasar meydana gelecekti.

Bay Blanc'ın öfkesi birdenbire hüzne dönüştü. Aklına Heike geldi, oysa onu düşünmeyi kendine yasaklamıştı; çünkü böyle bir durumda buna yüreği dayanamıyordu ve göğsünden bir hıçkırık koptu.

Aslında tek istediği, içinde her şeyin çalıştığı, düzgün bir odaydı, böylece kendini tekrar daha iyi hissetmeye başlayınca, huzur içinde Heike'yi düşünebilecekti. Bunun için de her şeyi yapmaya hazırdı. Her şeye büyük bir kaygıyla yaklaşıyor ve her türlü hasarı hemen bildiriyordu. Bildirdiği hasarların ciddiye alınmamasına güveniyor, kendini çaresiz hissediyordu; sonuçta su yine yere akacaktı. Bay Blanc kendini koruyamıyor, bu saldırılar karşısında eli kolu bağlı kalıyordu.

Hasarı bildirdikten sonraki sabah –iyi uyumuştu, ama bunu yapabildiği son geceydi belki de–, sıkıntıların arkası kesilmemişti: Tam diş fırçası ağzında, dudaklarının etrafında da diş macunundan bir bıyık oluşmuş halde banyoda dururken, akan su gözlerinin önünde yavaş yavaş azalmaya başlamıştı. Önce alt katta birinin duş aldığını düşünmüştü. İtalya, İspanya gibi güney ülkelerinde bu yüzden üst katlarda suyun azaldığını, ulaştırma hizmetlerinde çalışan iş arkadaşlarından ve televizyondaki belgesel programlarından biliyordu. İtalya ya da İspanya gibi ülkelerde alışılagelmiş bir şey, Polonya'da da mümkün olabilirdi pekâlâ. Ama sonra, çenesi hâlâ diş macununa bulanmışken su giderek daha da incelmiş, sonunda da tamamen kesilmişti. Duştan da su gelmiyordu. Bay Blanc bir kez daha, biri hiç sebep yokken ona zarar vermek istiyor, hiç sebep yokken onun elinden bir şey alıyor ve ona eziyet etmek istiyor gibi hissetmişti kendini. Suya ihtiyacı vardı, tıpkı nefes almak için havaya ihtiyacı olması gibi! Su tamamen kesilmişti, bir su baskınının binaya zarar vermesinden korkmaya şimdilik gerek kalmamıştı. O öfkeyle içinden esip gürlemek, deprem olmuş gibi bütün oteli yıkıp yerle bir etmek gelmişti. Akşam su baskını, sabah su kesintisi. Mümkün müydü böyle bir şey? Katlanmak zorunda mıydı buna? Niçin mahvetmek istiyorlardı onu?

Şansına Bay Blanc'ın bir buçuk litrelik içme suyu vardı da diş macununun köpüklerini temizleyebilmişti. Tuvalet kâğıdıyla şöyle bir silmek zorunda kaldığı bir yüzle resepsiyona inmeye cesaret edeme-

miş, telefonun nasıl çalıştığını da çözememişti. Şişedeki su sayesinde yüzünü yıkayıp resepsiyona inmişti ve önceki akşam Almanca konuşan birini bulamamış olmamasına rağmen, bu defa resepsiyonda çok iyi Almanca konuşan bir kadın vardı. Kadının açıklamasına göre, borulardaki arıza nedeniyle şehrin yarısında su kesikti ve ilerleyen günlerde de kesintinin devam etmesi bekleniyordu. Kadın bunu son derece sıradan, sanki her ay pek çok kez yaşanan bir şey gibi söylemişti. İlerleyen günlerde günlerce sürecek bir kesinti! Polonya acaba ikinci dünya ülkesi mi diye kendi kendine sorduğu için vicdan azabı duymuştu bir de!

Odasına dönerken, bu ülkedeki toplu beceriksizliğin karşısında çaresiz olduğunun farkına vardı. Hiç olmayacak bir şeydi bu, inanılacak gibi değildi ama Bay Blanc çaresizdi. Buz kesmiş elleriyle kapıyı açıp odaya geçti. Yatağa oturdu ve kendine, esnek davranması, bu ülkenin özelliklerine saygı göstermesi gerektiğini telkin etti.

Biraz uzanıp dinlendi. Yatakta yatarken, dakikalar akıp giderken kendini iyi hissediyordu; yatakta yattığı sürece, hiçbir şeyin eksikliğini hissetmiyordu. Su olmadan hayatın nasıl sürdürülebileceğini düşündü merakla. Suya ihtiyacı yoktu! Su kesintisi de elektrik kesintisi gibi bir his veriyordu aslında. İnsan önce kızıyor ama mumları yaktıktan sonra rahatlayıp düşüncelere dalabiliyor, ampullerin aydınlık ışığına oranla daha mutlu oluyordu.

Böylece Bay Blanc bu mahrumiyet koşullarına uyum sağlamış, onlarla uzlaşmıştı. Ama Polonyalı otobüs üreticisinin çalışanlarıyla tesisi gezmek, ardından da birlikte bir şeyler atıştırıp iyi iş ilişkilerinin devamına bir iki kadeh kaldırmak üzere tam otelden çıkmak üzereyken, musluğun tekrar çalıştığını fark etti, üstelik ne içinde sıkışan hava dışarı patlamıştı ne de su paslı akıyordu; bu durum Bay Blanc'ı adeta hayal kırıklığına uğrattı, durumu daha yeni kabullenmişti sonuçta. Ama rahatlamak için kesinlikle daha çok erkendi, ne de olsa resepsiyondaki kadın, ilerleyen günlerde su kesintisi olabileceğini açıkça söylemişti. Kısa bir süre sonra su tekrar kesilecekti muhakkak.

Bu gidiş gelişler insanı sinir edebilirdi! Su şimdi akıyor muydu, akmıyor muydu? Hiç kuşku yoktu ki bu ülkede insan hiçbir zaman niyet ettiğini değil, o sırada çalışan şeylerle ne yapılabiliyorsa ancak

onu yapabiliyordu. Bir şey çalışıyorsa, kullanılıyordu; çalışmıyorsa, er ya da geç sinir krizi geçirip akıl hastanesine kapatılmak istemiyorsanız, o şeyi unutmanız sizin için daha iyiydi. "İsviçre'ye bakın ve aynen öyle yapın, o zaman sizin de hayatınızda her şey tıkır tıkır işler!" diye haykırmak geliyordu içinden. Ama durum çok umutsuzdu. Polonya gibi koca bir ülkeyi değiştiremez, insanları İsviçre'nin sistemine ve İsviçre'ye özgü kusursuzluğa ikna edemezdi. Bu karmaşayı öylece bırakıp kendini ikinci kez sakinleştirmiş ve koşulları görmezden gelmeye başlamıştı. Günün birinde buna alışacaktı, bu koşulları basitçe görmezden gelmek ve hiç umurunda değilmiş gibi yapmak zorundaydı!

Bay Blanc, aslında bir tünel olan köprüye yaklaşırken kendisi için bu konunun hallolduğunu fark etti, Polonya'daki koşulları kabullenmiş ve sakinleşmişti; Polonyalılar ne istiyorlarsa yapsınlardı, o kafasını başka tarafa çevirecek, gözlerini kapatacak ve bunlar onu hiç ilgilendirmiyormuş gibi yapacaktı. Yaşadığı öfke patlamasının ardından, Bay Blanc için mesele çözülmüştü, unutmuştu bunları; ne yazık ki aynısı Polonya için geçerli değildi. Polonyalı otobüs üreticisine gelir gelmez bu ülke ona, bir şeyler yapabildiğini, üstelik Almanya ve İsviçre kadar çok şey yapabildiğini, bunları da iyi yapabildiğini kanıtlama çabasına girişmişti: anlatıyorlar, gösteriyorlar, sunumlar yapıyorlardı; hem de mükemmel bir Almancayla! Bay Blanc İngilizce konuşmak zorunda olmadığı için başta rahatlamıştı elbette, tek bir cümle bile kuramazdı muhtemelen. Ne var ki Polonyalı firma çalışanlarının Almancasının kendi Almancasından daha iyi olması, onun için yeni bir darbe olmuş, ona çok ağır gelmişti. Birdenbire okul zamanlarına dönmüş, kendisinden iki üç yaş büyük oğlanlarla aynı grupta olmanın tedirginliğini yine hissetmişti: Onunla dalga geçer, alay eder ve anlamadığı şakalar yaparlardı. Bu firmada Almanca konuşulması bile, pek güzel anılara sahip olmadığı okul zamanlarına geri götürmeye yetmişti onu ve kendini tekrar o zamanlardaki gibi hissedince, kendine olan güvenini de kaybetmişti.

Hayatı boyunca her gün radyoda ve televizyonda Almanca dinlediği, işinde ve gündelik hayatında Almanca yazdığı halde, üniversite eğitimi bittikten ve Heike'yi terk ettikten sonra pek Almanca

konuşmamıştı. Küçük bir çocukken bile okulda Almanca konuşmaktan nefret ederdi, niçin İsviçre Almancası konuşulmuyordu ki? Şimdi artık yaşlı bir adam olarak tamamen hatasız bir Almancayla yazabiliyordu; ama birkaç saat önce gördüğü gibi konuşurken elli yıl önce olduğu kadar beceriksizleşiyordu. Yanıt verirken fazla acele ettiğinde ya da uzun bir yanıt vermesi gerektiğinde, söyleyeceklerini düşünmeyi bitirmeden yanıt verdiğinde, Almanca kelimelerin arasına sürekli İsviçre Almancasından kelimeler karışıyor, bu yüzden söylediklerini kimse anlamıyordu, kekelemeye başladığı bile oluyordu. Otobüs firmasının Polonyalı çalışanları, Almanya'ya otobüs göndermeye ve Almanlarla görüşmeler yapmaya alışık olduklarından, gerçekten de ondan daha iyi Almanca konuşuyorlardı. Bay Blanc, bu zayıf tarafını göstermemişti tabii, sonuçta onlar Bay Blanc'tan bir şey istiyorlardı, Bay Blanc onlardan değil. Bay Blanc, onların belediye otobüsü satmak istedikleri şehir ulaştırma hizmetlerinin bir çalışanıydı ne de olsa ve İsviçre'de Almanca değil İsviçre Almancası konuşulduğunu, kendisinin de Almanca konuşmaya alışık olmadığını açıklamıştı özür dileyerek. Daha sonra bunu düşününce, hatanın onlarda olduğunu fark etti. Sonuçta müşteri olan oydu. Sonradan daha iyi anlıyordu insan: Aslında özür dilemesi değil, bağırıp çağırması gerekirdi! Müşteriler aşağılanamaz, küçük düşürülemezdi. Polonyalı otobüs üreticisi firma, niçin bir çevirmen ayarlamamış ya da çalışanlarından birine hemen biraz İsviçre Almancası öğretmemişti? İsviçre Almancasını asla onun kadar iyi konuşamazlardı; İsviçre Almancası konuşulsaydı, böyle mahcup olmazdı. Mahcup olmaz, kendine güvenini kaybetmez ve okul zamanlarındaki gibi kekelemeye başlamazdı.

En azından kimse tek kelime Lehçe konuşmamıştı. Polonyalılar bu kadar iyi Almanca konuşmasaydı daha da iyi olurdu tabii. O zaman bu kadar kötü Almanca konuştuğu için mahcup olmaz, diğerleri Lehçe konuştuğu için sohbetlere dahil olması gerekmez, rahat rahat yemeğini yiyebilirdi.

Yemek de çok şaşırtmıştı Bay Blanc'ı. Kadehler tokuşturulmuş, *smacznego!* [Afiyet olsun, -çn.] denmişti törensel bir havayla –Bay Blanc'tan esirgemek istemedikleri Lehçe bir kelimeydi bu– ardından

da yemeye koyulmuşlardı. Bay Blanc, Polonya'da yemeklerin tatsız tuzsuz olacağı düşüncesiyle önceki akşam pizza yemişti; çünkü pizzada yanılma payının daha az olacağını düşünmüş ama fiyatının ucuz olması onu şüpheye düşürmüştü. Ne var ki birkaç dakika süren tedirgin bir bekleyişin ardından, neredeyse masa büyüklüğündeki ahşap bir döner tepside servis edilen pizzanın devasa boyutlarda olmasının yanı sıra, en az İsviçre'deki pizzalar kadar da lezzetli olduğu ortaya çıkmıştı. Polonyalı otobüs üreticisi firmaya gittiğinde ise Polonyalıların et sevmesinin yanı sıra –Bay Blanc'ın hoşuna gitmişti bu–, hayvanları doğru besleyip doğru kesebildiklerini, doğru depolayıp doğru kızartabildiklerini de fark etmişti. Sebzeler bile iyiydi, ne fazla yumuşak ne fazla sertti. Polonya'da sosyalist dönemde yaşanan mali sıkıntılardan dolayı kalkınma adımları atılamadığını, bu nedenle kimyasal işlemlerin hiç devreye girmediğini ve bugün organik olarak tanımlaması gerekmeyen organik sebzeler yetiştirildiğini söylemişlerdi.

Bay Blanc'ın kaç kap olduğunu bile sayamadığı yemekten sonra, neşeyle kadehler tokuşturulmuş ve bu defalarca tekrar etmişti. Bay Blanc, küçük kalın kadehlerin içinde ne olduğunu sormaya cesaret edememişti (büyük gövdeli kadehlerde şarap vardı); çünkü yine kekeleyip kekelemeyeceğini bilmiyordu, belki de votka içiyorlardı. Polonyalılar onun kekelemesi üzerine kafa yormazlardı gerçi, içip eğlenmişlerdi, dediklerine göre, Polonya'da nasıl yenilip içildiğini ona göstermek istemişlerdi; onun hakkında biraz daha fazla bilgi edinebilmek için tekrar tekrar onunla konuşmaya çalışmışlardı ve Bay Blanc, gittikçe kendini daha küçük, daha güçsüz hissetmişti. Vakit hayli geç olunca, artık yavaş yavaş gitmesi gerektiğini söylemişti, insanlar da ona hayretle ve hayal kırıklığıyla bakmışlardı. Taksi çağırıldıktan sonra afallamış bir halde taksiye binmiş ve şehir merkezine dönerken hiç konuşmamıştı.

Mercedes marka lüks bir araç olan takside huzur bulabilmişti nihayet. Sırada Heike'nin uzaktan akrabasına yapacağı ziyaret vardı ve bu ziyaretten önce daha da huzursuz olmamak için organik sebzeleri düşündü. Gereksiz kalkınma adımları atmamak, ilerleme sağlamak için fena bir strateji değildi aslında. O anda fark etti, Saurer marka

belediye otobüsleri Romanyalılara satılmamalı, elden çıkarılmamalıydı. On on beş sene beklenmeli, bu eski otobüsleri kullanmaya devam etmeliydi; ilerde tekrar bir İsviçreli belediye otobüsü üreticisi ortaya çıktığında, otobüsler bu firmadan alınabilirdi. Aslında gerilemeye neden olan bir kalkınma hamlesi yapılmamış olurdu böylece. Döndüğünde bu konuda belediye ulaştırma hizmetlerindeki amiriyle görüşmesi uygun olurdu belki de; amiri de kalkınma hamlesi yapmama stratejisi hakkında belediye meclisine bilgi verebilirdi. Ama onu yine ciddiye almayacakları kesindi.

Tünele girerken Bay Blanc'ın aklına, Krakov'un yarısında hayatın durmasına yol açan su kesintisi geldi. Su kesintisi restoranları da etkilemişti. Yedek su bulunduranlar ya da şişe suyu alanlar yemek pişirebiliyordu. Sifonlar da çalışmıyordu artık. Küçük düşürücü değil miydi bu durum? Bir şehirde susuz yaşamak yoksul düşmek, başını sokacak bir yeri olmadan, hırpani kıyafetlerle sokakta kalmaktan farksızdı. Üstelik su tekrar gelse ve Bay Blanc duş alabilse bile, su yine dışarı akacak ve bu da binanın zarar görmesine neden olacaktı. Polonya'da bu sorunlardan kurtulmak mümkün değildi, çözümü yoktu bunların.

Bay Blanc aniden nerdeyse üşüyor olmasına rağmen ne kadar çok terlediğini ve alnından damlayan terleri fark etti, bütün yükü ayaklarına binen hantal bedeni o kadar ağırdı ki; kendini bayılacakmış gibi hissetmesine neden oluyordu. Ne su kesintisini ortadan kaldırabilecek, ne de binanın hasar görmesini önleyebilecekti.

Bay Blanc, Heike'nin uzaktan akrabasının oturduğu apartmanı mümkün olduğunca çabuk geride bırakmak ve Heike ile bir an önce yalnız kalabilmek için yıllardır hiç olmadığı kadar hızlı yürüyordu. Heike'nin yanında olsa, binanın hasar görüp görmediği, hele hele su kesintisi hiç umurunda olmazdı. İsviçrelilerin de endişeleriyle birlikte cehenneme kadar yolu vardı o zaman; yabancılar da madem öyle mutlu oluyorlardı, istediklerini yapabilirlerdi. Ama mezarlığa, Heike'ye gitmesi lazımdı, Heike'ye... hem de bir an önce!

Köprünün altından yürüyüp tünelden geçti, tünelin ucunda bir viraj vardı, bunun tehlikeli bir viraj olduğu hemen anlaşılıyordu; çünkü bir aracın gelip gelmediği görülmüyordu, araçtakiler de tünel-

de birinin olup olmadığını göremeyecekti. Bu nedenle tünelin iyice yanaştığı duvarını takip ederken, sanki bir şey hatırlaması gerekiyormuş gibi birden adımlarını yavaşlattı ve Heike'nin uzaktan akrabasının az önce ayrıldığı evini yeniden düşündü. Sosyalist dönemden kalma apartmanın önünde dururken tüyleri ürpermiş, yine aklına mağaralar gelmiş ve böyle bir harabeye girmeye hazır olup olmadığından emin olmamıştı. İsviçre'de de bir örnek, sıkıcı apartmanlar vardı ama oradakiler bakımlıydı. Bina cepheleri, açık, hoş bir renkle olmasa bile yeni boyanmışlardı, en azından oldukça iyi durumdaydılar, en tepelerinde birkaç leke ya da akan suyun bıraktığı koyu renkli çizgiler olurdu belki. Oysa bu apartman simsiyahtı. Heike'nin uzaktan akrabasının en üst katta oturduğunu biliyordu ve apartman beş katlı olmasına rağmen asansör yoktu. Küçük çocukları olanlar ya da Vreni gibi uyluk kemiği kırıldığından beri rahat yürüyemeyen, yaşlı insanlar için bu merdiveni çıkmak imkânsızdı. Bay Blanc için bile, o koca göbekle bu kadar kiloyu yukarıya, beşinci kata taşımak yüksek efor gerektiren bir spordan farksızdı. Bu ülkenin yaşlılara, çocuklu kadın ve erkeklere hiç mi saygısı yoktu?

Köprüyü ardında bırakan Bay Blanc, bir bıkkınlık, ağır bir bitkinlik yüzünden birden caddenin ortasında kalıp o tehlikeli virajı dönerken, apartmanın dördüncü katında durup mendiliyle alnındaki terleri sildiğini anımsadı. Bir kat üstteki dairenin kapısı önceden açılmıştı: Kadın, adam ve köpek Bay Blanc'ı bekliyordu. Bay Blanc yukarıya çıkar çıkmaz kadın elinden tutup misafirperver bir tavırla onu içeri almış, oturma odasına davet etmiş, küçük, rahat bir kanepeye oturtup kahve ikram etmişti. Kek yaptığını söylemişti. Dairenin içi daha iyi görünüyordu. Gerçi oda küçüktü, halının bir kısmını da köpek kemirmişti ama sehpanın etrafında rahat kanepe ve koltuklar duruyordu. Alçak bir konsolun üzerine devasa bir televizyon yerleştirilmişti. Köpek üzerinde kendisi için serilmiş bir örtü bulunan kanepeye atlayıp halinden memnun bir halde kıvrılmış, karşıda, sehpanın diğer tarafında oturan yeni misafire sevimli bir ifadeyle bakmaya başlamıştı.

"Yoksa bira ya da bir bardak şarap mı isterdiniz?" diye sormuştu adam, sanki misafire ne ikram edeceklerini önceden mutfakta konuşmuşlar gibi.

Ardından kadın da kapıda belirmişti.

"Polonya'da kadınların şuruplu bira içtiklerini biliyor musunuz? İsterseniz siz de deneyebilirsiniz. Küçük bir kadeh ister misiniz?"

Bay Blanc tercihini değiştirmemiş, kahve istemişti. Yeterince içki içmişti zaten ve böyle bir durumda başka maceralara atılmak istemiyordu, ayrıca aklı hâlâ apartmanın dışarıdan görüntüsü ile dairenin içinin görüntüsü arasındaki farktaydı. Bu durum aklını karıştırmıştı. Geçerken görebildiği kadarıyla mutfakta buzdolabı, fırın ve farklı yerlerde duran dolaplar vardı –hazır mutfak daha güzel, kullanım açısından da daha kolay olurdu–, ama daire temizdi. Bu konuda söylenebilecek hiçbir şey yoktu. İkram ettikleri kek lezzetliydi, köpek de yiyecek dilenmiyordu. Ama birden örtünün üzerinden kalkıp gerinmişti, uzun bir boynu olan, dikkat çekecek kadar zayıf bir köpekti ve bu haliyle küçük bir ata benziyordu, sonra meraklı ama ürkek bir tavırla misafire yaklaşmış, başta tereddüt ettikten sonra sıçrayıp yanına serilmişti. Bay Blanc da köpeği okşamaya başlamış, köpek burnunu onun bacağına koyup gözlerini kapamıştı. Kısa bir süre geçtikten sonra Bay Blanc'a akşam yemeğine kalmayı ister mi diye sormuşlardı, o da teşekkür ederek geri çevirmişti.

Adımlarını daha da yavaşlatan Bay Blanc, kıyafetleri terden sırılsıklam olduğu için çok üşüyor, gittikçe güçsüz düştüğünü hissediyordu; zihninde yeni bir tırabzan oluşturup bu tırabzana tutunarak herhangi bir araba tarafından ezilmeden tüneli ardında bırakıp elinde sıkıca tuttuğu, sarı çiçekli küçük bir saksıyla mezarlık yolunda ilerlerken, burada temizlik gerektiği kadar yapılıyor, ama İsviçre'deki kadar pırıl pırıl olmuyor, diye geçirdi aklından. Hiçbir yerde toz görmemişti, ama çiçeklerin yapraklarında toz olup olmadığını da kontrol etmemişti. Zihnindeki tırabzana daha da sıkı tutunurken, daha sonra bu konuda karar verebilmek için, bitkilerin o geniş, koyu yeşil renkli yapraklarında toz olup olmadığını kontrol etmeliydim, diye düşündü. Her halükârda sehpanın üzeri ne yapış yapıştı ne de kırıntılarla doluydu. Ev temiz olmakla birlikte steril görünmüyordu. Aslında hemen yıkılması gereken o simsiyah apartmandaki bir daire, nasıl mükemmel denebilecek kadar temiz olabiliyordu? Bay Blanc artık iyice emin olmuştu: Vreni çok fazla temizlik yapıyordu. Temiz-

lenecek hiçbir şey olmadığı halde, haftada üç kez bütün evi temizliyordu. Parke zeminin eskimesinin nedeni muhtemelen terlikler değil, bu kadar çok temizlik yapılmasıydı. Bay Blanc kendini tutamayıp gülecek gibi oldu. Kesik kesik soluyordu. Vreni'nin bu temizlik takıntısı katlanılacak gibi değildi; çünkü hep Bay Blanc gazete okurken ya da televizyon seyrederken temizlik yapıyordu. Bay Blanc da eskiden, yalnız yaşadığı zamanlarda hep temizlik yapardı ama bundan her zaman nefret etmişti; temizliği sadece ev temiz olması gerektiği için yapıyordu. Vreni'nin aksine, temizlik yaparken kimseyi rahatsız da etmemişti; eğer yalnızsanız, temizlik yaparak kimseyi rahatsız edemezdiniz zaten. Ama siz gazete okumak isterken birinin elektrik süpürgesiyle odaya girmesi hakikaten dayanılmaz bir şeydi.

Heike'nin uzaktan akrabasına evi ne kadar zamanda bir temizlediğini sorsaydı keşke; çünkü çok sık temizlik yaparak geçen onca yılın ardından, Vreni ve Bay Blanc, bir dairenin ya da müstakil bir evin ne kadar zamanda bir temizlenmesi gerektiğine dair sezgilerini kaybetmişti. Bay Blanc Polonya'daki evini o kadar sık temizlemeyecekti. Vreni haftada üç kez temizlik yapabilmek için ısrar ediyor, Bay Blanc ise kafasını dinlemek istediği, Vreni her zaman tam da o eve olduğu zaman temizlik yapmaya kalkıştığı için, temizlik yapılmasına genel olarak karşı çıkıyordu. Bay Blanc'a kalsa Vreni temizlik yapmaktan tamamen vazgeçebilirdi, tabii zamanla bir felaket olurdu bu. Bay Blanc da evin çok kirli ve düzensiz olmaması gerektiği konusunda hemfikirdi ama haftada üç kez temizlik yapmak, Vreni'nin uyluk kemiği kırıldığı için artık ayakta pek rahat duramadığı da düşünülürse, sağlıklı bir insanın aklının alamayacağı, gereksiz bir yükten başka bir şey değildi.

Heike'nin uzaktan akrabasıyla ailesinin evi pek rahat olmamasına rağmen, Bay Blanc onların hiç değilse sağlıklı düşünme yetisine sahip olduklarından emindi, en azından temizlik konusunda öyleydiler. Cadde boyunca yürürken, onlara evlerini ne sıklıkta temizlediklerini sormamakla hata ettiğini düşündü Bay Blanc, ustalıkla lafı bu soruya getirebilir, burada bir daire aradığını ve Polonyalılara uyum sağlamak istediğini söyleyebilirdi. İsviçre'de odaların steril olacak kadar sık temizlendiğini, neyse ki burada öyle görünme-

diğini söyleyebilirdi. Sonra da Polonya'da evlerin ne kadar zamanda bir temizlendiğini, burada bu işlerin genelde nasıl yapıldığını, ne tavsiye ettiğini sorabilirdi. Bu sorular Bay Blanc'a kesinlikle tuhaf gelmiyordu. Hayır, tuhaf değildi bunlar, her şey mümkündü .sadece Heike'yi tekrar görmek mümkün değildi.

Bay Blanc, bunları sormaya cesaret edememişti. Bunun yerine kek yemiş, kahve içmiş, tüyleri yumuşacık köpeğin uzun boynunu okşamış ve Polonyalı otobüs üreticisinin çalışanları kadar iyi Almanca bilmemekle birlikte bu konuda büyük çaba gösteren Heike'nin uzaktan akrabasıyla konuşmuştu. Kadın eskiden Heike ile mektup ya da telefon yoluyla sık sık iletişim kurmuş, bunu da hep Lehçe yapmıştı. Söylediğine göre, Heike'nin Lehçesi kusursuzdu, onun en sevdiği dildi Lehçe. Heike ile akrabası birbirlerine mektup yazmak yerine daha çok telefonla konuşmuşlardı. Birbirlerini neredeyse hiç görmemişlerdi.

Mezarlığın kapısını iterek açtıktan sonra mezarlara doğru ilerleyen Bay Blanc, Heike'nin uzaktan akrabasını aslında özellikle tek bir şey için, Heike'nin Bay Blanc'a bıraktığı miras için ziyaret etmişti, Heike'in akrabası da farkındaydı bunun, ne var ki Bay Blanc mirasın ne olduğunu bilmiyordu; çünkü Heike'nin isteği üzerine kadın ilk mektubunda bunun sadece küçük bir miras olduğunu ve Bay Blanc'ın bizzat alması gerektiğini söylemişti. Kadının niyeti Bay Blanc'a işkence çektirmek değildi tabii: Bugüne kadar hayatta neler yaptıklarını, nereden nereye geldiklerini paylaştıkları, Bay Blanc'ın Heike ile Cambridge'te birlikte geçirdikleri dönemi, Heike'nin akrabasının ise Heike'nin hayatını anlattığı, makul bir süreyi aşmayan bir sohbetin ardından, kadın kalkıp başka bir odaya gitmiş ve Bay Blanc'ı bir kısmı kemirilmiş bir halının olduğu bu temiz odada köpekle yalnız bırakmıştı. Temiz, aynı zamanda da İsviçre koşullarına kıyasla dağınık olan ama dağınıklığının nedeni de tam anlaşılamayan (buzdolabı ve fırının farklı yerlerde ayrı ayrı durması yüzündendi belki) bu evin bir odasında yalnız bırakmıştı; sosyalist dönemden kalma, cephesi simsiyah apartmanın bir odasında, Heike hayatta olsa hemen şimdi onunla birlikte oturmak isteyeceğini fark ettiği bu odada yapayalnız bırakmıştı, sonra da, elindeki küçük kutunun düşmesinden ya da kay-

bolmasından korkuyormuş gibi dikkatli adımlarla yavaş yavaş Bay Blanc'ın yanına gelmişti.

Bu düşünceler yüzünden başı dönen Bay Blanc, "Yeter artık, lütfen!" diye geçirdi aklından. Düşünceleri de ona itaat etti. Zihninde çılgın gibi vızıldayıp duran düşüncelerin saldırısı kesildi, sadece onu umutsuzluğa sürükleyen büyük bir üzüntünün ağırlığı ve ağır, yorgun bedeni kaldı geriye.

Bay Blanc, yan yana sıralanmış mezarların arasından geçerken, mezar taşlarındaki isimleri okuyup, doğum ve ölüm tarihlerini incelerken, ağaçları ve sanki orada hâlâ bir şey varmış, yeni bir yaşam doğuyormuş ya da hiç değilse dökülüp humusa dönüşmeye daha zaman varmış gibi hafifçe kıpırdanan yaprakları gözlemlerken artık daha sakin düşünebiliyor, bu arada da Heike'nin Cambridge'teyken ondan habersiz aldığı, ceketinin iç cebindeki alyansı tutuyordu. Alyansın olduğu küçük kutu ceketinin iç cebinde güvendeydi, Bay Blanc kutuyu koymadan önce cebinde delik olup olmadığını kontrol etmişti elbette. Delik yoktu, fermuar da hâlâ sağlamdı.

Heike'nin uzaktan akrabasına yaptığı ziyaretin ardından, hemen mezarlığın yolunu tutmuştu; taksi ya da tramvaya binmek daha mantıklı olacağı halde yürüyerek gitmiş ve turist kaynayan pazar yerini arkasında bıraktığında bile, kaçıyormuş gibi hissetmişti kendini. Mezarlıkta olduğu şu anda, bu mezarların yanından geçerken kaçış yoktu artık. Yolun sonuydu artık burası, bunun farkındaydı. Sorsaydı hemen "Evet" derdi. Heike ona niçin sormamıştı? Birlikte bir yaşam sürdürebilir, mutlu olabilirlerdi, mezarlığın ıssızlığında fark etmişti bunu Bay Blanc. Bu kadar yıl sonra yine de alyansı ona verdiği için, onca yıldır evrende var olmayı sürdüren bu soru yine de yanıtlandığı için Heike'ye müteşekkirdi.

Bay Blanc mezar taşını görünce ürktü. Yeni konulmuş diğer mezar taşlarından hiç farkı yoktu, bu yüzden fark etmeden yanından geçip giderken son anda, henüz hazır olmadığı bir zamanda üzerindeki yazıyı gördü. Aniden acıyla sarsıldı bedeni, yüreği sızladı; dünya başına yıkılmış, ağaçlar, mezar taşları, tepeler, şehir evrene savrulmuş, sonsuza dek yitip gitmişti sanki. Bay Blanc yerdeki bir taşın üzerinde, evrende tek başına, sonsuza dek tek başına kalmış gibiydi. Oysa

Heike'yi bir süre daha arayabileceğini düşünmüştü, sadece birkaç dakika daha.

Bacakları titriyordu. Heike'nin öldüğünü uzun zamandır bilmesine rağmen, şu anda onun mezar taşının karşısında dururken adeta beyninden vurulmuşa dönmüştü. Nedense, belki de Heike'yi kırk yıldır görmediği için eski, aşınmış bir mezar taşıyla karşılaşacağını düşünmüştü. Oysa Heike'nin mezar taşı dümdüz ve pırıl pırıldı, daha yeni seçilmiş ve orayakonmuştu, sanki Heike hâlâ elle tutulabilir, Bay Blanc ona hâlâ elini uzatabilir, ötedünyadan onu tekrar buraya çekip alabilir gibiydi. Ne var ki pürüzsüz bir biçimde yontulmuş bu köşeli taş, Heike ile arasına giren bir duvarın parçası gibi duruyordu. Acaba bir mezarın derinliği ne kadardı? Heike ondan bir metre aşağıda yatıyordu belki. Geceyi beklese, bir kürek bulup mezarı açsa, Heike'yi kurtarsa bile Heike gitmişti, gittiği yerden de dönmeyecekti.

Titremeye karşı koyamıyordu. Kendini yere bıraktı, dizlerinin üzerine çöktü, çiçek saksısını huşu içinde mezarın üstüne koydu. Yüzüğü eline alıp konuşmaya başladı. Heike'nin onu duyabildiğinden emindi; bir yerlerde onu duyuyor olmalıydı. Heike'yi çok net bir biçimde hatırlarsa, Heike yanında oluyor, o zaman Bay Blanc yalnız kalmıyordu. Anıları kuvvetliydi ve ona güç veriyordu. Bir an, bu gücün kendisine yardım edebileceğini, bu güç sayesinde ölüme karşı mücadele edebileceğini ve Heike'yi ölüler diyarından geri getirebileceğini düşündü. Yüksek sesle, bütün gücüyle bağırsa Heike duymaz mıydı onu? Onu duyup gelir miydi ...? Tombul, ihtiyar yanaklarından gözyaşları süzüldü ve bu tuzlu gözyaşlarının arasından çimlerin küçük bir kısmını, çiçekleri ve Heike'nin mezarını gördü: Değiştirilmesi imkânsızdı artık. Mezar taşının durmaya devam ettiğini gördü ve gözlerini kapadı. Her şey olduğu gibi duruyordu, sadece Bay Blanc yavaşça yere yığılacaktı ve seyrek, acınası çimenin üzerine yığıldı, sağır, dilsiz, kör; sol elinde yüzüğü tutarken, sağ elinin parmakları toprağın içine gömüldü, ta derine, olabildiğince derine.

4

"O zaman size iyi yolculuklar," dedi resepsiyondaki kadın ve odanın anahtarını teslim aldı. Bay Blanc bundan sonra ne yapılması ge-

rektiğini bilmiyormuş gibi karşısında durmaya devam edince, "Krakov'u nasıl buldunuz? Kazimierz'i de gördünüz mü?" diye sordu.

Bay Blanc, başıyla onaylayınca, "Sevindim!" dedi. "Umarım İsviçre yolcuğunuz rahat geçer. Her şey gönlünüzce olsun, yine bekleriz, sizi tekrar görmekten mutluluk duyarız!"

Bay Blanc, ayaklarını sürüyerek yürürken, valizini de bütün varı yoğunu üzerinde taşıdığı eski bir el arabası misali arkasından çekiyordu.

"Durun, durun, lütfen," diye seslendi Polonyalı kadın, Almancası mükemmeldi, Bay Blanc'la arasındaki yaş farkı fazla olmamakla birlikte güzel, uzun ve sarı saçları vardı. "Seyahat belgelerinizi almadınız!"

Kadın arkasından koşup Bay Blanc'ı durdurdu ve bankonun üzerinde bıraktığı zarfı verdi. "Bunu sağlam bir yere koyun, sakın kaybetmeyin!" Kapıyı açıp yaslanarak Bay Blanc ile valizinin geçebileceği kadar yer bıraktı. "Taksiniz orada, gördünüz mü? Hoşçakalın, Bay Blanc, iyi yolculuklar!"

Yarım saat sonra Bay Blanc havaalanı binasının giriş kısmına doğru gidiyordu. Orada bekleyen bir sürü taksi ve bir otobüs vardı, günün ilk ışıkları düşmüştü üzerlerine, bazı insanlar uykulu yüzlerle giriş kapısına doğru yürüyordu. Check-in gişelerindeki kuyruklar fazla uzun değildi. Bay Blanc uçak biletini ve pasaportunu gösterdi, valizini yürüyen banda bıraktı, valiz bantta tartıldıktan sonra ilerlemeye başladı. Bay Blanc kendisine verilen biniş kartını cebine koydu ve Almanca konuşulduğunu görünce, pasaport kontrolünün nerede yapıldığını sordu, ardından da yürümeye devam etti.

Pasaport kontrolünün arka tarafında kalan güvenlik kontrol noktasına geldiğinde, omzunda asılı küçük çantayı bir kutuya koydu ve içinde bıçak, makas ve tırnak törpüsü gibi yasak nesnelerin olup olmadığını x-ışınlarıyla kontrol eden cihazdan geçmesi için yürüyen banda bıraktı. Çanta x-ışınlı cihazın içine girip gözden kaybolduğu sırada Bay Blanc tam ilerleyecekti ki üniformalı bir adam karşısına dikildi ve geçmesine izin vermedi. Bu uzun boylu iriyarı adam Lehçe anlaşılmaz bir şeyler söyledi, Bay Blanc anlamayınca da üniformasını göstererek kutulardan birini alıp sabırsızlıkla ona uzattı.

Bay Blanc, sonunda ceketini de çıkarıp kutuyla birlikte cihazdan geçirdi, ama geçmesine hâlâ izin verilmiyordu. Adam tekrar konuşmaya başladı, sinirlenerek bazı kutularda bir çift ayakkabının durduğu diğer güvenlik kontrollerini gösterdi, sonra da biraz eğilip işaret parmağını yere doğrulttu.

Bay Blanc, kontrol cihazına yaslandı ve ayaklarından birini diğer dizinin üzerine atıp ayakkabısının bağını çözmeye başladı. Çantası neredeydi? Ayakkabılarını koyduğu kutuyu yürüyen banda bıraktı. Tozu ve kiri hemen gösteren siyah çoraplarıyla güvensiz adımlar atarak dikdörtgen biçimli bir cihazın içinden geçti. Bu cihaz bir kapı çerçevesine benziyor, diğer cihazın el bagajları ile kıyafetleri kontrol etmesi gibi, bu da yolcuları kontrolden geçiriyordu. Bay Blanc, kendisine cennetin kapısını anımsatan bu çerçevenin ardındaki dünyaya adım atınca, eşyasını sonunda tekrar alabildi ve bu kadar sıkı denetlenen sınır kontrol noktasından birkaç metre ötede ayakkabılarını ve ceketini giydi. Ardından on beş dakika boyunca kendi uçağının kalkacağı kapının nerede olduğunu aradı ve gruplar halinde düzenlenmiş koltukların yanından ilerlerken kaybolduğuna dair kötü bir hisse kapıldığı sırada, sanki bir rüyada boşluğun içinden bir anda çıkıvermişçesine gözlerinin önünde bir numara belirdi, içi rahatlayan Bay Blanc orada durdu. Kendine bir koltuk bulup iki saat oturdu.

Akşam saatlerini oteldeki odasında geçirmişti. Öncesinde yemeğe gitmiş, pazar meydanının yakınlarında, neredeyse hiç sigara içilmeyen sakin bir restoranda, *pierogi* sipariş etmişti. Heike'nin uzaktan akrabası, onları ziyareti sırasında Bay Blanc'a *pierogi*'yi o kadar hararetle tavsiye etmişti ki Bay Blanc, daha sonra restoranda, keşke Heike'nin uzaktan akrabasının akşam yemeği davetini kabul etseydim diye aklından geçirirken, içinden bu yemeği denemek gelmişti. Ayrıca *pierogi* içi doldurulmuş hamurdan yapılıyor, başka bir deyişle *ravioli*'ye benziyordu, dolayısıyla kötü olma ihtimali pek yoktu. Bazılarının içi kıyma, diğerlerinin ise peynirle doldurulmuştu ve peynirli olanlar gerçekten nefisti ama Polonya'da kıymanın tadının İsviçre'dekinden değişik olduğunu fark etmişti. Otele dönerken, biri içeri girdiğinde kapısı ding dong sesi yerine, aynen erkeklerin yanlarından güzel bir kadın geçerken çaldıkları gibi bir ıslık sesi çıkaran kü-

çük bir bakkaldan bir buçuk litrelik içme suyu almış, sonra da midesine sancılar girmeye başlamıştı ve nihayet otelin sokağına vardığında giderek hızlanmak zorunda kalmış, sonunda da otelde koridorlardan koşarak geçip odasının kapısını açmış, kendini içeri atmış ve tam zamanında tuvalete yetişmişti.

Klozette uzun bir süre oturmuş, çenesini yumruklarına dayayarak, onu bu kadar kederlendiren ama aynı zamanda da onca yıldır yaptığı en önemli ve en güzel şey olan bu yolculuğu düşünmüştü. Ardından küçük çalışma masasının önündeki sandalyeye oturmuş ve tam bir saat boyunca pencereden dışarıya, çok zayıf ışıklandırılmış, portakala çalan sarı renkli ışıltılılar yayan ışık huzmeleriyle dolu caddeye bakmıştı. Aslında bir taksiye atlayıp Heike'nin uzaktan akrabasına gitmeyi (köpek onu tanır ve sevinçle kuyruğunu sallar, belki de onu burnu ve patileriyle selamlamak için arka ayaklarının üzerine kalkardı) ve sohbete devam etmeyi çok isterdi. Kadın ile kocası o gece onlarda kalmasını teklif eder, iki kızları evden taşındığından beri misafir odası olarak kullanılan çocuk odasında uyuyabileceğini söylerlerdi belki; Bay Blanc da kabul eder, sonra bir gece, ardından bir gece daha kalır, en sonunda da onların yanına yerleşip kiracıları olurdu. Vreni ile sıkıcı ve miskin günler geçmişte kalırdı, burada sürekli bir şeyler oluyor ve Bay Blanc kendini iyi hissediyordu. İnsanın yuvası olarak gördüğü yer böyle olmalıydı: İçten insanlar, bir köpek ve rahat bir kanepe. Vreni'nin yanındayken olduğu gibi sadece örgü şişlerinin tıkırtısı ya da elektrik süpürgesinin gürültüsüyle bölünen bir ölüm sessizliği olmamalıydı; bırakın insana tatmin duygusu yaşatmayı, teselli bile vermeyen bir sessizlikti bu. Bay Blanc'ta Vreni'den kaçıp Heike'ye gitme isteği uyandıran bir sessizlikti. Bay Blanc pencereden yeteri kadar baktıktan sonra yatağa uzanmıştı, yatağın yayları dikkatini dağıtmış, hatta biraz keyfini de yerine getirmişti ama sonra bu kısa eğlence hemen geçmişte kalmış gibi derin bir iç geçirmiş ve kendi hayatını düşünmeye daha fazla dayanamadığı için, ıslık gibi öten kendi nefesine kulak kabartmıştı.

Diğer yolcular ayağa kalkınca Bay Blanc da kalktı. Defalarca ekrana bakıp oradaki bilgilerle kendi biniş kartındaki bilgileri karşılaştırdı, sonra da diğerlerini takip edip uçağa bindi.

Artık uçağa bindiği için geri dönme şansı yoktu: Kapılar kapanmıştı ve Bay Blanc bir hostese seslenip kapıları tekrar açıp dışarı çıkmasına izin vermelerini istemeye cesaret edemezdi. Aslında ayağa kalkıp dışarı çıkmayı çok isterdi ama bunun yapılamayacağını biliyordu.

İnce desenli gri pist hareket etti ve bir derenin soğuk suları gibi küçük pencerenin yanından akmaya başladı; park halindeki başka bir uçak görüş alanına girip tekrar kayboldu; havaalanı binası gittikçe küçüldü, devasa bir düzlüğün ortasında kaybolup gitti. Kanatların uçları sallandı. Dünya yine dönmeye başladı ve o grilik bu kez kısa, karmaşık bir labirentin parçası olarak akıp geçti tekrar. Devedikenleri ve çiçeklerle dolu yabani bir çayır bulanık, zararsız yeşil bir düzlüğe dönüştü, sonra pencerenin objektifinde birkaç saniye için tekrar netleşti. Pistin başına gelmişlerdi. Bay Blanc sıkıntıyla iç çekti, motorların giderek artan gürültüsüyle birlikte dünya birden dağılıverdi, dağıldı ve hızla uzaklaştı. Nesneler ayırt edilemez hale geldi, pist ve çimler gri ve yeşil renkli bulanık şeritler halinde fişek gibi hızla geçiyordu; sadece daha arkada kalan altın renkli loş bir tarla, eski bir lokomotifin telaşsızlığıyla hareket ediyordu ve ufuk birazdan yok olup gideceğinin farkında bile değildi Sonra Polonya da uzaklaşıp gitti. Uçak havalanmış, yükseliyordu. Pistler ve çimler yoktu artık, tarla pul olmuştu, aşağı doğru alçalıp sessizce her şeyin üzerini kaplayan tarifsiz enginlikteki mavi gökyüzünün altında ufuk, çocuksu ve fazlasıyla mütevazı bir hayalin, yüksek dağlarınkine benzer incecik sırtından başka bir şey değildi artık.

Bay Blanc, koltuğunda geriye yaslandı ve iki şeyi tartarak karşılaştırıyormuş, çok ağrıdığı için hangi yöne yaslayacağını bilemiyormuş gibi başını yavaş yavaş ve güçlükle sağa sola salladı. Bay Blanc, bunun kendisi için kayıptan başka bir şey olmayacağını biliyordu. Önce biriktirdiği parayla, sonra da emeklilik maaşıyla geçinebilirdi, ama Krakov'da Heike'nin uzaktan akrabası olan kadın ile kocası dışında kimseyi tanımıyordu, onların da kısa süre sonra Bay Blanc'a olan ilgilerini yitireceği ve onu bir daha görmek istemeyecekleri kesindi. Heike'yi de mezarlıkta bir kez daha ziyaret etmek istemiyordu, bu acıya dayanamazdı.

Alyansı parmağına henüz takmamıştı. Elinde tutmaya devam ediyordu. Uçağın uzun zamandır havada olduğu ve geliş yolculuğundan farklı olarak pencereden tek bir bulutun bile görülmediği, aksine her yere sadece mavinin, yoğun, engin bir mavinin hâkim olduğu o anda da yüzük hâlâ elindeydi. Avucunun içinde duruyordu; Bay Blanc bu yüzüğe bakınca, Heike ile kendisini, avucunda duran iki minyatür figürü görüyor, sanki bu ikisinin akıbetine karar verecek olan kendisiymiş gibi hissediyordu. Tek yapması gereken, Vreni'yle evli olduklarını gösteren alyansı çıkarıp Heike'nin miras bıraktığı yüzüğü takmaktı. Aslında ona özgürlük tanımayan böyle bir özgürlüğe sahip olmak çıldırtıyordu onu. Ellerinde bir karıncalanma hissetti, kollarını uzatarak gerindi ve bunun karıncalanmayı geçireceğini umdu, kafası dağılsın diye güvenlik önlemlerinin yer aldığı broşürü okumayı düşündü.

Niçin bu kararı kendisinin vermesi gerektiğini, niçin her şeyin ona bağlı olduğunu sordu birdenbire kendine. Firmanın sadece basit bir çalışanı olmasına rağmen, Polonyalı otobüs üreticisi firmaya tesis ziyareti yapmak da ona kalmıştı. Belediye ulaştırma hizmetlerinin resmi veda hediyesi, aslında bir iş seyahati, hatta yurtdışına, Polonya'ya, gazetelerin yazdığı gibi gelecek vaat eden Doğu'ya iş seyahatiydi. Polonyalı otobüs üreticisi firmanın çalışanları onu unutmayacaklardı; ulaştırma hizmetlerini düşündüklerinde gözlerinin önüne onun yüzü gelecek, ulaştırma hizmetleriyle iletişim kurmak istediklerinde önce onu hatırlayacak, ona ulaşmaya çalışacaklardı.

Lot adlı Polonyalı havayolu şirketine ait uçaklardan birinde otururken Bay Blanc, bu kez uçmaktan korkmadığını ve içine kötü bir his doğmadığını fark etti. Polonyalı otobüs üreticisi firmanın çalışanları onda güven uyandırmıştı ve firmayı dolaşırken görebildiği her şey, düzenli ve temizdi: İsviçre'de bile her yer bu kadar düzenli ve temiz değildi. Polonyalı havayolu şirketinin Polonyalı otobüs üreticisi firma kadar ciddi çalışmayacağını düşünmek için neden yoktu. Bay Blanc böyle düşündüğünden değil; sonuçta kısa bir süre öncesine kadar kararlılıkla bunun tam tersini savunuyordu ama Polonya kalitesi diye bir şeyin de olduğu ortadaydı. Herkes haberdar değildi bundan, henüz İsviçre kalitesi gibi bir marka olmamıştı ama Polonya

kalitesi de kendini kanıtlayacaktı, Bay Blanc buna inanıyordu artık. Nasıl şık ve kaliteli olduğu için İtalyan ayakkabıları alınıyorsa, gittikçe daha çok sayıda şehir Polonya'dan otobüs alacaktı. Polonyalılar büyük bir istekle ve titizlikle çalışan, çalışkan bir halktı, sonuçta savaştan sonra bütün Varşova'yı baştan yaratmışlardı. Eğer bir halkta istek varsa, istediği her şeyi elde edebilirdi. Polonya kalitesi diye bir şey gerçekten vardı, bir gerçekti bu, Heike'nin artık hayatta olmaması gibi gerçek.

Peki ama Heike artık yaşamadığı halde, Bay Blanc niçin ondan işaretler alıyordu? Bu alyans neden ona verilmiş, Heike'nin uzaktan akrabasıyla niçin tanışmış ve daha ilk andan itibaren kendini onun evinde rahat hissetmiş, onu sinirlendiren bu kadar şey olmasına rağmen niçin bir şeyler onu Polonya'da tutmuştu? Heike gerçekten öldüyse niçin kendini ona bu kadar yakın... ama yine de ulaşılamayacak kadar uzak hissediyordu?

Vreni'yi düşündüğünde, her şey daha da kötüleşiyordu. Bir nehir onu sürükleyip götürmüş, bütün kuvvetiyle bir şelaleye savurup atmıştı sanki. Vreni, Kloten havaalanında onu bekliyordu. Bay Blanc yürüyen banttan valizini aldıktan ve gümrüğe bildirecek herhangi bir şeyi olmayan yolculara ayrılmış koridordan geçtikten sonra, gelen yolcu salonunda kucaklaşıp ardından da eve gideceklerdi. Bay Blanc, oturma odasında son günlere ait gazeteleri okurken Vreni, mutfakta onun gelmesinin şerefine her zamankinden daha leziz bir akşam yemeği hazırlayacaktı. Daha sonra Vreni bulaşıkları yıkarken Bay Blanc, televizyonda haberleri seyredebilecek, belki de sonrasında kalkıp mutfağa Vreni'nin yanına gidecek ve bu güzel akşam yemeği için teşekkür etmek için bulaşıkları kurulamasına yardım edecekti.

Bay Blanc, koltukta bitkin bir halde oturuyordu, emniyet kemeri hâlâ bağlıydı. Koltuğun arkasını iyice arkaya yatırmıştı, bacakları ve bedeninin üst kısmı hassas bir geniş açı oluşturuyordu. Göbeği de kendini tamamen salmıştı, en büyük yeri o kaplıyordu, her kararın üzerine çöken bir ağırlığı vardı.

Bay Blanc, hostesin içecek ikramını kabul etti: çay istedi. Gözlerini kapadı ve zaten bütün hayatı boyunca yaptığı gibi yine çay içmeye devam edeceğini fark etmek keyfini kaçırdı. Oysa önceki

akşam her şey ne kadar farklıydı. Endişeli ve üzgün, ama özgürdü, bedeninin bütün gözeneklerinde bu özgürlüğü hissederek şehir merkezinden Kazimierz yönüne doğru yürümüş, o eski, mağrur binaların, doğrudan köylülerin getirdiği, kimyasal işlem görmemiş sebze ve meyve tezgâhlarının arasında dolaşmış, inançı çocuklar gibi olan iyi niyetli Polonyalıların ve özenle seçilmiş kıyafetler giyen şık ve güzel eşlerinin yanından geçmişti.

Şehirde gezerken kaldırımlar onu rahatsız etmişti, tökezlememek ya da kayıp düşmemek için sürekli dikkat etmek zorunda kalmıştı. İsviçre'de kaldırımlar bir uçak pisti kadar düz, yazın beyaz pantolonla üzerine oturulabilecek kadar temizdi. Krakov'da ise kaldırım taşları yerinden oynuyordu; ayağınız çıkıntılara takılıyor, çökük kısımlara giriyordu, kaldırımların kenarlarındaki taşlar da çökmüş, hiçbiri yerinde kalmamıştı. Birkaç metre sonra bunlar tekrar ortaya çıkıyor, yükseklikleri gittikçe artıyor hatta fazla yüksek bir hale geliyordu; kaldırım taşları ile kenarlarındaki taşlar arasında da, kaldırım taşlarının arasında da çatlak ve yarıklar vardı, bazı taşlar eksikti, araları toprakla, kumla ve kendine bir yer bulabilmiş otlarla doluydu. Kaygan bir zemine basıp ayağınız kaymaz, bir kenara takılıp tökezlemezseniz, bir köpek pisliğine basıp düşme ihtimaliniz de vardı. Bay Blanc ölü güvercinler bile görmüştü; eti kemirilmiş, geriye sadece iskeleti kalmış bir güvercin, tamamen ya da kısmen ezilip dümdüz olmuş ölü güvercinler ya da kocaman açık yaraları olan güvercinler ve öylece ölüp kalmış güvercinler mesela. Bir evin tadilattan geçmemiş simsiyah girişinde iri bir fareye de rastlamıştı, farenin kuyruğu pisti, kalan tüyleri de darmadağın ve yapış yapıştı, bir daha iyileşemeyecek kadar hasta görünüyordu. Bir köşeye sinmişti, Bay Blanc onun hızlı hızlı nefes alıp verdiğini görebiliyordu; neredeyse ölmek üzere olan bu hayvan, kendisine yabancı insanlar dünyasında kendini kim bilir ne kadar çaresiz hissediyordu ki artık hiç hareket edemiyor, sadece ölümü bekliyordu.

Bay Blanc, tadilattan geçirilmemiş, iyice kararmış evleri yakından da görmüştü, tam kapanmayan, ahşap çerçeveleri pul pul dökülen ve çürümüş gibi görünen pencerelerden televizyonda birisinin konuştuğunu duymuştu, müzik sesi de duymuştu ve üst katlardan birinde bir

kızın pencerede oturup kitap okuduğunu görmüştü. Bir evin küçük ahşap kapısının açıldığını duymuş, o genç, güzel ve şık Polonyalı kadınlardan birinin –Heike de olabilirdi bu kadın– dışarı çıktığını görmüştü. Kadının üzerinde bele oturan kahverengi bir manto, başında da yana yatırdığı kırmızı bir şapka vardı.

İşte o anda Bay Blanc, bütün bunları özlemeye başladı. Hatta o eğri büğrü kaldırımları ve köpek pisliklerini bile özlemişti. Polonya'nın kaldırımlarını İsviçre'nin temiz, güvenli kaldırımlarına tercih ederdi. İsviçre'deki kaldırımlar dar ve temizdi, insanlar tek başlarına yürürdü, sokakta size karşıdan yaklaşanlar ise cesetlerden farksızdı. Krakov'da ise kaldırımlar neredeyse yolun bir şeridi kadar genişti; böyle bir kaldırımda kıyafetlerin sergilendiği askılara, raflara, ayrıca masalara, sandalyelere, bir barbeküye, Heike ile romantik bir akşam gezintisine de yer olurdu. Bu kaldırımlarda insan hayatın tadını çıkarabilir, parti yapabilirdi!

Hostes çayı getirdi. Bay Blanc Heike'nin alyansını hâlâ elinde tuttuğunu fark etti. Çayı sağ eliyle almak zorundaydı, ama yüzüğü sağ avucunun içinde saklamıştı, bu Polonyalı genç kadının karşısında yüzüğü sağ elinden sol eline almaya ya da önünde açık duran katlanır masaya koymaya cesaret edemedi. Tam o sırada hostes o kadar eğildi ki Bay Blanc, kadının parfümünün kokusunu duydu, nefesinin nemli sıcaklığını hissetti. Hostes çayı katlanır masaya bıraktı. Bay Blanc'ın yüzünde kaçamak bir gülümseme belirdi.

Vreni asla böyle bir şey yapmazdı. Vreni çekingen biriydi, hatta Bay Blanc'a karşı bile belli bir mesafeyi hep koruyordu, öyle ki birlikte olmadıkları bile zannedilebilirdi. Bay Blanc, Vreni'nin bunu kasıtlı yapmadığını biliyordu. Çoğu insan, birileriyle konuşurken belli bir mesafeyi korur, bu mesafenin çok az ya da çok fazla olmamasına dikkat ederdi ama Heike gibi istisnalar da vardı. Heike yabancılar da dâhil olmak üzere herkese iyice yaklaşır, deyim yerindeyse onların özel alanlarına girer ve başkalarının bedenine alışılagelenden daha sık dokunurdu. Vreni ise tam tersiydi: Araya dikkat çekecek kadar büyük bir mesafe koyardı, öyle ki eğer onunla dışarıda bir yerde sohbet ediyorsanız, sizi anlayabilmesi için daha yüksek sesle konuşmanız gerektiği hissine kapılırdınız. Bay Blanc, onun bu huyunu hiç

sevmezdi. Kendisi normal bir mesafeyi koruyanlardan oluşan çoğunluğa dâhildi, yine de zaman zaman başkalarına biraz daha yaklaşmak istediği de oluyordu. Ama cesaret edemiyordu. Yılışık görünmek istemiyordu. O yüzden Heike gibi biriyle olmak hoşuna gitmişti. Heike, Cambridge'te daha ilk günden itibaren ona yaklaşmış, koluna dokunmuştu. Daha sonra Bay Blanc da Heike'ye yaklaşmış, onunla flört etmişti. Vreni'yle olmuyordu bu. Vreni'ye yaklaşmak için ona doğru bir adım attığında, Vreni bir adım geri gidiyordu. Onun evine taşındıktan kısa bir süre sonra, bunu değiştirmeye çalışmıştı Bay Blanc ama boşunaydı bu çaba. Salonda yemek masasının yanında ayakta durarak sohbet ederlerken ona doğru temkinli bir adım attığında, Vreni sanki elinde olmadan bir adım geri gidiyordu. Bu yüzden konuşurlarken odanın içinde hareket ediyor, sonunda salonun öbür ucundaki mutfak kapısına kadar gidiyorlardı, o zaman köşeye sıkışan Vreni huzursuz bir halde duvarın önünde kalakalıyor ve mutfağa kaçabilmek için bir bahane uyduruyordu.

Bay Blanc'ın çayı içebilmek için, hafifçe araladığı sağ avucunda tutmaya devam ettiği Heike'den kalan yüzüğü bırakması gerekiyordu. Bay Blanc, fincanları ya da bardakları sadece sağ eliyle ağzına götürebiliyordu; sol eli çok titriyordu, bunu sol eliyle yapmaya ancak gizlice, tek başına olduğunda cesaret edebilirdi. İşte şimdi sıradan bir hareketle yüzüğü sol elinin yüzük parmağına takmanın, sağ eliyle de kupayı almanın tam zamanıydı. Ama eli yerinden kıpırdamıyordu.

Yüzük resmi bir mirastı ama aslında hediyeydi. Birinden size miras kaldığında, o kişi ölmüş, artık yok olup gitmiş demekti ve ondan kalan şeyi, başka kimseye ait olmadığı için sizin alabileceğiniz anlamına geliyordu bu. Hediye ise başka bir şeydi. Heike'nin alyansı bir hediyeydi. Heike ona bu yüzüğü yeni bir sahibi olması gerektiği için değil, aksine yüzük zaten eskiden beri Bay Blanc'a ait olduğu için miras bırakmıştı. Hastanedeyken, ölmeden kısa bir süre önce, kendi yüzüğünü takmıştı. Bu yüzden Bay Blanc'ın da yüzüğünü takması gerekiyordu. Takmak istemiyorsa, baştan hiç almaması gerekirdi. Heike'nin uzaktan akrabasına bu yüzüğün onun için büyük bir onur olduğunu, ama yüzüğü alamayacağını, bunu hak etmediğini söylemesi gerekirdi.

Teslim aldığından beri sürekli yüzüğü takmaya yelteniyor ama yapamıyordu; her keresinde bir şeyler ona engel oluyordu. Sonuçta Vreni'yle evlenirken taktığı alyans vardı zaten parmağında. Uçak yere inmeden önce bu yüzüğü çıkarıp birkaç dakikalığına Heike'nin alyansını sol elinin yüzük parmağına takmalı mıydı?

Pencereden uçsuz bucaksız masmavi gökyüzü görünüyordu, Bay Blanc öne doğru eğilip bakınca, aşağıda ismini bilmediği beyaz ve gri renkli dağları gördü. Artık İsviçre'ye vardığı hissine kapıldı. Düşündüğü kadar kötü hissetmiyordu kendini; ama bütün hayatını geçirdiği memleketini hatırlayınca yine derin bir hüzne kapıldı.

Bay Blanc, yüzüğü sağ elinde tutmaya devam ediyordu, elini hafifçe araladığı için yüzüğü görebiliyordu. Onu ne parmağına geçirebiliyor ne de kimseye belli etmeden yere düşürebiliyordu. Çok zayıf bir insan olduğu ve Heike'yi hak etmediği için, yüzüğü denize atarmış gibi yere düşürmeyi düşündü bir an. Heike bu alyansı ona niçin daha önce, Vreni ile tanışmadan önce göndermemişti? O zaman ona hemen telefon açar ve "Evet" derdi. Uzun zamandır Heike'den haber almamış olmasına rağmen, bunun bir evlilik teklifi olduğunu anlardı, hayatının hangi döneminde olursa olsun "Evet" derdi hemen. Peki ama şimdi ne yapacaktı? Vreni'yi bir ölü için terk edemezdi ki!

Eğer evli olmasaydı, yüzüğü takar ve kendini Heike ile evli olduğuna, şimdi de dul kaldığına inandırırdı. Ama şu anda bunu yapamazdı çünkü Vreni ile evliydi ve ne Vreni'yi bir ölü için terk edebilir ne de aynı anda iki alyans birden takabilirdi. Heike'nin alyansını kimse görmeden yere de düşüremiyordu. Ondan kalan bu yüzüğü takamamak canını sıktı, eskiden Heike'nin hiçbir isteğini geri çeviremezdi, yüzündeki hayal kırıklığını gördüğü anda hemen yumuşar ve fikrini değiştirirdi.

Kloten'a varmadan önce bardakları toplayan hostes, Bay Blanc'ın bardağının hâlâ dolu olduğunu görünce bir an duraksadı. Yolcuların içip bitirmek isteyebileceği bardakları almak kabalık olacağı için elini geri çekti. Bay Blanc ise doğal görünen ani bir hareketle sol eliyle bardağı aldı ve önce içecek bir şey isteyip sonra da fikrini değiştirerek içmemek gayet normal bir şeymiş gibi hostese uzattı. Bardağı

uzatırken eli titremeye başladı; ama tam o sırada hostes bardağı tuttuğu için Bay Blanc elini çekebildi.

Bay Blanc hostes bardakları topladığı ve çayı içmek zorunda kalmadığı için sevinmişti. Böylece yüzüğü sağ avucunun içinde tutmaya devam edebilirdi. Onu avucunun içinde tutmak hoşuna gidiyordu. Yüzük yanı başındaydı, sıkıca kapadığı avucunun içinde saklıydı, kimse göremezdi. Kimsenin elinden alamayacağı bir sırdı bu yüzük. Bu sırrını eve götürecekti.

Uçak iniş için alçalmaya başladığında Bay Blanc Heike'nin alyansını parmağına takıp takmamayı tekrar düşündü; ama bunun için doğru bir zaman değilmiş gibi geldi ona, daha anlamlı, daha iyi bir anı hak ediyordu Heike, Yine de bu yüzükle ilgili bir şeyler yapması gerekiyordu, Heike Bay Blanc taksın diye hediye etmişti bu yüzüğü. Bay Blanc, yüzüğü takmak için tedirginlik içinde avucunu açtı ama hemen kapattı tekrar. Başı döndü, bu yüzüğü takmaya ve takmamaya ilişkin gerekçeler dönüp duruyordu kafasının içinde. Uçağın iniş sırasında takla atabileceği düşüncesini hiç umursamadı. Önceden kararlaştırdıkları gibi, gelen yolcu salonunda kendisini bekleyecek olan Vreni'yi birazdan göreceğini düşündü, iniş sırasında da aklına onun temizlik takıntısı gelince bıkkınlık hissetti, örgü örerken şişlerin tıkırtısı, Bay Blanc anlamasın diye bilerek sessiz olmaya gayret ettiği ve Norbert'le fısıldayarak konuşması geldi aklına. Uçak kapıya yanaşıp durdu. Emniyet kemerlerinin sesi duyuldu hemen, yolcular arasında bir telaş başlayınca, Bay Blanc yüzüğü küçük kutusuna koyup, kutuyu da ceketinin iç cebine atmak zorunda kaldı. Emin olmak için cebinde delik olup olmadığını tekrar kontrol etti. İnsanlar yerlerinden kalkınca o da kalktı. Vreni gelen yolcuların karşılandığı salonda onu bekleyecekti, kucaklaşmalarının ardından Bay Blanc ona arabayı nereye park ettiğini soracaktı. Evde Vreni banyoya girince bu küçük kutuyu bodrumda annesinin eşyasının yanına koyacak, kararını verene kadar orada tutacaktı.

Üçüncü Bölüm

Ölmeden Önceki Son Şeyler

I

Opazar günü Bay Blanc, huzurevi kompleksinin hemen arkasında bulunan Schmaler Hundsberg tepesinin etrafında yürüyüş yapmak ve doldurulmuş oy pusulalarının olduğu zarfı da götürüp kendi eliyle seçim sandığına atmak üzere huzurevindeki dairesinden dışarı çıktığında, çimenlerin ve Schmaler Hundsberg'in üzeri karla kaplıydı. Kahvaltıda yediklerini hazmetmek –Bayan Imfeld ne zaman ona, bir şeyler yapmayı, evden çıkmayı isteyip istemediğini sorsa, herseferinde kahvaltıda yediklerini hazmettiğini söylüyordu–, bir çapraz bulmaca çözmek, düşüncelere dalmak ve gözleri kapanacak olursa da uyuklamak için, her sabah olduğu gibi, yola koyulmadan önce iki saat koltukta oturdu.

Gece kar yağdığını kahvaltısını ederken radyodan öğrenmişti. Kulakları artık pek iyi duymadığı için, haberler okunurken radyonun elinden daha küçük olan hoparlörünü kulağına tutmuştu. Bunu yapmak hoşunu gidiyordu; çünkü tuhaf göründüğünü biliyordu. Bay Blanc ne kadar tuhaf davranırsa, Bayan Imfeld onunla o kadar çok ilgileniyordu. Ne zaman onun bu küçük aleti kulağına bastırdığını görse, işitme cihazını takmak isteyip istemediğini soruyor, cihazı takarsa ellerini yemek yerken kullanabileceğini söylüyordu. Bay Blanc ise her seferinde, genç ve güzel bir kadının karşısında asla işitme cihazı kullanmayacağı, bunun şansını azaltmaktan başka bir işe yaramayacağı yanıtını veriyordu. Bayan Imfeld, işitme cihazını rahat rahat takabilsin diye evi terk edeceğini söyleyerek Bay Blanc'ın gözünü korkutmaya çalışıyor, Bay Blanc ise bunu duyunca gülmeye başlıyordu. Bayan Imfeld, kendisi orada olsun ya da olmasın, Bay Blanc'ın işitme cihazını hiçbir zaman takmadığını biliyordu.

Bay Blanc koltuğunda otururken, Bayan Imfeld konusunda ne kadar şanslı olduğunu bir kez daha fark etti. Onun işten ayrılmamasını diliyor ve koltuğunda otururken neredeyse her gün bunu düşünüyordu. Ne düşündüğünü öğrenmek ve işten ayrılmayı isteyip istemediğinden emin olabilmek için bazen ona doğrudan sorduğu da oluyordu: Bir konuşmanın ortasında birdenbire, "Peki siz nasılsınız Bayan Imfeld? Memnun musunuz? Burada kalacak mısınız, yoksa başka planlarınız mı var? Çocuk yapmayı düşünüyor musunuz, evlenmek istiyor musunuz?" diyordu. Bayan Imfeld "Evet" yanıtı vermesi gereken sorulara "Evet", diğerlerine ise "Hayır" yanıtını verdiği sürece her şey yolunda demekti.

Bay Blanc, şaka yollu ama samimiyetle bu türden sorular sorduğu ve yanıt aldığında da hep gülümsediği zaman, Bayan Imfeld onun kendisine takıldığından, bunu yaptığı sürece de iyi olduğundan emin olabilirdi. Bay Blanc kaderine mizahla yaklaşıyordu. Ayrıca halinden genel olarak memnundu. Yaşlılar sitesindeki bu daireye yerleşmek doğru bir karar olmuştu. Evinde tek başına ne yapacaktı ki? Artık bu yaştan sonra durumunun iyiye gitmeyeceği ortadaydı. Aslında sadece ölümü bekliyordu. Bayan Imfeld, daha çok hareket etmesini ya da daha sağlıklı beslenmesini tavsiye ettiğinde ona da söylüyordu bunu

sürekli. Bayan Imfeld, buradaki insanlar bir daha gençleşmeyecek; burada herkes ölümü bekliyor. Ardından da yüzünde hınzır bir gülümsemeyle, "Siz hariç, siz daha gençsiniz" diyordu.

Böyle zamanlarda Bayan Imfeld ne yanıt vereceğini bilemiyor, bu da Bay Blanc'ın çok hoşuna gidiyordu. Kaçamak yanıtlar vermeye çalışıyor, daha çok hareket eder ve daha sağlıklı beslenirse önünde daha uzun bir ömür olacağını, bir sürü şey yapabileceğini söylüyordu, Bay Blanc ise aynı şekilde gülümsemeye devam ediyordu; çünkü kendisinin haklı olduğunu Bayan Imfeld'in de bildiğini biliyordu. Haklıydı tabii! Çok basit bir şeydi bu; insan hiç gençleşmiyor, sürekli yaşlanıyordu. Bay Blanc da artık çok yaşlandığı, yapacak işi kalmadığı, dul olduğu ve bir huzurevinde yaşadığı için, ölümü bekliyordu sadece. Bunun bu kadar basit olması güldürüyordu her keresinde Bay Blanc'ı. Hayat çok basitti, en azından sonuna gelindiğinde öyleydi; siyasetçiler, profesörler, doktorlar ve diğer herkes istedikleri kadar konuşsunlar, istedikleri kadar fikir yürütsünler, kuramlar ortaya atsınlar, günün birinde onlar da yaşlanacak ve ölümü beklemeye başlayacaklardı. Ama Bayan Imfeld'e de sürekli açıkladığı gibi, ölümün gelmesini dört gözle beklemiyordu tabii, hiçbir zaman bir an önce ölmek istediğini söylememiş veya bunu ciddi olarak düşünmemişti; ama ölüm, giderek yaklaştığı bir hedefti kaçınılmaz olarak. Doğduğundan beri ölüme adım adım yaklaşıyordu elbette, ama aradaki fark, gençken ölümle arasında henüz başka şeylerin de olmasıydı. Şimdi ölümle arasında hiçbir şey kalmamıştı, sadece zaman vardı aralarında ama içi boştu bu zamanın. Kalan zaman hiçbir yenilik getirmeyecekti ona, yağmurlu ve güneşli günler ve huzurevinde birkaç doğum günü kutlaması getirecekti sadece. Ama aşklar, dostluklar ve bir meslek ve hep söylendiği gibi, mesleğinde kendini gerçekleştirmek gibi önemli şeyler geçmişte kalmıştı artık.

Her sabah olduğu gibi koltukta oturmuş bulmacasını çözen Bay Blanc –İsviçre'de beş harfli büyük bir nehir: Çok basit!, zamanın daha çabuk geçmesini ve ölümün daha çabuk gelmesini istemiyordu kesinlikle. Herhangi bir sıkıntısı yoktu, sağlığı yerindeydi. İstediği her şeyi yapabiliyordu, kimseye bağımlı değildi. Huzurevine yerleşmek hiç de fena olmamıştı; Bayan Imfeld günde iki kez Bay Blanc'a

uğrayıp bir sorun olup olmadığını kontrol ediyor, iğnesini yapıp yapmadığını ve onun için yapabileceği bir şey olup olmadığını soruyordu. Memnundu bu durumdan. Ama günün birinde durumu kötüleşip de bir bakımevine kaldırılması gerekirse; işte o zaman buna izin vermeyecekti! Öncesinde iğnelerle kendine başka bir çözüm bulacaktı; bitkisel hayat sürmeye hiç niyeti yoktu. Bakımevine asla gitmeyecekti, bir keresinde nasıl bir yer olduğuna şöyle göz atmış, bu da ona yetmişti. Bakımevindeki insanların hepsi delirmişti, henüz aklı başında olan biri bakımevine gittiğinde, o da deliriyordu. En kötüsü de – bunu düşününce kendini tutamayıp güldü– insanlar delirdiklerini genelde fark etmiyorlardı. Delirenlerin çoğu, aklının başında olduğunu düşünüyordu.

Yanlış yaparsa silebilmek için bulmacayı kurşun kalemle çözen Bay Blanc'ın önünde koca bir tabak üzüm duruyor, normalde yılın bu mevsiminde üzüm yenmediği için Bay Blanc, bir süredir tekrar yiyebilmeye başladığı bu üzümlerin nereden geldiğini bilmiyordu ve hâlâ kendi memleketinde, Vreni'nin defnedildiği mezarlığın yakınlarında yaşadığı için bu huzurevinde olmaktan memnundu. Onu endişelendiren tek şey, bulmaca çözerken bile aklından çıkmayan maddi durumuydu. İşini çok iyi yapıyor olsa da Bayan Imfeld onu batırıyordu, çünkü bakıcısı olmasa, huzurevinin masraflarını emekli maaşıyla ödeyebilirdi; ama Bayan Imfeld'in bakıcılık hizmeti her gün küçük bir servete mal oluyordu ve birkaç ay sonra Bay Blanc'ın birikimleri suyunu çekmiş olacaktı. Bu durumda evini satmaya –uzun zamandır evini artık satmasını istiyorlardı– ve satış sözleşmesini imzalamaya mecburdu. Vreni buna ne derdi, bilmiyordu, herhalde o da satardı evi. Başka çare yoktu. Ne işine yarıyordu ki bu ev? Artık orada oturamıyordu ve çoluğu çocuğu da yoktu.

Belli aralıklarla Bayan Imfeld'e, kendisinin yaptığı hataya düşmemesini, parasını biriktirmeyip harcamasını söylüyordu. Hiç değilse bir huzurevinde bakıma muhtaç hale gelmeden önce, biriktirdiklerini harcaması gerektiğini, yoksa hepsine devletin el koyacağını söylüyordu. Koltukta oturmuş düşünürken bir kez daha fark ettiği gibi, onlarca yılda elde ettiği her şeyi devlet elinden alıyordu. Ona sadece otuz bin frank kalacaktı; Bayan Imfeld'in ücretinin ödenmesi için

devlet, bunun dışında her şeyine, bütün birikimlerine, özellikle de eve el koyacaktı. Kendisinin ya da Vreni'nin çocukları olsaydı, bir şırıngayla bütün bunlara son verirdi. Hiç olmazsa bu sayede bütün serveti ve evi çocuklara miras kalırdı. Ama çocuğu olmadığına göre, huzurevinde birkaç yıl daha geçirip ölümü beklemesi bir şey değiştirmezdi. Kendisi için de değişen bir şey olmazdı ama devlet için aynısı söz konusu değildi. Aslında en güzeli, evin satışından elde edeceği paranın ve diğer birikimlerinin hızla otuz bin franka düşmesi, Bay Blanc'ın onlarca yıl daha yaşaması, böylece masrafları devletin karşılaması olurdu. Bütün hayatı boyunca çalışmamış mıydı? Herhangi bir kusur işlemiş miydi? Çalıştığı ve vergilerini ödediği sürece devlet için önemli olmuştu; ama bakım hizmeti de dâhil olmak üzere huzurevinin parasını ödeyecek parası kalmayınca, devlet onun bir an önce ölmesini isterdi.

Çok satan beş harfli bir İsviçre kitabı: Heidi. Sürekli aynı sorular oluyordu, üstelik Bay Blanc İsviçre'yi hiç sevmiyordu artık! Otuz bin frank, neydi ki bu? Sağlık sigortası işitme cihazlarının masrafını bile yüzde yüz karşılamazsa, ne yapabilirdi bu parayla? Neyse ki hâlâ oy kullanabiliyordu ve bugün de kullanacaktı. Yaşlı olmasına yaşlıydı ama hâlâ söz sahibiydi! Emekli maaşları ya da sağlık sigortası ile ilgili bir oylama olduğunda, ne oy vereceğini kesin olarak biliyordu. Bugün de oy kullanacaktı, elinde bastonuyla Schmaler Hundsberg'in etrafında yürüyüş yapacak, Vreni'nin yattığı mezarlığa uğrayıp onu ziyaret edecek, sonra da Schmaler Hundsberg'i geçip şehre gidecek ve oy pusulası zarfını sandığa atacaktı. Şehirde ya da İsviçre'de herhangi bir değişiklik yapılacaksa, onun da söz hakkı vardı. Hiç değilse oy kullanma ve seçme hakkı elinden alınmıyordu.

Hava müsait olduğu sürece Schmaler Hundsberg'in etrafında her gün yaptığı yürüyüş sırasında yolu mezarlıktan geçtiği için Bay Blanc da birkaç dakikasını Vreni'ye ayırıyordu; bu vesileyle eskiden aynı mezarlığa defnedilmiş olan annesiyle de içinden konuşuyordu bazen. Ama oy pusulası zarfını sandığa atabilmek için şehre gitmesi gerektiğinden, o gün annesine ayıracak vakti yoktu. Oylamanın yapılacağı yere zamanında gitmesi ve neredeyse her zamankinin ikı katı kadar yürümesi lazımdı. Schmaler Hundsberg'den sonra şehre

gidebilmek için Förrli'deki tarlalardan ve hipodromdan geçmesi gerekiyordu. Neyse ki sağlığı yerindeydi. İğnelerini yapmak zorunda olmasının dışında sağlıklıydı. Huzurevinde yaşamaya başladığından beri, yemeklerini de orada yediği için kilo vermişti. Pek fazlalığı kalmamıştı; otuz yaşındaki kadar zayıftı, ama boyu o zamankine göre çok daha kısaydı. Bayan Imfeld de yaşına göre gayet iyi durumda olduğunu, daha fazla hareket etmesinde hiç sakınca olmadığını, başka şeyler de yapabileceğini ve bunun ona iyi geleceğini söylüyordu sürekli.

Ama hayatı öyle ya da böyle sona erecekse niçin hareket edecekti ki? Hareket etmekten keyif almıyorsa hareket etmesinin ne anlamı vardı? Hoşuna giden ve hareket etmesini sağlayan tek şey, Schmaler Hundsberg'in etrafında yaptığı yürüyüşlerdi. Bayan Imfeld'in eve yerleştirebileceği ve hiç yerinden kımıldamadan pedal çevirebileceği bir bisiklet alma fikrini kararlılıkla reddediyordu. Huzurevinde pedal çevirmenin Schmaler Hundsberg'in etrafında uzun yürüyüşlere çıkmaktan daha güvenli olduğunu istediği kadar anlatmaya devam edebilirdi Bayan Imfeld. Ne saçmalık! Böyle bir bisiklete niçin o kadar para verecekti ki? Niçin sürekli nasıl daha çok hareket edebileceğine kafa yoracaktı? Hareket etmek; ona faydası yoktu ki bunun artık. Ancak bir mucize işe yarayabilirdi. Onu tekrar yirmi beş yaşına döndürecek bir gençlik pınarı mesela. Bazen Bay Blanc Bayan Imfeld'e, kendisi onun yaşlarındayken Cambridge'te okuduğunu ve neredeyse onun kadar güzel bir kız arkadaşı olduğunu anlatıyor, bunun üzerine Bayan Imfeld de her keresinde, "Siz gerçek bir centilmezsiniz, eminim o zamanki kız arkadaşınız çok daha güzeldi" yanıtını veriyordu Bayan Imfeld ne zaman onun bir centilmen olduğunu söylese, kendini tutamayıp gülümsüyor çünkü böyle tanımlanmak hoşuna gidiyordu. Eskiden centilmence davranabilen bir erkek değildi, birçok açıdan çekingen biriydi. Hiçbir çekincesinin olmadığı Heike'nin yanında bile kolay iltifat edebilen biri olmamıştı. Eğer bir iltifat etmişse, gerçekten öyle olduğunu düşünüyor demekti. Ancak huzurevine geldikten sonra tam bir centilmen olup çıkmıştı, sonuçta bakıcıya ihtiyaç duyan yaşlı bir adam olduğu için zaten kimse onu ciddiye almıyordu. Yatalak değildi, Bay Blanc için çok önemliydi bu ama bir

bakıcısının olması gerekiyordu. Bu huzurevinin onun için son durak olduğu kesindi, şakalar yapmak ve centilmence davranmaktan başka şansı var mıydı? Bayan Imfeld gibi bir kadın ona bakıcılık yapıyorsa, ona her gün iltifat etmek zorundaydı, yoksa bir gün birdenbire onu bırakıp bir daha da gelmeyebilirdi. Ne zaman ona bunu söylese, kadınların o yaşta birine artık boş yere gelmediğini, bu yüzden sürekli iltifat etmesi gerektiğini, yoksa artık gelmemeye başlayacaklarını da ekliyor ve yüzüne yine o gülümseme yerleşiyordu. Bayan Imfeld'in ona gelmekten memnun olduğunu biliyordu; çünkü Bay Blanc şikâyet etmiyor, ağrılarından ya da hayatından yakınmıyor, aksine ona iltifat ediyor, kendisiyle de dalga geçiyordu.

Bayan Imfeld'in huzurevinin diğer sakinlerine de bakmak zorunda olduğu için ne zaman gitmesi gerekse, Bay Blanc üzülüyordu. Bayan Imfeld'in de elinde olsa onun yanında daha uzun süre kalmak isteyeceğini bilmek onu daha da çok üzüyordu. Diğer huzurevi sakinlerinin nasıl sızlanıp durduğunu, sürekli ağrılarından ve hayatlarından şikâyet ettiklerini, sonra da her şeyi yanlış yaptığını söyleyerek onu yani bakıcıyı suçladıklarını anlatıyordu bazen. Bay Blanc'ın yanında ise çoğunlukla gülüyor, diğer huzurevi sakinleriyle yaşadığı sıkıntıları unutabiliyordu. Bay Blanc'ın diğerleri gibi kendini acındırmaya ve sürekli şikâyet etmeye başlamaması önemliydi; espri anlayışını kaybetmemesi ve bir centilmen olarak kalabilmesi de önemliydi. Bayan Imfeld artık yavaş yavaş kalkması gerektiğini ilk söylediğinde, Bay Blanc da, bir misafir böyle bir şey söylediğinde bir şarap açıp kadehleri doldurmak gerektiği yanıtını veriyor, eğer Bayan Imfeld o anda çalışıyor olmasa bunu hemen yapacağını söylüyordu; bu nedenle de onunla birazcık daha çay içerse çok memnun olacağını belirtiyordu. Daha sonra Bayan Imfeld'in gerçekten gitmesi gerektiğinde ise onun ceketini getirmekte ısrar ediyor, bu arada biraz zaman kazanıyor, tabii Bayan Imfeld de bunu fark ediyor ve tadını çıkarıyordu; çünkü birazdan ceketini giymesine yardım edeceğini biliyordu. Bay Blanc'ın böyle özenli ve gönlünü okşayacak davranışları hoşuna gidiyordu.

Bay Blanc üzümlerini yerken, Bayan Imfeld'in gitmesine izin vermenin gerçekten de zoruna gittiğini itiraf etmek zorunda hissetti

kendini; çünkü Bayan Imfeld ona Heike'yi anımsatıyordu. Kısa boylu ve koyu renk saçlı olduğu için Bayan Imfeld gibi Heike de ilk bakışta göze çarpmıyor, yaklaşıp yüzüne daha yakından bakılınca iş değişiyordu. Gözlerindeki müphem bakışlar insanı tutsak ediyordu, Heike'yi seyretmeye doyamıyor, sürekli onunla birlikte olmak istiyordunuz. Bay Blanc, Bayan Imfeld'e Vreni'den çok Heike'yi anlatmıştı herhalde. Aslında Vreni'nin alyansını artık takmadığı, Heike'nin ona hediye ettiği alyans da Bay Blanc parmağına takmadan önce, komodinin üzerinde, Heike'nin siyah beyaz bir fotoğrafının yanında kapağı açık küçük bir kutunun içinde bir süre durduğu için, Bayan Imfeld bir keresinde bunu ona sormuştu. Bay Blanc da ayrıntılı bir yanıt vermiş, Cambridge'te üniversite eğitimi sırasında Heike ile beraber olduğunu, ikisi de evlenmeyi düşündükleri halde hiç evlenmediklerini, bu alyansı da Heike'nin ona öldükten sonra hediye olarak bıraktığını anlatmıştı. Bayan Imfeld'e hediye ile miras arasındaki farkı açıklamış, bu yüzüğün yeni bir sahibi olması gereken bir miras olmadığını, aksine zaten baştan kendisi için alınmış bir hediye olduğunu söylemişti. Bu kısacık hikâyeyi içine biraz espriler de katarak, kendiyle biraz da dalga geçerek anlatmış; ama Bayan Imfeld hiç gülmemişti.

Bulmacayla ilgilenmek yerine gittikçe daha çok üzüm yiyen Bay Blanc, aslında Bayan Imfeld'in haklı olduğunu biliyordu. Komik değil, üzücü bir hikâyeydi bu tabii. Ama artık bitmişti, değiştirilmesi mümkün değildi, kara kara düşünüp durmak ve kendine acımak ne işe yarayacaktı? Ayrıca artık çok eskide kalmıştı bunlar; üzerinden bu kadar zaman geçtikten sonra şimdi içinden gülmek geliyordu kendine. Ama sadece kendine gülüyordu, Heike'ye ya da onun hikâyesine değil, bir tek kendisine gülüyordu. Sık sık anlattığı bu hikâyeyi başka bir gün Bayan Imfeld'e bir kez daha anlatırken, üzerinden bu kadar zaman geçtikten sonra şimdi bu yaşta insanın kendine gülmesinin artık kolay olduğunu da eklemişti. Kendi hayatının onu eğlendirdiğini söylemişti. Hayatına, sürekli yanlış kararlar alan başka birinin hayatıymış gibi dışarıdan bakabiliyordu. Bugün tamamlanmıştı artık bu hayat, karısının ölümüyle son bulmuştu, o yüzden artık sadece dönüp geçmişe bakıyordu. Bu huzurevi, demişti bir keresinde Bayan

Imfeld'e, sonrasında yolun onu *başka bir yere götüreceği bir bekleme* odasından başka bir şey değildi. Romanlarda insanlar bu bekleme odasından sonra ya cennete ya da cehenneme gönderilirdi. Hayatı kapıların dışında kalmıştı, şimdi bu bekleme odasındaydı ve geçmişi düşünüyor, yoluna devam etmeden önce geçmişiyle hesaplaşıyordu. Yaşlanınca hayat işte bu yüzden daha sakin oluyor, insan bu hesaplaşmaları yapmak, kendi hayatını nasıl gördüğüne bağlı olarak hayatına gülmek ya da ağlamak için zaman bulabiliyordu. Bu bir roman olsa, Bay Blanc bir kahraman olmaz, bir kitapta hayatı ancak bir komediye konu olurdu. Bayan Imfeld'in gözlerinin içine bakmış ve içtenlikle gülmüştü –bunu anlamış olmalıydı–, ama Bayan Imfeld onun bu anlattıklarını komik bulmamıştı. Başka işleri olduğu, diğer huzurevi sakinlerine de uğraması gerektiği bahanesiyle çabucak vedalaşmıştı, ceketi de zaten elinde olduğu için kendi giymişti; oysa Bay Blanc'ın teklif etmek istediği gibi aslında onunla bir çay daha içebilirdi.

Aylarca ölçüp biçtikten, tereddüt ettikten ve kabullenmeyi reddettikten sonra, haftalar önce verdiği evi satma kararını hayata geçirmek ve Huber ailesiyle satış sözleşmesini imzalamak istediği o pazar günü, kapının dışında, Bay Blanc'ın gözünde canlandırdığı gibi hayatın olduğu yerde, hava karlı ve sıfırın altında on yedi derecedeydi. Sıfırın altında on yedi derece! Bay Blanc kurşun kalemini dergide bulmacanın olduğu açık sayfanın üzerine koydu, ağzına son bir tane daha üzüm atıp yavaşça koltuktan kalktı. Yaşlı bir adam olduğu ve bir kapının eşiğini ya da kıvrılmış bir halıyı fark etmeyip düşerse sonuçları kötü olacağı için –mezarlık yolunda düşüp uyluk kemiğini kırması Vreni'yi bütün hayatı boyunca olumsuz etkilemişti–, adımlarını atarken dikkat ederek mutfağa gitti, kendine çay koymak istediği için küçük saplı tencereyi aldı, alçak bir mutfak dolabının üzerinde duran askılı sepetten çay poşeti kutusunu çıkardı. Bay Blanc bu askılı sepetin iki yıldır mutfak dolabının üzerinde durduğunu fark etti, aslında bunu asmakla uğraşmaya değmezdi artık. Bayan Imfeld daha iki gün önce birinin gelip tavana delik açacağını ve askılı sepeti asacağını söylemişti. Ama Bay Blanc tam sıcak suyu saplı tencereye koyarken, akşam Bayan Imfeld'e fikrini değiştirdiğini söylemeye karar

verdi: Askılı sepet yüzünden birinin gelmesinin gerekmediğini, sepeti asmaya artık değmeyeceğini de söyleyecekti, ayrıca sepetin mutfak dolabının üzerinde durmasına alışmıştı. Nane çayı ile papatya çayı arasında bir an kararsız kaldıktan sonra papatya çayında karar kıldı –çay poşetini fincana koyup kaynamış suyu da üzerine döktü ve saate baktı–, ne de olsa papatya çayı annesinin ve Vreni'nin en sevdiği çaydı. İkisi de en çok papatya çayını severdi; Bay Blanc da severdi papatya çayını ama en çok sevdiği herhangi bir çay yoktu. Vreni ve annesi sürekli değişik çaylar içmekle birlikte, en çok papatya çayı içmeyi severken, Bay Blanc içtiği çay çeşidini nadiren değiştirirdi, en çok sevdiği herhangi bir çay da yoktu. Bazen bıkıncaya kadar haftalarca sadece nane çayı içiyor, ardından haftalarca sadece elma çayı, sonra da haftalarca sadece papatya çayı içiyordu. O sırada kendine bir papatya çayı hazırlamak üzere olduğu için, gelecek haftalarda da sadece papatya çayı içecekti. Yasemin çayı zaten bitmişti, ama boş kutusu açık olarak hâlâ askılı sepetin içinde duruyordu; Bay Blanc fırsat bulduğunda yeni bir yasemin çayı almayı unutmamak için kutuyu atmamıştı. En sevdiği çay buydu, Bay Blanc en çok hangi çayı sevdiğini kendine sorduğunda, en çok sevdiği herhangi bir çay olmadığı yanıtını vermek istemediğini fark etmişti; en sevdiği çay, o sırada içtiği çaydı. Kendini tutamayıp güldü bu yanıta. Çünkü o sırada içtiği çay en çok sevdiği çay olduğu için, içtiği çaydan her zaman memnundu. Altı dakika geçtikten sonra çay poşetini fincandan çıkarıp çöpe attığı sırada, Bayan Imfeld'in burada olmaması ne yazık, diye düşündü, çünkü o olsaydı bu cümleyi yüksek sesle söylerdi. En sevdiği çay, o sırada içtiği çaydı.

Aklında bu cümleyle, içinden bu cümleyi söyleyerek ve elinde fincan olduğu için az öncekinden daha dikkatli yürüyerek odaya geri döndü. Tekrar koltuğa oturduktan sonra, yine hemen önünde duran bulmacayla uğraşıp uğraşmaması ya da defalarca okuduğu ve Huber ailesiyle yaptığı, masanın diğer ucunda olmakla birlikte yine de elini uzatsa alabileceği kadar yakında duran satış sözleşmesini imzalayıp imzalamaması gerektiğine karar vermeye çalıştı; tabii bu arada sözleşmede her şeyin kendi istediği gibi olup olmadığını ve bir şeyi yanlış okuyup okumadığını ya da gözünden kaçan bir şey olup olmadığını

mutlaka bir kez daha kontrol etmesi gerektiğini de düşündü. Ama o sırada, şehre giderken mezarlığa uğrayacağı, Vreni'nin mezarını ziyaret edeceği, ama artık annesinin mezarını ziyaret edemediği geldi aklına. Annesinin aile mezarlığı artık yoktu. Bir gün –bir bahar günüydü– otuz yıllık kullanma süresinin yakında dolacağını bildiren bir mektup almıştı; ancak bu sürenin on ya da yirmi yıl daha uzatılabileceği belirtiliyordu. Mezarın boşaltılmasına izin vermekten başka ne yapabilirdi ki o dönemde? Vreni hayattaydı o zamanlar, ona sürenin uzatılmasını nasıl açıklayabilirdi, sonuçta annesinin ailesinden hayatta kalan tek kişi oydu ve Vreni'nin görüşüne göre, eğer kendisiyle aynı mezara gömülmeyecekse, tek başına gömülmeliydi. Ayrıca Vreni yerine annesinin yanına gömülmeyi tercih etse bile, öldüğünde doğrudan onun yanına gömülemeyecekti, çünkü Bay Blanc yaklaşık iki metre derinliğe gömülecekse, doğru anladıysa, annesi otuz yıldan daha uzun bir süre önce ölmüş olduğu için, onun kemiklerinin daha aşağıya alınması gerekecekti, dolayısıyla Bay Blanc annesinin yanına gömülmüş olmayacak, annesi ondan daha aşağıda yatıyor olacaktı. Kasım ayında mezarın boşaltılmasına yazılı olarak onay verdikten sonra, mezar taşını isteyip istemediğini sormuşlardı kibarca. Bay Blanc da Vreni ile birlikte evde buna bir çözüm bulunması mümkün mü diye düşünmüştü gerçekten. O devasa mezar taşının bahçede muhafaza edilmesi söz konusu değildi, bodrum katında da yeteri kadar yer yoktu. Bununla birlikte mezar boşaltıldıktan sonra, mezar taşı tamamen parçalanmadan önce küçük bir parçasını alabilmişti ve bu parça, Heike'ye ait şeyler (alyansın küçük kutusu ve fotoğraf) ile Vreni'ye ait şeylerin (birinde Vreni'nin yüzünün, diğerinde ise yaşları hayli geçkin gelinle damat olarak ikisinin birden görüldüğü iki resim) arasında komodinin üzerinde, biraz yüksekte olduğu için diğer her şeye üstten bakan annesinin fotoğrafının önünde duruyordu.

Bazen mezarlıkta Vreni'yi ziyaret ettiği zamanlarda, annesinin yanına defnedilme fikri son derece uzak gelmesine rağmen, annesinin aile mezarlığının süresini uzatmadığı için pişmanlık duyuyordu; mesele annesini ziyaret etmek, onu hatırlamakla ilgiliydi sadece. Vreni'nin bir mezarı vardı, her ne kadar bu yer bir simgeden başka

bir şey değilse de Vreni oradaydı. Bay Blanc onun mezarına gidebiliyor, çiçek koyabiliyor ve onunla konuşabiliyordu. Annesininse artık böyle bir yeri yoktu. Mezar taşından bir parça kalmıştı geriye; yine de Bay Blanc, komodinin üzerinde duran –aslında dağlarda yürüyüş yaparken alıp eve getirdiği bir taş da olabilirdi bu– bu taşla konuştuğunda kendini çok kötü hissediyordu. Mezarlıkta bir mezar taşıyla konuşulabilirdi ama evde el kadar bir taşla konuşmak delilikti. Annesiyle artık nadiren konuşmasının nedenlerinden biri buydu; diğer neden ise çok uzun bir süre önce ölmüş olmasıydı. Artık annesiyle konuşmak zorunda değildi. Ama annesinin bu güneşli mezarlıkta, çamların arasında bir mezarı olmasını isterdi. Mezarının başında fazla kalmasa, mezarlıktaki vaktinin çoğunu Vreni'nin mezarının başında geçirse bile, ona çiçek götürürdü. Vreni'ye yaptığı gibi her hafta ona da çiçek götürürdü, sonuçta hayatının bir anlam kazanması için bir şeyler yapması gerekiyordu. Çiçeklere bakarak, sürekli yeni çiçekler getirerek Vreni'nin mezarına özen göstermiş oluyor, böylece hayatı anlam kazanıyordu. Annesinin mezarı boşaltıldıktan sonra, birkaç yıl boyunca mezarlığa gitmesi için herhangi bir neden kalmamıştı; ancak Vreni öldükten sonra tekrar mezarlığa gitmeye başlamıştı. Vreni ölmüştü ama Bay Blanc'ın şimdi başka bir görevi olmuştu. Vreni'nin mezarına özen gösterme görevini kimse onun elinden alamazdı; Vreni'nin mezarı o kadar çabuk boşaltılamayacaktı. İyice araştırdığı için tekli mezarların yasal kullanım süresinin yirmi yıl olduğunu biliyordu, gerçi yarısı, ilk on yıl yakında geçmiş olacaktı, her zamanki deyişiyle yolun yarısı yakındı yani, buna rağmen Vreni'nin mezarının yasal kullanım süresinin sonunu görebilir miyim diye düşünmüyordu: Çok uzun yaşamayacaktı ve düşündüğünden daha uzun süre yaşasa bile, Vreni'nin yirminci ölüm yıldönümünü göremezdi. Geleceği düşündüğünde, geleceğin neler getireceğini ve ölümünü düşündüğünde, bunların hepsi bugün ile Vreni'nin yirminci ölüm yıldönümü arasındaki zamanda geçiyordu. Vreni'nin yirminci ölüm yıldönümünden sonrasını, mezarının boşaltılmasından sonrasını görmek istemiyordu. Hem neden görecekti ki? Vreni'nin mezarıyla bile ilgilenemeyecekse, bir görevi kalmamıştı artık. Daha önce öleceğinden emindi: Yüz yaşına kadar yaşamayacaktı herhalde! Ama

eğer –bunu düşününce kendini tutamayıp gülümsedi–, Bayan Imfeld işini iyi yapar da o kadar yaşarsa, insülin stokundan biraz yardım alacaktı.

Koltukta arkasına yaslanan Bay Blanc, bulmaca çözmeye devam mı edeceğini, yoksa kafasının içinde dolanan bir sürü düşünce yüzünden hafif bir yorgunluk hissettiği için bir ara mı vereceğini düşünürken otuz saniyeliğine ya da iki dakikalığına uyukladı ve gördüğü kısacık bir rüyadan uyanınca, soğumasını istemiyorsa çayını içmesi gerektiğini hatırladı.

Birdenbire kendine gelen Bay Blanc, insanların papatya çayını sadece hasta olduklarında ya da başka herhangi bir nedenle kendilerini kötü hissettiklerinde içtikleri için hiç sevmedikleri biliyor; ama kendisi bunu keyif çayı olarak içtiği için tadını muhteşem buluyordu. Hastalandığında ya da yıllardır başına gelmemiş olmamakla birlikte, herhangi bir nedenle kendini kötü hissettiğinde asla papatya çayı içmezdi; papatya çayı onun için bir keyif çayıydı ve her zaman öyle kalacaktı. Papatya çayı keyfinin elinden alınmasına izin vermeyecekti. Dişlerini çok uzun fırçaladığı için dişetleri iltihaplanınca Bayan Imfeld ona papatya çayı ile gargara yapmasını önerdiğinde, bu çaya elini bile sürmemişti. Dişlerini iki gün fırçalamamış, bu iki günün sonunda iltihap geçmişti. Tekrar papatya çayı içmeye, o sıralarda nane ya da yasemin çayı içmediği zaman başlamıştı. Her halükârda bu çayı ancak iltihap geçtikten ve iltihapla alakası kalmadıktan sonra içmişti.

Aynı zamanda bir hamur işinin de adı olan, İsviçre'de altı harfli bir dağ? En sevdiği yemeklerden biri olan, kıymalı ya da peynirli çeşitleri olan Hörnli olduğu kesindi bunun. Çok yüksek ya da çok güzel bir dağ olmamakla birlikte, Vreni ile –daha eskiden, henüz rahat yürüyebildiği zamanlarda da annesiyle birlikte– pek çok kez Hörnli'ye çıkmışlardı. Pazar gezileri için tercih edilen bir dağdı bu, Bay Blanc da çocukluğunda annesi ile birlikte Hörnli'de pek çok kez yürüyüş yapmıştı. Trenle Tösstal'dan nasıl yukarı tırmandıklarını hâlâ anımsıyordu; Schnebelhorn'la karşılaştırıldığında Hörnli çocuklar için daha uygun bir yerdi, ne de olsa Schnebelhorn Hörnli'den daha yüksekti. Schnebelhorn'a tırmanmak kim bilir kaç saatini daha

alırdı insanın? Bunun için artık çok yaşlıydı Bay Blanc, bu dağ ona çok dik ve yolu çok uzun gelirdi, –birdenbire sendeleyip yere yığılıverdiği, hatta öldüğü geldi gözünün önüne–, o yüzden Schmaler Hundsberg'de yürüyüş yapmak en iyisiydi. Ama Bayan Imfeld'e onunla birlikte Hörnli'ye çıkmasını teklif edebilirdi belki? Oraya çıkmak belki hâlâ göze alınabilirdi. Ama yılın bu mevsiminde değil tabii, belki ilkbahar ya da sonbaharda? Yazın çok sıcak olurdu, Bay Blanc yazın evden neredeyse hiç çıkmazdı, o kadar sıcağa artık dayanamıyordu. Sıcak hava yaşlılar için tehlikeliydi. Her yaz sıcak yüzünden yaşlılar ölüyordu. Bu nedenle o da yaz sıcağında evden dışarı çıkmıyordu: Böyle bir havada evden çıkmak gibi bir saçmalık yapmaya kalkışmıyordu. Yazın evden sadece sabahın erken saatlerinde ve akşamları çıkıyor, gündüzleri ise ancak hava bulutlu olduğu ya da yağmur yağdığı zamanlarda çıkmayı tercih ediyordu.

Papatya çayı artık uygun sıcaklığa gelmiş olmalıydı, Bay Blanc'ın çay konusundaki tecrübelerine göre bu, çayın istediği anda hemen içebileceği sıcaklıkta olması demekti. Hangi çay olursa olsun, bütün çayların kusuru ya çok sıcak ya da çok soğuk olmaktı; uygun sıcaklığa geldiği anda çayın hemen içilmesi lazımdı, öyle sakince, keyfini çıkararak içmek mümkün değildi. Bu tür kusurlarından dolayı çay, içerken bir yandan sohbet etmek ya da bulmaca çözmek için uygun bir içecek değildi.

Bay Blanc'ın hissettiği uyku –Vreni'ye hep, "Uyku hissediyorum," derdi– sayesinde üzerine tatlı bir rehavet çöktü, gözleri yavaş yavaş kapanıp güçlükle tekrar açıldı, sonra yine kapanıverdi ve uyku ile uyanıklık arasında gidip geldikten sonra kısa bir uykuya daldı, rüyasında da, çay hazırlamak gibi bir görevi olmamasına rağmen Bayan Imfeld'in mutfakta papatya çayı hazırladığını gördü. Ama bunun yarattığı tedirginlik rüyadan düşmesine neden olmadı –Bay Blanc ne zaman rüyası yarıda kesilse, böyle bir düşme hissine kapılıyordu–, aksine sanki daha iyi görebilmek için çabalıyormuş gibi, Bayan Imfeld'in papatya çayını fincanda demlenmeye bıraktığını daha da açık bir biçimde gördü.–

Bay Blanc, uykuya daldıktan sonra daha beş dakika bile geçmeden uyanıp kendini tekrar odanın içindeki koltukta bulduğunda, kendini

dinlenmiş mi, yoksa yorgun mu hissettiğine pek karar veremedi ve Bayan Imfeld'in onun için hazırladığı papatya çayının hâlâ mutfakta durduğu ve soğumadan içmesi gerektiği aklına geldi. Kendisini dinlenmiş değil, daha çok yorgun hissettiğinden, koltuktan güçlükle kalktı ve o mahmurlukta bile kapı eşiklerine ve halılara dikkat etmeyi ihmal etmeden mutfağa gitti, ama içinde demlenmeye bırakılmış papatya çayı poşetinin olduğu bir fincan görmedi. Ocak kapalıydı, saplı tencere ise her zamanki yerinde duruyordu, papatya çayının kutusu da hâlâ mutfak dolabının üzerinde duran ve asmamaya karar verdiği için orada durmaya da devam edecek olan askılı sepetteydi; peki, asıl Bayan Imfeld neredeydi? Belli ki Bay Blanc uyuyakaldığında Bayan Imfeld'in gitmesi gerekmişti; uyuduğu için onu rahatsız etmek istememiş ve veda etmeden gitmişti herhalde. Ama niçin ona çayı getirmemiş ya da hiç değilse mutfakta bırakmamıştı?

Biraz aklı karışan ama bu garip durumun kendisini huzursuz etmesine de izin vermeyen Bay Blanc, durumu kabul edip yarısı içilmiş papatya çayının durduğu odaya geri döndü ve koltuğa oturdu.

Altı harfli eski bir İsviçre güzeli: Güzellik kraliçelerini pek tanımıyordu. İsviçre güzellik yarışmaları onu hiç ilgilendirmemişti; mesele en güzel kadını bulmak değil, koşullara en uygun kadını bulmaktı sadece. Evlenmiş bir kadının niçin İsviçre'nin güzellik kraliçesi seçilemeyeceğini bugüne kadar Bay Blanc'a açıklayabilen çıkmamıştı – evli kadınlar evlenmemiş kadınlar kadar güzel olamıyor muydu? – Boyu çok kısa olanlar niçin güzellik yarışmasına dahil edilmiyordu? – Birkaç santimetre daha kısa olan bir kadın uzmanlar ve seyirciler tarafından İsviçre güzeli seçilemez miydi? Heike nin boyu da yarışma için çok kısa kalırdı ama güzellik yarışmasını rahatlıkla kazanabilirdi. Bay Blanc, hayatı boyunca Cambridge zamanlarındaki Heike kadar güzel bir kadın hiç görmemişti. Beline bir yastık yerleştiren Bay Blanc'ın gözünde Heike, İsviçre güzellik kraliçesi olsun ya da olmasın, dünyanın en güzel kadınıydı. Güzellik yarışmasını kazansın ya da kazanmasın dünyanın en güzel kadınıydı o. Hatta Bayan Imfeld'den bile güzeldi, tabii Bay Blanc bunu ona söylemiyordu çünkü Bayan Imfeld de çok güzeldi ve birkaç santimetre daha uzun olsaydı, o da İsviçre güzellik yarışmasını kazanabilirdi.

Altı harfli eski bir İsviçre güzeli: Neydi adı, neydi? Burger miydi? Yoksa Birrer mi? Ya da Meier mi? Ama Meier sadece beş harfliydi. Imfeld! diye düşündü Bay Blanc, ama boyu yarışmaya katılamayacak kadar kısa olduğu için Bayan Imfeld herhangi bir İsviçre güzellik yarışmasını kazanmamıştı. Neyse ki böyle bir yarışmaya katılamıyordu, katılmış ve kazanmış olsaydı, o zaman işten ayrılırdı. O zaman da Bay Blanc onu sadece televizyonda ve moda dergilerinde görürdü ve Bayan Imfeld artık Bay Blanc'ı ziyaret etmeye gelmezdi. Güzellik yarışmasına katılmak Bayan Imfeld için iyi olurdu belki; ama Bay Blanc için büyük bir kayıp olurdu. Bu yaştan sonra, üstelik Bayan Imfeld'e bu kadar alışmışken yeni bir bakıcı istemiyordu; Bayan Imfeld gitmek zorunda kalır da yeni bir bakıcı gelirse, o zaman Bay Blanc da giderdi, bir gün sanki yanlışlıkla olmuş gibi kendine sadece bir iğne değil, elindeki iğnelerin hepsi bitinceye kadar bütün iğneleri yapardı. O zaman tıpkı Bayan Imfeld gibi Bay Blanc da gider, sadece onun gittiği yer farklı olurdu, yeni bakıcı da daha genç başka bir huzurevi sakiniyle ilgilenirdi. Bay Blanc gitmiş, her zamanki deyişle bu dünyadan göçmüş olurdu; bu dünyadan göçmek zor gelmezdi ona, emindi bundan. Bu dünyada artık işi kalmamıştı, onu burada tutan hiçbir şey yoktu. Herkes çoktan bu dünyayı terk edip gitmişti: Annesi, Heike, sonunda da Vreni; geriye bir tek o kalmıştı ve Vreni'nin mezarının bakımıyla ilgileniyordu. Bu işi daha ne kadar yapmak zorundaydı, Heike'ye, Vreni'ye ve annesine ne zaman kavuşabilecekti? Niçin kimse onu evi mecburen satmak ve parasız kalmak gibi utanç verici bir duruma düşmekten kurtarmıyordu? Bay Blanc ve parasız kalmak

Bütün hayatı boyunca her zaman yeteri kadar parası olmuştu, en azından borç almasını gerektirmeyecek kadar parası olmuş, hiç borçlanmamıştı. Ama şimdi evi satmak zorundaydı; elinde sadece otuz bin frank kalıncaya kadar Bayan Imfeld'e ödeme yapmak zorunda olduğu için, ev satıldıktan sonra da parası her ay giderek azalacaktı. Otuz bin frank! Bunları yaşamak zorunda mıydı?

Karar verme özgürlüğünün kısıtlanması ve evi satmaktan başka çaresinin kalmaması onu öfkelendiriyor; kendini savunamamak, çalışıp para kazanamamak onu çok sinirlendiriyordu. Huber ailesiyle yapılan satış sözleşmesini artık bir kez daha okumadan imzalamak

için masanın üzerinde duran tükenmez kalemi aldı; sonra fikrini değiştirip tükenmez kalemi öfkeyle yere fırlattı. Cehenneme kadar yolları vardı! Evi satacak kadar aptal değildi! Bütün hayatı boyunca kendine ait bir evinin olmasını hayal etmişti, işte şimdi tam hayali gerçek olmuşken onu satacak değildi. Asla satmayacaktı evini. Parası ancak birkaç ay sonra tükenecekti, ondan önce bir gece huzur içinde göçüp giderdi nasıl olsa bu dünyadan.

Bay Blanc, bu durumda yeni sürenin, Vreni'nin mezarının yasal kullanma süresinin bittiği, yani yirminci ölüm yıldönümünün olduğu gün değil, nakit parasının bittiği gün dolacağına kesin karar verdi. Nakit para zaten umurunda bile değildi – para neydi ki zaten?– ama hayattayken de, ölürken de ev ona ait kalacaktı. Sonra ister devlet, ister bir başkası, kim istiyorsa alabilirdi! Sonuçta bu ev bir zamanlar Vreni'nin eviydi ve resmi belgelerde şu an başka bir şey yazıyor olsa da, aslında bugün de ona aitti. Ev Bay Blanc'a miras kalmıştı, ama evin aslında Vreni'ye ait olduğunu biliyordu. Günün birinde öldüğü zaman, evi satmadığı için Vreni onu takdir edecekti. Artık onun alyansını takmıyor olsa da Vreni'yi hâlâ umursuyordu. Mezarının bakımıyla ilgileniyor, onunla konuşuyordu. Vreni'nin onun çıkarlarını koruyan, evine ne olduğunu umursayan birine ihtiyacı vardı.

Bay Blanc'ın herkese, Heike'ye, Vreni'ye ve annesine karşı adil olması gerekiyordu. Niçin onları bu kadar bekletiyordu ki? Hayatta olan başka akrabası ya da tanıdığı var mıydı? Bayan Imfeld ve onu doğum günü partilerine davet eden huzurevindeki birkaç komşusu dışında kimse yoktu. Bir de iki ya da üç yıl önce belediye ulaştırma hizmetlerinde bir buluşma düzenlenmiş, Bay Blanc orada eski iş arkadaşlarından birkaçını görmüştü. Gelenlerin çoğunu tanımıyordu; birlikte çalıştığı kişiler arasında yaşlı olanların hepsi, daha genç olanların da çoğu ölmüştü. Buluşmadaki en yaşlı kişi oydu.

Bay Blanc, hayatta akrabalarının olmaması bir yana, herhangi bir tanıdığının bile olmadığını gönül rahatlığıyla söyleyebilirdi; ölse arkasından ağlayan kimse olmazdı. Olsa olsa Bayan Imfeld üzülürdü belki; ama o da bakıcılığını yaptığı bir huzurevi sakininin öldüğüne birkaç ayda bir tanık oluyordu zaten. Huzurevinde yine birinin ölmediği bir ay değil, bir hafta bile geçmiyordu. Bay Blanc huzurevine

gelen yeni sakinlerin adlarını aklında tutmaya çalışmaktan ya da onlarla arkadaşlık etmekten vazgeçmişti; onlarca yıl daha hayatta da kalabilir ya da aynı şekilde, taşındıktan sonra birkaç hafta içinde de ölebilirlerdi. İlan panolarından birinde yeni taşınanların, diğerinde ise ölenlerin duyuruları oluyordu sürekli. Bir keresinde Bayan Imfeld'e, kısacık sohbet ettiği adamın –bunun üzerinden bir ya da iki yıl geçmişti– nasıl olduğunu sormuş ve adamın aylar önce öldüğünü öğrenmişti. Hayat, diye düşündü, başlarda, çocukluk döneminde – annesinin parası olmadığı için zor bir çocukluk dönemi geçirmiş olmasına rağmen– bir tür şölen gibiydi sonra yavaş yavaş yaşlanmaya başladıkça, hayatın da aslında ne olduğu ortaya çıkmıştı: insanların teker teker ölmesi. Bay Blanc'ın tanıdığı gittikçe daha çok insan kelimenin tam anlamıyla teker teker ölmüştü; önem verdiği insanlar, annesi, Heike, Vreni teker teker ölmüşlerdi; şimdi kimse yoktu artık, bir tek kendisi kalmıştı geride. Aslına bakılırsa, Bayan Imfeld de onunla sadece işi gereği ilgileniyordu, onunla olan dostluğunu, sırf işi gereği kurulmuş bir ilişki olarak gördüğüne hiç kuşku yoktu. Ayrıca Bay Blanc'tan önce ölmeyeceği belliydi, Bay Blanc'ın bildiği kadarıyla hasta değildi ve bir kaza geçirmesi de pek muhtemel görünmüyordu. Bir tek Bay Blanc kalmıştı. Sıra ondaydı. Dünya, diye düşündü –bunun kim olduğunu bilmeden–, o ölsün diye bekliyordu sadece.

Bulmacayı kenara koyup her zaman masanın üzerinde duran bloknottan bir kâğıt kopardı ve titreyen elleriyle yavaş yavaş, tek tek şu harfleri sıraladı: "Sevgilim, yakında yine birlikte yürüyüşlere çıkacağız, Sevgiler, Anton," yazdı ve kâğıdı masanın üzerine koyduktan sonra, bu arada soğumuş olan papatya çayının son yudumunu da içti. Nerdeyse her zaman soğuk olan bu son yudumu hiç sevmiyordu; unutmamaya karar vermesine rağmen, çayı uygun sıcaklıkta içmek istediğini unutuyordu her seferinde. Sadece çay içmeyip, bunun yanı sıra bulmaca çözmek gibi şeyler de yaptığı için böyle oluyor, tabii sonuçta da tadı hiç hoş olmayan buz gibi son bir yudum kalıyordu geriye.

Gençlik zamanları aklına gelen Bay Blanc, Heike'nin siyah beyaz fotoğrafının durduğu komodine baktı. Genç bir delikanlı olduğu o

zamanlarda Cambridge'e gidip yurtdışında uzun süre yaşamak ona korkutucu gelmişti. Şimdi olsa seve seve giderdi yurtdışına. Ölmeden önce tek bir isteği vardı: Bir uçağa atlayıp tekrar Polonya'ya uçabilmek! Mezarlıkta tekrar Heike'yi ziyaret etmek ve mümkünse mezarının başında durmak istiyordu. Hâlâ bir mezarının olup olmadığını, boşaltılıp boşaltılmadığını bilmiyordu.

Sosyalist dönemin o tekdüze griliği nihayet geçmişte bırakılmak isteniyormuş gibi –sarı, kırmızı, mavi, yeşil– rengârenk boyanmış müstakil evleri de görmek istiyor, tekrar *pierogi* de yemek istiyordu. O şuruplu birayı denemeyi de ne çok isterdi! Kazimierz'te bir kez daha dolaşmak, kafelere ve mağazalara girmek isterdi; o zaman içinde halılar ve minderler gördüğü o küçük dükkândan hatıra olarak bir minder alırdı. Niçin o zamanlar hiç değilse bir minder almamıştı? Hâlâ hayattaysa ve sağlığı da yerindeyse, en çok da Heike'nin uzaktan akrabası olan kadınla Vistula nehri boyunca dolaşmak istiyordu. Heike'nin uzaktan akrabasının artık hayatta olmayabileceğini düşününce üzüldü.

Bay Blanc, başını kaldırıp tekrar komodine baktı. Huzurevine yerleşirken, Heike'ye de Vreni ve annesiyle aynı yeri vermek için, Heike'nin alyansını ve resmini de komodinin üzerinde annesine ve Vreni'ye ait şeylerin yanına koymuştu. Vreni ve annesinden kalan şeyler, öyle olması gerektiği, aile üyelerine ait resimler ve diğer şeylerin oraya konması gerektiği için komodinin üzerinde duruyor; ama Heike'nin yüzüğü ve resmi, öyle olması gerektiği için değil, Bay Blanc öyle istediği için orada duruyordu. Vreni artık öldüğüne göre, Heike'nin Bay Blanc'ın hayatının bir parçası olduğu nihayet ortaya çıkabilirdi. Heike bir sır değildi artık, hayatının bir parçası olduğunu herkes görebilirdi, Heike onun hayatındaki en önemi üç insandan biriydi. Hayatındaki en önemli insandı. "Sevgilim" diye yazdı aceleyle başka bir not kâğıdına ve yeni âşık olmuşçasına bir ışıltı yayıldı yüzüne, "bugün sana söylemiş miydim? Sen hayatımdaki en önemli insandın, şimdi de öylesin ve hep öyle kalacaksın. Sevgiler, Anton."

Huzurevine yerleştikten birkaç ay sonra Heike'nin yüzüğünü parmağına takmıştı ve o günden beri de gizli bir gururla taşıyordu onu. Daha sonra da hiç çıkarmamış, komodinin üzerindeki küçük

kutu boş kalmıştı. Vreni öldükten birkaç ay sonra Heike'nin yüzüğünü takabileceğine, bunun vicdanını rahatsız etmeyeceğine ikna olmuştu. Sonuçta Vreni de Norbert öldükten sonra tekrar evlenmişti; ölümünden sonra Heike'nin yüzüğünü takmasını Vreni de anlayışla karşılardı. Onu rahatsız eden tek şey, Vreni öldüğü için onunla konuşamaması ve ona her şeyi anlatamamasıydı. Vreni hayattayken ondan ayrılmadığı, ancak öldükten sonra yüzüğünü çıkarıp Heike'nin yüzüğünü taktığı için, Heike'ye karşı da ikiyüzlü davrandığını hissediyordu bazen. Kimseye haksızlık etmeyecek şekilde davranmaya çalışmıştı ama biri mutlaka mağdur oluyordu tabii.

Vreni'nin asla ayrılmak istemediği evini satması doğru olmazdı elbette. Yere fırlattığı tükenmez kalemi Bayan Imfeld kaldırırdı. Bayan Imfeld yerde bir tükenmez kalem olduğunu, üzerine basarsa ayağının kayıp düşebileceğini söylüyordu sürekli; yere kalem düşmemesine dikkat etmesi gerektiğini hatırlatıyordu. Bay Blanc bir keresinde, tükenmez kalemi yere bilerek attığını söyleyecekti neredeyse. Ne zaman sözleşmeyi gözden geçirse, imza atarken kullanacağı tükenmez kalemi öfkeyle yere fırlatıyordu sonunda. Ardından da genelde, masanın üzerinde duran bir CD'yi CD-çalara koyuyor ve Lehçe dinliyordu. Heike'nin en sevdiği dil olduğu için bir dönem Lehçe öğrenmeye çalışmıştı ve bu dili öğrenmek ona çok zor gelse de, CD'yi bir kenara kaldırmamıştı. CD'yi dinlemeye devam ediyor, çünkü bu dili seviyor ve dinledikçe kendini Polonya'daymış gibi hissediyordu; ayrıca birkaç kelime daha öğrenebilirim belki diye geçiriyordu içinden. Birkaç kelimeden fazlasını hiç öğrenememişti. Bugün bile bazen *Czeya* da *Dzie dobry* kelimelerini telaffuz etmeye çalışıyordu, En kolay *Tak* kelimesini söylüyordu, *Smaczenego* kelimesini telaffuz etmesi ise tamamen imkânsızdı. Bir keresinde sözlükte "sevgilim" kelimesinin çevirisine bakmıştı, çünkü bütün CD'de bir kez bile *kochanie* sözcüğü geçmiyordu, Bay Blanc bu kelimenin nasıl telaffuz edildiğini bugüne kadar öğrenememişti. Bu kelimeyi içinden Almanca gibi söylüyor, endüstri ya da epilepsi kelimeleri gibi telaffuz ediyordu. Bazen de küçük bir kâğıda, "Kochanie, bu akşam seni yemeğe davet ediyorum," yazıyordu. Sık sık huzurevi kompleksinin içinde bulunan restoranda yemek yemeye gidiyor, Heike'nin de karşısında

oturduğunu hayal ediyordu. Ya da şöyle diyordu: "Kochanie, hava güneşli, seni yürüyüşe çıkarmak istiyorum; resim yapmaya daha sonra, ben akşam yemeğini hazırlarken devam edersin. Sevgiler, Anton."

Evin satışından dolayı tedirginlik hissettiğinde kendini sakinleştirmenin en iyi yolu, bu Yeni Başlayanlar İçin Lehçe CD'sini dinlemekti. Gözlerini kapatıyor ve aralarında Lehçe konuşan adamla kadına kulak veriyor, sonra da Heike'nin yanında oturduğunu, birlikte gözlerini kapatıp bu adamla kadını dinlediklerini hissediyordu. Heike de üzerinden elli yıldan daha fazla zaman geçmiş olan tanışmalarını hatırlıyordu. Bay Blanc gibi o da, bütün bir hayatı birlikte geçirdikleri ve hayatlarının sonbaharında da birlikte oldukları için mutluydu

Koltuktan güçlükle kalkıp daha güvenli olsun diye mutfağa giderken her fırsatta kapıya, masaya tutunup destek alarak yürüyen, şeker hastası yaşlı bir adam, bir ihtiyar olan Bay Blanc, mutfakta onun için hazırlanmış bir çay bulamadı. Demek ki az önce yanılmıştı. Bayan Imfeld'den (ve Heike'den) gizlese de, son zamanlarda bazen oluyordu bu. Saplı küçük tencereye su döküp tencereyi de ocağa koyduktan sonra fincana da bir nane çayı poşeti attığı sırada, önemli bir durum söz konusu olduğunda sağlıklı düşünebildiğini biliyordu Keskin zekâsı gerektiğinde devreye giriyordu. Bayan Imfeld'le ve doktorla gayet rahat konuşuyordu, yeteri kadar yüksek sesle konuştuklarında onları anlıyor ve mesela referandumlarda niçin "Evet" ya da "Hayır" oyu kullandığını açıklayabiliyordu. Normalde bu konuşmalar yarım saatten daha uzun sürmüyor ve bu kadar sürede Bay Blanc'ın dikkati dağılmıyordu. Önemli olan, sonrasında yatmaya gidebilmesiydi. Çok uyuyor, gündüzleri de uyuma ihtiyacı hissediyordu. Uyumak iyi geliyordu ona. Kaynamış suyu fincana döktükten sonra elinde fincanla odaya giderken, Heike'ye ait olan ve içinde ona yazdığı bütün küçük mektupların durduğu ayakkabı kutusunu hatırladı. Koltuğa ulaştığında çay poşetinin hâlâ fincanda olduğunu fark etti ve normalde çayı mutfakta altı dakika demlenmeye bıraktığı, poşeti daha mutfaktayken çöpe attığı ve sonra odaya gittiği aklına geldi. Ama o kadar yolu tekrar gidip mutfağa dönmeyecekti; yaşlılığı onu daha rahat olmaya zorladığı için, odada çayın demlenmesini

bekleyecek, poşeti de hâlâ masanın üzerinde duran boş fincanın içine koyacaktı. Ama saate bakmayı unutmuştu. Neyse ki nane çayı olduğu için çok kötü bir durum değildi bu. Nane çayını on dakika demlenmeye bıraksa da olurdu.

Artık üçüncü ayakkabı kutusunun da dolmaya başladığını fark etti çayın renginin yavaş yavaş değiştiğini izlerken; diğer iki ayakkabı kutusu ağzına kadar not kâğıtlarıyla doluydu zaten. Kâğıtların çoğu renkliydi; çünkü Bay Blanc genelde renkli bloknot alıyor, küp bloklar üstte sarı kâğıtlarla başlıyor, sonra portakal rengi, kırmızı, açık mavi, lacivert, açık yeşil, koyu yeşil, eflatun ve mor renkler geliyordu (sırasını karıştırıyor olabilirdi belki). Renkli kâğıtlara yazmayı daha çok seviyordu, bunlar daha sevimli görünüyor, Heike'ye daha çok yakışıyorlardı. Heike Cambridge'te rengârenk giysiler giyer, bunlar genellikle epey cüretkâr kıyafetler olmakla birlikte makul görülebilecek sınırları asla aşmaz ve yakışıksız olmazdı. Onun bu kendinden emin giyim tarzı, Bay Blanc'ı her zaman hayrete düşürmüştü. Kendisi her şeyi yanlış yapacağından emin olduğu için siyah giymeyi tercih ediyordu. Evden çıkma gerekçesinin resmi bir karakteri varsa –Bay Blanc içinden hep "resmi bir karakter" derdi– kravat takardı. O gün de mezarlıkta Vreni'ye kısa bir ziyarette bulunacağı için değil, oy pusulalarını sandığa götürmesi gerektiği için, kalın paltosunun altına –sonuçta hava sıfırın altında on yedi dereceydi– oy vereceği lokalden ayrıldıktan sonra önünü açacağı ceketini giyecek ve kravatını takacaktı elbette. Bu yaşına rağmen siyah takım elbisesini giymeyi ve duruma göre kravat takmayı ihmal etmiyordu. Evden çıkıyorsanız, yaşlı bile olsanız, iyi bir izlenim yaratmaya dikkat etmeniz gerekirdi.

Çay poşetini çayın içinden alıp boş fincana koyan Bay Blanc, (daha önce de birkaç kez düşündüğü gibi) ayakkabı kutularını yanına almak, onlarla birlikte gömülmek istediğini düşündü. Evin satış sözleşmesinin imzalanmasından önce ya da hemen sonra vasiyetnamesini yazmaya niyetlendiğini, ama hâlâ tamamlamadığını hatırladı. Bunu artık yazması ve notere götürmesi gerekiyordu, otobüsle şehre gidecekti. Eski vasiyetnamesini Vreni ile evliliklerinin ilk yıllarında yazmıştı ve bu vasiyetname hâlâ geçerliydi; ama Vreni öldüğünden, hiç değilse evin satılması gündeme geldiğinden beri değiştirmeyi dü-

şünüyordu. Bu kadar yaşlanmış olmasına rağmen o güne kadar yeni bir vasiyetname hazırlamaması büyük bir ihmalkârlıktı ve tek haklı gerekçesi, mirasçısının olmamasıydı. Vreni'nin hiç değilse bir mirasçısı, yani Bay Blanc varken Bay Blanc'ın tek bir mirasçısı bile yoktu. Parayı –gerçi vasiyetnamesinde para değil, ayakkabı kutuları daha önce geliyordu– bir hayır kurumuna bağışlayacaktı; ama hangi kurumlar üzerinde duracağına henüz karar vermemişti. Bu konuda bilgi edinmesi gerekiyordu. Bayan Imfeld hayır kurumlarını biliyor olabilirdi. En anlamlısı ve en iyisinin hangisi olduğunu o söylerdi belki. Onun hangi hayır kurumunu desteklediğini, hangisinin en iyisi olduğunu düşündüğünü soracak, sonra da –ondan yanıt alır almaz!– yüzünde hınzır bir gülümsemeyle, eğer öyle düşünüyorsa, servetini bu hayır kurumuna bırakacağını söyleyecekti. Servetini! Pek fazla bir şey değildi bu tabii! Aslında hâlâ sahip olduğu tek şey evdi. Hiçbir zaman çok zengin biri olmamıştı, hiçbir zaman çok fazla para kazanmamıştı, ama bütün hayatı boyunca tutumlu olmuştu. Fiyatı uygun arabalar almış, çoğunlukla senede sadece bir kere tatile –o da Pontresina'da Grischa Otel'e bir haftalığına– gitmişti.

Bunca yıl gelip gittikten sonra köyü artık çok iyi biliyordu. Sessiz sakin bir yerdi, bir fayton iki yaşlı misafiriyle Roseggletscher yönünde yavaş yavaş ilerlerken, üzerinde kaba saba harflerle "Grischa" yazan otel, o saf beyazlığını hâlâ koruyordu. Kuşların bıraktığı birkaç iz dışında, Bay Blanc'ın üzerinde durduğu kar tabakası pürüzsüzdü ve Bay Blanc adımlarıyla karın üzerine kocaman bir "H" harfi çizince birdenbire Heike yanına geldi ve onunla birlikte dağdan aşağıya otele doğru yürüdü.

2

Çay uygun sıcaklığını yine kaybetmişti. Bay Blanc bu tatsız tuzsuz ılık sıvıdan azıcık içti – en az on dakika fazla uyumuştu– ve iğrenerek tekrar masaya koydu. Kapı çalıyordu. Buna şaşırdı, çünkü Bayan Imfeld sadece sabah erken saatlerde ve akşamüzerleri geliyordu; koltuktan kalktı, fazla hızlı kalktığı için dengesini kaybedecek gibi olduysa da, kapıya koştu. Acele etmesi gerekiyordu. Kapıyı çalan kişi çok beklemek zorunda kalırsa, evde kimsenin olmadığını

zannedip gidebilirdi. Bay Blanc evin içinde küçük adımlarla hızlı hızlı, ama ayağı hiç takılmadan ve düşmeden yürüyüp sonunda kapıyı açtı.

Karların parıltısından kamaşan gözlerini kısmak zorunda kaldı. Yüzüne vuran rüzgâr başında kalmış seyrek saçlarını savurdu. Soğuğu ellerinde ve yanaklarında hemen hissetti, ama hava sıfırın altında on yedi derece gibi gelmedi ona. Karşısında Bayan Imfeld ile Bay Geiger duruyordu, ona selam verip aceleyle yanından geçerek içeri girdiler.

"Çok soğuk çok," dedi Bayan Imfeld tir tir titreyerek. "Sıcacık bir odada olduğunuz için çok şanslısınız."

"Bence de" dedi Bay Geiger ve paltosunu çıkardı. Kısa, koyu renk saçlı, yüzü her zaman tıraşlı, orta boylu çelimsiz bir adamdı. Burnunun üzerinde, burun kökü ile ucunun tam ortasında duruyordu gözlüğü. Çerçevesi o kadar inceydi ki neredeyse hiç görünmüyordu. Her zamanki gibi gülümsedi ve Bay Blanc'ın gözlerinin içine baktı.

"Bay Blanc, Bayan Imholz ile benim niçin geldiğimizi biliyorsunuz," dedi, güldü ve sanki yaşlıların hoşuna giden bir hareketmiş gibi, işaret parmağını uzatıp bir uyarıda bulunuyormuşçasına şakağının yanında salladı. "İmzaladınız mı?"

"Imfeld," dedi Bayan Imfeld. "Lütfen bugün geldiğimiz için kusura bakmayın."

"Doğru ya, Imfeld! Affedersiniz." Reverans yapar gibi öne doğru eğildi. "Bu akşam tatile, Endonezya'ya, sıcak diyarlara gidiyorum – kız arkadaşıma sözüm vardı. Siz hiç oraya gitmiş miydiniz? Gitmediniz mi? Şu anda orada hava gayet sıcak ve güneşli. Bu soğukta burada kalıp çalışmak isterdim elbette!" Bunu şakayla söylediğini göstermek için de omuzlarını ve kaşlarını yukarı kaldırdı. "Tabii şu işi halletmeden gitmem tatile."

Birden ciddileşti:

"Bay Blanc, dün Huber ailesinden bir telefon geldi; imzalı sözleşmeyi almaları gerekiyor, bu akşama kadar. Bugün pazar olmasına rağmen alelacele size gelmemin nedeni de bu."

Yavaş yavaş oturma odasına gelmişlerdi. Biraz tedirgin bir halde durdular.

"Yerde bir tükenmez kalem var," dedi Bayan Imfeld ve kalemi kaldırdı. Sonra da biraz daha yüksek sesle, "Yere kalem düşürmemeye dikkat edin. Üzerine basarsanız düşersiniz" diye ekledi.

"Çay içer misiniz? Oturun lütfen," dedi Bay Blanc.

Bayan Imfeld duvarın dibinde duran her zamanki sandalyesine oturdu. Bay Geiger ile Bay Blanc ayakta kaldılar.

"Pazar günü fazla zamanınızı almak istemeyiz," dedi Bay Geiger nazikçe. Yüzüne bir gülümseme takındı (elini Bay Blanc'ın omzuna koydu ve onu cesaretlendirmek istercesine öne doğru hafifçe itti): "Sadece bir imzanız gerekiyor."

"Hayır, hayır .siz tatilinize gidin rahat rahat, o sırada ben de bir kez daha düşüneyim."

O anda beklenmedik bir sessizlik oldu. Bayan Imfeld ve Bay Geiger soran gözlerle bakıştılar, sonra da ne yapacaklarını bilemez halde önlerine baktılar, bu sözlerin ciddi mi yoksa şaka mı olduğunu çözemedikleri için kendilerini dışlanmış hissetmiş gibiydiler.

"Anlıyorum," dedi Bay Geiger hemen. Abartılı bir nezakete sahip, satıcılara özgü o monoton konuşma tarzıyla söylemişti bunu. Susup tekrar Bay Blanc'ın gözlerinin içine baktı, sonra da sanki nasıl devam edeceğini bilemiyormuş gibi bakışları sinirli bir şekilde Bay Blanc'ın iki gözü arasında gidip gelmeye başladı. "Anlıyorum, evi satmak size zor geliyor. Genelde herkes böyle hisseder, hatta bazıları sizden çok daha fazla üzülür. Ama çoğu er ya da geç evlerini satmak zorunda kalır. Hem de düşük bir fiyata. Ama siz Bay Blanc, siz iyi bir fiyata satabilecek olan şanslı insanlardansınız! Ancak Huber ailesinin bir alternatifi daha var, fiyatı çok daha uygun olan başka bir ev Tabii ben onları sizin evinizin daha avantajlı olduğuna, dolayısıyla bu fiyata değeceğine, fiyat-performans oranının daha iyi olduğuna ikna ettim. Hiç kolay olmadı, inanın bana! Ama Huber ailesinin sabrının da bir sonu var, satış sözleşmesinin imzalanmasını sonsuza dek beklemek istemiyorlar, bu belirsizliğin artık sona ermesini istiyorlar. Bu akşama kadar sözleşmenin imzalanmasını beklediklerini, yoksa diğer evi alacaklarını söylediler bana. Huber çifti için durumun artık netleşmesi gerekiyor, ikizleri yakında yuvaya başlayacak."

Bay Geiger elini belinin hizasına getirip çocukların ne kadar küçük olduğunu gösterdi. Gözlerine anlayışlı bir ifade yerleştirdi. "Bu Huber ailesi sizin için büyük bir şans."

Bay Blanc endişeliydi, o iki büklüm haliyle küçücük kalmıştı. Koltuğun arkalığına sıkıca tutunan ellerinin damarları o kadar belirgindi ki, teninin üzerinde küçük hortumlar gibi görünüyorlardı.

"Ama Vreni'nin evi çocuklar için hiç uygun değil" diye çıkıştı. "Uygun, uygun, Huber ailesi evi iyice inceledi!" "Okula çok uzak, yol da çok tehlikeli. Diğer ev onlar için daha iyi olur." "Siz nereden bileceksiniz ki? Hayır, sizin eviniz Huber ailesi için biçilmiş kaftan. Anneleri çocukları yuvaya arabayla götürecek."

"Sizin artık kendinizi düşünmeniz gerekiyor" dedi Bayan Imfeld.

"Evet! Bayan Imholz çok haklı: Artık kendinizi düşünün! Yaşlandınız artık, bu sizin hakkınız!"

Bay Blanc koltuğa oturdu. Derin bir iç geçirdi; şimdi daha da küçük görünüyordu. Diğerlerine hafif yan dönmüş oturuyordu, dirseklerini masaya koymuş, başını ellerine dayamış düşünüyordu. Sonra başı yavaşça düştü, ellerini gözlerine kapadı, parmak uçlarını masaj yapar gibi alnında gezdirdi. Ağzı açılınca esniyormuş gibi görünse de aslında derin derin nefes alıyordu, dudakları titredi, bu yanıltıcı esneme ağlamaya dönüşüyor gibiydi.

"Hayır!" dedi birden. Başını kaldırdı, yüzünde kararlı ve net bir ifade vardı artık ve küçük gözleriyle bir Bayan Imfeld'e, bir Bay Geiger'e baktı. "Bir kez daha düşündüm, evi satmıyorum."

Bayan Imfeld ayağa kalktı:

"Ama buna mecbursunuz!"

İki adımda Bay Blanc'ın yanına gelmişti. Elini omzuna koyup eğilerek onunla konuşmaya başladı. Başka şansının olmadığını, evi satmak zorunda olduğunu söyledi.

Bay Geiger de yanlarına geldi, kollarını hoşgörüyle açmış, omuzlarını da kaldırmıştı. "Çok ciddiyim, Bay Blanc, evi satmanızı öneririm!"

Bay Blanc yine iki büklüm oturuyordu, bu sefer iyice öne eğilmişti, neredeyse masanın üzerine uzanmıştı: Köprücük kemiği masanın kenarına değiyordu, kolları tam bir daire oluşturmuş, bir eli diğer

kolunun dirseğine sıkıca tutunmuştu. Kollarına gömdüğü başının sadece arkası görünüyordu, masaya dayadığı yüzü karanlıkta kalıyordu. Bu karanlıktan yüksek sesle boğuk bir "Hayır!" kelimesi duyuldu.

Bay Geiger, "Bay Blanc!" diye haykırdı, sesinde çaresizce bir öfke vardı. Sonra yine sessizlik oldu.

"Bay Blanc," derken, artık sıkılmış, bütün bunların son derece lüzumsuz olduğunu düşünüyormuş gibiydi. "Doğrusunu isterseniz Bayan Imholz haklı: Buna mecbursunuz!"

"Imfeld!" dedi Bayan Imfeld.

Bay Geiger bir el hareketiyle bu itirazı geçiştirdi. "Benden evinize müşteri bulmamı istediniz. Ben de Huber ailesine ev sizindir demiş oldum. Evi her halükârda satmak zorundasınız, sadece bugün ya da yarın değil, iki üç ay daha faturalarınızı ödemek zorundasınız. O yüzden imzalayın artık da bitsin bu iş!"

Bay Geiger'den de Bayan Imfeld'den de hafif bir "hımm" sesi geldi, sanki aralarında anlaşmış gibiydiler.

O zaman Bay Blanc kıpkırmızı suratıyla yerinden fırladı.

İkisi de korkuyla yana çekildiler. Bay Blanc'ın suratı daha da kızardı, ama o küçücük bedeni şaşırtıcı derecede canlı, hatta sportif görünüyordu.

Masaya uzandı ve titreyen elleriyle satış sözleşmesini aldı. Ardından onlara döndü, biraz sakinleşmiş gibiydi, sözleşmeyi işaret ve başparmaklarıyla üstteki iki ucundan tuttu ve bayrak gibi havada sallamaya başladı.

"Bu ne bu?" diye sordu, sesi o kadar kuvvetli çıkmıştı ki, bu üç kelime diğerlerinin kulaklarında çınladı.

"Sözleşme, pek güzel!"

Esnekliğini kaybetmiş beceriksiz parmaklarıyla sayfaları çevirmeye başladı, imzalaması gereken yerin olduğu son sayfayı buldu ve Bay Geiger'e uzattı.

"Ne görüyorsunuz burada?"

Kimseden ses çıkmadı.

"İmza yok!"

Sözleşmeyi yine iki ucundan tuttu ve ortasından yırttı. Ardından bunları özenle üst üste koydu, dikine çevirdi ve tekrar yırttı. Sonra da bir kartpostal boyutuna gelmiş sözleşmeyi Bay Geiger'e verdi.

"Olmuyor ama, sorunlarınızı böyle çözemezsiniz ki."

"Dokunmayın bana!" diye bağırdı Bay Blanc. "Yoksa suratınıza bir tane patlatırım."

"Tabii, tabii. Gelin! Evrak çantamda sözleşmenin iki kopyası daha var."

"Bırakın dedim!"

"Güzelce imzalayacaksınız!"

Bay Blanc'ın eli Bay Geiger'in sol yanağında patladı, kuvvetli bir şaplak sesi çıktı ve az önce tam burnunun ortasında duran gözlüğü düzgün bir kavis çizerek yere uçtu. Bay Geiger yüzünü gözlüğün savrulduğu tarafa çevirdi, etrafını görmediği için dikkatle üç adım attı, ardından da, "Bayan Imholz...," diye yardım isterken dizlerinin üzerine çöküp gözlük camları ile çerçevesini aramaya başladı.

Bay Blanc, "Defol!" diye bağırdı, Bayan Imfeld ve Bay Geiger'e bakarak işaret parmağıyla kapıyı gösterdi. İkisi de korkudan kalakalmıştı, Bay Blanc öfkeyle kapıya koştu (onlar da yavaş yavaş arkasından geldiler), hızla kapıyı açtı ve karın buzdan şimşeklerini savurduğu sokağı gösterdi. Bayan Imfeld çıkarken özür diledi, üzgün olduğunu ve akşam geleceğini söyledi. Paltoları kollarında, karlara bata çıka soğukta yürüyüp gittiler, bedenleri insanüstü bir aydınlığın önündeki bulanık siluetler gibiydi, o da az sonra kaybolacaktı bu aydınlığın içinde, ardından da kapı kapandı.

Adam tam bir akbabaydı! Neyse ki ondan kurtulmuştu. Kapının koluna tutunup bir süre soluklandı ve düşündü. Vreni'nin evini korumakla iyi yapmıştı.

Artık daha dikkatli adımlarla yavaş yavaş yürüyerek odaya döndü. "Tam bir rezalet," diye bağırırken, sanki Heike yanındaymış gibi sükûnetini korudu. Evi zorla sattırmak istemişlerdi, zorla. .Öfkeden sulanan gözlerinden iki gözyaşı dökülüp burnunun kenarlarından aşağı süzüldü. Koltuğa oturdu ve yüzünü silmek için pantolonunun cebinden büyük bir bez mendil çıkardı.

Sık sık olduğu gibi, ama bu kez çok daha derin bir üzüntüyle, bu huzurevini terk etmeyi ne çok istediğini düşündü. Bu ülkeyi, bu hayatı terk edip sonsuza dek gitmeyi ne çok isterdi. Öylece çekip gitmek...Bıkmıştı, gına gelmişti bu ülkeden, bu hayatla da hiçbir bağı

kalmasın istiyordu artık: Yeni inşa edilmiş bu huzurevi kompleksinin kullanışlı, aynı zamanda da steril görünen, daha inşaatı tamamlanmadan kendine yer ayırtmak zorunda kaldığı dairelerini, her türlü hizmeti vermek isteyen ama insanların hayatlarını yapayalnız sürdürmesine engel olamayan bu siteyi görmek istemiyordu artık; çalışarak geçen onca senenin o bulanık griliğini de istemiyordu, en iyi çalışma koşullarında zamanının çoğunu kendine ait bir ofiste, Heike'nin yüzlerce kilometre uzakta olduğunu bilerek geçirirken, pencerenin ardında da belediyenin temizlik görevlileri her yıl sonbaharda ağaçlardan düşen ilk yaprakları toplar ve Bay Blanc'a Cambrigde'i hatırlatan, içinde ayaklarını sürüyerek yürümek istediği bu yaprakları ortadan kaldırırlardı, böylece kaldırımlar tertemiz olur, Bay Blanc hışırdayan yaprakların arasından yürüyemezdi. Küçük öbekler halinde toplanmış, hepsi de birbirine benzeyen o pırıl pırıl ev öbeklerini de görmek istemiyordu, düzenli ve bakımlı görünen bu evler maalesef terk edilmiş gibiydi, ne insanlar vardı ne de hayvanlar, etrafta hiç ses yoktu, ne yüksek sesli bir müzik, ne iki kişi tartıştığı için bağırışlar, ne de bir makine gürültüsü duyuluyordu; İsviçre'ye özgü manzaranın içinde bu ev öbekleri o kadar kusursuz duruyordu ki, maket gibi görünüyorlardı. Öyle sessizdi ki bu ülke. Her şey kuşku uyandıran bir sessizlikle kaplıydı.

Birdenbire tüyleri diken diken oldu. Tiksintiyle ürperdi. Polonya'ya gitmek istiyordu. En iyisi bir otobüse atlayıp Polonya'ya gitmek olurdu. İsviçre'de ona sevinç veren tek şey, Polonya malı otobüslerdi zaten.

Kare şeklinde katlanmış mendili avucunun içinde buruşturup nemli bir topağa çeviren Bay Blanc, onu masanın üzerine koydu, bu arada soğuyan nane çayından bir iki yudum içti ve yazmaya başladığı, masanın diğer ucunda duran vasiyetnamesini önüne aldı. Başka hangi hayır kurumları vardı? Okunaklı bir yazıyla, parasını ve evini Heike'nin uzaktan akrabasının kızlarına bıraktığını yazdı yavaş yavaş. Böylesi daha iyiydi, Vreni de anlayışla karşılardı. Böylece ev devlete ya da herhangi bir hayır kurumuna değil, hiç değilse tanıdık birilerine kalacaktı. Heike'nin uzaktan akrabası zengin değildi, bu ev kızlar için büyük bir nimet olacaktı. Satıp satmayacaklarına ya da eve

taşınıp taşınmayacaklarına kendileri karar verebilirdi, sonuçta Polonya da bir Avrupa Birliği ülkesiydi. Ardından da nasıl olursa olsun, ne pahasına olursa olsun, mutlaka ama mutlaka Heike'nin Krakov'da yattığı mezarlığa defnedilmek istediğini yazdı. Mezarlığın adını da not etti ve eğer Heike'nin mezarı henüz boşaltılmamışsa, mümkün olduğunca onun mezarına yakın bir yere gömülmek istediğini belirtti. Bu hem Heike'ye hem de kendisine bir hediyeydi; Heike vasiyeti yoluyla ona yüzüğü hediye etmişti, o da Heike ile aynı mezarlığa gömülebilmek için gerekeni yapacaktı. Ayrıca Heike'ye yazdığı mektupları koyduğu üç tane ayakkabı kutusunun kendisiyle birlikte tabuta konulmasını istediğini de yazdı. Vasiyetnameyi imzalayıp düzgün bir biçimde masanın üzerine koydu.

Koltuğunda arkasına yaslanıp bir an düşündü ve keyifle gülümsedi. Yanakları hâlâ kıpkırmızıydı, ama mutlu olduğu ve gülümsemesine neredeyse artık engel olamadığı için yüzüne hınzır bir ifade yayıldı. Çayı içip bitirdi. Saate bakınca, oy pusulalarını seçim yeri kapanmadan önce götürüp sandığa atmak istiyorsa, on beş dakika içinde Schmaler Hundsberg'de yürüyüş için yola koyulması, dolayısıyla bir an önce kalkıp kravatını takması gerektiğini fark etti. Kravatını bağlamayı –aynanın karşısında elleri titriyor, kollarını boynunun hizasında tuttukça bu titreme giderek arttıyor ve kolları ağrıyordu– her zaman başaramıyor, bu yüzden de tekrar oturması ve biraz dinlenmesi gerekiyor ve ancak ondan sonra ikinci bir denemede kravatını tekrar boynuna dolayıp düzgün bir biçimde bağlayabiliyordu.

Yerinden kalktı, ilk kez elleri titremeden kravatını bağladı, ceketini giydi ve üzerinde parlak ve derin bir "H" harfinin kazılı olduğu bastonunu almayı da unutmadan kapıyı açtı.

Bay Blanc, düzeni, sükûneti, rahatlığı seven tipik bir küçük burjuva karakteridir; maceradan, risklerden ve yaşamda karşılaşılabilecek hesaplanamaz sürprizlerden ürken, hayatında bunlara yer vermemek için çabalayan biri. Ne var ki güvenli bir hayat kurma çabası ile içinde saklı tutmaya çalıştığı sahici duyguları arasındaki gerilim, bu tanıdık hikâyeyi bir anda psikolojik bir gerilime dönüştürüveriyor.

Bay Blanc'ın hayatında belirleyici rol oynayan üç kadın hem onun çelişkilerinin simgesi hem de yazarın romanın satır aralarına gizlediği eleştirel gözlemlerinin aracı haline geliyor. Cambridge'te âşık olduğu ama İsviçre'de kendine güvenli bir yaşam kurmak uğruna terk ettiği Heike; uzun yıllar hayatındaki tek kadın olarak kalmayı başaran annesi; annesinin ölümünden sonra bir gazete ilanı sayesinde tanıştığı, dul bir kadın olan Vreni. Bu kadınlar arasında yaptığı tercihlerle hayatını deyiş yerindeyse bir zorunluluklar hapishanesine çeviren Bay Blanc, ancak annesi ve Vreni'nin ölümünden sonra, Heike ile gecikmiş bir duygusal hesaplaşmaya girişiyor ama ne yazık ki bu arada Heike'nin ölmüş olması, Bay Blanc'ı, Heike'ye ve simgelediği daha sahici bir yaşama duyduğu özlemi [illegible] orluyor.

[illegible] bu ilk romanında, kı[illegible] önemine kadar bizleri [illegible] haline getiriyor. Yanı s[illegible] ardı edilemeyecek kadar [illegible] man.

AYRINTI YAYINLARI • EDEBİYAT
ISBN: 978-975-539-641-5
9 789755 396415